

LILIEN'S DICTIONARY

Part I:
ENGLISH — POLISH
in 40 Fascicles

PRICE: \$1.00 PER FASCICLE

SEPTEMEBR 1st, 1948
Next Issue November 1, 1948

Due in 10 days in currency
or by money order or check
to the order of

FASCICLE XIII
diplomatically — dry, vi.

WYDAWNICTWO SŁOWNIKA LILIENA
BOX 149, STEVENS POINT, WIS

Ernesta Liliena SŁOWNIK

Część I:
ANGIELSKO — POLSKI
w 40-u Zeszytach

CENA ZESZYTU: \$1.00

1 WRZEŚNIA 1948
Następny Zeszyt
1 Listopada 1948

Płatne w ciągu 10 dni gotówką albo
przekazem pocztowym lub czekiem
na zlecenie

ZESZYT XIII
diplomatically — dry, vi.

WYDAWNICTWA SŁOWNIKA LILIENA
BOX 149, STEVENS POINT, WIS.

br. 31818

go, u którego ten przedstawiciel ma zastąpić swój rząd; zastępca niepożądany (persona non grata) nie będzie mianowany; według umowy, którą podpisały wszystkie państwa na Kongresie Wiedeńskim i Akwizgranskim istnieją cztery rodzaje zastępców dyplomatycznych: a) ambasador, legat, poseł, nuncjo; 2) poseł, minister pełnomocny, poseł specjalny; 3) minister-rezydent; 4) chargé d'affaires, ob.; tylko dyplomaci pod 1) mają tytuł i charakter reprezentanta swego Monarchy lub Prezydenta (z prawem pierwszeństwa przysługującego ich mocodawcy); ob. *foreign service*; d. *immunity*, nienaruszalność dyplomatyczna, nieetykalność osobista zapewniona ambasadorowi, posłowi, konsulowi generalnemu obcego państwa, jego rodzinie i służbie domowej, wolność od podatku i cła od przedmiotów sprowadzanych dla osobistego użytku.

diplomatically, adv. (-i) dyplomatycznie, przeornie, taktownie, zgrabnie, sprytnie, przebiegle, ostrożnie; pot. w rękawiczkach.

diplomatics, s. 1) paleografia, badanie starych dyplomów; 2) dyplomacja, dyplomatyka; por. tytuł księgi czwartej „Pana Tadeusza” Dyplomatyka i łowy; **diplomatism**.

diplomatist ob. **diplomat(e)**.

diplomatize, vi (-atajz) dyplomatyzyować, postępować dyplomatycznie, postępować z przeczornością i taktem ku zamierzonemu celowi; vt. dyplomować (acc.), nadać dyplom (dat.), wręczyć dyplom (dat.).

diplomatology, s. (-ta'łodzi) nauka dyplomacji, dyplomatyka.

diplomella, s. (-mie'la) terat., podwójny stos paciorkowy.

diplonema, s. (-ni'ma) biol. nitki chromatynowe w okresie diplotenowym komórki wzrostowej.

diplocephridia, s. (-nefr'idie) zool. nefrydia, w których utworzeniu biorą udział tak ektoderma jak i entoderma.

diploceural, adj. (-niu'rł) anat. zasilany przez dwa rozmałe nerwy.

diploct, s. (dip'lant) biol. ustrój z komórkami cielesnymi (somaticznymi) mający diploidalną ilość chromosomów; pokolenie diploidalne, ob. **haplont**; **sporophyte**.

diploperistomie, -mous, adj. (-perista'mik, -rist'amós) bot. (o grzybach) mający podwójne peristomium (podwójny wieniec ząbków).

diplophase, s. (dip'lofejz) biol. okres diploidalny w życiu pewnych ustrojów, także **diplophytes**; ob. **sporophyte**.

diplopia, s. (diplo'pia) pl. -s (-s) med. widzenie zdwojone, widzenie dwoiste, dwojenie się w oczach; dwoiste w. na krzyż **crossed** lub **heteronymous d.**, gdy prawe oko widzi przedmiot po lewej, a lewe — po prawej; d. wprost **direct** lub **homonymous d.**, gdy prawe oko widzi przedmiot po prawej, a lewe po lewej; d.w. prostopadłe **vertical d.**, gdy jeden obraz widoczny jest nad drugim; d.w. jednym okiem **D. MONOCULARIS** czyli **MONOPHTHALMICA**.

diplopia, adj. (-pik) med. porażony dwoistym widzeniem.

Diplopoda, s. pl. (diplo'poda) zool. dwuparce, rząd w gromadzie wiłów; tu należą m.ł. krocionóg **millipede** **JULUS TERRESTRIS**; skulica **GLOMERIS MARGINATA**.

Diptoptera, s. pl. (-ptóra) zool. grupa obejmująca typowe osy, **VESPIDAE** i nietowarzyskie **EUMENIDAE**.

diplosis, s. (dyplo'zys) 1) alch. wzbogacenie metalu przez transmutację; 2) biol. powiększenie liczby chromosomów przez połączenie dwóch haploidalnych grup w syngamii; ob. **haplosis**, **syngamy**.

diplosome, s. (-losom) biol. podwójny centrosom.

diplosphene, s. (-losfen) anat. paleont. ob. **hyposphene**, **hypantrium**.

diplostemonous, adj. (-ste'la, -sti'lonós) bot. mający przecikowie w dwóch zwojach, zatem dwa razy więcej przecików niż płatków, w normalnym układzie przeciki wewnętrzne zwoju są naprzeciw płatków (**antipetalous**), a układ taki zwie się **diplostemony**; jeżeli zaś przeciki są naprzeciw działek, kwiat taki jest **obdiplostemonous**.

Diplotaxis, s. (-te'ksys) bot. dwurząd, chwast z rodziny krzyżowych; **D. TENUIFOLIA** DC. wall rocket dwurząd wielkolistny, **D. MURALIS** DC. dwurząd murywy, rodzimy w Europie, przybyszowy w Amer. Płn.

diplolegia, s. (-ti'dzia) torebka powstała z dolnego jajnika zamiast z górnego, np. u kosaćcowatych.

diplovene, adj. (dyp'lotin) biol. dyplotenowy oznaczający okres między po okresie pachytomowym, kiedy nitce chromatynowe są wzdłuż wyraźnie podwójne.

Diplozoön, s. (-zo'on) zool. diplozoön, rodzaj pasorzytnych smocznic **trematode worms** **TREMATODA** czyli **TREMATODES**, jedyny w królestwie zwierząt łączący dwa osobniki za pomocą przysawek (smoczków) na krzyż w kształcie X, tylko takie na stałe połączone podwójne osobniki zdadne są do rozplodu; larwa, zwana **diporpa**, ma na grzbiecie wyrostek cyklowy a na brzuchu smoczek, które służą do połączenia się z drugim osobnikiem aż do zrośnięcia się obu osobników w stałe X.

diplobic, adj. dojpłom'bik chem. dwuolowowy, zawierający dwa atomy ołowiu, **Pb.** w monekule.

dip needle igła magnetyczna umieszczona tak nisko, że może zmierzyć inklinację igły magnetycznej, ob. **dip of the needle**; **deep-needle**, vt. tak mierzyć.

Dipneumona, **Dipneumones**, s. pl. (dipni'u'mona, -niz) zool. 1) grupa ryb dwudysznych, **DIPNOI**, u których płuća są podwójne, a boczne promienie archipterygium (ob.) albo szczałkowe albo zgola nieobecne; tu należą prapłetwiec czyli skrzelec **PROTOPTERUS**, prapłaziec czyli niepłaz **PIDOSIREN**; 2) grupa pałajek mająca szczękorożki do wysuwania i wciągania, zwana także **ARACHNOMORPHAE**; 3) grupa strzykiew **holothurians** **HOLOTHU-**

RIOIDA mających dwa rozgałęziające się narządy oddechowe.

dipneumonous, adj. (-nós) zool. dwudyszny, mający dwa narządy oddechowe.

dipnoan, adj. (dipno'en) zool. dwudyszny, przynależny do rzędu ryb dwudysznych **DIPNOI**; s. ryba dwudyszna.

Dipnoi, s. pl. (dip'no-i) zool. dwudyszne, rząd ryb mających prócz skrzel funkcjonujących normalnie jeszcze i pecherz pławny przekształcony na płuća; postać przejściowa między płazami a rybami; do rzędu tego należą: rogozab **CERATODUS** **MIOLEPSIS**, prapłetwiec **PROTOPTERUS**, prapłaziec **LEPIDOSIREN** **PARADOXA**.

dipnous, adj. (dip'nós) dwudyszny, mający skrzele i płuća.

dipodie, adj. (dajpa'dik) proz. dwustopowy (o wierszu).

Dipodidae, s. pl. (-di'di) zool. ob. **Dipus**.

Dipodomys, s. (-domüs) zool. rodzaj gryzoniów obejmujący amer. szczury kangurowe, **kangaroo rats**, w zach. St. Zł., podrodzina **DIPODOMYINAE** (-majaj'ni) rodziny **HETEROMYIDAE**.

dipody, s. (dyp'odi) proz. 1) stopa złożona z dwóch stóp, np. **ditrochee**, podwójny trochej, 2) wiersz dwustopowy, **dipodie verse**, **dimeter**.

dipolar, adj. (dajpo'ler) magn. dwubiegunowy.

dipolarize, vt. (-ajz) depolaryzować.

dipole, s. (daj'pol) chem. fiz. przedmiot naładowany przeciwnie w dwóch punktach czyli biegunach, dwubiegun.

diporpa, s. (dajpor'pa) zool. ob. **Diplozoön**.

dipper, s. (dy'per) 1) kto lub co zanurza lub zanurza się na krótką chwilę, w szcz. robotnik farbiarni, fabryki świec; chochla, czerpak, przen. czytelnik przebiegający książkę piątą przez dziesiątą („po lebkach”); w gw. złodzi. złodziej kieszonkowy; 2) astr. D. grupa gwiazd w kształcie chochli, siedem największych gwiazd w gwiazdozbiórze Niedźwiedzi Wielkiej **URSA MAJOR** i Niedźwiedzi Małej **URSA MINOR**, **Big D.** i **Little D.**, Wielki Wóz (także Wóz Dawida według Wojskiego w „Panu Tadeuszu”); 3) ceram. robotnik, który zanurza wyroby garncarskie; 4) fot. raczka, na której trzyma się w srebrnej kąpielii płytę szklaną obłożoną kolodum; 5) kość. baptysta i anabaptysta, wierzący w chrzest przez zanurzenie, także **Dunker**, pierwotnie nazwa pogardiwa nadana przez inne wyznania, następnie przez niektóre sekty przekornie przejęta; 6) mech. czerpak, konew, kubeł, cebr u maszyny do bagrowania, także sama maszyna; mar. łyżka pogłębiarki; 7) zool. rozmaite ptaki znamienne swą zreżnością w muskaniu wody, np. eur. pluszcz **water ouzel** **CINCLUS CINCLUS** lub w nurkowaniu, np. nur **grebe** **COLYMBUS**.

d. dredge, **d. shovel**, bagier, pogłębiarka; **d. gourd** dynia flaszkowa **bottle gourd** **LAGENARIA**.

dipping, s. (-in~) 1) zanurzenie, nurkowanie; 2) płyn, w którym zanurza się przedmioty do farbowania, dezynfekcji itd.; 3) med. nagły nacisk wykonywany na narząd by usunąć obcą materię; zanurzenie.

dipropyl, s. (dajpro'pył) chem. ob. hexane.

dipropyl -, przedr. wskazujący na obecność dwóch grup propylowych zwłaszcza w zastępstwie wodoru.

Diprotodon, s. (dajpro'todon) paleont. rodzaj olbrzymich roślinożernych torbaczy, znajdowany w wykopiskach australijskich prawdopodobnie z plejstocenu.

Diprotodontia, s. pl. (-dan'szie) zool. podrząd torbaczy; tu należą kangur, koala, wombat, wymarły protodon i i., wszystkie w strefie australijskiej, z jednym wyjątkiem, ob. *Caenolestes*; ob. *Polyprotodontia*.

Dipsacaceae, s. pl. (dipsakej'si-i) lub **Dipsacae**, s. pl. (dipsej'si-i) bot. szczecinowate, rodzina przeważnie pld.-eur. roślin w rzędzie marzanych RUBIALES (według innej klasyfikacji VALERIANALES); w Polsce rodzaj **DIPSACUS**, L., szczęć, w kilku gatunkach: szczęć pospolita **DIPSACUS SILVESTER**, Huds., sz. wykrawana **D. LACINIATUS**, Linn., sz. owłosiona **D. PILOSUS**, Linn., sz. zgrzeblowata **D. STRIGOSUS**, Wild.; do czesania sukna w powszechnym użyciu sz. barwierska **fuller's teasel D. FULLONUM**, Linn.

Dipsacus, s. (dip'sakes) 1) bot. ob. **Dipsacaceae**, 2) d. med. przest. cuczka.

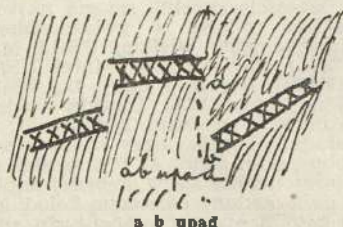
Dipsadinae, s. pl. (-daj-ni) zool. podrodzina węzów w rodzinie **COLUBRIDAE**.

dipsas, s. (dip'ses) pl. **dipsades**, (dipsej'diz) mit. kl. legendarny wąż, którego ukąszenie wywołuje nieoponowane pragnienie.

dip sector, opt. przyrząd do mierzenia za pomocą lusterek załamania światła i obniżenia widnokregu.

dipsetie, adj. (dipse'tik, gr. dipse'tikos) wywołujący pragnienie; s. środek wywołujący pragnienie, np. sól.

dip slip geol. wysokość upadu fałdy, ob. **fault**.

a b upad

dipsomania, s. (-me'nja) med. opilstwo okresowe, o. powrotne, przerywane, chorobowy i nieprzewidywalny podług do upicia się do bezprzytomności co pewien czas, także (ściśle) opilstwo nawykowe lub nałogowe, właściwie zwane **EBRIOSITAS**; -c, s. (-k) osoba podlegająca opilstwu okresowemu.

Dipsosaurus, s. (-so'res) zool. dipsosaur, gatunek małych pustynnych jaszczurek z rodziny **IGUANA**; **D. DORSALIS** na pustyniach zach. Amer. żywi się pączkami i kwiatami.

dipsois, s. (-so'zys) med. pragnienie spowodowane chorobą.

Diptera, s. pl. (dip'tora) zool. dwuskrzydłe czyli muchówki, bardzo liczny rząd owadów **INSECTA** grupy tchawkodysnych **TRACHEATA**, typu stawonogów, **ARTHROPODA**, **dipteral**, adj. ob. **dipterous**.

dipterist, s. ob. **dipterologist**.

diptero - przedr. ob. **dipterous**.

diptero, s. (dip'terokarp) bot. drzewo rodzaju **DIPTEROCARPUS** lub rodziny **DIPTEROCARPACEAE** rzędu socznych **GUTTIFERALES** (według innej klasyfikacji "rządu" dziurawcowych **HYPERICALES**); **Azja** podzw.

dipteroecidium, s. (-sisi'diom) bot. galasówka spowodowana przez muchówkę.

dipterologist, s. (-ra'łodzyszt) zoolog zajmujący się badaniem muchówek.

dipterology, s. (-dzi) część zoologii poświęcona muchówkom.

dipteron, s. (dip'teran) zool. muchówka, owad rzędu dwuskrzydłych czyli muchówek.

dipteros, s. (-teros) bud. kl. budynek otoczony ze wszystkich czterech stron podwójną kolumnadą.

dipterous, adj. (-ös) 1) bot. i zool. dwuskrzydły, np. bot. samara, zool. muchówka; mający dwoje skrzydeł lub skrzydełek; 2) zool. przynależny do rzędu owadów dwuskrzydłych czyli muchówek.

Dipterus, s. (-es) paleont. rodzaj dwudysznych ryb z dewonu (Szkocja i Amer.).

Dipteryx, s. (-iks) bot. ob. **comarouna**.

diptych, s. (dyptyk) 1) hist. kl. dyptyk, dwie tablice połączone zawiasami, wewnątrz pokryte woskiem (do notowania zapisów) zewnątrz zdobione; także wielkie podwójne tablice publiczne na jednej zawierające znakomości żyjące, na drugiej — zmarłe; 2) obraz składający się z dwóch części.

Dipus, s. (daj'pes, gr. dwunóg) zool. żerboa, gryzoń z rodziny **DIPODIDAE**, ob. **jerboa**.

dipygus, s. (dajpaj'ges) terat. potwór o podwójnej dolnej części ciała.

dypylon, s. (dy'pilon, gr. wrota) hist. kl. brama o dwóch wrotach, brama miasta, w szcz. **D.** zachodnia brama starożytnych Aten z czasów Periklesa; d., adj. dypiloński dotyczący tej bramy w szcz. bogatych wykopalisk ceramicznych w jej sąsiedztwie; niektóre okazy stylu dypilońskiego sięgają XVII w. przed Chr.

dipyre, s. (di -, daj-paj'r) mln. dypir, sylisk w grupie wernerytów, rodzaj mejdzonitu, w Pirenejach.

dipyrrenous, adj. (dajpajri'nös) bot. mający dwie pestki.

Dirae, s. pl. (daj'ra, na kont. eur. di're) mit. rzym. Furie.

Dirca, s. (dör'ka) bot. rodzaj krzewów rodziny wawrzynkowatych mezereum rodziny **THYMELACEAE**; d. osobnik tego rodzaju.

Dircean, adj. (dör'si-en) hist. kl. dotyczący wodotrysku Dirce pod Te-

bami w Beocji; **D. swan** labeńd cyrcejski (u Horacego) Pindar (tam urodzony), stąd: Pindarowy, poetycki.

Dirce, s. (dör'si) mit. gr. Dirke, druga żona Lykosa z Teb; synowie pierwszej żony, Antiope, mszcząc się za zabicie się ojca nad ich matką, przywiązali macochę do rogów byga i gonili go dopóki nie skończyła; po śmierci wrzucili ją do wodotrysku, zwanego otdąd **D.**; legenda uwieczniona przez rzeźbę Apolloniusa i Tauriskusa, ob. **Farnese bull**.

dire, adj. (dajr) 1) okropny, straszny, wraży; 2) śmiertelny, zabójczy; 3) skrajny, 4) **D.** poet. fatalny, będący dziełem Furyj, ob. **Dirae**.

dire, s. w pr. starobrehoniskim: grzywna.

direct, adj. (direkt', daj-) 1) prosty, postępujący prostą drogą od jednego punktu do drugiego w przestrzeni lub w czasie; prowadzący najkrótszą drogą do punktu lub celu; 2) bezpośredni, otwarty, niedwuznaczny; d. reply jasna odpowiedź; 3) bezpośredni, np. d. responsibility bezpośrednia odpowiedzialność; 4) prosty w linii rodzinnej, ob. **consanguinity**, nie w linii bocznej; 5) astr. poruszający się wprost w kierunku ruchu planetarnego, t. j. od zachodu na wschód, w porządku znaków zodiaku, nie na wspak; 6) ekon. spot. bezpośredni, wykonywany bezpośrednio przez wyborców, np. wybór posła do parlamentu, a nie pośrednio jak np. wybór prezydenta St. Zj. przez delegatów; 7) farb. bezpośredni, nie wymagający wytraw; 8) mat. bezpośredni, postępujący według najprostszego sposobu liczenia, jak: dodawanie, mnożenie, potęgowanie, odr. ich przeciwieństwa (**inverses**) jak: odejmowanie, dzielenie, pierwiastkowanie; 9) mech. wskazujący na taki ruch obrotowy jednego ciała na drugim, że oś znajduje się w normalnej płaszczyźnie prostopadłej do linii styku obu ciał; 10) zeg. słon. mający cyferblat pionowy i zwrócony wprost ku jednej z czterech stron głównych kompasu.

direct, adv. prosto, wprost, bezpośrednio.

direct, vi. 1) wydawać rozkazy, kierować; 2) astrol. obliczać kąt kierunku; vt. 1) zwrócić, skierować (acc.) do — to, przeciw — against; polecić, zarządzić, nakazać; 3) wskazać drogę (dat.); przen. kierować (abl.) jak np. nauczyciel; 4) astrol. obliczać łuk kąta kierunku.

direct cell division, biol. amitoza.

d. current, elek. prąd stały, skrót **d.c.** lub **D.C.**

d. development, zool. rozwój bezpośredni, bez metamorfozy po narodzeniu.

d. discourse gram. forma bezpośrednia opowiadania, powtórzenie własnych słów tego kto mówił, np.: Odpowiedział mi na to: „Ja kandydować nie zamierzam”, (forma pośrednia: Odpowiedział mi na to, że nie zamierza kandydować); **ORATIO DIRECTA** i **O. OBLIQUA**.

d. driving, aut. bieg bezpośredni.

d. examination pr. pierwsze przesłuchanie świadka przez te stronę

procesową, która świadcza zawezwa-
ła; ob. cross-examination i re-exam-
ination.

d. exchange mon. wyrażenie war-
tości obcej waluty w walucie swo-
go kraju ob. fixed e. i indirect e.

d. fire woj. 1) ogień nawprost, ce-
lowanie wprost prostopadłe do linii
frontowej przeciwnika lub parape-
tu; 2) strzał armatni przy kącie
podniesienia nie większym niż 20°;
3) strzelanie wprost na cel widoczny,
ściśle zwane fire by d. laying (przez
celowanie bezpośrednio).

directing circle, (direk'tin~ sörki)
fort. rodzaj koszokopu, ob. gabion.

d. piece, woj. działko baterii, dla
którego pierwotne wymiary celu by-
ły obliczane.

direction, s. (direk'szn) 1) kiero-
wanie, kierownictwo, zarząd; 2) za-
rządzenie, rozkaz, polecenie, wska-
zówka, autorytatywne pouczenie; 3)
wskazówka dodana do adresu na ko-
percie; 4) kierunek w znaczeniu
geograficznym (np. western d.) i
przenośnie (np. tendencje, prąd,
kierunek w literaturze, malarstwie
itp.); 5) r. dyrekcja, w St. Zj. board
of directors; 6) przest. a) porządek,
układ; b) kierownictwo, umiejętność
kierowania (abl.); c) administracja;
7) astrol. a) ruch gwiazd nawspak
ruchu wskazówki zegara; b) oblicze-
nie w horoskopie czasu przyszłego
wydarzenia; 8) fiz. własność prze-
strzeni mocą której znając położe-
nie dwóch punktów można ustalić i
oznaczyć inne w tym samym wymia-
rze; dwa punkty leżące na prostej
linii dają kierunek ruchu (AB do-
datniego, BA powrotnego, ujemne-
go); na linii krzywej kierunkiem
jest na każdym punkcie odpowie-
dnia styczna krzywej; 9) muz. wska-
zówka, znak lub wyraz (zwykle w
jęz. włoskim, np. piano, forte, ada-
gio, andante, crescendo, decrescendo
itd.); 10) pr. w postępowaniu in
equity część pozwu zawierająca
treść żądania; w Ang. address; 11)
teatr, reżyseria, dobór aktorów i
wskazówki im dawane, dobór deko-
racji i efektów scenicznych, świet-
lnych itd.; 12) woj. linia celowania,
ustawienie działka, odr. elevation.

directional, adj. 1) kierunkowy,
dotyczący kierunku w przestrzeni;
2) (radio) oznaczający szukanie
kierunku z którego sygnał pochodzi,
stąd d. antenna, d. message, d.
wireless; 3) telet. d. circuit breaker
wyłącznik wsteczny, który wyłącza,
gdy zmienia się kierunek przepływu
energii.

direction test psych. badanie oso-
by w celu ustalenia w jakim stopniu
zdolna wykonywać polecenia proste
i bardziej zawiłe.

directive, adj. (direk'tiw) 1) kie-
rujący (abl.), wskazujący (acc.),
wpływający na (acc.) np. the d.
power of our home education.

directive, s. 1) dyrektywa, wska-
zówka, zalecenia (pl.), program (po-
stępowania partii itp.); 2) woj. oře-
dzenie komendanta zawierające ogólny
zarys planu postępowania i naj-
bliższych celów strategicznych, ma-
jące wyjaśnić armii podkād otrzy-
mywanych rozkazów; 3) zool. ob. d.
mesenteries.

directive antenna telet. antena
promieniująca obficie w jednym
kierunku niż w innym.

d. body, ob. polar body.

d. mesenteries, zool. kreski długo-
ściowe; u ukwiałów para lub kilka
par faid różniących się od reszty u-
kładem i służących do oznaczenia
długości ciała.

directively (-li) wprost, bezpo-
średnio, pot. prosto z mostu.

directiveness, s. prostota, bezpo-
średniość.

d. sphere, biol. sfera atrakcji.

directivity, s. (-ty'witi) ob. direc-
tiveness.

direct labor w buch. praca robot-
nika produktywna, np. wynik pracy,
jaki można pokazać w odr. za czas
spędzony nieproduktywnie, np. o-
strzenie narzędzi, zamiatanie opil-
ków, przeblaranie się itp., także
productive labor ob. indirect labor.

direct laying woj. ustawienie dzia-
ła w linii celowania prostego strza-
łu, ob. elevation.

d. loss by fire w asek. obliczenie
szkód poczynionych przez ogień odrębnie od szkód, poczynionych przez
wodę, dym itp.

directly, adv. (direkt'li) 1) prosto,
w prostej linii, bez zboczenia; 2)
prostopadłe, nie skośnie, pod kątem
90°; 3) zupełnie, całkowicie, zgoła,
wreż; 4) wprost, bezpośrednio; 5)
jasno, niedwuznacznie; 6) otwarcie,
uczciwie; 7) wprost, natychmiast;
8) astron. od zachodu wprost ku
wschodowi.

direct method metoda nauki ję-
zyka rozpoczynając od rozmawiania
w tym języku; początków tej nauki
udziela się przez wskazywanie na
przedmiot lub ruchami przedstawia-
jącymi czynność; zasady gramaty-
czne zaś następują w dalszym ciągu
nauki, w Eur. zwana metodą Ber-
litz (berli'ca).

d. nomination, ob. direct, adj. 6) i
primary.

d. object, gram. przedmiot, ob.
object, gram.

Directoire, s. (direktoar') 1) dy-
rektoriat, rząd pięciu obranych dy-
rektorów Republiki Fr.; 1795—1799
(od upadku Robespierrea do Napeo-
leona); 2) fason sukien damskich z
czasu Rewolucji Fr.; wysoki stan,
bufiaste rękawy, długa, obcisła spód-
nica; 3) styl mebli między stylem
Ludwika XVI (Louis Seize, lui'se'z)
a stylem Napoleońskim (Empire,
a'pi'r).

director, s. (direk'tör) 1) kto za-
rządza, kto wskazuje, kto kieruje; 2)
kto nakazuje, dyrektor, naczelnik
biura, wydziału, członek dyirekcji
firmy akcyjnej, banku itp.; 3) chr.
właski przyrząd metalowy z rowkiem,
którym porusza się nożyk tak u-
mieszczony by nie mógł skaleczyć
boków ani powierzchni pod płytką;
4) hist. fr. członek dyirektoriatu, ob.
Directoire, 1); 5) kośc. doradca du-
chowny; 6) mat. kwaternion, sym-
bol mający reprezentować odcinek
linii w przestrzeni czterorozmiar-
owej; 7) muz. dyrygent, kapelmistrz;
8) reżyser, kierownik produkcji, ob.
stage director; w obrazach rucho-
mych naczelnik kierownik wykona-

nia obrazu; 9) woj. przyrząd arty-
leryjski do obserwowania celu i au-
tomatycznie obliczający odległość;
jeżeli skierowany na cel ruchomy,
ustawicznie automatycznie podają-
cy odległość zmieniającą się.

directoral, adj. (-el) ob. directo-
rial.

directorate, s. (-ejt) 1) dyrekcja
zakładu handlowego itp.; 2) dy-
rektoriat, rząd Rew. Fr. i okres cza-
su tych rządów 1795—1799, ob. Di-
rectoire, 1).

directorial, adj. (-to'riel) 1) dy-
rektorski, 2) hist. dotyczący Dyrek-
toriatu, ob. Directoire, 1).

directory, adj. 1) wskazujący; 2)
pr. (o ustawie) wskazujący jak rzecz
lub czynność ma być wykonana, nie
zaś co ma być wykonane; niestosowa-
nie się do takiej wskazówki nie u-
nieważnia czynności, przec. man-
datory.

directory, s. 1) zbiór reguł, wska-
zówek, przepisów; 2) spis ulic i pla-
ców; 3) spis mieszkańców, telefo-
nów itp.; 4) dyrekcja, dyrektoriat,
zarząd ściśle związany w czasie
przewrotów społecznych lub nie-
obecności rządu, D. Dyrektoriat
Rew. Fr.; 5) kośc. a) KRK spis
świąt, itd. ob. ordo, b) KP spis prze-
pisów rytualnych D. of Public Wor-
ship z 1644.

directress, s. ('-res) dyrektorka.

directrix, s. ('-riks) geom. linia
lub krzywa kierująca.

direct tax podatek bezpośredni,
podatek ściągany od podatnika
wprost pod tytułem podatku, np.
podatek dochodowy, odr. podatku
pośredniego, np. od zakupu sales
tax, za cło custom duty itd.

direful, adj. (dajr'fui) żalostny,
godny pożałowania, straszny, okro-
pny; -ly, adv. (-li) okropnie; -ness,
s. (nes).

direption, s. (direp'szn) hist. gra-
bież, pustoszenie.

dire wolf (d. uulf') paleont. ph-
amer. wilk rodzaju AENOCYON e-
poki lodowcowej (dyluwium, plejsto-
cen).

dirge, s. (dördz) 1) KRK (pier-
wotnie DIRIGE (di'rige) ł. pro-
wadź, skieruj, pierwsze słowo anty-
fony opartej na Ps. V. 8) 1) począ-
tek psalmu w obrzędzie pogrzebo-
wym, stąd także sam obrzęd pogrze-
bowy; 2) żałobna pieśń, żałobny
hymn.

dirge, vi. śpiewać hymn żałobny;
vt. żegnać żałobnym hymnem.

dirgeful, adj. ('-ful) żałobny, po-
grzebowy, jęczący, lamentujący,
płacziwy.

dirgelike, adj. ('-lajk) żałobny.

dirgeman, s. ('-men) śpiewak po-
grzebowy.

dirgie, dirgy, s. (-i) szk. stypa, o-
biad zaduszny, uczta pogrzebowa.

dirhem, -ham, s. (dyr'hem, ar.
dirham od starogr. (drachma) 1)
starogr. waga ok. 1 attyków drach-
my, do tej pory w użyciu w Arabii,
Marokku, Persji, Turcji, w wartości
1 do 93 grama, przeciętnie ok. 3 gr.;
2) mon. pieniądz srebrny krajów
moh. od w. VIII, pierwotnie 1/10
dinara.

dirigent, adj. (di'ridžent) dyrygujący, kierujący.

dirigibility, s. ('-ibi'łiti) lot. bierna łatwość sterowania.

dirigible, adj. ('-ridžibi) dający się kierować, posłuszny sterowi. (słownik wojskowy prof. Matankina: kierowny, kierowalny); d. torpedo mar. torpeda kierowana elektrycznie ze stacji.

dirigo, vi. (diri'go, ł. kieruje) wiodę, wskazuję; motto w godle stanu Maine; por. dawniejsze przysłowie dotyczące wyboru Prezydenta St. Zj. as Maine goes so goes the country, jak głosi Maine, tak głosi kraj cały, przestało sprawdzać się w 1932 r.

diriment, adj. (di'riment) zrywający; IMPEDIMENTA DIRIMENTIA przeszkody zrywające małżeństwo, powodujące bezwarunkową niemożność zawarcia małżeństwa, uniemożliwiające je AB INITIO, ob. impediment.

dirk, s. (drk) rodzaj krótkiego sztyletu, Ang. i Szk.

dirk, vr. dźgnąć takim sztyletem.

dirť, s. (dört) 1) błoto, kał, brud, nieczystość; 2) gleba, ziemia, to, co wykopuje się z ziemi (np. metal); 3) mar. niepogoda.

dirť, vt. zbrukać, zbruzzyć, pobrukać, pobrudzić, posmolić, pokalać.

d. band, geog. fiz. pasmo śniecia w lodowcu powstałe z kurzu i naleciałości z czasów kiedy pokryta nim warstwa lodu stanowiła powierzchnię lodowca.

d. bed, geol. warstwa ziemi, kłód, gałęzi, szczątków itp. w lodowcu zamknięta w stanie niezupełnego przegnicia.

d. bird, zool. 1) ob. jaeger skua, STERCORARIUS PARASITICUS; 2) ob. green woodpecker PICUS VIRIDIS; 3) ob. sep NEOPHRON AEGYPTICUS.

d. farmer, rolnik.

dirťily, adv. (-i) w brudny sposób, nikczemnie.

dirťiness, s. (-nes) 1) brud; 2) nikczemność.

dirť road, droga ubita z ziemi (bez żwiru, asfaltu itp.).

dirťy, adj. (-i) 1) brudny, zbrukany, pokalany; 2) podły, niski, nikczemny; 3) brudny, nieprzyzwoity, plugawy; 4) zaszargany, zamglony, pochmurny; 5) (o kolorze) zmieszany, niewyraźny; 6) druk, o korekcie) wyglądający jak mapa, zabazgrany, (o czcionkach w kaszcie) pomieszany jak groch z kapustą.

dirťy, adv. ob. dirťily; vt. ob. dirť, vt.

Dis, s. (dis) mīt. kl. Dis, bóg podziemia, odpowiadający w mīt. rzym. gr. Plutonowi; mīt. nord. d. bogunka (dis, pl. disir).

dis -, przedr. 1) roz -; 2) od - (uniemożliwienie czynności, odwet, przeciwnieństwo); 3) (gr. dis) dwukrotnie, wtórnie.

disability, s. (-abi'łiti) niezdolność, niemożność (fizyczna lub moralna) pr. brak kwalifikacji do pewnych działań prawnych.

disable, vi. stracić moc, stać się

niezdolnym do wykonywania pewnych czynności (fizycznie lub umysłowo); vt. uniezdolnić, uszkodzić, unieszkodliwić, rozbroić, pozbawić mocy; pr. pozbawić prawa, dyskwalifikować.

disabled, adj. uszkodzony; mar. (o okręcie) niezdolny na morze; d. soldier, inwalida.

disabusal, s. (di'z'ebiu'zł) wyprośczenie z błędu.

disacharid(e), s. (dajse'karajd, -ryd) chem. białko, cukier złożony, dający w hydrolizie dwie molekuly cukrów prostych (monosacharyd czyli monoz); do biał należą cukier mleczny (laktoza), cukier słodowy (maltoza), cukier trzcinowy (sacharoza).

disaccommodate, vt. (di'z'aka'modejt) sprawić kłopot, spowodować niewygodę, inkomodować.

disaccommodation, s. (-szn) kłopot, niewygoda.

disaccord, s. (di'z'akord') niezgoda, brak zgody, brak zatwierdzenia.

disaccustom, vi. (-akos'tym) odzwyczaić się, zaniechać zwyczaju; vt. odzwyczaić (acc.); ed, adj. part. odzwyczajony; -edness, s. (-dnes) odzwyczajenie, wyjście z użycia.

disacidify, vt. ('-esy'defaj) odkwaszać.

disacknowledge, vt. ('-ekna'lydž) nie uznawać (gen.), odmówić uznania (dat. lub gen.); -ment, s. odmowa uznania, nieuznanie.

disacquaintance, s. ('-ekuejnt'nes) utrata lub brak kontaktu.

disadvantage, s. ('-adwan'tydz) niekorzyść, szkoda, przeszkoda, niekorzystne położenie.

disadvantage, vt. szkodzić (dat.), pomniejszyć prawdopodobieństwo powodzenia.

disadvantageous, adj. (-ös) niekorzystny, niepomyślny, -ly, niekorzystnie, w niekorzystnym położeniu; -ness, s. niepomyślnie położenie, ob. disadvantage.

disadvise, vt. (-edwajz) odradzać (dat. gen. komu czego).

disaffect, vi. ('-afekt') być usposobionym niekorzystnie dla kogoś; vt. odwieść kogo od (gen.).

disaffected, adj. nieprzyjaźnie usposobiony względem (gen.), zrażony, zdeglustowany (abl. lub do z gen.), niezadowolony, nielojalny.

disaffection, s. ('szn) stan niezadowolenia, zdeglustowanie, w szcz. wobec rządu, nielojalność.

disaffiliate, vt. ('-e'filjejt) zerwać stosunki z (abl.).

disaffirm, vt. ('-aferm') 1) zaprzeczyć (dat.), twierdzić coś przeciwnego; 2) pr. nie potwierdzić, odmówić potwierdzenia, ob. affirm.

disafforest, vt. ('-afo'rest) 1) wyciąć las, oddać grunt leśny pod uprawę rolną; 2) Ang. wyjąć grunt spod ochrony leśnej.

disafforestation, s. (-ej'szn) wycięcie lasu, oddanie gruntu leśnego pod uprawę rolną.

disaggregate, vt. ('-ag'regejt) rozdzielać agregat na składniki.

disaggregation, s. ('-szn) 1) roz-

dzielenie na składniki; 2) psych. ob. dissociation.

disagio, s. ('-a'džio; wł. mon. opłata za wymianę monety o obniżonej wartości, disażio.

disagree, vi. ('-agri') 1) nie zgadzać się z (abl.) — with, dawniej to lub from; 2) różnić się w opinii, być innego przekonania; 3) szkodzić, nie służyć (na dobre, na korzyść) np. this climate disagrees with him.

disagreeability, s. (-bi'łiti) ob. disagreeableness.

disagreeable, adj. ('-ebi') 1) sprzecznym, odmiennym, nie zgadzającym się, nie zgodnym; 2) nieprzyjemnym, przykry, odrzucającym, budzącym odrazę, wstrętny.

disagreeable, s. osoba lub rzecz budząca odrazę.

disagreeableness, n. (-nes) nieprzyjemność, przykreść.

disagreeably, adv. (-'ebi) przykro.

disagreed, adj. (-'id) niezgodny, różniący się.

disagreement, s. ('-ment) 1) niezgoda, niezgodność, różnica zdań; 2) różnica, rozmaitość, sprzeczność.

disallow, vi. ('-elau') odmówić zatwierdzenia of; vt. 1) odmówić zatwierdzenia; 2) nie zezwolić, odrzucić (acc.), zabronić (gen.).

disallowable, adj. ('-ebi) wzbrońniony, zakazany.

disallowance, s. ('-ens) zakaz.

disally, vt. ('-alaj') rozwiązać (spółkę, małżeństwo itp.).

disanimate, vt. ('-enimejt') 1) pozbawić życia; 2) pozbawić otuchy, onieśmielić.

disannex, vt. ('-aneks') 1) przebrać połączenie; 2) odwołać aneksję, np. prowincji.

disannul, vt. ('-enoł') zupełnie unieważnić.

disannulment, s. ('-ment) zupełnie unieważnienie.

disanoint, vt. ('-en-ojnt') cofnąć i unieważnić akt namaszczenia.

disappear, vi. ('-epi'r) 1) zniknąć z oczu, przestać być widocznym; 2) zniknąć, przestać istnieć.

disappearance, s. ('-ens) zniknięcie, zanik.

disappearing bed, ('-in~ bed) łóżko dające się tak złożyć, że pozostaje w postaci kanapy, szafy, komody itp. albo znika ukryte w ścianie; d. carriage woj. podstawa pod ciężkie działo, na której podnosi się je powyżej parapetu, a po wystrzale obniża z powrotem i ukrywa za parapetem; d. stair schody po użyciu wiszące poziomo wzdłuż sufitu.

disappoint, vi. ('-epoint') zawieść, rozczarować; vt. zawieść (acc.), rozczarować (acc.).

disappointment, s. (-ment) 1) zawód, rozczarowanie, 2) osoba lub rzecz która zawodzi oczekiwanie.

disapprobation, s. (-ej'szn) ob. disapproval.

disappropriation, s. (-ej'szn) 1) uwolnienie spod posiadania osobistego, 2) zmiana przeznaczenia rzeczy przeznaczonej poprzednio na pewien użytek, ob. appropriation.

disapproval, s. ('-epu'wi) 1) odmowa zatwierdzenia, brak zatwierdzenia, nagana, cenzura, wyrażenie niezadowolenia ze strony władzy przełożonej.

disapprove, vt. ('-pru'w) odmówić zatwierdzenia, wyrazić niezadowolenie, ganić, cenzurować, odrzucić.

disapprovingly, adv. ('-li) krytycznie, odmownie.

disarm, vi. 1) złożyć broń; 2) zmniejszyć stan armii po wojnie do rozmiarów pokojowych; vt. rozbroić, 1) szerm. wytrącić przeciwnikowi pałasz z ręki, 2) hist. zdjąć zbroję (z kogo); 3) odebrać (komu) broń, 4) woj. pozbawić przeciwnika armii, znieść armię, pozbawić środków obręznego napadu lub obrony.

disarmament, s. ('-ament) 1) rozbrojenie; 2) ograniczenie zbrojeń.

disarmed, adj. ('-d) 1) rozbrojony, bez broni; 2) her. bez kłów, bez zębów, bez dzioba.

disarming, adj. part. ('-in) rozbrajający, np. a d. smile r. uśmiech.

disarrange, vt. ('-arejndz') 1) po-przewracać, sprawić nieporządek, pomieszać, pogmatwać; 2) zmienić układ, zmienić szlak.

disarrangement, s. ('-ment) 1) pogmatwanie; 2) zmiana szlaku.

disarray, s. ('-arej') 1) brak porządku, zamieszanie; 2) nieporządne lub niekompletne odzienie na osobie, ob. dishabille.

disarray, vt. 1) zepsuć szlak; 2) zdjąć wierzchnią odzież, **disapparel**, **disattire**, **disrobe**, **despoil**, **strip**, **unrobe**.

disarticulate, vt. ('-arti'kiulejt) a) nat. rozebrać w stawach, oddzielić w stawach.

disarticulation, s. ('-szn) chir. amputacja u stawu.

disassemble, vt. ('-asembł') rozebrać (mechanizm) na części.

disassimilation, s. ('-assimilej'szn) fizj. katabolizm, ob. metabolism.

disassociation, s. ob. dissociation.

disaster, s. ('-as'ter) klęska, nagle nieszczęście.

disastrous, adj. ('-trös) nieszczęsny, fatalny, feralny, zgubny, katastrofalny, okropny; -ly, adv. ('-li) katastroficznie, nieszczęśliwie; -ness, s. ('-nes) fatalność.

disavow, vt. ('-ewau') złamać przyrzeczenie, wyprzec się, zaprzec się (gen.).

disavowal, s. ('-el) zaparcie się (gen.), wyparcie się (gen.), nieuznanie zobowiązania.

disawa, s. (disa'ue) Ind. Wsch. rodzimy gubernator prowincji na Cejlonie.

disazo -, przedr. ('-a'zo) chem. wskazujący na obecność dwóch grup azowych.

disbalance, vt. ('-be'lens) wytrącić z równowagi.

disbalancement, s. ('-ment) wytrącenie z równowagi.

disband, vi. ('-band') rozwiązać się (jako organizacja); vt. rozwiązać (organizację, np. armię).

disbar, vt. ('-bar') pr. wykluczyć z Izby Adwokackiej, pozbawić adwokata prawa stawania przed sądem jako rzecznik.

disbark, vt. ('-bark') 1) okorować; 2) przest. ładować, ob. disembark.

disbarment, - s. ('-bar'ment) pr. utrata prawa wykonywania adwokatury.

disbelief, s. ('-bili'w) niewiara.

disbelieve, vi. być nieufnym; vt. 1) nie wierzyć, w szcz. w nauki kościelne; 2) niedowierzać, (dat.), nie-ufać (dat.).

disbeliever, s. ('-er) niedowiarek, niewierny, osoba niewierząca w nauki kościelne.

disbosom, vt. ('-bu'zym) r. przyznać się, wyznać.

disbowel, vt. ('-bau'eł) ob. **disembowel**.

disbranch, vt. ('-brenč') zerwać gałąź lub gałęzie.

disbud, vt. ('-bod') ogr. ścinać pączki, przerzedzać pączki w celu powiększenia pozostałych kwiatów.

disburden, vi. ('-bör'den) złożyć ciężar, uwolnić się od ciężaru, ulżyć sobie na sumieniu przez spowiedź; vt. zdjąć ciężar, ulżyć komu.

disburse, vt. ('-bör's') wypłacić, wydać, rozplacić.

disbursement, s. ('-ment) wypłata, wydatek.

disbury, vt. ('-bör'ri) wykopać (trupa), ob. **disinter**.

disbutton, vt. ('-bo'tn) rozpiąć (guzik w ubraniu).

disc, pisownia częstsza w zool. i w bot., ob. **disk**.

discal, adj. (dis'kel) tarczowy.

discalceate, vt. ('-kal'si-ejt) wykluczyć zakonnika lub zakonnicę z zakonu, (dosłownie pozbawić sandałów).

discanonize, vt. ('-ka'nonajz) 1) kość. wykreślić z kanonu, np. z biblii; 2) odwołać kanonizację.

discapacitate, vt. ('-kapa'sitejt) uniezdolnić, ob. **incapacitate**.

discard, s. ('-kard') coś odrzuconego, wyrzutek społeczeństwa, karta odrzucona; in the d. co poszło w zapomnienie, rzecz zarzucona z upływem czasu.

discard, vi. (karty) a) skatować się, odrzucić kartę lub karty lub kolor; b) nie dodać do koloru; vt. odrzucić (zwyczaj, hipotezę, kartę).

discarnate, adj. ('-karnejt') bezcielesny.

discarnate, vt. pozbawić cielesnego istnienia.

discept, vt. (dis'ept') przecinać pojęcia z wyszukaną lub przesadną precyzją, dyskutować drobiazgowo.

discern, vi. (dis'ern') rozróżniać, rozumieć różnice, np. między złem a dobrem; vt. poznawać, rozróżniać, pojmować, odkrywać.

discernible, adj. ('-ybl') mogący być rozpoznany zmysłowo.

discerning, adj. part. ('-n~) rozpoznający, rozpoznawczy, rozsądzający; rozsądny, poważny, rozważny.

discernment, s. ('-ment) 1) rozpoznanie; 2) rozważa, bystrość.

discerp, vt. ('-serp') rozszarpać, rozerwać.

discerption, s. ('-szn) rozszarpanie, rozerwanie.

discharge, s. ('-czardz') 1) wyladowanie; 2) zwolnienie od ciężaru i ciśnienia, oskarżenia, kary, długu itd.; 3) to, co zwalnia od tych ciężarów, uwolnienie, zapłata itp.; 4) wystrzał, wybuch; 5) wypływanie, chyżość wypływania, ciecz która wypływa; 6) wykonywanie obowiązku, służby; 7) wypowiedzenie stosunku najmu usług ze strony najmującego; 8) pr. odmowa sądowa; 9) zwolnienie ze służby wojskowej, np. **honorable d.**; hist. w czasach zaborów abszyt (z niem. Abschied); 10) bud. sposób ulżenia ciężaru np. przez wstawienie dodatkowego słupa; 11) elek. wyladowanie; **disruptive d.** przebiecie; **spark d.** wyladowanie iskrowe; 12) farb. preparat do usunięcia z materiałów barw i bejcy; 13) med. a) wpływ materii; b) kał wydzielinowy.

discharge, vt. 1) wyladować, uwalniać od ciężaru, od długu, od ucisku; umniejszać ciśnienie, wylewać; 2) uwalniać od niewoli, oddalać ze służby; 3) bud. zdjąć część ciężaru przez rozdział obciążenia; 4) farb. blichować; 5) księg. wykreślić obciążenie za zwrot pożyczonej książki.

discharge conduit chem. przewód odpływowy.

discharm, vt. ('-czarm') odczarować.

Disciflorae, s. pl. (disiflo'ri) bot. dawniejsza klasyfikacja Benthama i Hookera odejmująca rośliny o kwiatkach, których receptakulum rozszerza się w tarczę jak u rutowatych itp.

disciform, adj. (di'siform) tarczowy.

discigerous, adj. (disi'dżerös) mający tarczę.

Discina, s. (disaj'na) rodzaj ramienionogów rzędu LYOPOMATA, niedys liczny, dziś ograniczony do jednego gatunku w Afryce.

discinct, adj. (dis'sinkt) nieopasany, niedbale odziany.

disciple, s. (dis'sipi) uczeń w szcz. the d. -s lub the twelve d. -s, dwunastu apostołów, czasem 70 (według wulgaty 72).

Disciples of Christ, hist. kość. sekta chrześcijańska założona w 1810 r. w Pensylwanii przez Tomasza i Aleksandra Campbellów, oparta wyłącznie na Nowym Testamencie; chrzest przez zanurzenie; ob. **flagellant**.

disciplinarian, adj. ('-nej'rien) podlegający dyscyplinie.

Disciplinarians hist. kość. pierwsi ang. purytanie o tendencjach kalwinistycznych.

disciplinable, adj. ('-ebl) 1) zdolny do nauki, mogący być nauczonym; 2) podlegający dyscyplinarnym karom.

disciplinant, s. (disip'linent) hist. kość. biczownik zakonu hiszp. znającego z surowej dyscypliny.

disciplinary, adj. (disip'lineri, Ang. -öri) 1) dyscyplinarny, dotyczący dyscypliny; 2) dotyczący dyscyplin lub sekty Disciplinarians; także disciplinative (-nej'tyw), disciplinary (-ne'tori).

disciplinary barracks woj. St. Zj. rodzaj więzienia wojskowego.

discipline, s. (di'siplin) 1) przest. nauka, ćwiczenie, nauczanie; 2) dyscyplina, przedmiot nauki, dział wiedzy; 3) dyscyplina, zbiór przepisów, zwyczajów i praktyk, mających na celu utrzymanie karności; 4) hist. dyscyplina, sznurki, różga, przyrząd do samobiczowania się lub do smagania za karę lub w celu poprawy; 5) rząd wewnętrzny kościelny ustanowiony na fundamencie kanonów (Ig. Krasicki).

discipline, vt. 1) dyscyplinować, dyscyplinować się, rozwiać; 2) ćwiczyć, ulepszać; an undisciplined heart (Dickens o młodym Dawidzie Copperfieldzie); 3) biczować, bić różgami, smagać, np. dyscyplinował ciało swe aż do krwi siekać je okrutnie; 4) trzymać w karności.

discipline of the secret karność wśród chrześcijan IV i V w., utrzymanie w tajemnicy przynależności do Kościoła w celu uniknięcia przesładowań.

discission, s. (-si'zn) chr. rozcięcie, wcięcie, w szcz. rozcięcie zaćmy DISCISIO CATARACTÆ; geol. przerwa w skałe spowodowana przez złom zwle się space of d.

discitis, s. (-kaj'tis) med. zapalenie którejkolwiek tarczy lub tarczki w ciele.

disclaim, vt. 1) pr. odwołać roszczenie, dawniej z in, out of, from; 2) wyrzec się, zaprzeczyć; vt. 1) pr. rzec się roszczenia; 2) zaprzeczyć związku (z abl.), odmówić uznania, np. autorstwa listu; 3) nieuznawać prawa, władzy, ważności; wyrzec się (gen.).

disclaimer, s. (-er) 1) pr. akt zrzeczenia się (gen.); 2) hist. publiczne ogłoszenie o bezprawnym używaniu herbu przez osobę nieuprawnioną.

discloister, vt. (-kloj'ster) ob. uncloister.

disclose, vt. (-klo'z) otworzyć, odkryć, wyjawić, odsłonić, wydać na światło dzienne; rozgłosić, ogłosić.

disclosure, s. (-'zer) wyjawienie, odkrycie, rozgłoszenie.

discoblastic, adj. (dis'kobles'tyk) embriol. tarczoblastowy, oznaczający lub wskazujący formę bródkowania widoczną u jaj meroblastowych wytwarzającego blastodermę podobną do tarczy jak np. w ikrze ryb kostnoszkieletowych.

discoblastula, s. (-'tiula) embriol. blastula z jaja tarczoblastowego.

discobolus, -los, s. (diska'bolos) ciskacz tarczy; D. słynny starogr. pomnik ciskacza tarczy; oryginał Myrona (z V w. przed Chr.) zaginął; dwa naśladowstwa (w Watykanie i w British Museum) przedstawiają postać patrzącą przed siebie; figu-

ra uważana powszechnie za prawdopodobnie najwierniejsze naśladownictwo oryginału (w Palazzo Lan-

Discobolus
w Watykanie
w Palazzo
i w Br. Mus.
Lancelotti

celotti) przedstawia ciskacza z twardą, odwróconą do połowy wstecz; ob. rycinę.

discocephalus, adj. (-se'fales) zool. mający na głowie przyssawkę lub przyssawkę.

discoctylous, adj. (-dek'tyles) zool. mający na palcach przylgi, jak np. żabka drzewna HYLIDÆ (ob.).

discogastrula, s. (-gestru'la) embr. gastrula tarczowa, gastrula pochodząca z jaja tarczoblastowego.

Discoglossidae, s. pl. (-glasi'di) zool. rodzina żab mających tarczowaty język, jak np. położnik obstetrical toad ALYTES OBSTETRICALS.

discoid, adj. (dys'ko-id) tarczowaty, krążkowy, płaski i okrągły; bot. podobny do tarczy, mający tarczę lub krążek w szcz. u złożonych, COMPOSITE mający koronę rurkową nie języczkową, tubular corolla nie ligulate c.

discoid, s. każdy przedmiot mający kształt tarczy.

discoidal, adj. (dyskoi'di) tarczowy; d. placenta, ob. discoplacenta.

Discoidae, s. pl. (-'di-i) zool. podrząd cewioplawów, SIPHONOPHORA, w rzędzie stułbioplawów HYDROZOA w grupie parzydełkowców CNIDARIA typu jamochłonów CCELENERATA; ob. Disconanthæ.

discolichen, s. (-laj'kin) bot. porost należący do rzędu DISCOLICHENES w klasie ASCOLICHENES, ob.

discolor, vt. (dyska'lör) zmienić barwę, pełznąć, plowieć, blakować; vt. 1) zmienić kolor, przebarwiać; 2) zmienić właściwy kolor, przedstawić w innym świetle; pozbawić swego koloru; 3) wypłowić, czynić że kolor wypowieje; 4) poplamieć; 5) zmiana koloru na gorsze, splamienie.

discoloration, s. (-ej'szn) spłowiałość, plama.

Discomedusæ, s. pl. (-midu'zi) zool. podrząd stułbioplawów HYDROZOA typu jamochłonów CCELENERATA obejmujący większą część całego rzędu; ob. jellyfish.

discomfit, s. (dyskōm'fit) przest. porażka.

discomfit, vt. 1) rozbić, rozprószyć (w walce); 2) udaremnić (plany, zabieg), przeszkodzić czemu.

discomfiture, s. (-czyr) rozbić, porażka, rozczarowanie.

discomfort, s. (-fört) niewygodna, ciasnota, niepokój fizyczny lub umysłowy; przyczyna takiego stanu.

discomfortable, adj. (-fortebł) niewygodny, przykry.

discomforting, tdj. (-fortin~) niepokojący, odbierający otuchę.

discommend, vt. (-mend) 1) ganić; 2) odrzucić, odmówić polecenia.

discommendable, adj. (-'ebi) naganny, zasługujący na nieprzychylną krytykę.

discommendation, s. (-ej'szn) nagana, odmowa polecenia.

discommode, vt. (-mo'd) trudzić, kłopotać, dolegać (dat.).

discommodity, s. (-'iti) 1) trudność, niewygodna, przeszkoda; 2) w gosp. społ. rzecz nieużyteczna lub szkodliwa.

discommon, vt. (dyska'men) 1) przest. wykluczyć (z grona obywateli, z kongregacji kościelnej); 2) w Ang. a) wykluczyć z Domu Akademickiego, ob. commons, s. 4); b) wzbronić (domokrażcy) sprzedawania towaru studentom; 3) pr. pozbawić prawa spółnoty, np. pastwiska.

discommunity, s. (-kamiu'nił) brak spółności.

discomorula, s. (-mariu'la) embr. morula pochodząca z tarczoblastowego jaja.

discompliance, s. (-plaj'ens) niezastosowanie się, ob. compliance.

discompose, vt. (-kam'pōz) 1) przest. popsuć szyki, zamieszać, wpłynąć na utratę zdrowia; 2) zepsuć porządek; 3) wyprowadzić z równowagi; ob. composure, s. 1).

discomposed, adj. (-po'zd) niespokojny, wyprowadzony z równowagi; -ly, adv. w rozstroju; -ness, s. (nes) rozstrój.

discomposure, s. (-zör) niepokój, rozstrój; przest. a) niedyspozycja; b) zatarg.

Discomycetes, s. pl. (-maj'si'tis) bot. rząd grzybów w podgromadzie EUASCI gromady workowców ASCOMYCETES; owocnik ma często postać płaskiej lub słabo wklęsłej miseczki (apotecjum).

Disconanthæ, s. pl. (-nen'gi) zool. grupa cewioplawów SIPHONOPHORA; ob. Discoidae, Hydrozoa.

disconcert, s. (dyskon'sert) brak zgody.

disconcert, vt. (dyskonsert') 1) zamieszać, wyprowadzić z równowagi; 2) zmieszać, zaambarasować; 3) rozbić, zburzyć (plany, zamiary itp.).

disconcertedness, s. (-nes) zmieszanie, zamieszanie, zaambarasowanie; także disconcertion, disconcertment.

disconformity, s. (-kanfor'miti) niejednolitość, brak jednolitości, brak proporcji, z to lub with.

discongruity, s. (-gru'iti) brak składności, ob. congruence, congruity.

disconnect, vt. (-kanekt') rozłączyć, odłączyć, zerwać; d-ing switch el. odłącznik.

disconnected, adj. part. ('-yd) niezwiązany, niepowiązany, luźny, oderwany, nie mający związku z (abl.); -ly, adv. bez związku; -ness, s. (-nes) brak związku.

disconnection, Ang. -nexion, s. (-nek'szn) odłączenie, rozłączenie, zerwanie.

disconnective, adj. ('-tyw) rozłączający, rozluźniający.

disconnector, s. ('-tör) el. odłącznik.

disconsider, vt. (-sy'der) pozbawić szacunku, -ation, s. (-ej'szn) brak szacunku, nieuszanowanie.

disconsolate, adj. (-kan'soleit) 1) zrozpaczony, niepokieszony, nieutulony w żalu, pogrążony w smutku; 2) beznadziejny, zięjący smutkiem, np. samotna noc zimowa w puszczy.

disconsolation, s. (-ej'szn) bezdenne strapienie.

discontent, adj. (-tent') niezadowolony.

discontent, s. 1) niezadowolenie; 2) malkontent (m), malkontentka (f), osoba niezadowolona.

discontent, vt. wywołać niezadowolenie, niezadowolnić.

discontented, adj. ('-yd) niezadowolony, niespokojny; -ly, adv. (-li) z niezadowoleniem; -ness, s. (nes) nastrój niezadowolenia, niezadowolenie, także **discontentment**.

discontiguity, s. (-glu'iti) ob. **discontiguity**.

discontiguous, adj. (-ti'glu-ös) pośredni, niebezpośredni, odległy; -ness, brak bezpośredniości.

discontinuance, s. (diskanti'njuens) 1) przerwanie, przerwa; 2) zaprzestanie, pr. a) zakończenie kroków prawnych z tego powodu, że strona nie czyni dalszych kroków albo na wniosek strony; b) przerwa spowodowana w ten sposób, że druga strona nie odpowiada na wszystkie istotne zarzuty a pierwsza strona nie czyni wniosku o wyrok w sprawie ustępów pozostawionych bez odpowiedzi.

discontinuation, s. (-ej'szn) przerwanie, przerwa.

discontinue, vi. (-ti'nju) ustać, zaprzestać; vt. przerwać (czynność), zamknąć (np. wydawnictwo); pr. przerwać (postępowanie sądowe przez zaniechanie dalszych kroków).

discontinuity, s. (-ti'nju'iti) brak ciągłości, brak związku, przerwa.

discontinuous, adj. (-ti'njuös) przerwany, z przerwą, z przerwami; d. distribution biol. ukazywanie się podobnych organizmów w rozrzuconych okolicach niepołączonych ze sobą.

disconula, s. (-ka'njula) zool. okres w rozwoju ośmiopromiennej larwy jamochłona (cewioślawa) grupy *Disceanthæ*, ob.

Discophora, s. pl. (dyska'fora) zool. a) grupa jamochłonnów niemal identyczna z *Discomedusæ* czyli *Scyphomedusæ*, ob.; b) przest. *Hirudinea*.

discoporous, adj. (-ös) 1) mający lub noszący tarczę; 2) zool. przynależny do *DISCOPHORA*.

discoplacenta, s. (-placen'ta) zo-

ol. łożysko krążkowe; zwierzęta mające takie łożysko nazwano *DISCOPACENTALIA*.

discoplasm, s. (dys'koplazm) anat. komórka czerwonego ciała krwi.

discopodous, adj. ('-podös) zool. mający nogę w kształcie krążka lub tarczy.

discord, s. (dys'kord) 1) brak zgody między ludźmi lub rzeczami, brak jedności, jednolitości, zgody; niezgoda, sprzeczność, walka; 2) muz. dysharmonia, dysonans, rozdzźwięk.

discordance, s. ('-ens) 1) stan niezgodności; brak konsekwencji; 2) dysharmonia, dysonans; 3) geol. brak równoległości w sąsiadujących złożach.

discordant, adj. ('-ent) 1) niezgodny, niezgadający się, nieharmonizujący; 2) geol. nierównoległy względem sąsiedniego złoża.

Discordia, s. (diskord'ja) uosobienie niezgody.

discorporate, vt. (-kor'porejt) pozbawić praw korporacji, odwołać inkorporację; ob. *corporation*. 2).

discount, s. ('-kaunt) 1) dyskonto, eskonto, procent za pożyczkę pieniężną wypłaconą za weksel kupiecki; 2) eskontowanie, skup weksli kupieckich; 3) potrącenie, rabat, odciągnięty od sumy rachunku za towar w razie zapłaty gotówką zamiast wekslem kupieckim, płatnym po pewnym czasie; 4) umniejszenie wartości oceny, ważności argumentów itp.; a) a d. poniżej ceny pełnej wartości, z opustem.

discount, vi. trudnić się eskontem papierów kupieckich; vt. dyskontować, eskontować, nabywać weksle kupieckie z potrąceniem procentu ugodzonego na czas biegu weksla; w Eur. ściągane z góry, w St. Zj. procent płatny wraz z kapitałem w dzień zapadłości.

discountable, adj. ('-ebi) nadający się do eskontu, podlegający eskontowi.

discount broker, kup. agent wekslowy, sensal.

discountenance, s. (-kaunt'enans) zmniejszenie, zawstyżenie, zdekoncertowanie.

discountenance, vt. okazać niezadowolenie, zmniejszać, zawstyżać, zdekoncertować.

discounters, s. (-kaun'ter) eskonter.

discount rate, urzędowa stopa procentowa banku centralnego (St. Zj. Federal Reserve Bank, Ang. Bank of England, Pol. Banku Polskiego).

discourage, vi. (disko'rydz) przest. tracić ducha, tracić odwagę; vt. 1) onieśmielić, umniejszyć odwagę, zniechęcić, odradzać; 2) powstrzymać, odwozić.

discouragement, s. (-ment) zniechęcanie, odwołanie od (gen.).

discouraging, adj. part. zniechęcający, onieśmielający.

discourse, s. (-kors', -kors) 1) przest. logiczne rozumowanie, ułożone w myśli choćby niewypowiedziane, myśl; 2) zdolność rozumowania, myślenie w logicznym i powiązanym sztyku; odr. myślenia intuicyjnego; 3) wyrażenie logicznego

myślenia, rozmowa, sposób konwersacji; 4) wyrażenie myśli w sposób formalny za pomocą retorycznego wykładu, mowy, kazania, dysertacji itp.; dawniej dyskurs; 5) przest. umiejętność prowadzenia rozmowy, opowiadanie; obznajomienie z (abl.), znajomość przedmiotu.

discourse, vi. (-kors') 1) przest. rozmawiać; 2) rozmawiać, wyrażać myśl w formie uporządkowanej w związaną całość, wygłaszać swe poglądy, mówić, prowadzić konwersację; dawniej, dyskurować, dyskursować.

discourser, s. (-er) autor dysertacji.

discursive, -cursive, adj. (kor'syw) rozumowy, wyrozumowany; mający formę powiązanej myśli; konwersacyjny.

discourteous, adj. (-kor'czös) niegrzeczny, nieokrzesany, prostacki, ordynarny; -ly, adv. (-li) niegrzecznie, -ness, s. (-nes) niegrzeczność, brak ogłady.

discourtesy, s. (-kortsit) niegrzeczność, 1) brak ogłady towarzyskiej; 2) zachowanie prostackie, czynność świadcząca o braku należytej uwagi.

discous, adj. (dis'kös) bot. ob. **discoid**, adj.

discover, vt. (-ko'wer) 1) odkryć, dowiedzieć się o czymś interesującym a dotychczas nieznanym; odr. invent wynaleźć np. Stefan Szolc Rogozinski discovered the source of the Mungo River; Alexander Graham Bell invented the telephone; 2) odkryć, odsłonić, np. pomnik przez zdjęcie zasłony; 3) szachy, d. check odsłonić szach, dać szach przez posunięcie swojej figury zasłaniającej obcego króla od ataku innej figury.

discoverer, s. (-ör) 1) odkrywca; 2) gór. odkrywca żyły mineralnej; także free miner, locator; 3) przest. szpieg.

discovery, s. (-i) 1) odkrycie; 2) odsłonięcie; 3) ogłoszenie, wyjawienie; 4) rzecz odkryta, np. wykopalisko; 5) gór. odkrycie żyły mineralnej, pierwszy warunek zgłoszenia roszczeń kopalnianych; 6) pr. odsłonięcie faktów lub dokumentów przez stronę procesową; D. Day urzędowe święto w dzień odkrycia Ameryki, Columbus Day, 12 października; urzędowe święto ustanowiono wbrew faktowi, że Kolumb nie wiedział, że odkrył nowy ląd, a myślał, że dotarł do Indii, celu swej podróży; to qui pro quo spowodowało nazwanie ówczesnych Amerykanów Indianami; błędna tę nazwę do tej pory zachowujemy.

discreate, vt. ('-kriejt) zniszczyć twór, zniweczyć.

discredit, s. (-kre'dyt) 1) brak znaczenia, brak poważania, nieufność, podkopanie wiary (np. w wiadomość); 3) brak kredytu kupieckiego.

discredit, vt. 1) niedowierzać, uważać za fałsz (np. oświadczenie, wiadomość); 2) wzbudzić nieufność; 3) przynieść wstyd (dat.), szańbnić lub poniżyć (siebie, swój zawód, swą rodzinę, swój kraj); 3) podkopać zaufanie, zdyskredytować.

discreditable, adj. (-ebl) niegodny zaufania, niespolegliwy, mający złą sławę; -abły (-ebli) niesławnie; -ness, s. (-nes) zasłużony brak zaufania, niespolegliwość, zła sława.

discreet, adj. (diskrit') 1) dyskretny, zachowujący tajemnicę; 2) ostrożny, umiarkowany; 3) szk. grzeczny, -ly, adv. (-li) dyskretnie; -ness, s. (-nes) dyskrecja.

discrepancy, s. (-kre'pansi) 1) odróżnianie się, różnica, odmienność, różność, niezgodność, sprzeczność; 2) mat. różnica w rachunku prawdopodobieństwa $d=r$ — np, przyczyną jest dyferencja, r ilość razy wydarzenia się wypadku, którego stopień prawdopodobieństwa jest p, a n wyraża ilość prób.

discrepant, adj. (-ent) odmienny, różny, różniący się, niezgodny, inny, przeciwny, sprzeczny.

discrepate, vi. (dis'kripejt) r. różnić się od (gen.), ob. differ.

discrete, adj. (diskrit, diskrit') 1) odrębny, oddzielny, osobobny, oddzielony; różny od (gen.); 2) składający się z rozmaitych czynników; 3) oderwany, abstrakcyjny; 4) log. a) wyrażający alternatywy, ob. disjunctive; b) jednostkowo różny lecz nie różniący się gatunkowo; c) zawierający zdanie wyrażające sprzeczność lub przeciwieństwo, np. *give me liberty or give me death*; d. smallpox med. ospa rozszkana VA-RIOLA DISCRETA.

discretion, s. (-szi) 1) oddzielenie, odłączenie, stan odrębności; 2) dyskrecjonalność, prawo swobodnej decyzji, rozstrzygnięcie; 3) dyskrecja, przeczność, ostrożność; przechowanie tajemnicy; zachowanie się nieprzekraczające należytego dystansu względem innych; 4) szk. grzeczność, uprzejmość; 5) pr. swoboda decyzji pozostawiona uznaniu sędziego, np. nałożenie kary więziennej albo grzywny; at the d. według dyskrecjonalnej decyzji (pozostawionej sędziemu, gubernatorowi, komukolwiek upoważnionemu).

discretionary, adj. (-szeneri, Ang. -nóri) dyskrecjonalny, pozostawiony osobistej decyzji; -narily, adv. (-li) dyskrecjonalnie, w zakresie uprawnień do rozstrzygnięcia według swojego niezawisłego uznania.

discretive, adj. (diskrit'tyw) 1) rozdziałający; 2) rozróżniający.

discriminable, adj. (-ebl) mogący być rozróżniany.

discriminability, s. (-ebi'titi) możliwość rozróżniania.

discriminal, adj. (-el) rozróżniający, wyłączający.

discriminate, adj. (-ejt) 1) odróżniający się; mający szczególne własności; 2) znamienity przez wyłączenie, znamienity.

discriminate, vt. odróżnić, wyróżnić, wyłączyć jako odmienny.

discrimination, s. (-nej'szn) 1) zdolność rozróżniania, dokładność ocenienia znamion; 2) znamię odróżniające; 3) rozróżnienie, wyłączenie; 4) różnica w obchodzeniu się w szcz. rozróżnianie w nakładaniu opłat, cła, wynagrodzenia za tę samą pracę; praw pewnej klasy

osób, pewnych miejscowości, zawodów itp.; 5) rozpoznanie różnicy.

discriminational, adj. (-el) nierówne traktowanie ze względu na odróżniające znamiona.

discriminatory, adj. (-tori, Ang. -tóri) rozróżniający, traktujący rozmaicie ze względu na pewne znamiona.

discrown, vt. (diskraun') zdemonizować, pozbawić korony.

disculpate, vt. (-kulpejt) uniewinnić.

discursive, adj. (-kór'syw) 1) obejmujący obszerny zakres, przeskakujący z przedmiotu na przedmiot, dorywczy, ob. desultory; 2) znamienity badaniem najdrobniejszych szczegółów; 3) dyskursywny, wyrozumowany, przec. intuitive.

discurtain, vt. (-kor'tyn) usunąć zasłonę, odsłonić.

discus, s. (dis'kes) pl. discusses (-ys) i disci (di'si) 1) dysk, krążek kamienny lub metalowy do ciskania w dal; przyrząd sportowy znany od czasów starożytnych jako jedno z ćwiczeń pentathlonu; zwyczajnie o średnicy 22 cm. (12"), o wadze 2 kg. (4 lb. 6.4 uncji); 2) krążek, tarcza.

-discus, przyr., zool. i paleont. -tarczowy.

discuss, vi. (diskös') dyskutować, rozprawiać; vt. 1) przest. z wyjątkiem med. oczyścić; 2) omawiać (acc.), dyskutować (nad abl.), wprowadzać argumenty w celu dokładnego zbadania i oceny; 3) pr. wyczerpać środki egzekucyjne przeciw ręczycielom, w Szk., Kan., Luizjanie, zamiast excuss, ob.; discussant, s. (-ent) discussor, s. (-ör) dyskutujący, dysputant.

discussible, adj. (-ybi) nadający się do dyskusji.

discussion, s. (-szi) 1) dyskusja, debata, omawianie, rozprawa, rozprawianie; 2) pr. wyczerpanie środków prawnych przeciwko własności zobowiązanego dłużnika przed rozpoczęciem kroków egzekucyjnych przeciw ręczycielowi, któremu przysługuje benefit of d.

Discus Thrower, (d. ʒro'uer) ob. Discobolus.

discutable, adj. (dys'kiutebl) nadający się do dyskusji.

disdain, s. (dyzdej'n') 1) pogarda, wzgarda, wstręt, obrzydzenie z powodu mniemanej niskości ocenianej osoby, rzeczy lub czynności; 2) powód takiego poczucia.

disdain, vi. odczuwać pogardę; vt. gardzić (abl.), uważać za naganne; odrzucić (acc.) jako niegodne i poniżej godności własnej.

disdainer, s. (-er) gardzielnik (m), gardzielnica (f).

disdainful, adj. (-fuł) pełen pogardy, pogardliwy; -ly, adv. (-li) pogardliwie, ze wzgardą, także disdainly.

disdiapason, s. (dis'dajepej'zn, -sn) muz. kl. interwał dwóch oktaw.

disdiao -, przedr. (-daje'zo) chem. wskazujący na obecność dwóch grup dwuwartościowych.

disdiplomate, vt. (-diplo'me-tajz) uczynić mniej formalnym.

disdodecahedroid, s. (dis'dode'ka-hid'ro-id; dis gr. dwakroć, do'deka gr. dwanaście) geom. regularny wielościan mający 24 równe regularne ośmioboki.

disease, s. (diz-l'z) 1) choroba, słabość, dolegliwość; 2) zarazek, bakteria lub podobna przyczyna rozstroju organizmu, w szcz. zwierząt i roślin, ale także wytworów jak np. wina; d.-causing, d.-producing chorobotwórczy; d.-resisting odporny; d.-spreading zakaźny, zaraźliwy.

diseased, adj. (-d) 1) schorzały, schorowany; 2) chory np. d. imagination chora wyobraźnia.

disedge, vt. (diz-edż) stępić.

disedification, s. (-edifikaj'szn) zgorszenie.

disedify, vt. (-edifaj) gorszyć, obrażać uczucia religijne; rozprószyć nastrój poważny cyniczną uwagą; (-edify budować; d. gorszyć).

diselenide, s. (di-se'linajd, -nyd) chem. związek zawierający dwa atomy selenu w kombinacji z pierwiastkiem lub rodnikiem.

disembark, vi. (diz-embark') wylądować, lądować; vt. wylądować z okrętu; ob. disembark.

disembarkation, **disembarkment**, s. (-ej'szn, -ment) wylądowanie, wylądowanie (okrętu), wysadzenie wojska na ląd.

disembarrass, vt. (-emba'res) wyjaśnić, wybawić z kłopotu, uwolnić z zakłopotania; -ment, s. (-ment) wybawienie z kłopotu.

disembowel, vt. (-embo'di) pozbawić cielesnej powłoki, zdematerializować.

disembogue, vi. (-bog') wpadać, ująć, (jak rzeka w morze); vt. wylewać, przelewać (jak rzeka swe wody do morza).

disembosom, vi. wywnętrzyć się, otworzyć serce; vt. wyznaczyć.

disembowel, vt. (-bau'el) patroszyć, wypatroszyć, wyjąć wnętrzności; przen. wyjąć najważniejszą wartość, np. z programu politycznego, z przemówienia itp.

disemburden, ob. disburden.

disemplane, vi. (-plejn') lądować z samolotu; ob. disembark.

disemploy, vt. (-emploj') wydalić ze służby.

disenable, vt. (-enejbl) dyskwalifikować, ob. disqualify.

disencumber, vt. (-kom'ber) uwolnić od ciężaru; np. zwolnić hipotekę; ob. disburden, disemburden.

disendow, vt. (-endau') pozbawić wyposażenia; -ment, s. (-ment) pozbawienie wyposażenia, cofnięcie nadania.

disenchant, vt. (-enczant') oczarować, odczynić uroki, odzegać czary.

disenchanter, s. (-er) odzegnawacz.

disenchantment, s. (-ment) oczarowanie.

disenchantress, s. f. (-res) odzegnawczka.

disenfranchise, vt. (-enfren'czajz) ob. disfranchise.

disengage, vi. ('-engejdz) uwolnić się, wywikłać się, w szcz. w szermierce oswobodzić pałasz od nacisku przeciwnika; vt. uwolnić, wywikłać, oddzielić, oswobodzić (z przymusowego położenia); ob. **disentangle**, **extricate**.

disengaged, adj. part. (-d) wolny, bez zajęcia, niezwiązany.

disengagement, s. (-ment) 1) uwolnienie się od zobowiązań; 2) swoboda, wolność od wszelkich zobowiązań; 3) rozwiązanie umowy o małżeństwo; 4) szerm. oswobodzenie pałasza od nacisku przeciwnika i wysunięcie swego pałasza spod pałasza przeciwnika na wierzch.

disensoul, vt. ('-ensoł) pozbawić ducha.

disentail, vt. ('-entejl) pr. rozwiązać majorat lub ordynację.

disentangle, vi. rozwikłać się; vt. rozplątać, rozwikłać, wywikłać; -ment, s. (-ment) rozwikłanie, uwolnienie się.

disenthrone, vt. ('-en-ron) ob. **dethrone**; -ment, s. (-ment) detronizacja.

disentitle, vt. ('-entajtł) pozbawić tytułu.

disentomb, vt. ('-entum) ob. **disinter**.

disentrance, vt. ('-entrans) spir. zbudzić z transu; -ment, s. (-ment) zbudzenie z transu.

disentwine, vt. ('-entujn) ob. **disentangle**.

disepalous, adj. (dajse'peles) bot. dwudziakowy.

disequalize, vt. (diz-i'kuelajz) u-nierównić, zniweczyć równość czegoś.

disequilibrate, vt. (-iku'librejł) wytrącić z równowagi (fizycznej).

disequilibration, s. (-librej'szn) pozbawienie równowagi, wytrącenie z równowagi (fizycznej).

disequilibrium, s. (-lib'riom) brak równowagi fizycznej, niestaość.

disestablish, vt. ('-esteb'lisz) u-nieważnić coś ustalonego prawem lub zwyczajem, w szcz. w użyciu w określeniu stosunku Państwa do Kościoła; -ment, s. (-ment) dekret itp. dotyczący rozdzielenia Kościoła od Państwa; -mentarian, s. (-mente'-rien) zwolennik rozdzielenia Kościoła od Państwa.

disesteem, s. ('-esti'm) brak szacunku, zła sława.

disseur, s. (dizör) fr. artysta kabaretowy deklamujący piosenki prawie bez śpiewu; **diseuse**, s. (dizöz, fr.) artystka tego rodzaju, deklamująca przy wtórze fortepianu itp.

disfavor, Ang. -our, s. (-fejwör) brak przychylności, niełaska; 2) czynność niesprzyjająca; 3) brak poparcia, utrata dobrej sławy.

disfavor, Ang. -our, vt. traktować z uprzedzeniem i okazywać niechęć, odmawiać poparcia i szacunku.

disfeature, vt. (-fi'czör) ob. **deface**, **disfigure**, mar.

disfellowship, s. (-fe'loszyp) wykluczenie z grona towarzyskiego, w szcz. zerwanie stosunków osobistych, w grupie religijnej; vt. zerwać stosunki osobiste w grupie religijnej, jak np. amonici w Pennsylvanii w

r. 1948 wobec współwyznawcy-rolnika, który nabył samochód.

disfiguration, s. (-figiurej'szn) skoślawienie, uszkodzenie; ob. **disfigurement**.

disfigure, s. (-fi'giur) zepsuć wygląd, uszkodzić, skoślawić, zbrzydzić; -ment, s. (-ment) zepsucie wyglądu np. przez uszkodzenie pomnika, przez zakrycie pięknego widoku deskami z reklamą, skoślawienie.

disforest, vt. (-fo'rest) 1) ob. **deforest**; 2) ob. **disafforest**.

disfranchise, vt. (-fren'czyz) 1) pozbawić przywileju, koncesji, prawa głosowania, prawa zajmowania urzędu itp.; 2) wykluczyć z korporacji; -ment, s. (-ment) pozbawienie przywileju itd. ob. **wyżej**.

disfrock, vt. (-frok) kość. ob. **unfrock**.

disgavel, vt. (disga'wel) hist. pr. pozbawić prawa gavelkind, ob.

disgeneric, adj. (-dżene'rik) należący do rozmaitych gatunków; przec. **congeneric**, ob.

disgorge, vi. (-gordż) 1) wymiotować; 2) odszkodować; vt. 1) wypłacać, wymiotować, wydawać z siebie pod wpływem nacisku jak np. wulkan lawę; 2) wypróżnić.

disgrace, s. (-grejs) 1) przest. niełaska; 2) hańba, wstyd, infamia; 3) zakała, kto lub co przynosi wstyd (rodzinie, krajowi, kolegom itp.).

disgrace, vt. 1) hańbić, przynosić wstyd; 2) bezczęścić, ujmować honoru; 3) zbrzydzić.

disgraceful, adj. ('-fuł) haniebny, sromotny.

disgrade, vt. ob. **degrade**.

disgregate, vt. ('-gregejt) rozdzielić, rozspać.

disgruntle, vt. (-grontł) wywołać niezadowolnienie, przyprawić o zły humor.

disguise, s. (-ga'zej) ob. **disguisement**.

disguise, s. (-ga'jz) 1) przebranie, przyjęcie innego wyglądu zewnętrznego w celu zatajenia swej tożsamości lub w celu udawania innej osoby; 2) wszelkie inne zewnętrzne zmiany czynione w celu ukrycia osoby lub rzeczy.

disguise, vt. 1) przebrać się do niepoznania, przebrać się za kogoś lub za coś; 2) zmienić wygląd, np. **death disguised his traits**; 3) ukryć prawdę przez nadanie zewnętrznych zmian.

disgust, s. (-gost) wstręt, odraza do czegoś co wywołuje w kimś obrzydzenie, mdłości itp.

disgust, vt. wywoływać w kimś silną odrazę, mdłości, wstręt, obrzydzenie; 2) zniechęcić, zde gustować.

disgusted, adj. part. (-yd) zniechęcony, znudzony, zde gustowany.

disgustful, adj. ('-fuł) przykry, zniechęcający.

disgusting, adj. part. (-in~) wstrętny, zniechęcający, odrażający, obmierzły (czyt. r-z); -ly, adv. (-li) odrażająco; -ness (-nes) obrzydzenie.

dish, s. (dysz) 1) naczynie stołowe, np. talerz; 2) jadło podane na

talerzu itp.; 3) kubek, miska, coś podobnego do filiżanki, głębokiego talerza itp.; 4) porcja jadła na naczyńiu stołowym, a **dishful**; 5) wklesłość podobna do kształtu filiżanki lub głębokiego talerza; wklesłość na głowie bydła domowego między oczyma; 6) taca, ceram. taca gliniana lub porcelanowa; 7) górń. ang. a) należytość opłacana właścicielowi gruntu od wykonanego produktu; b) koryto do mierzenia kruszcu (28" x 4 x 6"); c) galon kruszcu cyny gotowy do przetopienia (zsmalcowania).

dish, vi. wklesnąć; vt. 1) wyłożyć (jadło) na talerz, często z up; przen. podać w należytej formie np. wiadomość dziennikarską; 2) żłobić wklesłość; 3) gw. oszukać, omamlić; d. out rozdzielać (jadło) na talerze, wydawać jedzenie (w jadłodajni).

dishabilliate, vt. (dis-hab'illiejt) uniezdolnić.

dishabille, s. (diz'abil') negliz; ob. **deshabille**.

dishallow, vt. (-he'lo) sprofanować.

disharmonic, adj. (-harmo'nik) 1) nieharmonijny, niezgodny, ob. **unharmonious**; 2) antropol. mający kombinację właściwości, składającą się na niezwykły wygląd.

disharmonize, vi. (-najz) niezgadzać się, być w dysharmonii z (abl.).

disharmony, s. (-har'moni) brak harmonii, brak zgodności, dysonans.

dishcloth, s. (-klog) 1) ściereczka, ściereczka do naczyń, także **dishcloth** ('-klauf); 2) bot. a) d. gourd rodzaj podzw. dwni LUFFA z rodziny CUCURBITACEAE; b) birth-root TRILLIUM ERECTUM Linn., także **dishrag**, z rodziny liliowych.

dishclout, vt. zmywać naczynie.

dishearten, vt. (dis-har'ten) osłabić, osłabiać ducha, odbierać odwagę i nadzieję, ob. **dispirit**.

disheartening, adj. part. (-in~) zabiający nadzieję, przynębiający, zniechęcający.

dished, adj. (dyszł) wklesły, zapadły; mar. d. keel stepka pusta.

dishelm, vt. (-hejm) 1) zdjąć szyszak; 2) r. pozbawić steru.

disherison, s. (-he'rizon) wydziedziczenie; ob. **disinheritance**.

disherit, ob. **disinherit**.

dishevel, vt. (disze'wel) rozczochrać; -led, -lled rozczochrany.

dishexahedroid, s. (dis-hek'sekontahi'dro-id; dis gr. dwakroć, hek'sa'konta gr. sześćdziesiąt) geom. bryła mająca 120 równych, regularnych dwunastoboków.

dishfaced, adj. (dysz'fejst) mający pysk nieco wklesły, o zwierzętach domowych.

dish gravy, kuch. sos mięsny.

Dishley, s. (dysz'li) rasa owiec z Leicestershire (li'sterször) w Ang.

Dishley merino rodzaj owiec wywiedzionych z krzyżowania ras Leicestershire (li'ster) i Merino, częsty we Francji.

dish mustard (dysz mos'terd) bot. tobołki polne, pennycress THLASPI ARVENSE Linn.

dishonest, adj. (diz-a'nyst) 1) a) niehonorowy, sromotny; b) nieczy-

sty, nieprzyzwoitość; c) wstrętny, o-
brzydliwy, podany w pogardę; 2)
nieuczciwy, oszukiwacz, nienależny,
np. d. gain; 3) niespołeczny, skłon-
ny do oszustwa, d. person; -ly, adv.
(-li) nieuczciwie.

dishonesty, s. (dyza'nesti, -ny -)
1) przest. hańba, wstyd; lubieżność;
2) brak uczciwości, brak otwartości,
skłonność do kłamstwa i oszukiwa-
nia; 3) nieuczciwy czyn, zboczenie
z prawej drogi.

dishonor, Ang. -our, s. (dyza'nör)
1) brak czci, bezczesność, stan czło-
wieka, który popełnił czyn sprzeci-
wiający się zasadom honoru; infam-
ia, hańba, sromota; 2) stan czło-
wieka, który popadł w niełaske
(hist. u dworu, dziś w opinii publi-
cznej); 3) powód niełaski, czyn po-
wodujący złą opinię, np. there were
many who considered general Ben-
edict Arnold a d. to his country,
wielu uważało generała Benedykta
Arnolda za zakałę kraju ojczystego;
4) nieuczciwość, czyn oszukiwaczy, o-
szustwo, nieprawość.

dishonor, Ang. -our, vt. 1) pozbaw-
ić honoru; traktować jak bezczesne-
go; piętnować jako pozbawionego
czci; 2) przynosić wstyd i hańbę; 3)
pohańbić uświęcone miejsce; 4) kup.
odmówić zapłaty straty, weksłu itp.
dokumentu handlowego, niehonorow-
ać.

dishonorable, Ang. -our-, adj.
(-ebl) 1) niehonorowy, przynoszący
wstyd, zasługujący na brak szacun-
ku; sromotny; 2) nieszanowany; d.
discharge woj. dokument ukończenia
służby wojskowej pod zarzutem
karygodnego czynu.

dishorse, vi. (-ho'rs) zsiąść z ko-
nia, ob. unhorse, dismount.

dishrag, s. (dysz'rag) ob. dish-
cloth 2 b).

dishwasher ('-uo'szer) 1) człowiek
myjący naczyne w jadalni; 2)
maszyna do mycia naczyń.

dishwater, s. ('-uodyr) woda do
mycia naczyń lub w której zmyto
naczyne, pomyje (pl.).

disidentify, vt. (-iden'tifaj) znisz-
czyć ślady tożsamości (np. zmie-
nić zarost, imię i nazwisko itp.; w
nowszych czasach zeskrobać zwoje
dające odcisk palców).

disilicid(e), vt. (dajsy'lisajd, -yd)
chem. związek zawierający dwa at-
omy krzemu w kombinacji z pier-
wiastkiem lub rodnikiem.

disillude, vt. (dyzilju'd) ob. dis-
illusion, vt.

disillusion, s. (-zn) rozczarowa-
nie.

disillusion, vt. rozczarować, pozbaw-
ić złudzeń.

disimprison, vt. (-impry'zn) u-
wolnić z więzienia, wypuścić z wię-
zienia.

disinclination, s. (-inklinej'szn)
brak skłonności, posiadanie raczej
zamiłowania w kierunku przeciwnym.

disincline, vi. (-inklajn') nie być
skłonny, nie chcieć zgodzić się na
(acc.); vt. nakłonić do odmówienia.

disincorporate, vt. (-inkor'po-
rej) rozwiązać korporację.

disinfect, vt. (-infekt') med. de-

zynfekować, niszczyć mikroorganiz-
my szkodliwe i zarodki zakaźne.

desinfectant, adj. ('-ent) med.
dezynfekcyjny, służący do dezyn-
fekcji; s. środek dezynfekcyjny.

disinfection, s. (-fek'szn) med.
dezynfekcja.

disinfective, adj. ('-tyw) med. de-
zynfekcyjny, służący do dezynfek-
cji.

disinfector, s. ('-tör) med. aparat
dezynfekcyjny.

disinfest, vt. (dyzinfest') oczyścić
z robactwa, myszy, szczurów itp. od-
wszawić, itp.

desinfestation, s. (-ej'szn) oczysz-
czenie z robactwa, ob. wyżej.

disingenuous, adj. (-indze'niu-öz)
nieszczery, nieprawdziwy.

disinherison, s. ob. disherison.

disinherit, vt. ('-inhe'rit) pr. wy-
dziedziczyć.

disinheritance, s. (-ens) pr. wy-
dziedziczenie.

disinhume, vt. ('-inhju'm) ob.
disentomb, disinter.

disintegrable, adj. (-integ'rebl)
podzielny na części składowe.

disintegrant, s. środek dzielący na
części składowe.

disintegrate, vi. rozpadać się na
części składowe; rozpadać się na ka-
wałki lub w proch; tracić charakter
całości, the Austro-Hungarian mon-
archy disintegrated in less than
two centuries; vt. rozdzielać na czę-
ści składowe, np. skałę przez ude-
rzenia młotem, przez mroź, deszcze
itp.

desintegration, s. (-ej'szn) roz-
padanie się na części składowe, za-
trata charakteru całości, upadek,
rozpad, w szcz. w geol. o skałach.

disinter, vt. (-inter') 1) ekshu-
mować, odkopać, wyjąć zwłoki z
grobu, ob. exhume, disintomb, dis-
inhume; 2) wygrzebać, odkryć spod
kurzu zapomnienia, np. dawno za-
giniony rękopis.

disinterest, s. (-in'terest) 1) szko-
da, niekorzyść, to the d. of the tax-
payers na niekorzyść obywateli pla-
cących podatki; 2) brak względu na
interes osobisty; 3) brak zaintereso-
wania, apatia.

disinterested, adj. (-yd) 1) bez-
interesowny, nie mający na wzglę-
dzie swego osobistego interesu; 2)
niezainteresowany, obojętny.

disinterment, s. (-ment) ekshu-
macja, wykopanie zwłok np. z roz-
kazu śledczej władzy, w celu prze-
wieżenia zwłok do Kraju łt.

disinvestiture, s. (-inwes'ticzor)
kość. cofnięcie inwestytury.

disinvite, vt. ('-lnwajt') odwołać
zaproszenie.

disinvolve, vt. (-wołw') uwolnić
od wpłatania (kogo w jaką sprawę).

disject, vt. (-džekt') rozrzuć,
rozsyłać, rozsuć; DISJECTA MEM-
BRA (dosł. rozsypane części) o do-
wolnym cytowaniu zdań (np. z mo-
wy) nie wiążących się ze sobą.

disjunction, s. ('-szn) rozsypanie,
rozsypka, rozprószenie.

disjoin, vi. (-džojn') odłączyć się;
rozłączyć, odosobnić.

disjoint, vi. (-džojnt') rozdzielać
się w miejscach połączenia, np. w
stawach; vt. 1) rozdzielić na po-
szczególne całkowite części; 2) od-
dzielić, odosobnić; 3) transzować
(kurę na półmisku).

disjointed, adj. (-yd) 1) oddzie-
lony (w stawie lub jakoby w sta-
wie); 2) niezawisy, stąd o zdaniach
ze sobą nie związanych, d. phrases.

disjointedness, s. (-ness) brak
związku, niezawisłość.

disjointedly, adv. (-li) 1) odręb-
nie, oddzielnie; 2) niezawisłe, nie-
zależnie, bez związku.

disjunct, adj. (-džaknt') 1) od-
dzielony; 2) zool. (o owadach) ma-
jący ciało wyraźnie zróżnicowane na
głowę, tułów i odwłok przez znaczne
zwiększenie między tymi częściami.

disjunction, s. (-szn) 1) prze-
dzielenie, oddzielenie; 2) log. stosu-
nek między przesłankami sylogizmu
rozjemczego.

disjunctive, adj. (-lw) 1) rozdzie-
lający, rozróżniający, rozjemczy; 2)
gram. rozróżniający, np. spójniki
ani — albo — albo, lecz, chociaż,
jakkolwiek, służące do wyrażenia
różnicy, przeciwieństwa itp.; 3) log.
rozjemczy, wyrażający alternatywy,
nie dające się pogodzić.

d. legacy, pr. rzym. legat pospólny,
przedmiot spadku zapisany kilku o-
sobom pospólnie; jeżeli który z le-
gatariuszów odmówi przyjęcia, u-
dział innych powiększa się odpo-
wiednio.

disjunctive pronoun gram. za-
imek bez dodania czasownika, np. fr.
moi (moa') zamiast je. UWAGA: po-
dobny instynkt gramatyczny jest
na tle gwarowego me zamiast I, np.
who is there? gw. me, poprawnie: I.

d. symbiosis, biol. symbioza przy-
nosząca obu stronom korzyści.

disjunct, s. (-tör) teletech. wy-
łącznik.

disk, **disc**, s. (disk) 1) = **discus**,
krążek, dysk, oraz gra tym krążkiem
grywana; 2) płaska okrągła tarcza,
przen. tarcza księżycowa, rekord gra-
mofonowy; 3) arch. tarcza gliniana,
kamienna itp.; 4) astr. tarcza gwia-
zdy, pozornie płaski krążek ciała
niebieskiego; 5) bot. a) powierzchnia
narządu, odr. krawędzi; b) u rodziny
ostowych CARDUACEAE środkowa
część kwiata, rurkokwiatowa, np.
brązowa tarcza czarnobrewki bez
złoty promieni; c) zazwyczaj:
disc, powiększenie receptakulum do-
okoła, powyżej lub poniżej słupka;
d) dołeczek z rąbkami bordered pit,
ob. pit, bot.; e) okragłe, łepkie roz-
szerzenie końców wąsów niektórych
winorośli, pnących się po gładkich
ścianach; także podobna płaska lep-
ka powierzchnia, np. spód masy
pyłku kwiatowego; f) błona okrzemki
kiedy okragła; g) otwarta lub od-
sonięta powierzchnia obłoczni HY-
MENIUM w miseczce APOTHE-
CIUM; 6) roln. a) brona talerzowa,
ob. disk harrow; b) talerz brony ta-
lerzowej; 7) zool. zazwyczaj **disc**,
rozmaite narządy lub powierzchnie
podobne do tarczy, np. przestrzeń o-
taczająca oko sowy, składająca się z
odmiennego upierzenia; płaska prze-
strzeń dookoła ustnego otworu pew-
nych ukwiałów; czerwony krążek

ciłka krwi ssaków; ob. creeping d., germinal d., optic d.,

disk, vt. 1) wycinać w krążki; 2) uprawiać broną talerzową; 3) rekor-dować na krążku gramofonowym.

d. armature, elek. twornik krążko-
wy, twornik talerzowy.

d. barrow, antropol., arch., płaski, okrągły kurhan.

d. brake, ob. friction brake.

d. clutch, ob. friction clutch, sprzęgło talerzowe.

d. dynamo, dynamo z twornikiem krążkowym i odpowiednimi magne-sami pola.

diskelion, s. (diske'lion) her. dis-
kelion, figura podobna do triskelion
lecz tylko z dwoma promieniami, ob.
triskelion.

disk harrow, roln. a) brona tale-
rzowa; b) kultywator talerzowy.

disk hiller, roln. okopywacz tale-
rzowy, oborywacz talerzowy.

disk - shaped, adj. (d.'szejpd')
mający kształt tarczy, płaski i okrą-
gły.

disk signal, kol. sygnał automa-
tyczny, dotyczący ruchu kolejowego,
podany przez pozycję kolorowych
krążków.

disleaf, disleave, vt. (dysli'w) ogo-
łocić z liści.

dislevelment, s. (-le'weiment)
odstąpienie od poziomu.

dislikeable, adj. (-laj'kebl) nie-
sympatyczny.

dislike, s. (-lajk') uczucie niechę-
ci lub wstrętu; niechęć, niezadowo-
lenie, wstręt.

dislike, vt. nie lubić, nie pochwa-
lać, odczuwać niechęć względem
(gen.).

disliking, s. (-ln~) niechęć, nie-
zadowolenie, sprzeciw, brak apro-
baty.

dislimn, vt. (-lymn') poet. zniknąć,
ulatać, ulatniać się, blednąć (jak
widzenie) vt. usuwać z widzenia, np.
sprawic znikanie obrazu na filmie.

dislink, vt. (-link') rozłączyć, np.
ogniwa.

disload, va. (-lo'd) zładować, ob.
disburden, unload.

dislocate, adj. (-lokejt') 1) usu-
nać z właściwego miejsca, przesta-
wić, przemieścić; 2) wprowadzić za-
mieszanie, sprawić rozgardiasz, wy-
trącić z normalnego szyku; 3) chir.
zwichnąć.

dislocation, s. (-ej'szn) wyprowa-
dzenie z normalnego szyku; w szcz.
chir. zwichnięcie kości w stawie LU-
XATIO, przesunięcie DISLOCA-
TIO; geol. przesunięcie warstwy
skalnej, fałda; woj. przeniesienie
części armii.

dislodge, vt. (-ladz') przeprowa-
dzić się, zmienić mieszkanie; vt. usu-
nać z miejsca zamieszkania lub spo-
czynku, wygnać z mieszkania, z le-
gowiska, z kryjóWKI, z obronnej po-
zycji, pot. wykurzyć.

dislodge, vt. (-ment) usunie-
cie, wyparcie, wygonienie, pot. wy-
kurzenie.

disloyal, adj. (-lo'jal) niełojalny
np. wobec rządu swego kraju; wia-

rołomny, niewierny np. wobec przy-
jaciela.

disloyalty, s. (-ti) niełojalność,
jawny lub utajony brak wierności
dla rządu swego kraju, naruszenie
obowiązków przynależności pań-
stwowej.

disluster, vt. (-los'tör) utracić
blask; vt. pozbawić blasku; także
dislustre (-lo'str).

dismal, adj. (dyz'mel) 1) złowiesz-
czy; 2) katastrofalny, nieszczeny;
3) ponury, smutny, zasmucający,
przysgnębiający.

dismal, s. 1) zła wróżba, feralność
(dosł. DIES MALI i. dzień feralny);
2) coś co przysgnębia (osoba lub
rzecz) w szcz. a) płaczka pogrzebo-
wa; b) odzież żałobna; c) pl. przy-
gnębianie, z rodzajnikiem the -s
przykre okoliczności, smutne poło-
żenie, smutek; 3) pld. St. Zj. bagno,
moczar.

dismality, s. (-iti) przysgnębianie,
przysgnębiające wydarzenie.

dismal science (d. sa'jens) żart.
złowroźna nauka, okultyzm społecz-
na tak nazwana żart. przez Carly-
le'a (Karlaj'la; Tomasz C. 1795—
1881).

dismantle, vt. (-ment') 1) roze-
brać (z oddzielenia), ogłocić, obnażyć;
2) pozbawić mebli i urządzenia, wa-
łów, armat obronnych itp.; 3) znieść,
usunąć np. budowlę; 4) rozebrać na
części.

dismantlement, s. (-ment) po-
zbawienie (fortecy) obrony.

dismark, vt. (-mark') pozbawić
znamiennych oznak.

Dismas, Dysmas, Desmas, s. (dyz'-
mes) Dyzma, legendarne imię je-
dnego ze złoczyńców ukrzyżowanych
u boku Chrystusa.

dismast, vt. (-mast') pozbawić
(okręt) masztów, porwać maszty np.
burza; -ment, s. (-ment) pozbawie-
nie (okrętu) masztów.

dismay, s. (-mej') przerażenie,
przestach, paraliżująca trwoga, za-
skoczenie, konsternacja.

dismay, vt. przest. przerazić się;
vt. przerazić, przestraszyć, opanować
trwogą, złamać ducha przez zatrwo-
żenie.

dismayedness, s. (-nes) przeraże-
nie, opanowanie trwogą.

dismayful, adj. (-ful) przerażają-
cy.

disme, s. (da'fm) dawniejsza pi-
sownia wyrazu dime, w szcz. forma
do wybijania dziesięciocentówek St.
Zj. z r. 1792.

dismember, vt. (-member) roze-
rwać na części, rozkawałkować.

dismemberment, s. (-ment) roz-
dział, rozdzielanie lub rozerwanie na
części, rozkawałkowanie, pozbawie-
nie charakteru całości.

dismiss, vt. rozęść się; vt. 1) od-
prawić, pozwolić odejść, zwolnić (pe-
tenta z audiencl); 2) odprawić,
udzielić dymisji; 3) pozbyc się (gen.),
odrzuć, porzucić, przestać rozpa-
trywać; oddalić od siebie myśl o
(loc.); 4) pr. (o sędzim) odrzuć, u-
sunąć spod dyskusji; pr. moź. i
moh. udzielić (żonie) listu rozwodo-
wego; 5) sport. zakończyć grę.

dismissal, s. (-el) 1) = dismis-
sion; 2) kość. zwolnienie kongrega-
cji po Eucharystii, KRK po odspie-
waniu ITA MISSA EST; 3) pr. a)
odrzuć przez sąd wniosek stro-
ny; b) w rytuale moź. i moh. udzie-
lenie (żonie) listu rozwodowego.

dismissal, s. (-szn) zwolnienie
(ławy przysięgłych, wojsk, wle-
żniów); odprawa (posta po audien-
cji), pr. moź. i moh. odprawienie
żony za pomocą listu rozwodowego.

dismissive, adj. (-syw) zwalnia-
jący, zawierający zezwolenie odej-
ścia np. z audiencl, z obowiązku itp.

dismoded, adj. r. staromodny, sta-
roświecki.

dismount, vt. zsiąść (z konia, bi-
cyklu, wysiąść z powozu, wagonu,
samolotu) from; vt. 1) demonto-
wać, zdjąć koła lub inne części; 2)
wyjąć (klejnot) z oprawy; 3) strą-
cić z konia; zsiadać to d. a horse; 4)
zsiadać, np. oddział jazdy idący
pieszo; 5) mech. rozebrać.

disobeyal, s. (-bej'eł) nieposłu-
szeństwo, wypadek nieposłuszeństwa.

disoblige, vt. (-obladz') odmó-
wić grzeczności, urazić, wyrządzić
niegrzeczność, spowodować niewy-
godę.

disobliging, adj. (-in) niegrze-
czny.

disoccupation, s. (-aklupej'szn)
stanie próżno, stan niezajęcia, o-
próżnienia.

disoccupy, vt. wyprowadzić się z
(gen.); opuścić, opróżnić (dom, za-
grode itp.).

disomatic, adj. (da'some'tyk) petr.
oznaczał kryształ zawarty w in-
nym kryształ, ob. xenocryst.

dismutation, s. (-miutej'szn) bło-
chem, dyzmutacja, równoczesna o-
ksydacja jednych molekuł związku i
redukcja drugich.

disobedience, s. (-obl'diens) nie-
posłuszeństwo, brak posłuchu, sprze-
ciw, naruszenie rozkazu lub zakazu.

disomatous, adj. (dajso'-, -sa'-me-
tös) mający dwoje ciał.

disomus, s. (dajso'mes) terat. po-
tworek o dwójgu ciał.

disorb, vt. 1) wytrącić z orbity; 2)
pozbawić berła (jako widomej ozna-
ki władzy).

disorder, s. (-or'der) 1) nieporzą-
dek, zamieszanie, nieład, brak ładu;
2) wylom z porządku, nieregular-
ność, brak systemu; 3) zakłócenie
porządku publicznego, zaburzenia
(pl.), zamieszka, tumult, rozruchy
(pl.); 4) niedomaganie fizyczne lub
umysłowe, zaburzenia wewnętrzne,
np. mental d. zaburzenia umysłowe,
tactic d. zaburzenia ruchowe.

disorder, vt. popaść w stan zamie-
szania; vt. sprawić zamieszanie i
nieporządek, powywracać, popsuć
szyk, wyprowadzić z normalnego po-
rządku.

disordered, adj. part. wyprowa-
dzony z porządku, pokrecony, po-
przewracany; pomieszany np. d.
mind; -ness, s. zamieszanie, po-
mieszanie.

disorderly, adj. (-H) 1) niepo-
rządkny, nieuporządkowany, będący
w zamieszaniu; 2) buntujący się,
skory do rozruchów; 3) pr. prze-

ciwny porządkowi publicznemu, d. conduct, drobne przekroczenie porządku publicznego sądzone w St. Zj. przez władze miejskie na podstawie regulaminu miejscowego; dotyczy zachowania się nie stanowiącego jeszcze przestępstwa, określonego w ustawie karnej jako *misdeemeanor*; adv. nieprzystojnie, gwałtownie; s. pr. osoba zachowująca się w sposób naruszający porządek publiczny.

disordinate, adj. (-or'dinejt) przest. niewspółrzędny, nieumiarkowany, dziś: **disordinated** (-dy).

disorganic, adj. (-or'ge'nik) r. 1) nieorganiczny, ob. *anorganic*, *organic*; 2) niezorganizowany.

disorganization, s. (St. Zj. -or'ge'ny-zej'szn, Ang. -naj-) dezorganizacja, brak organizacji, podpadanie organizacji, rozluźnienie zrzeszenia, bezład w organizacji, rozpad.

disorganize, vt. (-or'ge'najz) dezorganizować, rozluźniać zrzeszenie, niszczyć budowę organizacji, wprowadzać nieład i rozstrój w organizacji.

disorientate, vi. (-o'rientejt') 1) zwrócić się od wschodu lub od wschodniego kierunku; 2) sprawić utratę orientacji, mylić co do kierunku, prawdy, słuszności, położenia itp.

disorientation, s. (-szn) dezorientacja, utrata świadomości położenia, miejsca i kierunku.

disown, vt. (-o'n) 1) zapierać się, wypierać się, wyprzeć się; 2) zaprzeczyć autentyczności lub ważności; 3) (w kwadrach) wykluczyć ze swego grona, wyrzucić się przyjaciela.

disparage, vt. (-pa'rydz') niedoceniać, poniżać, mówić lekceważąco o (loc.).

disparagement, s. (-ment) 1) przest. megalomania, małżeństwo z osobą niższego stanu; 2) hańba, zniesławienie, poniżenie; 3) wypowiedzenie lekceważącego sądu o osobie.

disparate, adj. (-parejt) 1) nierówny, niepodobny, inny, odmienny, różnoraki, innej jakości, odmiennego charakteru; 2) log. nie łączący się w żadnym kierunku, nie mający nic wspólnego z wyjątkiem najogólniejszych pojęć; 3) opt. fizjol. niekorespondujący, działający odmiennie na obie siatkówki; ob. *diplopia*.

disparate, s. log. jedna z dwóch lub kilku rzeczy nie dających się porównać ze sobą, np. kofi i zieloność; zwykle w pl.

disparity, s. (-pe'riti) nierówność, odmiennność, różnica (w wieku, zajęciu, randze, stanowisku itp.) pod względem jakości, ilości, ciężaru, barwy itd.

dispassionate, adj. (-pe'szjonejt) wolny od namiętności, trzeźwy, bezstronny, spokojny, chłodny, nieuprzedzony.

dispatch, s. (dyspecz', w Ang. także *despatch*) 1) wysłanie listu lub rozkazu przez umyślnego posłańca; 2) szybkie załatwienie, stąd pilność, zaradność, pośpiech; 3) wykonanie kary śmierci; 4) biuro zajmujące się szybką dostawą listów; d. boat łódź dowożąca szybko pilne rozkazy.

dispatcher, s. (-'dr) kol. i tel. urzędnik odpowiadający pociąg lub telegrafem.

dispatchful, adj. (-fuł) szybki.

dispatch money mar. Ang. opust dla osoby, która wynajęła okręt, za załadowanie lub wyładowanie przed upływem dozwolonych dni zwłoki.

dispatiated, adj. (-petriej'tyd) wygnany; s. wygnaniec.

dispauper, vt. (-po'pör) odmówić (w sądzie itp.) prawa ubogich.

dispauperize, vt. (-po'perajz) uwolnić od stanu nędzy.

dispel, vt. (-peł') rozwiać, rozprężyć.

dispensable, adj. (-pen'sebl') 1) kość odpuszczalny, przebaczalny; 2) nadający się do załatwienia administracyjnego; 3) zbędny, zbyteczny, dający się usunąć, nieobowiązkowy.

dispensary, s. (-seri) 1) poradnia wydająca leki bezpłatnie lub za drobną opłatą; 2 w South Carolina od 1892—1907 urzędowy skład butelkowych alkoholi, wyłączne miejsce sprzedaży napojów alkoholowych; 3) przest. spis lekarstw, ob. *dispensatory*.

dispensation, s. (-zej'szn) 1) rozdzielanie, wydzielanie, rozdzielnicztwo, dystrybucja; 2) zarząd, administracja, plan administracyjny; 3) to co rozdano; 4) specjalne urządzenie, coś ustanowione, swoisty sposób załatwienia, porządek rzeczy; 5) obejście się bez czegoś, zwolnienie od zobowiązań, pozbycie się czegoś, odstąpienie (gen.) i akt prawny zawierający odpowiednie oświadczenie; 6) KKK dyspensacja spod prawa kościelnego lub spod przeszkody kanonicznej (np. przeszkody małżeńskie), spod zobowiązania wobec Boga, np. zwolnienie od przysięgi itp.; 7) pr. zawieszenie reguły w danej sprawie; 8) teol. a) rozdzielanie dobra i zła przez Boga; b) system odministracji boskiej, np. patriarchalny, moższowy, chrześcijański.

dispensatory, adj. (-tori) udzielający dyspensy; s. książka zawierająca spis lekarstw, farmakologia, ob. *pharmacopoeia*.

dispensatrix, s. f. (-set'riks) aptekarka w poradni, ob. *dispenser*.

disperse, vi. udzielić dyspensy; zrobić wyjątek; vt. 1) rozdawać, wydawać, rozsypany; 2) zastosować do szczególnego wypadku; 3) uwolnić, zwolnić z (gen.) -from; 4) obejść się bez (gen.) with; 5) zrobić lekarstwo.

dispenser, s. (-er) 1) aptekarz w poradni; ob. *dispensatory*; 2) urzędnik w dispensary 2), ob.; 3) hist. klucznik; 4) telet. przyrząd automatyczny przemieniający znaki Morsego (1791—1872) na fale.

dispeople, vt. (-pi'pl) wyludnić.

dispergate, vt. (-pergejt) chem. rozprószyć (koloid); *dispergation*, s. (-gej'szn) rozpróśnienie (koloidu).

dispermous, *dispermic*, adj. (daj-spör'mes, -mlik) bot. dwunasionowy.

dispermy, s. (-mi) bot. udział dwóch spermatozów w jednym jajku.

dispersal, s. (-pör'sl) rozpowszechnienie, rozsianie; w ekologii czynność i rezultat czynnej migracji

lub biernego roznoszenia organizmów z miejsca na miejsce.

disperse, vi. (-pör's) 1) rozsypać się, rozejść się (jak chmury), zniknąć; 2) dzielić się swą obfitością; vt. 1) rozbić, rozrzuć, rozwiać; 2) rozsypać po całym świecie; 3) rozsyłać ze stałego ośrodka, np. zapasy jada, nowiny, wiadomości; 4) rozgałęziać się, jak np. system krwionośny ciała; 5) fiz. poddać roznie; 6) rozwiać, jak dym lub parę.

disperston (-szn) 1) rozpróśnienie, rozsypanie, rozsypka; 2) D. Diaspora; 3) fiz. rozpróśnienie złożonego światła (jak przez pryzmat) spowodowane różnicą załamowania; także podobne rozpróśnienie fal elektrycznych; stąd: kąt rozdziału między dwoma danymi promieniami; 4) statyst. różnica między granicami rozpróśnienia a przeciętną; 5) woj. rozrzut dróg pocisków wychodzących z tej samej armaty w tych samych okolicznościach na różne odległości.

d. medium chem. fiz. stan zawieszenia rozpróśnionej substancji w innej substancji, *dispersed phase*.

d. of the optic axes, krystalogr. rozdział osi optycznych w kryształach dwuosiowych spowodowany różnicą wartości kątów osłowych odpowiednio do rozmaitych barw widma.

dispersity, s. (-liti) stopień rozpróśnienia.

dispersive, adj. (-yw) skłonny do rozpróśnienia się; -ly, adv. rozpróśszający; -ness, s. (-nes) skłonność do rozpraszania się, rozpróśzalność.

dispersive power, opt. w substancji siła rozpraszania różnorodnych promieni światła przez załamywanie tak jak gdyby substancja była ułożona w pryzmat; siłę tę mierzymy stosunkiem kąta rozpróśnienia dwóch danych promieni do przeciętnej ich zbieżności.

dispersoid, s. (-pör'so-id) chem. fiz. a) substancja która przeszła rozpróśnienie, koloid; 2) = *dispersed phase*, ob. *dispersion medium*.

dispersoidology, s. (-a'łodzi) chemia koloidalna.

disphenoid, s. (dajsf'i'no-id) min. bryła otoczona ośmiu równobocznych trójkątami ustawionymi parami.

dispirem(e), s. (dajspaj'rim, -rym) biol. faza mitozy kiedy każde jądro następne wydało chromatynę, ob. *spireme*.

dispirit, vt. (-py'rit) 1) przest. a) pozbawić siły; b) osłabić napój alkoholyczny; 2) zabić ducha, onieśmielić, pozbawić otuchy, przygnębić.

dispiteous, adj. (-pi'ti-ös) nie-miłosierny, nienależyty, przekorny, pełen pogardy, pogardliwy.

displace, vt. (-plejs') 1) zmienić miejsce czegoś, umieścić gdzie indziej (niż w miejscu dotychczasowym lub zwyczajnym), zarzucić (acc.); 2) zastąpić, wejść w miejsce czegoś lub czegoś; 3) złożyć (z urzędu itp.); 4) chem. uwolnić ze związku przez zastąpienie; d.-d persons po wojnie światowej wygnańcy i uchodźcy przewiezieni przez rząd niemiecki z kraju rodzinnego do innych krajów eur., skrót D.P.

displacement, s. (-ment) 1) przeniesienie, przemieszczenie, zastąpienie, stan przeniesienia na inne miejsce; 2) apt. wyczerpanie siły potężnego opiatu przez powolne działanie stałego prądu wody, ob. percolation; 3) elek. przesuw, przesunięcie; 4) wypór, wyporność, wyparcie, zastąpienie, ilość lub ciężar cieczy wypartej przez ciało w niej pływające, ciężar wypartej cieczy równa się ciężarowi wypierającego ciała; 5) geol. upad, różnica między pierwotnym położeniem ciała a późniejszym, ob. dip slip (rycina), fault; 6) mech. ob. piston d.; 7) psych. przeniesienie uczuć z jednego przedmiotu na inny, skutkiem czego np. we śnie przedmiot podrzędny nabywa znacznej wagi.

d. pump ob. pump.

d. scale, mar. skala wyporu.

d. tonnage, ob. tonnage.

displacement, s. (-plej'sensi) brak życzliwości, ob. complacency.

displacer, s. (-plej'ser) 1) kto lub co przenosi, w szcz. apt. perkulator.

display, s. (-plej') 1) pokaz, okazywanie; 2) wystawa, parada; 3) druk. zmiana typu czcionek i rozmiarów; rzecz tak składana; d. advertising ogłoszenie w czasopiśmie składane na efekt z różnorodnością czcionek i ozdób, przerwami niezadrukowanymi itp.

displayed, adj. part. (-d) her. ze skrzydłami otwartymi do lotu (o ptaku w herbie, w szcz. o orle).

displease, vt. (-pli'z) nie podobać się (dat.), budzić w kim (loc.) niezadowolenie, niechęć itp.; vt. niezadowolnić the jury's verdict displeased the judge; urazić.

displeasure, s. (-zór) uczucie niezadowolenia lub urazy.

displume, vt. (-plu'm) pozbawić odznaczeń i rangi.

dispondee, s. (dajspan'di) proz. podwójny spondej, — — —.

disporous, adj. (dajspo'rós) biol. dwusporowy.

disport, s. (disport') gra, zabawa, rozrywka, sport.

disport, vi. bawić się; vt. zabawiać (acc.).

disportment, s. (-ment) przest. rozrywka.

Disporum, s. (dajspo'rom) bot. nieliczny rodzaj ziół z rodziny konwaliowatych Lily-of-the valley family CONVALLARIACEA; d., pl. dispora, osobnik tego rodzaju.

disposable, adj. (-po'zebł) rozporządzalny, będący do dyspozycji, mogący być użytym; -ness, s. (-nes) rozporządzalność; d. weight lot. ciężar poza fixed weight, ob.

disposal, s. (-po'zi) 1) rozporządzenie, rozrządzenie, dyspozycja; 2) polecenie roli i zadania dla każdej osoby i rzeczy; 3) przeniesienie w inne ręce lub pod nowy zarząd.

dispose, vi. (-po'z) 1) rozrządzić rozstrzygając, ostatecznie i nieodmienne, man proposes but God disposes, człowiek strzela, Pan Bóg kule nosi; 2) ustawić, ułożyć, rozstawić; 3) wydzielić, przeznaczyć do pewnego użytku; 4) przygotować,

skłonić ku (dat.), wzbudzić inklinację, nastroić (osobę) do (gen.).

disposed, adj. (-d) 1) rozporządzony; 2) usposobiony ku (dat.), skłonny do (gen.).

disposer, s. (-er) dysponent, kierownik firmy.

disposition, s. (-szn) 1) rozporządzenie (czynność i moc), kierownictwo, sądy Boże; 2) rozporządzałość; 3) rozkład, urządzenie (np. rozkład budynku); 4) naturalna skłonność, tendencja, przest. stan zdrowia; 5) humor, usposobienie; 6) psych. swoisty sposób działania, odczuwania, reagowania, zawisły o budowy ustroju, cech odziedziczonych, cech nabytych przez osobiste doświadczenia itp.; skłonność; 7) woj. rozkład sił będących pod komendą; pl. plany strategiczne.

dispositional, adj. (-eł) zależny od dyspozycji.

dispositioned, adj. (-d) mający usposobienie o jakimś mowie.

dispossess, vt. (-pozes') pozbawić posiadania, of; zabrać (acc.), wywłaszczyć z (gen.), wyzuczyć z (gen.).

dispossession, s. (-szn) wywłaszczenie z (gen.); pr. wyzuczenie z (gen.) za pomocą egzekucji sądowej.

dispraise, vt. (-prejz') nie pochwałać, ganić.

disprobativ, adj. (-pro'batyw) dowodzący czegoś przeciwnego.

disproof, vt. (-pru'f) dowodzić czegoś przeciwnego.

disproportion, s. (-por'szn) dysproporcja, brak proporcji, brak symetrii lub normalnego stosunku, niestosunkowość np. długości do szerokości, popytu do podaży itp.; -alness, s. (-eł'nes) nieproporcjonalność; -ate, adj. (-ejt) niestosunkowy, nieproporcjonalny.

disproval, s. (-pru'wył) udowodnienie lub dowodzenie czegoś przeciwnego.

disprove, vt. (-pru'w) dowodzić czegoś przeciwnego; -er, s. (-er) kto dowodzi czegoś przeciwnego.

disproved, disproven, adj. (-pru'wd, pru'wen) zbity, dowodnie zaprzeczony, odparty.

disputable, adj. (-piu'tebl) nadający się pod dyskusję, mogący być zaczepiony, godny wszechstronnego zbadania i omówienia, wątpliwy.

disputant, s. (dis'putent) dysputator, s. (-ej'tör) dysputant.

disputation, s. (-ej'szn) dysputa, rozprawa, w szcz. uczona, publiczna, formalna; dawniej (Skarga) także dysputacja.

disputative, adj. (-piu'tetiw) wart omówienia, godzien zbadania, wątpliwy, niepewny, sporny.

dispute, s. (-piu't) dysputa, rozmowa, kłótnia, spór; beyond d. bezsprzecznie, ponad wszelką wątpliwość; in d. będący przedmiotem omawianym.

dispute, vi. dowodzić czegoś przeciwnego, spierać się, przeczyć, zaprzeczać; vt. 1) dysputować, argumentować, dowodzić zwłaszcza w sprawie naukowej publicznie i formalnie; dawniej także dysputować się z kim o czym; 2) zaprzeczać pewnym szczegółom; 3) zaczepiać

twierdzenie lub rozporządzenie, sprzeciwiać się przyjęciu do klubu; 4) hist. zaprzeczać komu praw do herbu, itp.

disqualification, s. (-kualifik'ej'szn) dyskwalifikacja, dyskwalifikowanie, uznanie niezdolności.

disqualify, vt. (-kua'lifaj) uznać niezdolnym, zdyskwalifikować, odmówić kwalifikacji czyli wymaganych właściwości np. do służby woj. skowej, do udziału w wyścigach itp.; pr. nie dopuścić do składania zeznań w sądzie, do zasiadania na ławie przysięgłych, do kierowania rozprawą jako sędzią.

disquiet, vt. (-kua'jet) niepokoić (acc.); -ude, s. (-tiud') niepokój, irytacja, rozdrażnienie, trwoga.

disquarancy, s. (-kui'parensi) log. niezgodność pojęć, stosunek sprzeczności lub przeciwieństwa pojęć, np. ojciec i syn, pan i sługa, prawda i fałsz.

disquarant, adj. (-kui'perent) log. niezgodny, sprzeczny lub przeciwny.

disquaration, s. (-rej'szn) ob. disquarancy.

disquisition, s. (-kui'zy'szn) rozbiór (literacki).

disregard, s. (-ryga'rd) nieuwaga, lekceważenie.

disregard, vt. 1) nie uwzględnić (gen.); przeoczyć, prześlepić (acc.); nie zważać na (acc.), nie zauważyć (gen.); 2) pominąć, lekceważyć (acc.).

disregardful, adj. (-fuł) lekceważący; -ly, adv. (-li) lekceważąco, z lekceważeniem, pominawszy (acc.), z pominięciem (gen.); -ness, s. (-nes) lekceważenie, pominięcie, nieuwzględnienie, brak względów na (acc.).

disrelated, adj. (-rilej'tyd) niezwiązany, niepołączony, niespokrewniony, bez związku.

disrelish, s. (-re'lisz) niesmak, niechęć lub wstręt do pewnych potraw, idiosynkrazja, ob. allergy; vt. nie lubić (pewnych potraw), czuć idiosynkrazję.

disreputable, adj. (-re'plutebl) mający złą sławę, osławiony, podejrzany; s. osoba zniewielawiona.

disrepute, s. (-piu't) zła sława, złe imię, zła reputacja, niesława.

disrespect, s. (-respekt') brak uszanowania, pogarda, brak zwyczajnej uprzejmości; vt. okazywać brak zwyczajnej uprzejmości; -ful, adj. (-fuł) niegrzeczny, okazujący brak szacunku.

disrobe, vi. (-ro'b) rozebrać się; vt. rozebrać (z odzienia).

disroof, vt. pozbawić dachu, zerwać dach.

disroot, vt. wykorzenić, wyrwać z korzeniem.

disrupt, vi. (-ropt') roztrząsać się, rozbić się, rozbić się na kawałki; vt. roztrząsać, rozbić na kawałki.

disruption, s. (-rop'szn) rozbić, rozłamać; the D. hist. kość. rozłamać w Kościele Szkockim 1843, ob. Free Church, Presbyterian.

disruptive, adj. (-tyw) rozłomowy.

disruptive, s. silny wybuchowy nabój; elek. d. lub discharge przebiecie.

diss, s. (dys; ar. dajs) śródziemnomorska winorośl *AMPELODESMA TENAX* używana w koszykarstwie i do wyrobu lin.

dissatisfaction, s. (-fek'szn) niezadowolenie.

dissatisfactory, adj. (-tori) niezadowalniający.

dissatisfy, vt. (-faj) niezadowalać.

dissect, vi. (-sekt') wnikać w (acc.); vt. 1) rozciąć; w szcz. rozciąć anatomicznie; 2) badać naukowo, wnikać ściśle w (acc.), przeglądać szczegółowo; 3) chir. rozciąć po naturalnej linii połączenia; 4) geol. (o rzece) przecinać (ład między górami za pomocą dolin); 5) med. robić sekcję zwłok; **dissecting aneurism** *ANEURYSMA DISSECANANS* tętniak międzywarstwowy; **dissecting forceps** pinceta.

dissection, s. (-'szn) 1) przecięcie, pocięcie; 2) część odcięta (np. okaz anatomiczny); 3) kup. ang. podział rachunku książkowego na kilka oddzielnych (np. według oddziałów); 4) med. sekcja (zwłok).

disseize, vt. (-siz) ob. **dispossess**, seizin.

disseilboom, s. (disl'bu'm); Afr. Pld.) dyszel.

dissemblance, s. (-sem'blens) brak podobieństwa.

dissemble, vi. tacić, być nieszczerym; vt. 1) ukrywać, maskować, przedstawiać coś za coś czym nie jest; 2) udawać; 3) świadomie pomijać jakoby się nie zauważyło.

disseminate, vi. (-se'minejt) rozprzestrzeniać się; vt. 1) rozsiewać szeroko i rozprzestrzeniać; 2) przen. rozgłaszać.

dissemination, s. rozsiewanie, rozprzestrzenianie, propagowanie, orędownictwo; med. rozsianie.

disseminative, adj. rozpowszechniający.

disseminator, s. (-nej'tór) 1) siewca; 2) orędownik.

disseminule, s. (-niu'l) w ekologii każda część ustroju pomocna do rozprzestrzenienia, np. nasienie, spora itd.

dissension, s. (-sen'szn) brak zgody, niezgoda, rozłam, tarcie (opini).

dissent, s. (-t) 1) niezgadzanie się, utrzymywanie odmiennej opinii, różnica opinii; 2) kość. rozłam w Kościele, w szcz. w Ang. ob. **nonconformist**.

dissent, vi. (dissent') być odmiennego zdania, nie zgadzać się z pewną opinią, w szcz. z urzędową opinią swego Kościoła co do dogmatów, ob. **Ang. nonconformity**.

dissenter, s. ob. **heretic**, **nonconformist**.

dissenting, adj. (-sen'tin') niezgodny z większością np. w Najwyższym Sądzie **Justices A and B** d.; dly, **dissentiously**, adv. przeciwnie, przeciwko zdaniu większości.

dissepiment, s. (dissep'imēt) błona przedzielną, ścianka, **SEPTUM**; bot. ścianka dzieląca komórki rodnii;

zool. poprzeczna wapienna ścianka pomiędzy promieniami przedziałkami koralu.

dissert, s. (diser't) rozprawiać, dyskutować, debatować.

dissertation, s. (-ej'szn) rozprawa, dysertacja, wykład naukowy.

disserve, vt. (-serw') źle służyć, szkodzić, przynosić szkodę.

disservice, s. (-is) zła przysługa.

diserviceable, adj. (-ebl) szkodliwy, przynoszący szkodę.

dissever, vi. (-se'wer) oddzielić się, zerwać, odejść; vt. oddzielić całkowicie, odłączyć, rozłączyć.

disseverance, s. (-ens) rozdział, zerwanie, rozłam, rozłączenie.

dissidence, s. (-ens) różnica zdań, niezgoda.

dissident, adj. (-ent) niezgodny, innego zdania.

dissident, s. osoba będąca innego zdania niż większość, w szcz. hist. kość. dyssydent, osoba przeciwna ustalonym zasadom Kościoła.

dissilient, adj. (-si'lient) bot. pękający z głośnym wybuchem, jak np. dojrzale torebki niecierpka, ob. **bal-sam**.

dissimilar, adj. (-si'miler) niepodobny, inny.

dissimilarity, s. (-a'riti) brak podobieństwa, różnica w wyglądzie i w naturze, odmiennność.

dissimilars, s. pl. (-si'milers) rzeczy do siebie niepodobne (ludzie, przedmioty, idee itd.).

dissimilate, vi. (-ejt) stać się niepodobnym; vt. uczynić niepodobnym.

dissimulation, s. (-ej'szn) 1) stanie się niepodobnym, uczynienie niepodobnym; med. odsiebianie (Now. Lek. 1899); 2) biol. katabolizm, przeci. asymilacji, ob. **assimilation**, **metabolism**.

dissimulative, adj. (-ej'tyw) dotyczący zmiany, sprawiaczącej brak poprzedniego podobieństwa; zmieniający do niepoznania.

dissimile, s. (-si'mili) ret. porównanie z przeciwieństwem, także **dissimilitude**.

dissimulate, vt. (-si'miulejt) udawać, symulować, ukrywać pod fałszywymi pozorami, ob. **simulate**.

dissipate, vi. (dis'sipejt) rozchodzić się, znikać (jak np. upał); vt. 1) rozsyptywać, rozrzucać, rozprowadzać; 2) trwonić (siłę, energię, pieniądze itd.); 3) mat. upraszczać; 4) termodyn. a) przepuścić (gorąco) ze środowiska wyższej temperatury do środowiska niższej; b) zmienić siłę na ciepło.

dissipated, adj. rozwiązły, nieumiarowany w pogoni za rozkoszami kosztem trwonionego zdrowia i majątku.

dissipater, s. (-ör) trwoniciel, marnotrawca.

dissipation, s. (-'szn) 1) trwonienie; 2) pogoń za rozrywką, rozrywka; 3) rozwiązłość, rozpusta.

dissipative, adj. (-pejt'iw) marnotrawny; -**tivity**, s. (-ty'witi) marnotrawstwo, trwonienie, także **dissipatedness**, s. (-pej'-).

dissociable, adj. 1) (dyso'szlebl) niezgodny, nie dający się ułożyć w szyk, nie dający się asortować; 2) (dyso'szybl) nietowarzystki, usuwający się od towarzystwa; 3) co może być oddzielone od całości; -**ability**, s. (-'ebi'liiti) stronięcie od towarzystwa.

dissocial, adj. (diso'szeł) antyspołeczny, egoistyczny; -**ity**, s. (disosze'liiti) brak zmysłu społecznego.

dissociant, adj. (-so'szjent) chem. rozwiązujący, uwalniający; s. substancja zwolniona ze związku.

dissociate, adj. (-so'szejt) oddzielony; astr. oddalony o 1—5 znaków.

dissociate, vi. rozdzielić się, oddzielić się; vt. oddzielić od związku; rozdzielić.

dissociation, s. (-'szn) 1) rozdział, oddzielenie np. stałego ciała od całości; 2) chem. rozkład chem. kombinacji na prostsze składniki, w szcz. o działaniu gorąca lub innych czynników na gazy lub rozpuszczalników na substancje rozpuszczone, ob. **electrolytic theory**; 3) psych. a) odłączenie z całości jednego czynnika i poddanie go oddzielnemu badaniu; b) wyłączenie jednej myśli lub jednego pragnienia z głównego strumienia świadomości i uczynienie go współświadomym; c) rozszczepienie osobowości na części, ob. **personality**.

dissociative, adj. (diso'szjet'iw) wywołujący prądy i tendencje niespołeczne lub antyspołeczne.

dissogeny, s. (diso'dżini) zool. dwurodność, forma reprodukcji, w której indywiduum przechodzi dwukrotnie okres dojrzałości płciowej, raz w stanie larwalnym a powtórnie w stanie dojrzałym, jak u niektórych drobnych jamochłonów **jellyfish** klasy **OTENOPHORA**.

dissoluble, adj. (-sa'liubl) 1) rozpuszczalny; 2) rozwiązalny; -**ness**, **dissolubility**, s. (-nes, -bi'liiti) 1) rozpuszczalność, rozwiązalność.

dissolute, adj. (dis'saliut) rozpustny, rozpasany, nie uznający praw i moralności; -**ness**, s. (-nes) rozpusta.

dissolution, s. (-liu'szn) 1) rozpuszczanie, topienie a) rozdział całości na części; rozpad, rozkład, śmierć; b) ruina, koniec, upadek, np. **the d. of the Roman empire**; c) zakończenie, rozwiązanie, unieważnienie, d. of the pact, rozwiązanie spółki; d) zakończenie sesji parlamentarnej; e) roztajenie (śniegu, lodu); 2) roztopienie, rozplynięcie się; 3) rozprzeżenie obyczajów, osłabienie więzów moralności; 4) geol. otwór w skałe utworzony przez rozkład lub roztopienie, zwany także **space of d.**; 5) kup. likwidacja firmy, rozwiązanie spółki, zwinięcie interesu.

dissolutional, **dissolutive**, adj. (-el', -tyw) dotyczący rozwiązania, znamieny dla rozwiązania.

dissolvable, adj. (-webł) rozpuszczalny, dający się roztopić, połączyć na części, zakończyć; -**ness**, s. (-nes) i **dissolvability**, s. (-iti) rozpuszczalność, zdolność roztopienia, podziału na części, zakończenia itp., ob. **wyżej**.

dissolve, vi. (dizolw') tajeć, rozpuścić się, topnieć, rozkładać się na części, znikać, zanikać; tracić moc; 2) rozprószyć, rozpędzić, rozwiązać (np. zebranie).

dissolvent, adj. (dizal'went) rozpuszczający; s. środek rozpuszczający, rozpuszczalnik.

dissolver, s. (dizal'wer) kto lub co rozpuszcza (robotnik, maszyna, środek chemiczny itd.).

dissolving view obraz znikający powoli na ekranie w kinematografie lub w latarni magicznej; efekt wywołany z pomocą odpowiedniej latarni d. lantern lub odpowiedniej klapy d. shutter.

dissonance, s. (di'zonens) dysonans, rozdzźwięk; 1) muz. nieharmonijny akord także interwał między dwoma niezgodnymi tonami połączonymi w taki akord; 2) brak zgody, brak porozumienia; 3) telet. brak zgody w częstotliwości wibracji.

dissonant, adj. (-nent) 1) rozdzwieczny, "przeciwko zgodzie tonów skonfederowany"; muz. nieharmonijny; 2) niezgodny, nieskładny; -ly, adv. (-li) niezgodnie, nieharmonijnie.

dissuade, vt. (-suejd') odwozić kogo od czego argumentami, odradzać komu od czego; od -from; radzić przeciwnie.

dissuasion, s. (-suej'zn) odradzenie od (gen.), powstrzymywanie od (gen.).

dissuasive, adj. (-zyw) odradzający, powstrzymujący.

dissyllabic, adj. (dysyle'bik) dwuzgłoskowy, składający się z dwóch zgłoszek.

dissymmetry, s. (dyssi'metri) brak symetrii, błąd w symetrii, asymetria; kryst. enantiomorfizm, symetria odwrotna jak np. symetria rękawiczek z prawej i lewej ręki.

distad, adv. (dis'tad) anat. ku końcowi; por. orad; ob. distally.

distaff, s. (dis'taf) kądziel, stąd kobiecy, niewieści; **D. Day** lub **Saint Distaff's Day** 7 stycznia dzień po Trzech Królach, kiedy rozpoczynało się nową pracę przedzenia, zaniechaną od Bożego Narodzenia; **d. side**, ze strony macierzystej, po kądzieli; przec. po mieczu.

distal, adj. (dis'tai) anat. oddalony od miejsca przyczepienia, odległy, bliższy końca, przec. proximal; oddalony od osi ciała, obwodowy, przec. mesial.

distale, s. (distej'li) pl. -lia (-lia) zool. każda kość przegubowa lub stępowa.

distally, adv. (dis'teli) anat. ku odległemu końcowi; ob. distad.

distance, s. 1) przest. różnica, sprzeczka, niezgoda; 2) odległość, najkrótsza linia łącząca dwa punkty; przestrzeń czasu między dwoma wypadkami; 3) oddalenie; 4) dystans zachowywany między dwiema osobami, rezerwa; 5) bliskość pokrewieństwa uprawniająca do porządku w dziedzinie; 6) mar. odległość między przedziałkami dolnymi sąsiadujących okrętów w prostej formacji; w St. Zj. między okrętami wojennymi i krążownikami

500 jardów, między kontrtorpedowcami 250 jardów; 7) muz. interwał między dwoma tonami; 8) psych. odległość od oka; 9) szerm. odległość między walczącymi; 10) woj. odstęp między rzędami (mierzony w głąb); 11) przec. interwał odstępu szeregów (na szerokość); 12) wysc. kawałek toru wyścigowego oznaczony słupem lub chorągiewką, jaki koń ma przebyć w czasie, kiedy zwycięzca miją metę, inaczej traci prawo udziału w przyszłych wyścigach; według amer. regulaminu z 1929 d. wynosi w wyścigach na 1/2 mili 25 jardów, na milę 30 jardów, na 2 mile — 50 jardów, na 3 mile — 60, na 4 mile — 70; at a d. w odległości; **to keep one at a d.** trzymać kogo zdala (od siebie), nie dopuszczać do poufalskości; **sparking d. elek.** przerwa iskrowa.

distance, vt. 1) trzymać w pewnym oddaleniu, trzymać zdala (od siebie); 2) sprawić wrażenie oddalenia w przestrzeni; 3) prześcignąć znacznie; 4) wyścigi konne: a) pobić o dystans. ob. d. s. 11); b) zdyskwalifikować na przyszłość z powodu przegranej o dystans.

d. between coils, elek. odległość między szpulami.

d. between conductors, elek. odstęp między przewodami.

d. circle, koło w płaszczyźnie projekcji, którego promieniem jest odległość od ośrodka projekcji do tej płaszczyzny i którego środkiem jest podstawa prostopadłej od ośrodka projekcji na płaszczyznę projekcji.

d. flag, chorągiewka dystansowa, ob. distance, s. 11).

d. for getting off, lot. długość rozbiegu.

d. language, mowa na odległość; każdy sposób porozumiewania się poza obrębem wzroku i ludzkiego głosu, w szcz. w antropol. bębny, rogi itp., używane przez pierwotne ludy.

d. medley, ob. medley race.

d. of the centers (w Ang. centres) mech. odległość między końcówkami.

d. of wheels, kol. rozstaw osi.

d. post, ob. distance, s. 11).

d. scale, skala u przyrządu mierniczego do wymiarów na odległość.

d. signals, mar. rozmaite kształty (kule, koła, stożki, walce) używane do sygnalizowania kiedy wskutek wicheru chorągiewki sygnałowe nie nadają się do użycia.

distant, adj. (-tent) 1) daleki, odległy, odosobniony; **d. relative** daleki krewny; 2) odmienny, inny, różny; 3) zimny, odtrącający wyniosłością, mrozący utrzymywaniem otoczenia zdala od siebie.

d. identification, identyfikacja na odległość, przez telefon międzymiastowy i często za pomocą tajnego kodu.

distaste, s. (-tejs't) niesmak.

distaste, vt. nie lubić (potrawy).

distasteful, adj. (-ful) 1) niesmaczny, wstrętny; 2) nieprzyjemny, rażący, obrażający, wywołujący niesmak; -ly, adv. (-li) niesmacznie; -ness, s. (-nes) niesmaczność, wstręt, niechęć.

distemper, s. (distemp'pór) 1) brak zrównoważenia, niepokój, ogólne rozdrażnienie; 2) chorobowy stan zwierząt, w szcz. psów, znanymy gorączką, brakiem apetytu, ogólnym rozstrojem, często zakaźny i śmiertelny; 3) przen. zaburzenie społeczne, niepokój w społeczeństwie, wiodący do rozruchów; 4) szt. p. a) tempera, średniowieczna farba malarska mieszana z żółtkiem jaj, klejem i białkiem; b) w nowszych czasach podobna farba z klejem jako podstawą używaną do malowania dekoracyj teatralnych.

distemper, vt. 1) (od distemper nieporządek) wyprowadzić z równowagi funkcje ciała i umysłu, rozdrażnić; 2) (od distemper rozpuścić, rozcieńczyć) szt. p. mieszać farby z klejem, żółtkiem, ob. d. s. 4).

distend, vi. (-tend') rozciągać się, rozszerzać się, rozdymać się, pęcznić; vt. 1) rozszerzać, rozciągać (wzdłuż lub wszcz); rozdmuchać np. pęcherz, rozdymać.

distender, s. (-er) przyrząd do rozciągania, do rozdymania itp.

distensible, adj. (-sybl) rozciągliwy.

distensive, adj. 1) nadymający się; 2) rozciągliwy.

distent, adj. (-tent') nadęty (fizycznie).

distension, s. (-'szn) rozciągnięcie, nadęcie.

disthene, s. (dis-'zi'n) min. dysten, ob. cyanite; tak zwany ze względu na różnicę twardości i elektrycznych właściwości w dwóch rozmaitych kierunkach.

distich, s. (dys'tik) proz. a) dwuwiersz, zwrotka klasyczna, składająca się z dwóch wierszów; b) nowoczesny dwuwiersz, nazywany częściej couplet, ob.

distil (l), vi. (distil'p) 1) kapać; 2) ciec ciekłym strumieniem; 3) destylować się; vt. 1) wypuszczać kroplami; 2) destylować, rektyfikować, np. koniak z wina, wódkę z ziarna; przen. zdobywać w podobny sposób wyniki umysłowe, np. **to d. history out of court gossip**; **d.-ed water**, woda destylowana.

distillate, s. (dis'tilejt) destylat, chem. skondensowany produkt destylacji.

distillation, s. (-ej'szn) destylacja (proces i wynik); w szcz. wyparcie gazów i pary z płynów i ciał stałych, zwłaszcza proces następnego ponownego kondensowania gazów z cieczy, odr. sublimation; esencja, wyciąg.

distillery, s. (-eri) destylarnia.

distinct, adj. (-tinkt') 1) oddzielny, rozróżniony przez naturę; 2) różniący się, indywidualny; 3) wyraźny, widoczny, objawiający się, łatwy do rozpoznania.

distinction, s. (-tinkt'szn) 1) rozpoznanie różnicy, różnica, from, rzadziej to; 2) wyrazistość, jasność, łatwość rozpoznania i rozróżniania; 3) wyróżnienie, uczczenie, zaszczytne uznanie, **to serve with d. UWAGA**: Wyrz. ang. d. NIE MA znaczenia polskiego: dystynkcja, wytworne zachowanie się.

distinctive, adj. ('-tyw) znamien-ny.

distinctly, adv. ('-li) wyraźnie, jasno, oczywiście; osobno.

distinctness, s. ('-ness) 1) różnica, from; 2) jasność, oczywistość.

distingué, adj. (distegé', fr.) dystyngowany, wytworny w zachowaniu się; ob. **distinguished**.

distinguish, vl. (disting'uiz) rozróżniać, spozstrzegać różnicę, between; vt. 1) rozróżniać; 2) spozstrzegać; 3) rozdzielać według gatunków i rodzajów; 4) odróżnić, oddzielić, wyłączyć, odosobnić; 5) sprawić różnicę, odmienić.

distinguishable, adj. ('-ebł) różny, odmienny, łatwy do odróżnienia; -ness ('-nes) łatwość odróżnienia.

distinguished, adj. ('-iszd) 1) różny, wyróżniony, odznaczony, specjalny; 2) wybitny, znany, sławny; 3) dystyngowany, wyszczególniający się wytwornymi manierami, d. looking o wytwornym wyglądzie; D. Conduct Medal ang. srebrny medal od 1854 dla podoficerów i szeregowców za odwagę na polu bitwy, skrót D.C.M.; D. Service Cross 1) w St. Zj. brązowy krzyż za waleczność od 1917, skrót D.S.C.; 2) w Zj. Kr. brytyjski srebrny krzyż od r. 1915 (dawniej — od 1901 — Conspicuous Service Cross) dla oficerów król. marynarki poniżej porucznika komandora, znak D.S.C.; D. Service Medal, skrót D.S.M. w St. Zj. od 1917 medal brązowy za wybitną służbę wojenną na stanowisku bardzo odpowiedzialnym; w Zj. Kr. medal brązowy od 1914 dla ochotników za wybitną służbę wojenną w marynarce.

distinguishing, adj. ('-in~) znamienity, charakterystyczny, wyróżniający; -ly, adv. ('-li) charakterystycznie, wyróżniając.

distocclusion, s. (dis'to-kliu'zn) anat. wadliwe ustawienie zęba tylnego względem szczęki górnej; także **disto-occlusion**.

distomatous, adj. (daj-sto'matós) zool. 1) dwugębny, mający dwa otwory ustne lub smoczki; 2) przynależny do smocznic, **Distomum**.

distome, zool. robak rzędu smocznic TREMATODES gromady płazińcowatych PLATHELMINTES, zaopatrzone dwiema przyssawkami.

distomiasis, s. (distomaj'eiz) med. i wet. zakażenie spowodowane przez pasorzytne smocznicę, ob. **fascioliasis**.

Distomum, s. (dis'tomom) zool. smocznicę wątrobową FASCIOLA HEPATICA, ob. **distome**, **Fasciola**.

distort, vt. ('-tort') 1) skrzywić, wykręcić; 2) wytrącić z właściwej pozycji lub właściwego kierunku; 3) zmienić właściwe znaczenie, przekręcić, pozbawić właściwego znaczenia.

distorted adj. ('-ly) wykręcony, wykrzywiony, d. face twarz wykrzywiona przez kurdz lub grymas; d. tale opowiadanie zniekształcone kłamliwymi dodatkami.

distortion, s. ('-szn) 1) przekręcenie, rzecz przekręcona, rzecz zniekształcona kłamliwymi uzupełnieniami; 2) psychoanal. zmiana u-

jarzmlonych pobudek i wytworów wyobraźni zanim dochodzą do świadomości jako wypadkowa sprzecznych grup sił psychicznych.

distract, vt. ('-trakt') 1) ścigać (uwagę) w innym kierunku, odwracać uwagę, odrywać od (gen.); 2) mącić uwagę, mieszać zainteresowanie; 3) mącić umysł, wieść do szaleństwa.

distractio, s. 1) rozrywka; 2) roztargnienie, umysłowy zamęt; 3) walka uczuć, wewnętrzne zaburzenia umysłowe; 4) niepokój polityczny.

distrain, vt. ('-trejn') przest. zmusić, aresztować, egzekwować, zająć; ob. **distress**, s. 5).

distrainee, s. ('-treni') pr. egzekut., egzekwowany.

distrainer, s. ('-trej'nór) pr. egzekwujący, egzekutor.

distract, adj. ('-trejt') roztargniony, nieuważny z powodu trwogi, bólu, naprężenia itp., nawpół nieprzytomny.

distraught, adj. ('-tro't) roztargniony, zwątpiały, umysłowo nie-
zrównoważony, szalony.

distress, s. ('-tres') 1) przymus, przest. poza gwarą ludową; 2) przygnębienie, strapienie, smutek; 3) powód przygnębienia, np. śmierć przyjaciela; nieszczęście, wypadek, dopust; 4) stan niebezpieczeństwa; mar. d. signal lub signal of d. sygnał ratunkowy; 5) pr. zajęcie majątku przez egzekucyjną władzę sądową; także przedmioty zajęte i zabrane na przechowanie.

distress, vt. 1) zmartwić, tracić, zmusić, pogrywać w smutku; 2) pr. zająć, egzekwować.

distress call lub **signal** ob. **distress**, s. 4); skrót SOS, często tłumaczony przez laików dowolnie jako: *save our souls* albo *ship*.

distressed, adj. zmartwiony, przygnębiony, cierpiący; -ly, adv. ('-li) w przygnębieniu, w bólach; -ness, s. ('-nes) przygnębienie, smutek, choroba, kłopoty.

distressful, adj. ('-fuł) bolesny, boleśnawy, przygnębiający, nieszczęsny.

distressing, adj. part. ('-in~) smutny, przygnębiający.

distress sale lub **selling** wyprzedaż z powodu nieszczęśliwego wypadku.

distributary, s. (distri'buteri, Ang. -tóri) geog. fiz. ramie rzeki odpływające od koryta i nie powracające, odpływ, przec. dopływ, **tributary**.

distribute, vl. obsługiwać dystrybucję, zajmować się rozdawnictwem; vt. 1) przest. sądzić (jako sędzia); 2) rozdawać, rozdzielać, wydawać; 3) rozsypywać, rozdzielać, pokrywać (pewną przestrzeń); 4) rozdzielać na gatunki, rodzaje, marki, sortymenty, rozmiary itp.; 5) użyć wyrazu w taki sposób, by udzielił informacji o każdej części tego miana; np. wszyscy ludzie są dwunożni — rozdziela wyraz „ludzie” ale nie rozdziela wyrazu „dwunożni”.

distributor, s. ob. **distributor**.

distributing, adj. ('-in~) rozdający; d. cock zawór sterowniczy, kurek rozdzielniczy lub rozdzielczy;

d. eccentric mimośród rozdzielacza; d. pan rynnna rozdzielca; d. valve motion stawidło suwakowe.

distribution, s. ('-biu'szn) dystrybucja, rozdawnictwo, rozrząd; 1) rozdawanie (podarków, premii, pomocy) w kuchniach ludowych i w obozach; 2) sposób rozdzielania, rozstawienia, rozmieszczenia, np. gwiazd na niebie, szpitalów w powiecie, lekarzy wśród ludności, opadów w ciągu roku itp.; 5) rzecz rozdzielona, np. jałmużna ze zbiorów dobroczynnych; 6) anat. rozkład, rozgałęzienie krwionośnych naczyń, nerwów, arterii itp.; 7) biol. rozmieszczenie, naturalne granice geograficzne gatunku w czasach obecnych i w przeszłych okresach geologicznych; 8) bud. rozmieszczenie wewnętrznych części budowli; 9) druk. (w ręcznym składaniu) rozbiórka czcionek do kaszt; 10) gosp. społ. a) przewóz towarów od producenta do spożywcy, transportacja; b) gospodarczy proces za pomocą jakiego wartość produktu rozdziela się między wytwórców (ziemia, praca, kapitał, przedsiębiorstwo) w postaci renty gruntowej, robocizny, odsetek i zysków; 11) log. a) stan wyrazu rozdzielającego i nierozdzielającego; b) czynność rozdzielania (wyrazu); c) stan rozdzielania (wyrazu); 12) mat. ustawianie przedmiotów w klasy, zwane *parcels*, jeżeli porządek układu jest obojętny, a *groups*, jeżeli porządek jest ważny; 13) podział czynności regulujących przejście pracującej pary przez tłok maszyny parowej, jak *admission*, *wejscie*, *cutoff*, *ekspansja*, *release*, *zwolnienie*, *exhaust*, *wydech* i *compression*, *sprężenie*; 14) pr. rozdzielanie przez sąd własności stanowiącej spadek beztestamentowy lub pieniędzy za tę własność otrzymanych między spadkobierców uprawnionych w myśl ustawy; 15) szk. w programie naukowym każdego studenta uniwersytetu amer. przedział przedmiotów z zakresu wiedzy nie związanej ściśle z jego przedmiotem głównym; d. by cocks, mech. stawidło kurkowe; d. by valves, mech. stawidło zaworowe; slide valve d. mech. rozrząd suwakim tlokowym.

d. board, elek. tablica rozgałęźna, także panel board.

d. of fire, woj. podział ognia.

d. ratio lub **coefficient**, chem. fiz. współczynnik rozprężenia, ob. **Nernst distribution law**.

distributive, adj. ('-el) dotyczący rozdzielającego wyrazu lub liczby.

distributive, adj. ('-tyw) 1) rozdzielczy, rozdzielniczy, rozdzielający, wydzielający, oddzielający; 2) gram. rozdzielniczy, np. każdy, niektóry, each, either, every; 3) log. (wyraz) pojęty w całej swej rozciągłości; 4) mat. działający na całość przez działanie na każdą część; s. rozdzielczy wyraz lub także liczba.

distributor, -ter, s. ('-tri'butor) kto lub co rozdziela; 1) kup. agent lub zastępca rozdzielający towar na danym obszarze; 2) mech. rozdzielnik, rozdzielacz; linia rozsyłowa; 3) telet. tablica rozgałęźna, ob. **distribution board**.

district, adj. (dis'trikt) okręgowy, np. d. attorney, prokurator okręgowy, skrót D.A. (di-ej).

district, s. obszar, obwód, okręg, dystrykt, podział terytorialny, podległy w wiekach feudalnych panu, dziś — jednostce administracyjnej (publicznej, kupieckiej lub prywatnej), np. *congressional d. St. Zj.* okręg wyborczy do Izby Reprezentantów w Kongresie; *school d.* okręg szkolny; w szerszym znaczeniu: okolica.

district, vt. dzielić na okręgi.

distringas, s. (*distrin'gas* i. egzekwuj) pr. sądowy rozkaz egzekucyjny.

distrust, s. (—*trost'*) brak zaufania, nieufność, podejrzenie, podejrzliwość.

distrustful, adj. (—*ful*) nieufny; —ly, adv. (—*ly*) nieufnie, bez zaufania, podejrzliwie; —ness, s. (—*nes*) brak ufności, podejrzliwość.

disturb, vi. (—*tórb'*) sprawić zamieszanie; vt. 1) wywołać nieporządek, zamieszanie, zakłócić spokój, wytrącić ze spokoju; 2) wzburzyć, rozdrażnić; 3) przerwać, niepokoić, przeszkodzić (dat.); 4) przenieść z miejsca.

disturbance, s. (—*ens*) 1) zakłócenie spokoju, irytacja, niepokój wewnętrzny; 2) zakłócenie porządku publicznego, zamieszanie, zaburzenie; 3) pr. przeszkadzanie w wykonywaniu praw obywatelskich lub zawodowych.

disturbed area, w sejsmografii okolica odczuwająca wstrząs bez pośrednictwa aparatów sejsmograficznych.

disturber, s. (*distórbór*) osoba, przeszkadzająca w wykonywaniu prawa; kto przerywa (acc.) lub przeszkadza (dat.); awanturnik, wichrzyciel, kłótnik, hałaburda (m).

disubstitution, s. (*daj'sobstiti'u'szn*) chem. podwójne zastąpienie, podstawienie dwóch atomów lub grup.

disulphate, s. (*daj'solf'ejt*) chem. 1) dwusiarczan, ob. *bisulphate*; 2) kwas dwusiarkowy czyli pyrosiarkowy, ob. *pyrosulphate*; 3) związek, zawierający dwie grupy siarkowe (SO₂).

disulphid(e), —*fid(e)*, s. (*daj'sulfajd', fyd'*) 1) chem. anorg. a) związek dwóch atomów siarki z pierwiastkiem lub z rodnikiem; także *bisulphide*; 2) chem. org. a) związek zawierający dwuwartościową grupę —SS— połączoną z atomami węgla; b) związek będący dwukrotnie siarczkiem, według wzoru CH₃SCH₂SCH₃.

disulphite, s. (*daj'solfajjt*) chem. dwusiarczyn.

disulpho —, przedr. (*daj'solf'o*) wskazujący a) na obecność grup kwasu siarkowego SO₂H, w szcz. zastępujące wodór; b) *dithio* —.

disulphonate, s. (*daj'solf'onejt*) chem. związek zawierający dwie grupy sulfonowe (—SO₂X).

disulphoxid(e) —*sulf* —, (*daj'solfak'sajd*, —*syd*) chem. org. a) błędnie lecz powszechnie związek o ogólnym wzorze RSO₂SR' (w istocie ester tiosulfonowy); b) związek zawierający dwie grupy siarkotlenku SO w połączeniu z węglem.

disunion, s. (*dis'jun'en*) 1) koniec zjednoczenia, rozłączenia, rozwiąza-

nia unii; 2) rozłam, rozejście się, niezgoda; —ist, s. (—*yst*) hist. zwolennik rozwiązania unii państwowej, secesjonista.

disunite, vi. (—*junajt'*) rozłączyć się, odpaść; vt. rozdzielić, odosobnić, rozłamać.

disusage, s. (—*ju'zydź*) r. ob. *disuse*, s.

disuse, s. (*disju'z*) ustanie zwyczaju, zarzucenie zwyczaju, wyjście z użycia, odzwyczajanie się.

disuse, vt. zarzucić (acc.), zaprzestać (gen.) używania, zwyczajów, czynności, formalności itp., porzucić (acc. strój, obrzęd itp.).

disutility, s. (—*jutl'itl*) gosp. społ. mitręga, niewygoda itp. połączona z pracą tak dokuczliwą, że odbiera chęć do pracy; ob. *marginal d.*

disvalue, vt. (*diswa'liu*) 1) niedoceniać; 2) obniżać wartość.

disvulnerability, s. (—*wołnerebi'itl*) zdolność rychłego powrotu do zdrowia po uszkodzeniu.

diswarren, vt. (—*uo'ryn*) przeznaczyć grunt, oddany na zwierzyńiec, na inne cele, ob. *warren*.

disyoke, vt. (—*jo'k*) zdjąć jarzmo.

dit, adj. (di, fr.) zwany.

dit, s. (di, fr.) krótki wierszyk, zawierający morał.

dita, s. (*di'ta*) bot. dita, 1) filipińskie drzewo leśne *ALSTONIA SCHOLARIS* ..., d. bark, jego kora używana w lecznictwie; 2) na Jawie — *upias*, ob. 1 a).

ditch, s. (*dycz*) 1) rów; 2) okop; 3) fosa pod zwodzony most, ob. *moat*, rów forteczny; 4) otwarty kanał, przewód, na wodę; 5) niska grobla dookoła boiska sportowego; the D. żart. Kanał Panamski.

ditch, vi. kopać rów lub rowy; vt. 1) otoczyć rowem, osuszać rowami to d. *moist land*; 2) St. Zj. wjechać w rów; 3) pot. pogrzebać (projekt).

ditchbur, s. (*dicz'bór*) bot. rzepień pospolity *cocklebur XANTHIUM STRUMARIUM*, Linn.

ditchdigger, s. (—*dy'ger*) kopacz rowów.

ditch fern, bot. długosz królewski *royal fern OSMUNDA REGALIS*, Linn.

d. grass, bot. rupia morska *RUPPIA MARITIMA*, Linn. z rodziny rdzestnicowatych *POTAMOGETONACEAE* albo jezierzowatych *pondweed* rodziny *Najasaceae*.

ditching car, kol. wagon z przyrzędem do kopania.

ditch millet, bot. trawa *PASPALUM SCROBICULATUM* ... (Indie i Australia) rzekomo zatrzymująca mleko krów, które ją zjadają.

d. reed, (*dycz ri'd*) bot. trzcina pospolita *reed* *PHRAGMITES COMMUNIS*, Trin.

d. rider, St. Zj. nadzorca objeżdżający irygacje.

d. stonecrop, bot. roślina amer. *PENTHORUM SEDOIDES*, Linn. z rodziny gruboszowatych *orpine* rodziny *CRASSULACEAE* (nazwa Linneusza „sedoides” wskazuje na pokrewieństwo z rozchodnikiem *SEDUM*, Linn.).

ditetragonal, adj. (*daj'tetre'gone*) kryst. dwutetragonalny oznaczający a) pryzmat (w systemie tetragonalnym) o ośmiu podobnych ścianach, b) piramidę, odpowiadającą takiemu pryzmatowi.

dithcal, adj. (*daj'li'keł*) bot. dwukomórkowy.

dithelms, s. (*daj'li'izm*) dwubóstwo, religijny system dwóch bogów, np. wiara manichejczyków w boga dobra i boga zła.

dithio, *dithi* — przedr. (*daj'ja'jo*) chem. dwutio-, wskazujący na obecność dwóch atomów siarki, w szcz. w zastępstwie dwóch atomów tlenu.

dithioic, adj. ob. *thio acid*.

dithiol, przyr. (—*daj'ja'joł*) chem. wskazujący na obecność dwóch grup SH zastępujących wodór, ob. *thio acid*.

dithiolic, ob. *thio acid*.

dithionic, ob. *thio acid*.

dithyramb, s. (*daj'jyrem*) dytyramb (zwykle w pl. dytyramby), pieśń na cześć Dionizosa Bachusa; podobna pieśń o nieregularnym rytmie, także mowa wygłoszona z namiętnością, podobną do pijackiego podniecenia.

dithyrambic, adj. (—*blk*) dziki, namiętny, rozpasany, nieokiełznany.

ditocous, adj. (*di'tokös*); to'kos gr. plód) zool. produkujący a) parę jaj naraz, b) dwa gatunki młodych.

ditrematous, adj. (*daj'tri'matös*; trema gr. otwór) zool. a) mający dwa oddzielne otwory rozrodcze (o słodkowodnych ślimakach z „plucem”); b) mający oddzielny otwór rozrodczy i odchodowy (o żyworodnych rybach).

ditrichotomous, adj. (*daj'traj'ka'tomös*) podzielony na dwójki lub na trójki.

ditrigoal, adj. (*daj'try'goneł*) kryst. dwutrygonalny, dotyczący sześciobocznego pryzmatu i odpowiedniej piramidy.

ditrochee, s. (*daj'tro'ki*) proz. podwójny trochej — u — u.

ditrochous, adj. (*di'tro'kes*) zool. mający drugi człon nogi złożony z dwóch części (u wielu błonkówek *HYMENOPTERA*, zwłaszcza owadziarek *ENTOMOPHAGA*, jak galasówek *CYNIPIDAE*, gąsieniczek *ICHNEUMONIDAE* itp.).

ditroite, s. (*di'troajt*; od miejscowości Ditro w Siedmiogrodzie) petr. ditroit, skała syenitowa bogata w nefelin, sodalit, z biotytem i hornblendą.

dittamy, s. ob. *dittany*.

dittany, s. (*di'tani*) bot. dyptam, *DICTAMNUS*; a) Cretan d. dyptam kreteński powszedni na górze Dikte na Krecie, *ORIGANUM DICTAMNUS* ..., majeranek z rodziny miet; b) *fraxinella*, dyptam jesiennolistny *DICTAMNUS ALBUS*, Linn. z rodziny rutowatych; c) mięta marylandzka *Maryland d. CUNILA MARIANA*, Linn., d) eur. mierzchnica (czyt. r-z) dyptamowa *bas-tard d. BALLOTA PSEUDODICTAMNUS* ...

ditto, s. (*di'to*; wł. powiedziane, rzeczona) 1) rzecz poprzednio wymieniona; 2) całe ubranie w jednym

kawałku z jednego materiału i jednego koloru, zwane także **ditto-suit**; 3) duplikat, wierna kopia.

ditto, adv. (di'to) detto, to samo, jak wyżej; znak w spisie rzeczy ".

dittogram, -graph, s. di'togram, -gref) wyraz przez omyłkę powtórzony w piśmie.

ditzy, s. (di'ti) piosenka, piosnka, ob. d. bag, d. box.

ditzy, vl. układać piosenkę, układać słowa do piosenki, śpiewać piosenkę.

d. bag, (d. beg) mar. woreczek marynarza na nici, igły itp. drobiazgi; skrót: **ditzy**.

d. box, (d. baks) kinem. skrzynka fotografa ruchomych obrazków na drobiazgi podręczne.

diuranate, s. (daj'u'renejt) chem. sól przypuszczalnego kwasu uranowego H_2UO_7 , jak np. **sodium d.** sól uranu $Na_2UO_7 \cdot 6H_2O$, żółta sól używana pod nazwą **uranum yellow** do malowania na szkle, do wyrobu szkła uranowego.

diuresis, s. (dajuri'sis) med. obfity odchód uryny.

diuretic, adj. (-re'tyk) med. moczopędny; s. lek moczopędny, dawniej: lek uryanny.

d. salt, med. octan potasu.

diurnal, adj. (dajor'nei; dies 1. dzień) 1) dzienny, codzienny; 2) jednodniowy, trwający jeden dzień; zdziałany w ciągu jednego dnia czyli doby; 3) dzienny przec. nocny; należący do części doby rozpoczynającej się po wschodzie słońca a kończącej się przed zachodem; 4) bot. otwierający się rankiem a zamykający się ze zmrokiem; 5) zool. dzienny, działający za dnia, przec. **nocturnal** nocny, **crepuscular** działający o zmierzchu.

diurnal, s. 1) przest. dzienniczek, dziś **diary**; 2) kość. książka zawierająca spis dziennych posług; 3) zool. motyl w odr. nocników.

diurnal aberration, daily a. astr. dzienna aberracja kuli ziemskiej obserwowana na jej osi; najwyższa 0.3" (7.6 mm.).

d. acceleration of the fixed stars astron.ienne przyspieszenie gwiazd stałych; ilość czasu o jaką pozorny dzienny ruch gwiazd prześciga ruch słońca; gwiazdy przybývają do południka danego miejsca około 3 minuty i 56 sekund czasu słonecznego wcześniej, niż dnia poprzedniego.

d. arc astron. dzienny łuk zakreślony przez gwiazdę w przeciągu dnia nad widnokretem ziemskim.

d. birds of prey, zool. dzienne ptactwo drapieżne (orky, sokół, sępy) przec. sów.

d. circle (d. sörkl) astron. pozorne koła albo równoległa spadu zakreślona przez ciało niebieskie w ciągu dnia obrotu ziemi.

d. lepidoptera, motyle dzienne, przec. nocników.

d. motion, astron. 1) ruch ziemi dookoła osi przez dobę; 2) ruch gwiazdy pozornie zachodni z powodu obracania się ziemi dookoła osi.

d. revolution of a planet obrót planety dookoła swej osi.

d. signs astrol. dzienne (nieparzyste) znaki zodiaku; (baran, bliźnięta, lew, waga, strzelec, wodnik).

diurnation, s. (-ej'szn) spanie przez cały dzień (jak np. nietoperz).

diurnule, s. (dajor'niul) apt. preparat leczniczy (pigulka lub tp.) zawierający ilość leku na cały dzień.

diuturnal, adj. (dajutór'nei); diu (di-u) i. długo) długotrwały, przeciągły; -**turnity** (-nitl) długotrwałość, trwanie.

diva, s. (di'wa) śpiewaczka operowa, primadonna.

divagate, vl. (di'wagejt) wędrować, błąkać się; błądzieć.

divagation, s. (-ej'szn) wędrowanie, błąkanie się; zbłądzenie, przestępstwo.

divalent, adj. ob. **bivalent**.

divan, s. (diwa'n) 1) w Turcji, Arabii, Persji dwór monarszy, rada rządowa; sala obrad, sala przyjęć, sala audiencyjna; 2) liwan, ob. **leewan**: materac i poduszki liwanu; 3) kawiarnia, palarnia; 4) otomana, kanapa bez bocznego lub tylnego oparcia; 5) w Persji książka w szcz. zbiór poezyj.

divaricate, adj. (daj'-, di'wa'ri-kejt) rozwidlony, rozbieżny, rozdzielający się na dwoje, bot. rozchaty (dawniej rozsochaty), gałęzisty, widlasty.

divaricate, vl. rozdwajać się, rozwidlać się (o gałęziach); rozbiegać się, rozchodzić się (o drogach), rozgałęziać się; vt. dzielić na dwie odnogi.

divaricately, adv. (-hi) rozbieżnie, okrakiem.

divarication, s. (-ej'szn) 1) rozwidlenie, rozgałęzienie; rozkrok; 2) różnica zapatrywań, dwuznaczność.

divaricator, s. (-tör) anat. i zool. mięsień odsiebny, np. u ramionogów **BRACHIOPODA** otwierający obie połowy skorupki.

dive, s. (dajw) 1) skok w wodę głową wprzód; zanurzenie się, nurek, zanurzenie (łódź podwodnej); 2) Ang. droga poprzeczna poprowadzona pod drogą główną lub pod wiaduktem, podjazd; woj. podkolejnicza; 3) podrzędny lokal gościnny, nora; 4) lot. lot nurkowy, nagły i znaczny spad (obniżenie lotu) samolotu w dół z chyżością większą niż najszybszy lot poziomy; 5) sport. zeskok z trampoliny ze zwrotami lub kozłkami po drodze do wody.

dive, vl. 1) nurkować, wskoczyć do wody głową w przód, łowiąc pod wodą jak poszukiwacz pereł i gąbek; 2) zanurzyć się, zniknąć pod wodą jak statek podwodny, ob. **submerge**; 3) zniknąć w widowni, wpaść, wbiec itp. w tłum, w uliczkę itp.; 4) zagłębiać się (w studium, badaniu); vt. wtrącić pod wodę; 2) lot. osiąść samolotem na wodzie; 3) badać za pomocą zanurzenia się lub przen. jak gdyby przez zanurzenie się.

divekeeper, s. (-ki'per) właściciel podrzędnej restauracji, gospodarz nory.

diver, s. (daj'wer) 1) nurek, osoba pracująca pod wodą, zazwyczaj w odpowiednim ubraniu połączonym z powierzchnią wody za po-

moą aparatów bezpieczeństwa (dopływ powietrza itd.); 2) sport, osoba wykonująca popisowe nurki z kozłkami w drodze od trampoliny do powierzchni wody; 3) gw. złodź. Ang. złodziej kieszonkowy (zanurzający rękę w obcą kieszeń); 4) zool. nur, ob. **auk**, **grebe**, **penguin**, **sea duck**.

diverge, vl. (daj-, di-werdz') odchylać się, zbaczać (od wspólnego punktu wyjścia, od danego kierunku, od normalnego typu); 2) rozchodzić się (jak np. promienie) na wszystkie strony, przec. **converge**, skupiać się; vt. odchylać się, powodować rozchodzenie się od pierwotnego kierunku.

divergence, s. (-dzens) przec. **convergence** skupianie się, 1) rozchodzenie się, rozbieganie się w różne strony; 2) różnica, rozbieżność (zdań, opinii); 3) bot. stopniowe rozchodzenie się w miarę wzrostu; 4) fiz. ruch następujący po wstrząśnięciu równowagi, gdy przedmiot stale odbiega (bez ruchu wahadłowego) od stanu poprzedniego równowagi; także **divergency** (-i).

divergent, adj. (-dzent) 1) rozchodzący się coraz dalej od otoczenia, np. promienie wychodzące ze wspólnego miejsca; przec. **convergent**, skupiający się; 2) odmienny, różniący się, oddalający się, rozbieżny; 3) opt. rozsypany, rozszerzający, rozpraszający, powodujący coraz szersze rozchodzenie się promieni; d. **strabismus**, med. zez ku skroni, zez na zewnątrz, zez zewnętrzny, zez rozbieżny, **STRABISMUS DIVERGENS**, ob. **exotropia**.

diverging, adj. (-ln~) rozbiegający się, rozpraszający się, rozbieżny; -ly, adv. (-li) rozbieżnie, coraz dalej, coraz przestrzennie.

divers, adj. (daj'wör-z) przest. rozmaity.

diverse, adj. (daj'wörs, daj'wörs', diwörs') 1) różny, niepodobny, nierówny, odrębny, oddzielny, osobny; 2) różnokształtny, mogący przybierać różne formy, różnoraki; 3) przest. przewrotny.

diverse, **diversely**, adv. (daj'wörs', -li) 1) inaczej; 2) różnorako; 3) w różnych kierunkach, wielostronnie.

diversi -, przedr. (-i-) rozmaicie -, różno -.

diversification, s. (-likej'szn) 1) zmiana, odmiana; 2) różnorodność, urozmaicenie.

diversifier, s. (-faj'er) kto urozmaica.

diversiform, adj. (-form) innokształtny, innego kształtu.

diversify, vl. (-faj) zmieniać się; vt. 1) zmieniać, odmieniać, urozmaicać; 2) rozdzielać, mieszać (np. lokować kapitał w przedsiębiorstwach rozmaitego rodzaju, ubezpieczać się w kilku asekuracjach itp.).

diversion, s. (diwer'zn) 1) skierowanie (zainteresowania, myśli itp.) w innym kierunku; 2) to, co wywołuje ten skutek, zabawa, sport, rozrywka; 3) w przewoźnictwie przeładowanie transportu z powodu zmiany sposobu przewożenia w dro-

dze, zmiana ruty, itp.; 4) woj. dywersja, atak w celu odwrócenia sił nieprzyjacielskich na inny punkt.

diversional, adj. (-tł) zabawowy, rozrywkowy.

diversion of stream, skierowanie biegu rzeki z jej koryta do kanału lub do nowego koryta.

diversity, s. (-tł) 1) odmienność; 2) różnorodność, różność; 3) różnorodność, różnorodność, urozmaicenie; 4) przest. różnorodność od dobra: przewrotność, zło.

divert, vt. (dajwórt') 1) odwrócić, zwrócić od (gen.) lub ku (dat.); 2) odwrócić uwagę od wszelkich interesów i spraw poważnych, rozerwać, zabawić.

divertedly, adv. (-h) z rozrywką, z zabawą.

diverticulate, adj. (diwert-l'kiulejt) mający uchyłek lub uchyłki, ob. **diverticulum**.

diverticulitis, s. (-aj'tis) med. zapalenie uchyłka.

diverticulosis, s. (-o'z'is) med. obecność licznych jam uzbocznych (uchyłków) np. w jelitach.

diverticulum, s. (-om) 1) woreczek, torbka, jamka boczna otwarta od strony głównego przewodu; 2) anat. uchyłek, jamka boczna, rurka bez ujścia, ślepe wypuklenie jamy albo przewodu; 3) bot. u krasnorostów *red algae RHODOPHYCEAE*, wypuklenie, które wytwarza nie sporogenną wiodącą do tworzenia karpospor; 4) patol. anormalny worek lub wypuklenie otwarte od strony któregoś próżnego narządu, np. kiszki lub pęcherza, wytworzona wskutek małej wytrzymałości ścian albo wskutek przemożnego nacisku.

diverticular, adj. (-er) med. uchyłkowy.

diverting, adj. (-in) (zabawny, zabawiający, tworzący rozrywkę).

divertisement, s. (-izment) 1) zabawa, rozrywka, wywczas; 2) program lekkiej muzyki i tańców także **divertissement** (diwertisma~).

divertive, adv. (-yw) mający rozerwać, zabawny, zajmujący.

divest, vt. (diwest') 1) rozebrać kogo z odzieży, zbroi itp.; 2) pozbawić tytułu, mienia, przywilejów, praw; 3) r. usunąć na bok, pozbyć się (gen.) np. trwogi; 4) pr. pozbawić prawa, nadania itp.

divestiture, s. (-czór), **divesture**, s. (-ör) pozbawienie tytułu, rangi, prawa itp.; także **divestment**.

dividable, adj. (di'widebł) ob. **divisible**.

divide, s. (diwajd') 1) pot. podział (zysku, wygranej, łupu); 2) geog. i geol. dział wodny, podział wód, linia, od której rzeki spływają na wsch. i zach. lub na pół. i na półn. np. w Amer. Flin. the Great D. Góry Skaliste (Rocky Mountains), w Eur. linia około źródeł Wisły i Dunaju.

divide, vi. 1) podzielić się na (acc.), rozdzielić się; 2) przedzielić (np. ścianką albo urojoną linią lub granicą); 3) mieć udział, dzielić się (czym z kim); 4) różnić się; 5) mat. dzielić; vt. 1) dzielić (całość); 2) rozciąć, rozłamywać; 3) rozdzielać,

rozdawać; 4) rozdzielać, rozkładać, sprowadzać rozłam, niezgodę, np. opinia publiczna jest podzielona the public opinion is divided; 5) odzielić, posortować, rozdzielić według gatunku, koloru, ceny, treści itp.; 6) mat. dzielić, wykonywać rachunkowe działanie dzielenia dzielnej przez dzielnik, znak w Eur. : w Amer. ÷ ; 7) mech. robić podziałkę na linii, luku itp.

divided, (-yd) 1) rozdzielony na kawałki, rozerwany, rozcięty; 2) podzielony lecz nie rozerwany, np. ryśnięciem, jak blaszka liścia, podzielona nerwem głównym i żeberkami; 3) hind. zwolniony od obowiązków rodzinnych; 4) muz. niezawisły; d. pitch mech. podwójny skok u śruby o wielokrotnym zwoju, odstępn między odpowiednimi punktami dwóch sąsiadujących zwojów, mierzony równoległe do osi; d. skirt, spódnica damska, wyglądająca jak zwyczajna, lecz zszyta sposobem spodni męskich, używana dawniej do jazdy konnej na siodle damskim przez panie, zanim przyjęły męski strój do jazdy wierzchem na siodle męskim.

dividend, s. (di'widend) 1) mat. dzielna, suma która będzie podzielona przez drugą zwaną dzielnikiem, **divisor**; dywidenda, suma pieniędzy, przeznaczona do podziału pomiędzy uprawnione osoby, np. akcjonariuszów, ubezpieczonych w zakładzie wzajemnego ubezpieczenia, wierzycieli masy upadłości; 3) w pld. stanach St. Zj. obszar ziemski objęty jednym patentem lub wykazem hipotecznym.

divider, s. (diwaj'der) 1) kto dzieli, rozdziela, rozkłada, rozplaca; 2) przyrząd do dzielenia linii i przenoszenia wymiarów; 3) górn. dyl po-przezny powstrzymujący napór na boczne ściany, część przepierzenia szybu; 4) roln. przyrząd umieszczony u boku na przodzie żniwiarki, służący do oddzielania garści zboża i podania jej pod zżęcie; 5) zool. drugi ząb sieczny konia po obu stronach.

divi-divi, s. (di'widi'wi) bot. cezalpinowate drzewko Amer. podzwrotnikowej CAESALPINA CORIARIA... ; także jego ciępiki strąk, dostarczający kwasu garbnikowego (taninowego) i galasowego; b) pokrewny gatunek C. TINCTORIA i jego strąk.

dividual, adj. (diwi'diuel) 1) oddzielny, osobny; 2) częściowy, podzielnny; 3) udziałowy.

Divina Commedia, (diwi'na kome'dia) Boska Komedia, sławne dzieło poetyckie, które autor, Dante Alighieri (dante alig'ieri, 1265—1321) nazwał „Commedia”, dopiero późniejsi wielbiciele dodali przymiotnik „Divina”; część pierwsza: „L'Inferno” (piekło), druga: „Il Purgatorio” (czyścić), trzecia: „Il Paradiso” (raj); autor zwiedza je w dwóch pierwszych częściach z Wiergilim (rzymski poeta Publius Virgilius Maro, 90—17), w trzeciej — z Beatrycją, ob. Beatrice, s. 2); por. „Nieboska Komedia” Zygmunta Krasińskiego (1812—1859).

divination, s. (-ej'szn) 1) przepowiadanie, zapowiadanie przyszłości, odgadywanie zdarzeń przyszłych ze

znaków niebieskich, z odlewów roztopionego metalu, z układu liści herbacianych itd.; w ekstazie religijnej, np. w wyroczni delfickiej, itp.; 2) prorocstwo, przepowiednia, zapowiedź; 3) intuicyjne pojmowanie świętości i boskości; ob. Cassandra, Delphian oracle.

divine, adj. (diwaj'n') 1) boży, boski, pochodzący od Boga, dotyczący Boga; 2) religijny, pobożny, święty; 3) boski, podobny do Boga, piękny, godny chwały.

divine, s. pastor, duchowny, sługa boży, kapłan.

divine, vi. 1) prorokować, wyglądać proroczo; 2) przeczuwać; 3) odgadywać; vt. 1) odsonić przez przecucie lub wnioskowanie; 2) przewidywać, przewidzieć, zapowiedzieć.

divinely, adv. (-tł) bosko, doskonale, w najwyższym stopniu.

divineness, s. (-nes) boskość, najwyższe uczucie doskonałości.

Divine Office, brewiarz, ob. **breviary** 1).

diviner, s. (diwaj'ner) 1) przepowiadacz, prorok; 2) odgadywacz, zapowiadający poprawnie na podstawie wnioskowania.

divineress, s. (-es) prorokini, przepowiadaczka, ob. **sibyl**.

divine right, prawo z Bożej łaski, w szcz. królewski przywilej, że władza królewska pochodzi wprost od Boga i że zatem król jest nieomylny, a detronizacja jest obrazą praw boskich.

Divine Sarah boska Sara, tragiczka francuska, Sara Bernhardt (właściwie Rozyna Bernard, 1844—1923).

divine service, publiczna służba boża.

diving, s. (daj'win~) 1) zanurzanie się, zanurzenie; nurkowanie sportowe nurkowanie pokazowe, ob. **dive**, s. 5); 2) zawód nurka.

d. beetle, ob. **Dytiscidae**.

d. bell, dzwon nurków, skrzynia metalowa, pod którą nurkowie przebywają, pracując pod wodą; aparaty dostarczające powietrza; służące do podobnego celu ubranie nurka zwie się skafander, ob. **Scaphander**.

d. buck, ob. **duikerbok**.

d. helmet, **d. hood**, hełm nurka, kapuza nurka.

d. petrel, zool. petrel, znakomity nurek, ptak z gatunku PROCELLARIA, podobny do alka, ob. **auk**.

d. rudder, ster nurkowy; 1) lot. e-lewator; 2) mar. ster poziomy w łodzi podwodnej do podnoszenia i spuszczenia łodzi pod wodą.

d. suit lub **dress**, skafander, ob. **diving bell**.

divinify, s. (diwi'nifaj) ubóstwiać, umieścić między bogami, zaliczyć do bogów.

divining, adj. kombinujący, zgadujący.

d. rod lub **stick**, gałązka leszczyny, używana przez znawców i rzekomych znawców do odczuwania wody lub metalu pod powierzchnią ziemi; w danym miejscu gałązka gwałtownie obniża się w rękach wróżbity (ródźkarza).

divinity, s. (diwi'niti) 1) boskość, stan, własności, istota Boga, bóstwo, natura boska; 2) bóstwo, bóg, w szcz. Najwyższa Istota, Bóg; 3) niebiańska istota, niższa od Boga, a wyższa od człowieka; 4) boskość, zaleta boża, coś nadludzkiego; 5) teologia, nauka o Bogu i o bóstwach pogańskich.

d. calf introl. cieleca skóra barwiona na czarno, używana do oprawiania ksiąg teologicznych.

d. ciremit binding, introl. oprawa modlitewnika o zaokrąglonych rogach książki i okładki i ze skórzaną owijką.

D. Hall, 1) szkoła teologiczna, seminarium duchowne; 2) fakultet teologiczny w szkole wyższej (uniwersytecie lub kolegium).

divinyl, adj. (dajwaj'nył) chem. zawierający dwie grupy winylowe, także **bivinył**, ob. **butadiene**, **vinyl**.

divisibility, s. (dywizybi'liti) podzielność.

divisible, adj. (dywi'zybił) podzielny.

d. contract pr. umowa tak zawarta, że jedna część jej może być ważna i obowiązująca obie strony, gdy druga jej część może być nieważna.

d. offense, pr. przekroczenie prawa, które obejmuje popełnienie dwóch przestępstw różnego stopnia karygodności; jedno z nich może być karane, a drugie — odpuszczone.

division, s. (dywi'zn) 1) podział, podzielenie na części, rozdzielanie; 2) część oddzielona; granica podziału; 3) rozdział, niezgoda, różnica zapatrywań; stronienie, rozdźwięk; 4) rozstąpienie się głoszących, podział zebranych do głosowania; 5) St. Zj. tytuł działu biura rządowego niższego niż departament, lecz pod osobnym kierownikiem; 6) biol. grupa ustrojów, stanowiąca część większej grupy, często używana dla wygodzie zamiast definiować ściśle: rząd, rodzaj, gatunek, itp.; 7) log. a) podział rodzaju na składające go gatunki; b) fallacy of division; 8) mat. dzielenie, operacja matematyczna, znak w Eur. : , w Amer. ÷ ; 9) szkol. St. Zj. część fakultetu; 10) woj. dywizjon, część armii, obejmująca przeważnie dwie brygady i podlegająca zazwyczaj generał-majorowi (major-general); w St. Zj. składa się obecnie ze sztabu, dwóch brygad piechoty, jednej brygady lekkiej artylerii i dodatkowych sił; w lot. dywizjon tworzy w St. Zj. sztab, brygada do ataku, brygada do bombardowania i brygada do pościgu; skróty **div.**, **d-on**.

divisional, adj. ('-zional) dywizyjny.

d. center (d. sen'ter) biol. budowa ośrodka gwiazdy, ośrodek, ob. **centriole**.

d. engineer, kol. inżynier cywilny utrzymujący nadzór nad torem w obrębie swego okręgu kolejowego.

divisionism, s. ('-izm) szt. p. dywizjonizm, używanie wyłącznie farb pierwotnych, oddając barwy złożone tylko za pomocą składania barw składowych jednej przy drugiej, pozostawiając oku widza ich skombinowanie na barwę złożoną.

divisive, adj. (dywaj'zyw) 1) oznaczający rozdział i rozdzielanie, różniący; analityczny; 2) dążący do zakłócenia spokoju i do niezgody, rozkłócający.

divisor, s. (-zór) 1) mat. dzielnik dzielący dzielną, ob. **dividend**, s. 1) 2) każdy aparat do przydzielania ze wspólnej masy, np. wody w systemie irygacyjnym między uprawnionych.

divisural line, bot. u grzybów środkowa szpara między ząbkami peristomium.

divorce, s. (diwors') 1) rozwód, pr. całkowite lub częściowe rozwiązanie małżeństwa; separacja od stołu i łoża **A MENSA ET THORO**; w KRK tylko w razie nieważności zawartego małżeństwa, a **decree of nullity**; moż. i moh. ob. **talak**; 2) przen. rozejście się np. spółki.

divorce, vt. 1) rozwieść się z (abl.); 2) odosobnić, oderwać; wygnąć.

divorcee, s. (diworsi') osoba rozwiedziona.

divorceuse, s. (diwors'z) rozwódka.

divulgate, vt. (diwolgejt') rozgłosić.

divulgation, s. (-ej'szn) rozgłoszenie.

divulge, vl. (diwolđz') dojsć do wiadomości, rozejść się (o wiadomości); vt. rozgłosić, odsonić (wiadomość powierzona w tajemnicy), ogłosić.

divulse, vt. (-wois') podrzeć, rozdzierać.

divulsion, s. ('-zn) podarcie, rozdarcie.

divulsive, adj. ('-syw) skłonny do darcia, dążący do rozdarcia.

divus, adj. (daj'wes, na eur. kont. di'wus) boski, w staroż. Rzymie o zmarłym cesarzu.

Divers, s. (dy'wors) Ang. egzamin z historii i literatury biblijnej, wymagany do roku 1932 od każdego studenta uniwersytetu Oxford.

dix, s. (di'z; fr. dziesięć) karty, w beziku i pinaklu karta uprawiająca do policzenia 10, np. dziewiątka koźna.

Dixie, D. Land (di'ksi) pld. stany Stanów Zj. (od banknotu banku w Luizjanie na \$10 z wielkim X (dix fr. dziesięć na odwrotnej stronie), 2) hist. pieśń rewolucyjna z r. 1859 przyjęta przez Konfederatów (secesjonistów) w Wojnie Domowej.

dizdar, s. (di'zar; pers.) (u Bajrona) klucznik zamku.

dizen (dyzn) odziać się krzycząc, przystroić się, ustroić się zbytnio.

dizenment, s. (dy' -, daj'znmnt) wystrojenie się, obwieszenie się kosztownościami.

dizoic, (dajzo'ik) zool. mający dwoje młodych (o sporocyście z dwoma sporozoitami).

dizygotic, adj. (dajzajgo'tik) biol. pochodzący z dwóch zygot jako identyczne bliźnięta; ob. **monozygotic**.

dizziness, s. (di'zines) zawrót głowy, **VERTIGO**.

Dizzy, s. (di'zi) hist. ang. popularne przezwisko lorda Beaconsfielda, premiera królowej Wiktorii, pier-

wotnie Benjamin Disraeliego (1804—1881).

dizzy, adj. 1) mający zawrót głowy, nawpół nieprzytomny, odurzony, oszołomiony, zbałamucony; 2) zawrotny, mogący wywołać zawrót głowy, np. a **dizzy flight** zawrotny lot; 3) bałamućny, niestały, jak gdyby w zawrocie głowy, a **d. mob**, zbałamucony tłum.

dizzy, vt. sprawić zawrót głowy, zbałamuć.

dj, głoska dż używana w obcych wyrazach zamiast ang. j.

Djagatay, s. **Dzagataj**, część rzplitej Uzbek.

djati tree, s. (dża'ti trl) bot. malajska nazwa teczyny i drewna tekowego, ob. **teak tree**.

djerib, s. (dże'rib) dżerib, turecka miara długości (75 cm.).

D major, (di mej'dżor), muz. d dur (de'dur).

D minor, (di maj'nór) muz. d moll (de'mol).

D net, siatka z otworem kształtu litery D do łowienia planktonu z dna wody, ob. **plankton**.

do, s. (do) 1) muz. wł. do, pierwszy ton skali **do, re, mi**; c; 2) jap. obwód japoński administracyjny obejmujący kilka prowincji.

do, vl. (du) 1) zachowywać się; 2) mieć się, mieć powodzenie **how do you do**, jak się masz; 3) działać, robić coś, **let us do or die**; 4) wystarczyć, **that'll do**, to wystarczy, **do-syć tego**, przydać się, służyć za (acc.); 5) w zastępstwie czasownika użytego przed chwilą, by go nie powtarzać, **if you wish to come in, please do**.

do, vt. 1) czynić, uczynić, robić, zrobić, zdziałać, sprawić, przynieść zaszczyt itp., **it does you credit**; 2) ukończyć, przestać; 3) pracować, **to do house cleaning**, **to do a lecture**, być zajętym czymkolwiek, stąd **to do** może zastąpić każde słowo; **to do lessons**, **to do the article from Polish into English** itd., itd.

do, słowo pomocnicze* (w zapytaniu, przeczeniu i chęć położyć nacisk **do you go to the theatre to-night? I do not** lub **don't**; **Please do tell**; także zastępczo by nie powtarzać czasownika przed chwilą wypowiedzianego, ob. **do vi**, 5).

do away with (du euej') vl. 1) pozbyć się, wyrzucić; 2) przestać, zniszczyć; 3) zabić.

do by postępować wobec kogoś; **he did right by the widow of his late associate**, postąpił uczciwie wobec wdowy po swym zmarłym spółniku.

do without obejść się bez (gen.).

doab, s. (do'ab, du'ab), **duab** (du'ab) Ind. Wsch. obszar ziemi między dwiema rzekami.

do-all, s. (du'o'l) totumfacki, faktotum, majster od wszystkiego, człowiek do wszystkich czynności.

doarium, s. (doe'riom) pl. **ria** (-a) pr. posag, wiano.

dobbin, s. (da'bin) 1) koń gospodarski; 2) kutek do picia wody; 3) D. zdr. Robert; d. cart Irl. czterokołowy powóz w parę koni.

dobby, s. (da'bi) aparat tkacki, podobny do żakarda.

Dobel's solution (Da'bels solu'szn) apt. roztwór Dobella (ang. lekarz H. B. Dobell, 1821—1917) wodny roztwór kwasu karbolowego, dwuwęglanu sodu i gliceryny, używany do rozpylania w chorobach nosa i gardła.

Doberman, s. (do'bermen) rasa psów z Turynii około 55 cm. wysokości i tyleż długości; **miniature pinscher** (min'jeczór pin'szer) tej rasy dwa razy niższy.

dobia, s. (do'bia) mon. stara, hiszpańska złotówka.

doblon, s. (doblon') mon. stara moneta hisz. i Am. Płd., ob. **doubloon**.

dobra, s. (do'bra) mon. stara portugalska złotówka, 1722—1835, ob. **johannes**.

dobra~o, s. (dobraun') mon. stara port. złotówka, 1840—1722.

dobson, ob. **hellgramite**, **clipper**, 6).

docent, s. (do'sent) uczący; (do-sent') wstępny tytuł profesora uniwersytetu.

Docetae, s. (dose'ti) hist. kość. Dokeci, sekta chrz. w pierwszych wiekach ucząca, że ciało Chrystusowe było widmem lub substancją niebiańską; **Docetism**, s. (dose'tyzm) doketyzm.

doch - an - dorrach, - dorroch, - dorriss, s. (dochanda'rach, - roch, - ris) wal. strzemiennie, wypicie strzemiennego.

dochmiac, adj. (dok'miek) proz. dotyczący stopy dochmius.

dochmiasis, s. (dokmaj'ezis) ob. **ankylostomiasis**.

dochmius, s. (doch'mies) 1) proz. stopa poetycka $\cup - - \cup -$; 2) D. zool. ob. **Anchylostoma**, **Necator**.

docibility, s. (dosibi'liti) łatwość uczenia się, pojętność.

docible, adj. (da'sibi) łatwy do nauczania, uległy.

docile, adj. (da'sil) łatwy do prowadzenia, uległy, posuszny.

docility, s. (dosi'liti) skłonność do posłuszeństwa, uległość.

docimasy, s. (da'simesi) 1) hist. kl. urzędowe badanie zdolności kandydatów na urzędy w Heladzie; 2) met. sztuka badania metali, a także leków, faktów fizjologicznych itd.

(I) **dock**, s. (dak) 1) bot. dziki szczaw, **RUMEX**, ob. **sour d.**, **yellow d.** itd.; także rozmaite inne chwasty, jak lepieńnik **PETASITES**, łopian, **ARCTIUM**, podbiał **TUSSILAGO**, śláz **MALVA**; 2) zool. a) mięsna część ogona zwierzęcia, odr. włosów; b) część ogona pozostała po obcięciu lub przycięciu; 3) worek skórany do przykrycia przyciętego ogona koniowego; 4) przest. a) zad; b) sukna, spodnica; c) tył okrętu, dziś **poop** lub **stern**.

(II) **dock**, s. (dok) 1) przest. naturalna albo sztuczna zatoka, w której można umieścić łódź lub okręt; 2) basen portowy na statki; 3) basen zamknięty, **wet d.**; 4) dry d. dok

suchy (do naprawy statku); **building d.**, **floating d.** dok pływający, dok budowlany, d. chamber, komora doku; **lock of d.** śluza doku; d. pilot, pilot portowy; d. pit, d. trench, miejsce zanurzenia doku; 5) kol. a) platforma do ładowania wagonów towarowych; b) równia pochyła do zsypania węgla; 6) w tartaku platforma do składania tartych desek aż do załadowania; 7) teatr. podziemie pod sceną; 8) w sądowej sali rozpraw miejsce dla oskarżonych; d. dues, mar. dokowe (n), dokowe opłaty (pl.).

dock, vt. 1) przyciąć ogon; 2) obciąć zapłatę za najem usług; 3) kuch. przebić kołcem biszkopty lub placuszki przed pieczeniem; 4) mar. vi. być w doku (o statku); vt. dokować (statek), dostarczyć doku.

dockage, s. (do'kedż) 1) potrącenie (pieniędzy); 2) na targu zapas towaru, który łatwo usunąć; 3) mar. a) dokowe (n), ob. **dock dues**; b) dokowanie statków; c) doki, miejsce do dokowania.

dock bur, kwiat łopianu.

dock cress, bot. łączyga pospolita **nippewort** **LAPSANA COMMUNIS**, Linn., roślina eur., przybyszowa w St. Zj.

docket, s. (do'ket, '-kit) 1) hist. dokument spisany na pergaminie, zawierający skrót wiadomości, w szcz. w Zj. Kr. nadanie lub patent królewski; 2) spis spraw sądowych i krótki zarys protokołu w St. Zj. zwany **trial d.**; 3) parl. i sąd. porządek dzienny spraw do załatwienia, dawniej **wokanda**; **on the d.** na porządku dziennym, w toku załatwienia; 4) kartka przyklepiona do paczki towarów z podaniem zawartości i adresu odbiorcy; w Zj. Kr. kwit celny; w Szk. notarialne potwierdzenie autentyczności aktu i podpisu.

docket, vt. 1) zaopatrzyć paczkę w kartkę z podaniem zawartości i adresu odbiorcy; 2) pr. a) zrobić wyciąg, b) wpisać do książki ze spisem spraw sądowych.

dockize, vt. (da'kajz) zaopatrzyć rękę w doki albo w port zdalny do dokowania statków.

dockmaekie, s. (dakme'ki) pln-amer. kalina o liściach klonowych i czarnym owocu, **maple-leaved arrowwood** **VIBURNUM ACERIFOLIUM**, Linn., rodzina przewiertniowatych **CARPIFOLIACEAE**.

dock sorrel, (d. so'rel) bot. szczaw zwyczajny **sorrel** **RUMEX ACETOSA**, Linn.

dock warrant (d. uo'rent) certyfikat upoważniający okaziciela do odbioru wyszczególnionych towarów z doku.

Docoglossa, s. pl. (dakoglo'sa) zool. podrząd morskich ślimaków rzędu tarczokształtnych **ASPIDOBRANCHIA**.

docosane, s. (da'-, do'-kosejn; do—dwakroć, ejkosi, gr. dwadzieścia) chem. dokosan, węglowodór o wzorze $C_{22}H_{44}$, w szcz. pospolita odmiana $CH_3(CH_2)_{20}CH_3$; punkt topnienia 310.36° , punkt wrzenia $317.4^\circ C$.

doctor, s. (dak'tór) doktor, stopień akademicki udzielany przez uniwer-

sytety i równorzędne instytucje; najbardziej znane są doktoraty: filozofii (Ph.D.), medycyny (M.D.), praw (L.L.D.), teologii (K.R.K. S.T.D. **SANCTE THEOLOGIE DOCTOR**); KP. D.D. (**DOCTOR DIVINARUM**; w Amer. nauk przyrodniczych (D.Sc.), dentystryki (D.D.S.); chiropraktyki (D.C.), osteopatii (O.D.), optometrii (Opt.D.); we Francji literatury **doctorat ès lettres** (dok-tora'es letr); od niedawna w Eur. i Amer. inżynierii (D. Eng.), muzyki (Mus.D.) i in.; tytuł doktorski może być nadany bez egzaminów jako doktorat honorowy **HONORIS CAUSA**; ob. **doctor of the Church**; w rozmowie oddaje się ten tytuł w Amer. tylko doktorowi medycyny i doktorowi teologii, w Eur. każdemu doktorowi; w Amer. **prof.** **doc.**

doctor, vt. 1) doktoryzować, nadać tytuł doktorski; 2) oddawać doktorowi ten tytuł, tytułować doktorem; 3) doktorować, starać się poprawić rzecz, o której się nie ma pojęcia, pisać; fałszować wybory; fuszować.

doctress, s. f. (dak'tyres) doktorka; ob. **doctor** s.

doctorization, s. (-zej'szn) doktoryzacja, nadanie tytułu doktora.

doctorize, vt. (-torajz) doktoryzować (acc.), nadać (dat.) tytuł doktora.

Doctor of the Church K.R.K. Doktor Kościoła, honorowy tytuł, nadawany bardzo rzadko najwybitniejszemu uczonemu kościelnemu, np. papież Pius XI (1922—1939) nadał ten tytuł filozofowi św. Albertowi Wielkiemu (Albertus Magnus 1193—1280) w blisko 700 lat po jego śmierci.

doctorship, s. (-szyp) doktorat.

doctor solution, (d. soliu'szn) w rafinowaniu ropy naftowej roztwór stosowany do nafty, gazoliny itd. by je „osłodzić” czyli pozbawić siarki i związków siarkowych.

doctor utriusque juris doktor obojga praw (państwowego i kościelnego) w dawnej monarchii austro-węgierskiej; skrót J.U.D.

Doctrinaire, s. (doktrine'r) hist. fr. doktryner, członek partii politycznej (1815—1830) dążącej po upadku Burbonów do utrzymania monarchii z zachowaniem wszystkich liberalnych postulatów wybiegającego rzędu reprezentacyjnego; stąd d. osoba myśląca abstrakcyjnymi doktrynami bez uwzględnienia wielu ludzkich czynników (jak: chciwość zysku, chciwość władzy, wyobraźnia, zazdrość itd.).

doctrinairism, **doctrinarianism**, s. (-ne'rizm, -nerie'nizm) doktrynerstwo, teoretyczne wnioskowanie zasadnicze bez względu na czynniki żywej rzeczywistości.

doctrinary, adj. (-eri) doktrynerski, ob. **wyżej**.

doctrine, s. (doktrin') 1) przest. nauczanie, nauka; 2) treść nauki, teoria, zasada, np. **Monroe d.** zasada Monroego; 3) prawda wywiedziona teoretycznie a nie uznana ogólnie jako pewnik; teoria naukowa jeszcze ostatecznie nie stwierdzona.

document, s. (da'kiumynt) 1) dokument, papier urzędowy, stanowiący podstawę, dowód albo poparcie twierdzenia; 2) w szcz. kup. dowód wysłania towaru, dowód zapłaty itp.

document, vt. 1) udokumentować, poprzeć okazaniem dokumentu, udowodnić dokumentem; 2) wydać urzędowy dokument, np. paszport, zezwolenie opuszczenia portu itp.

documentary, adj. (-eri) dokumentarny, oparty na dokumencie.

document of title, papiery hipoteczne, dowodzące własności ziemskiej.

dođ, 1) zamiast God; ob. *clodonism*; 2) okrągła płyta metalowa ze stosownym wychyłem do wyciskania rur glinianych.

dodder, s. (do'ddör) bot. kianianka *CUSCUTA*, ob.

dodder, vi. ob. *totter*.

doddered, adj. zamroczony wiekiem, wyniszczony starością.

dodder laurel, ob. *Cassytha*; roślina zwana w Australii *devil's guts* (czarcie kiszki), w Ind. Zach. *woe-vine* nieszczęsna winorośl.

dodder seed, nasienie lnicznika siewnego *common false flax* lub *gold-of-pleasure CAMELINA SATIVA*, Crantz, z rodziny krzyżowych *mustard family CRUCIFERAE*.

dodeca -, przedr. (do'deka gr. 12) oznaczający dwanaście, dwunasto -.

dodecadrachm, s. (-dram) hist. kl. starogrecka moneta 12-drachmowa.

dodecafid, tdj. (-fid) bot. mający dwanaście odcinków.

dodecagon, s. (-gon) geom. dwunastobok; -al, adj. (-el) dwunastoboczny.

dodecahedral, adj. (-haj'dreł), -drik, adj. (-drik) dwunastościenny.

dodecahedron, s. (-hi'dran) stereom. i kryst. dwunastościan, bryła mająca dwanaście ścian; regularny dwunastościan regular d. ma 12 równych regularnych pięcioboków, ukośnikowy d. *rhombic d.* ma 12 równych ukośnikowych ścian; pojemność regularnego d. wynosi

$$V = 5a^3 \cos^2 36^\circ \sqrt{4 \sin^2 36^\circ - 1} = 7631 a^3$$

przyjmując a za bok.

dodecahydrate, s. (-haj'drejt) chem. związek zawierający 12 molekuł wody.

dodecamerous lub **12-merous**, adj. (-merös) bot. mający części kwiatu, ułożone w dwunastki.

dodecane, s. (-di'kejn) chem. każdy tłuszczowy (alifatyczny) węglowodór $C_{12}H_{26}$ z seryj metanowych zwłaszcza o budowie normalnej.

Dodecanesian, adj. (do'dekani'-zjen) dotyczący Dodekanazu; s. Dodekanaz, grupa 12 wysp na Morzu Egejskim.

dodecant, s. (do'dekant) kryst. każda z 12 części, na jakie przestrzeń dookoła środka kryształu sześciennego podzielił się przez cztery płaszczyzny osłowe.

dodecapartite, adj. (-part'ajt) podzielony lub rozłupany na 12 części.

dodecapetalous, adj. (-pe'talös) bot. mający 12 płatków.

dodecarch, s. (-kark) jeden z 12 rządów; -y, s. (do'dekar'ki) rząd dwunastu.

dodecastylos, s. (-staj'łos) bud. budynek o dwunastu kolumnach.

dodecatemery, s. (-te'mori) dwunasta część: astrol. jeden z 12 domów; część zodiaku; astron. znak zodiaku.

Dodecatheon, s. (-d'lon) bot. rodzaj pin.-amer. i azj. roślin z rodziny pierwiosnka, *primrose* rodziny *PRIMULACEAE*, D. *MEADIA*, Linn., pierwiosnek amer. *shooting star*, *American cowslip*; d. roślina tego rodzaju.

dodecyl, s. (dode'-, dodi'syl) chem. dodecyl, jednowartościowy rodnik $C_{12}H_{25}$, którego wodzionem jest dodkan, ob. *dodecane*.

dodecylene, s. (dode'sylin) chem. każdy z izomerów węglowodorów $C_{12}H_{22}$ seryj etylenowych.

dodge, s. (dadż) 1) uścienie (od niebezpieczeństwa); 2) wykręt, wymówka.

dodge, vi. nagle uchylić się (np. by ująć ciosu), nagle usunąć się z miejsca; uchylić się od wykonania obowiązku, wymykać się, kręcić; vt. ująć czego, uchronić się od (gen.), uniknąć czego; (wykrętem lub milczeniem, np. *d. the blow, to d. the question*).

dodger, s. (-er) 1) krętacz, matacz; 2) biskopt kukurydziany, *corn d.* lub podobny; 3) St. Zj. i Australia, rozrzućka; 4) *Artful D.* postać sprytnego złodziejaszka Dawkinsa z powieści „*Oliver Twist*” Dickens (1839).

dodgery, s. (-ri) krętaćstwo, oszukaństwo, wykręty (pl.).

dodo, s. (do'do) zool. wytopiony (w w. XVII) ptak *DIDUS INEPTUS* z rodziny *DODIDAE*, rzędu gołębi (*PHAPES*); był większy od łabędzia lub indyka; przebywał na wyspie St. Mauritius zanim go nie wytopili dla mięsa przybylsze z Europy; 2) pot. człowiek żyjący myślowo w czasach minionych, pot. mamut, nieprzystępny dla nowych idei.

Dodona, s. (dodo'na) hist. kl. siedziba słynnej wyroczni Zeusa na górze Tomaros w Epirze; proroctwa pochodzący z szumu liści starych dębów i szumu fal strumyka, a tłumaczyli je kapłani i kapłanki, zwane gołębicami.

doe, s. (do) 1) sarna, łania, dawniej łani, bezrożna samica rogacza czyli kozia, *CERVUS CAPREOLUS*; samica łosia, zwana *cow*, a samica jelenia (*CERVUS ELAPHUS*) *hind*; 2) samica zająca, królika, szczura; 3) kolor sarni.

Doe, s. zmyślone nazwisko, pan X, ktoś, każdy obywatel, *John Doe*.

doebird, s. (do'börd) zool. kulig eskimoski, ob. *curllew*.

Doidicurus, s. (didikiu'res) paleont. doidykurus, wymarły ssak rzędu szczerbaków, *EDENTATA*, ob. *Glyptodon*, z którym pokrewny.

doer, s. (du'er) 1) człowiek czynny skutecznie, człowiek energiczny i przedsiębiorczy; 2) pr. szk. agent, pełnomocnik.

doeskin, s. (do'skin) 1) sarnia skóra, zamszowa skóra, zamsz; 2) wełniany materiał naśladowujący miękkość zamszu, używany na ubrania męskie.

doeskin brown, kolor małej skóry.

doesn't, does'n't, (dōznt) v. w trzeciej osobie = *does not*.

doff, vt. (daf) 1) zdjąć ze siebie, złożyć, rozebrać; d. the hat, uklonąć się zdejmując kapelusz; 2) przen. odrzucić, pozbyć się; 3) tk. zebrać z ramy tkackiej.

doffberry, s. (daft'beri) bot. Ang. gw. wilcza jagoda; ob. *belladonna*.

dog, adj. (dag) 1) psi, od psa, dla psa, np. d. biscuit; 2) samczy np. d. fox, d. wolf; przec. she -; 3) niedobry, skoślawiony; d. life psie życie; d. French, Greek, Latin, kłepska francuszczyzna, grezczyzna, łacina; dog, adv. psio, jak pies; d. hungry, d. tired, d. -cheap, za psie pieniądze, pói darmo; d. -poor, goły jak święty turecki; to feel d.-sick (d.'sik) pot. czuć się pod psem.

dog, s. pies, ssak z rodziny psów, *CANIDAE*, rzędu mięsożernych czyli drapieżnych *CARNIVORA*; pies domowy, prawdopodobnie potomek odległego gatunku wilka, jest wśród zwierząt najstarszym towarzyszem człowieka z czasów przedhistorycznych; świadczy o tym różnorodność jego nazwy wśród narodów świata, ustalonej, zanim się były zetknęły; ang. dog; bask. hor; chiń. kou; eskim. kimugta; est. koer; fiń. kolra; gr. kyon; gruz. lėkui; hebr. kelef; hisz. perra; indiań. utim i anemus; indyj. kutta (= węg.); irl. madaż; jap. inu; lit. szuo; łac. canis (z pochodnimi chien, cano, can); łot. suns; mal. andžing; niem. Hund; pol. pies; ros. sobaka; tur. köpek; węg. kutya (= ind.); sztucznie wywiedzione rasy nowoczesnego psa są liczniejsze, niż odmiany jakiegokolwiek innego zwierzęcia pod względem wielkości, wagi, owłosienia, barwy („maści”), zdolności, użyteczności, przeznaczenia, inteligencji itd.; apoter, brytan, brzechwa, bresznik, chart, chwytań, chwytny, cygan, gończak, gordon, gryfon, halas, jamnik, kieterek, kruszek, kudłarz, kundel, kuropatwiarz, kusy, legawiec, lisiarz, łajzacz, łajka, igrarz, łowca, medelan, milczek, mistrz, mołos, mops, muc, naśladnik, ogar, owczarek, pies gończy, pies polcyjny, pijawka, podskoli, pointer, przejemca, pokurcz, saszek, setter, sokół, szukań, tropisz, wilczar, wyżeł, zapaśnik i w. in.; rasy: ob. *bulldog*, *chow (chowchow)*, *collie*, *Doberman*, *Eskimo*, *foxterrier*, *Great Dane*, *Husky*, *pinscher*, *Pomeranian*, *poodle*, *Saint Bernard*, *setter*, *spitz* dog, i w. in.; ob. *kennel*; samiec: pies dog, samica: suka bitch lub *she-dog*; młode: szczenię *pup*; ob. *horse*; 2) człowiek bez miłosierdzia; człowiek małej wartości; a) sly d. cwaniak; a) lazy d. len; a) *jolly d. wesoly* frant; *every d. has his day* każdemu raz kiedyś słonko zaświeci; to go to the d.-s zejść na psy, psieć, zepsieć; 3) pot. gw. St. Zj.: a) weksel; b) pl. nogi, pot. giry; c) skrót za *hot d.-s. kiefaski* parowe; 4) skrót zamiast *dogfish*, *prairie*

dog; 5) astr. gwiazdozbiory Pies Wielki Greater Dog CANIS MAJOR, Pies Mały Lesser Dog CANIS MINOR i Psy gończe Hunting Dogs CANES VENATICI; 6) bib. sodomczyk; 7) kup. psia skóra użyta jako futro; 8) mar. zatrzym ob. dog-shore; 9) mech. klamra, zacisk, skórka, sprzęgło szponowe; 10) meteor. ob. fogdog, sundog, waterdog; 11) rusznik, kurek.

dog, vt. 1) tropić (jak pies zwierzynę), iść za kimś krok w krok, tropić z psem; 2) chwycić klamrą.

dog ape, (ejp) zool. pawian, ob. baboon.

dogaressa, s. (dogare'sa) żona doży, ob. doge.

dogate, s. (do'gejt) urząd i godność doży.

dogbane, s. (-bejn) bot. 1) toina, ob. Apocynum; 2) tojad, ob. Aconitum 1).

dogbane family, bot. tolnowate APOCYNACEAE.

dog bent, bot. mietlica wąskoliściowa AGROSTIS CANINA, Linn.

dogberry, s. (-beri) bot. 1) owoc derenia świdwy European red osier CORNUS SANGUINEA, Linn.; 2) dziki agrest wild gooseberry RIBES CYNOSBATI, Linn.; jarzab amerykański American mountain ash PYRUS AMERICANA DC i pot. inne podobne; 3) D. w „Much Ado About Nothing” Szekspira komiczna postać zarozumiałego głupca, konstabla, stąd: Dogberryism strzelanie byków przez władze.

dog button, apt. wronie oko NUX VOMICA.

dog cabbage, pld.-eur. psia kapusta CYNOCRAME PROSTRATA ...

dogcart, s. (-kart) 1) wózek ciągnięty przez psa; 2) bryczka jednokonna, wysoka, dwukółkowa, z dwoma siedzeniami poprzecznymi, zestawionymi tyłami do siebie; z miejscem na psy pod tylnym siedzeniem.

dogcatcher, s. (-kecz) oprawca, hyecl.

dog days, kanikuła, dnie kanikularne; upalne i skwarne dnie, łączące się ze wschodem gwiazdy kanikuli, psiczki, szutki, w gwiazdozbiory Wielkiego Psa; trwają rozmaitość od lipca do września i według wierzeń ludowych i astrologicznych wiążą się z rozmaitymi chorobami; ob. Dog Star.

d. disease, ob. distemper.

d. dollar mon. dolar hol. w obiegu w Am. pld. około r. 1700; także lion d. ze lwem w godle.

dogdom, s. (-dóm) hodowla psów, psi świat; wszystko, co się dotyczy psów; psiarstwo.

dog-draw, s. (-dro') pr. leśn. tropienie jelenia ranionego bezprawnie (przez kłusownika za pomocą wężącego psa).

doge, s. (do'ż) hist. doża (m), najwyższy urzędnik rzeczypospolitej w Wenecji (697—1797 i 1802—1805), ob. dogaressa.

dog ear (-l'r) bot. podstawka, BASIDIUM, grzyba podstawczaka BASIDIOMYCETES.

dog-faced ape, ob. dog ape.

dogfall, s. (-foł) zapasń. upadnięcie obu zapasników.

dogfight, s. (-fajt) zawzięta walka.

dogfish, s. (-fysz) zool. 1) mały rekin SQUALUS, w szcz. bardzo żarłoczny SQUALUS GLAUCUS czyli ACANTHIAS, żarłacz; 2) ob. burbot LOTA MACULATA; 3) ob. dog salmon; 4) strzelba PHOXINUS z rodziny karpiowatych, urasta tylko do 11 cm. (3"), używana przez rybołówców jako przynęta; ob. minnow, mud minnow; 5) jaszczurka NECTURUS MACULATUS; UWAGA: dogfish NIE oznacza w jęz. pol. psa morskiego, ob. phoca, seal.

dog-fisher, s. (-fiszer) zool. wydra.

dog fox, lls samiec.

dogged, adj. (dog'd) wytrwały, uparty; -ly, adv. (-li) wytrwale, z wytrwałością; -ness, s. (-nes) wytrwałość, żelazna konsekwencja.

Dogger, s. (da'džör) geol. Dogger, jura brunatna, środkowa seria systemu jurajskiego, Yorkshire middle oolite, warstwa bogata w rudę żelazną; 2) d. mar. dogger, kecz (skosnożaglowiec półtoramasztowy) o szerokim dziobie, używany przez rybaków duńskich na Morzu Północnym; 3) d. kto tropi, tropiciel.

doggerel, adj. (do'görel), doggerel (-greł) 1) lichi, niezgrabny; np. d. verse, wierszydła; 2) bezwartościowy, jarmarczny, d. address, głupie przemówienie.

doggerel, s. wierszydło.

doggery, s. (do'göri) 1) psie zachowanie się; niegodne postępowanie, nikczemny czyn; 2) psy zbiorowo, podje zbiorowisko, kanalia.

doggess, s. (dog'ges) żart, psiczka.

doggish, adj. (-isz) psi, mający psie przywary, warkliwy, kłótlivy, łaszący się, żrzedny, markotny.

doggone, int. (dog'gon) do diabła!, psiaakrew!

dog grass 1) = dog bent; 2) = couch grass; miejscowo i inne trawy i trzycy; jednak pol. psia trawa NIE oznacza dog grass, lecz DACTYLIS, rżniączkę, chard grass.

d. grate, (d. grejt) żelazny ruszt nad otwartym ogniem oparty na żelaznych wilkach, ob. andirons.

doghead, s. (dog'hed) kurek u palnej broni.

doghole, s. (d. hoł) nora, miejsce odpowiednie tylko dla psa.

dog hood, (d. hud) zool. foka samiec lat czterech lub więcej.

doghouse, s. (d. hauz) 1) psiarńia, ob. kennel; 2) gw. areszt.

dog in the manger złośliwy i zazdrosny pies, sam nie zje, a nikogo nie dopuści; pot. pies na sianie sam nie zje, a krowy nie dopuści.

d. iron (d. ajrn) 1) wilk, ob. and-iron; 2) ob. dog, s. 9).

d. Latin, kuchenna łacina, ob. dog, adj.

d. laurel (d. lo'rel) bot. wrzosiowate drzewo zimozielone LEUCOTHOE CATESBAEI, Gray, pld. St. Zj. od Va. na pld.

d. lichen, (d. lajkn) bot. psi porost PELTIGERA CANINA, plecha liściasta, z wierzchu brunatno-zielona, spodem biała; nazwa pochodzi stąd, że dawniej mniemano, iż porost ten leczy wściekliznę.

d. louse, (d. lau) zool. psia wesz a) kasająca TRICHODECTES CANIS; b) ssako-klujająca, LINOGNATHUS SELOSUS.

dogma, s. (dog'ma) pl. -s i -ta (dog'mas, -mata) 1) dogmat; ustalona opinia, w szcz. określony i autorytatywny przepis, zbiór takich przepisów; 2) hist. kośc. artykuł wiary, wywód teologiczny lub filozoficzny ustalony i ogłoszony autorytatywnie przez Kościół w szcz. KRK.; 3) powieść Henryka Sienkiewicza (1846—1916) „Bez Dogmatu” (1891) przedstawia niebezpieczeństwo życia nieopartego na dogmacie.

dogman, s. (dog'men) handlarz psów i psiego mięsa; Ang. hodowca psów, właściciel psiarńi.

dogmatic, adj. (-me'tyk) dogmatyczny, zgodny z dogmatem, dotyczący dogmatu; 2) znamienity trzymaniem się dogmatu, np. d. review of the book; 3) oparty na prawdach przyjętych a priori.

dogmatic, s. 1) dogmatyk; 2) dogmatyka, ob. dogmatics.

dogmatically, adv. (-li) dogmatycznie.

dogmaticalness, s. (-nes) dogmatyczność, zgodność z dogmatem, trzymanie się ram dogmatu.

dogmatics, s. (-me'tiks) dogmatyka, hist. kośc. nauka zajmująca się dogmatami, w szcz. religii chrześcijańskiej.

dogmatism, s. (dogma'tyzm) 1) dogmatyzm, stanowczość w wyrażaniu swej opinii; stwierdzenie zapatrywania, jak gdyby to było stwierdzenie faktu; oparcie się na swym zapatrywaniu, jak gdyby to był dogmat ustalony przez kompetentne ciało autorytatywne; 2) filoz. filozofia oparta na wstępnych przesłankach, których prawda może być wątpliwa; w szcz. filozofia dopuszcza przypuszczenie, nie potwierdzone przez doświadczenie ani przez rozumowanie.

dogmatist, s. (-list) dogmatyk, człowiek, opierający swe wywody na dogmacie.

dogmatize, vi. (-ajz) dogmatyzować, mówić lub pisać dogmatycznie; wygłaszać swe zapatrywania z pewnością siebie i z wykluczeniem możliwości sporu.

dog nail gwóźdź którego główka wypełnia zagłębienie.

d. nap, ob. cat nap.

d. nettle, bot. 1) posiewnik szorstki hemp nettle GALEOPSIS TETRAHIT, Linn.; 2) jasnota purpurowa dead nettle LAMIAM PURPUREUM, Linn.

Dog of Montargis (matarzi) pies Aubreya de Montdidier (obreg'dó madidie) wytopił mordercę swego pana, Ryszarda Macaire'a (makier) i przed sądem bożym zarządzonym przez króla fr. Karola W. w r. 1371, udowodnił identyczność winowajcy; pies ma pomnik w Montargis, w de-

partamencie Lolret (loare') we Francji.

Dogra, s. (dogra') Ind. Wsch. gór. al indyjski między Fundżabem a Kaszmirem.

Dogrib, s. (dog'rib') Am. Pn. Indianin z plemienia Athabaska między jeziorami Great Bear i Great Slave Lake.

dog robber gw. woj. St. Zj. żołnierz przydzielony oficerowi jako chłopiec do posługi.

d. rose, (d. ro'z, Ang. reuz') bot. dzika róża (Szyfarynka) ROSA CANINA, Linn.

dog's age pot. za króla Cwiczka, ob. króla Cwiczka, bardzo dawno.

dog salmon (d. so'myn) 1) losoś psgłowy ONCORHYNCHUS KETA liczny w strumieniach pin. amer. od Sacramento, Calif. na pin. i powszedni po drugiej stronie Pacyfiku na wodach japońskich; losoś garbus O. GARBUSZA; ob. salmon.

dogs'-and-cats' koniczyna polna, ob. rabbit-foot clover.

dog's chance=Chinaman's chance, ob.

dogshore, s. (dog'szor) mar. zatrzym, podczas spuszczenia statku z rusztowania na wodę, dwa krótkie brusy, jeden przymocowany do dolnych podstaw (ob. ground ways), a drugi do podpórek (ob. bilge ways) w tym celu by można zwolnić oparcie stępka.

dogskin, s. ('-skin) psia skóra a) surowa, b) wyprawna.

dog's meat (dogs' mi't) mięso dla psa, mięso zdatne tylko dla psa, odpadki, ściwro. UWAGA: dog meat psie mięso, sprzedawane jako takie w jatkach londyńskich na użytek ludzki.

dog sleep, czujny sen, drzemanie, pólśen.

dog's letter litera r zwłaszcza wymawiana przez drganie języka na podniebieniu, podobna do warczenia psa.

dog's mercury, (dogs mer'kiuri) bot. szczyr trwały MERCURIALIS PERENNIS, Linn., z rodziny wilczomleczowatych spurge rodziny, EUPHORBACEAE.

dog's mouth, (-mau'g') bot. lwi pyszczek, ob. snapdragon ANTI-RHINUM, wyżlin.

dog snapper, zool. ob. snapper.

dog's - nose, s. (-no'z, Ang. neuz') Ang. napój z piwa i ale'u z rumem lub jalewówką.

dog's - tail, d. t. grass, 1) bot. grzebienica CYNOSURUS; w szcz. grzebienica pospolita crested d.t.g. CYNOSURUS CRISTATUS; 2) korakan, yard grass ELEUSINE INDICA Gaertn., chwast międzynarodowy, czasem brany do mieszanek gazonowych, w południowych stanach ceniony jako pasza.

Dog's Tail astron. gwiazdozbiór Niedźwiedzia Mała URSA MINOR, ob. constellation.

Dog Star, (-' star') astron. Syriusz, także czasem Procyon; pot. kanikula, psia gwiazda; także a CANIS MAJORIS (alfa ka'nis majo'ris) jako najjaśniejsza gwiazda konstelacji Wielkiego Psa; jest zarazem najjaśniejszą ze wszystkich gwiazd, jakie widzimy; sama będąc większym słońcem niż nasze Słońce, staje się niewidoczna, wchodząc w najbliższy obręb Słońca, lecz wyszedłszy około 3-go lipca, świeci najjaśniej do 11-go sierpnia i zdobywa przez ten czas kanikuly, c. -ar days wdzięczność i przekleństwa rodu ludzkiego; w starożytnym Egipcie wschodziła równocześnie z wylewem Nilu, który przynosił krajowi urodzaj i bogactwo, była zatem uważana za wypadek szczęśliwy i dobroczynny; w starożytnej Italii przynosiła skwar i choroby malaryczne, była zatem kanikula symbolem chrobów i utrapienia, ob. Sirius.

dog's-tooth violet, dogtooth v. (-tu'z wa'jolet) bot. ob. adder, s. 3).

dog-stopper, (d. 'sta'per) mar. pomocniczy hamulec linowy.

dog tag, gw. żołn. St. Zj. kartka identyfikacyjna, noszona na szyi.

dogtail, s. ('-tejl) lub dog-tail trowel, chochla odlewacza w kształcie dużej i głębokiej łyżki z wydłużoną rączką.

dog tapeworm, (d. tejp'uorm') zool. soliter czyli taslemiec DIPYLDIUM CANINUM pasorzytujący w psie, kocie, czasem i w człowieku; także zwany double-pored tapeworm od podwójnych narządów rozrodczych w każdym członie (proglottid); typ: czerwicochowane SOLECIDAE, gromada: płazińcowate PLATHELMINTES, rząd: taśmowce CESTODES.

dog tick (d. 'tik') zool. psi kleszcz, pasorzytujący na psach i innych zwierzętach, w szcz. AMELYOMA AMERICANA w Amer. i IXODES RICINUS w Eur.; typ: stawonogi, ARTHROPODA, gromada: pajęczaki ARACHNOIDEA, rząd: roztocze, ACARINA.

dogtooth, s. (dog'tu'g') 1) anat. w użębieniu człowieka ząb psi, czyli kiel, zwany także eyetooth podoczny (czyt. d-o); szt. ornament częstszy w ang. gotyku w kształcie szeregu zygzaków podobnych do litery V; vt. zdobić takim ornamentem.

dogtooth violet, ob. powyżej dog's-tooth v.

dog town, zach. St. Zj. (d. taun) kolonia świstaków.

d. track, (d. trek) 1) psia ścieżka; 2) tor na psie wyścigi.

d. tree, (d. 'tri) bot. (pot.) 1) bezczarny European elder SAMBUCUS NIGRA, Linn.; 2) dereń świdwa dogwood CORNUS SANGUINEA, Linn.; 3) kalina koralowa guelder rose VIBURNUM OPULUS, Linn.; 4) olsza czarna common alder ALNUS GLUTINOSA, Willd.; 5) trzmielina zwyczajna, spindle tree, EVONYMUS lub EUONYMUS EUROPAEA Linn.

d. trick, (d. trfk) psi figiel, nikczemny podstęp.

dogvane, s. (dag'wejn') mar. rękaw, chorągiewka, ustawiona po stronie wietrznej dla spostrzeżenia kierunku wiatru.

dog violet, (d. waj'olet) bot. eur. fiołek psi VIOLA CANINA, Linn., z rodziny fiołkowatych violet rodziny VIOLACEAE.

d. warp, (d. uorp') leśn. St. Zj. lin na z silnym hakiem do poruszania kłód.

dogwatch, s. (dog'uocz') mar. dwugodzinna straż na okręcie, jedna od 4-6 i od 6-8 pop.; zmieniają codziennie czas na zegarach u furty i po prawej stronie statku (port i starboard).

dog wheel, (d. huek') zool. 1) Ang. tani jadalny małż z grupy ALLECTRIONIDAE; 2) także d. winkle, morski małż rodzaju THAIS (czyli PURPURA) LAPILIS, powszedni po obu stronach Atlantyku Pin., znamienny obfitym bisiosem, ob. byssus; żywi się drobniejszymi małżami.

dogwood, s. (dag'uud) 1) każde drzewo lub krzew derenia CORNUS i jego twarde drewno, w szcz. dereń świdwa red d. CORNUS SANGUINEA, Linn.; dereń rozłogowy red osier d. CORNUS STOLONIFERA, Michx.; dereń kwitnący flowering d. CYNOXYLON FLORIDUM...; 2) w szerszym znaczeniu także podobne rozmaite drzewa, jak: a) w Amer. podzw. Jamaica d., który nie jest dereniem; b) w Ang. kalina, ołsza, śliwa, czereśnia; c) w Australii krzew JACKSONIA SCOPARIS...; rutowaty GEIJERA; d) w Australazji topola BEDFORDIA SALICINA...

d. family, bot. dereniowate, CORNACEAE.

doily, s. (doj'li) patarafka, mały obrusik pod lampę itp., mała serwetka płócienna podawana do stołu np. z owocami.

doina, s. (doj'na) rumuńska piosenka ludowa; także ludowy taniec rumuński.

doing, s. (du'in~) zwykle w pl. zajęcie, robota, czynność, co się dzieje.

doit, s. (dojt) mon. drobna moneta d., wartości grosza; stąd: drobniak, drobnostka, rzecz bez wartości.

dokhma, s. (dach'ma; pers.) okrągły mur kamienny o wysokości 10 m. a o zewnętrznym obwodzie do 75 m.; parsowie składają na nim zwłoki zmarłej osoby do pożarcia przez sępy (na trzech stopniach u szczytu muru; na zwłoki mężczyzn, kobiet i dzieci); ten sposób usuwania zwłok ludzkich omija niebezpieczeństwo skażenia którego z czterech żywiołów: ziemi, ognia, wody i powietrza, nieuniknione na wypadek oddania zwłok któremu z nich na stałe (grzebanie, topienie, palenie, gdy sępy usuwają mięso zanim zgnije i skala powietrze); po oczyszczeniu kości przez sępy, kości zrzucane się do koła, ogrodzonego murem.

Doko, s. (do'ko) antropol. czarny pigmej pld.-zach. Etiopii (Gallaland); prawdopodobnie mieszaniec etiopsko-murzyński.

dolabra, s. (dolabra) hist. starożytny toporek używany także do kopania.

dolce, s. (dol'cze; wł. słodko) muz. łagodnie.

dolce far niente (dol'cze far niente; wł.) rozkoszne leniuchowanie.

doldrums, s. pl. (dał'drums) 1)

przygnębienie, osowiałość; 2) mar. część oceanu w pobliżu równika, obfitująca w okresy martwej ciszy to znów przejściowych wichrów („szkwałów”) ob. *squall*.

dole, s. (do'l) 1) rozdawanie drobnych porcji jedła lub drobnych zasiłków pieniężnych, jałmużna; 2) Ang. zapomoga dla bezrobotnych, wprowadzona w r. 1918; stąd: w Ang. każda wypłata za ubezpieczenie od bezrobocia; *on the dole* Ang. na zapomogę; 3) szk. pr. karne, zły zamiar; 4) przest. żałoba, strapienie, strój żałobny; 5) przest. i gw. meta; 6) przest. placówka.

dolefish, s. ('-fysz) udział każdego rybaka w połowie ryb, w szcz. watusza; stąd Ang. watusz, sztokfisz, *GADUS MORRHUS codfish*.

doleful, adj. ('-fuł) żałobny, żałosny, -ły, adv. (-li) żałosnie; -ness, (-nes) żal, boleść.

dole *meadows*, Ang. wspólne pastwisko (prywatne, nie gminne).

dolent, adj. (do'lent) żałobny, żałosny.

dolente, adj. (dolen'te; wi.) muz, płaczliwie.

dolerite, s. (do'lórajt) petr. w Ang. to co w St. Zj. *diabase*, ob.

doli capax, (do'la'j ke'paks, na kont. europejskim do'lika'paks, i. dosł. zdolny do złego zamiaru) pr. karne, mogący rozróżnić między złem a dobrem i na tej podstawie odpowiedzialny przed sądem karnym.

dolicho -, **dolich** -, przedr. antrop. pol. długo-.

dolichoblond, s. (da'likoblond) antrop. długogłowy blondyn nordycki.

dolichocephali, s. pl. (-si'falaj, na kont. eur. ce'fali) antrop. długogłowcy, osoby długogłowe.

dolichocephalic, adj. (-k) antrop. długogłowy.

dolichocercie, adj. (-ser'sik) antropometria, mający podramię stosunkowo długie.

dolichocnemie, adj. (da'lichaknemi; kneme' gr. noga) antropometria, mający nogi stosunkowo długie.

dolichocranial, adj. (-krej'njei) ob. **dolichocephalic**.

dolichofacial, adj. (-fej'sjei) antropometria, mający długą i wąską twarz.

dolichohierie, adj. (-haje'rik) anat. mający wąską kość krzyżową, *SACRUM*.

Dolicholus, s. (dali'kales) bot. = *Rhynchosia*, ob.

dolichopodous, adj. (dallka'podós) antropom. mający stopy stosunkowo długie.

dolichoprosopie, adj. (da'likoprosap'ik) antropom. mający twarz nieproporcjonalnie długą.

Dolichos, s. (da'likes) bot. rodzaj przeważnie podzwrotnikowych roślin motylkowatych; d. czarna fasola egipska *hyacinth bean* **DOLICHOS LABLAB**, Linn.

Dolichosauria, s. pl. (-koso'ria, -so'ri) paleont. grupa niewielkich

gadów o smukłym tułowiu i długim karku; wyginęła w okresie kredy.

Dolichosoma, s. (da'likoso'ma) paleont. *dolichosoma*, rodzaj wymarłych drobnych płazów beznogich z czasu systemu węglowego i perm-skiego grupy paleozoicznej.

dolichostylous, adj. (-staj'łós) bot. o długiej łodydze.

doli incapax, przec. **doli capax**, ob.

dolina, s. (dali'na) geol. zagłębienie.

dolioform, adj. (do'lioform) biol. barykowaty.

Dolium, s. (dola'j'olem) zool. rodzaj wolno pływających osłonic rozwijających się w drodze przemiany pokoleń za pomocą pączkowania lub drogą piciową naprzemian; przetrzyszczone ciało kształtu barykowatej trumny otoczone pasmami mięśni; por. *salpa*.

dolittle, s. (du'litl) gw. leń, leniuszek.

dolium, s. (do'liom) pl. -a ('-lia), hist. kl. duża starorzyska waza; ob. gr. *pithos*; 2) zool. D. rodzaj dużych morskich ślimaków = *Tonna*, rodziny *DOLIIDÆ*, podrzędu *TÆNOGLOSSIA*, rzędu *PECTINIBRANCHIA*, podgromady *STREPTONEURA*, gromady ślimaków czyli bruchonogów *GASTROPODA*.

doll, s. (dał) 1) lalka; 2) przen. ładna a głupia strojnisia, np. *Doll Tearsheet*, postać z „Henryka IV” *Szekspira*; 3) D. zdr. Dorota, ob. *Dolly*, 5).

dollar, s. (da'łór) mon. 1) niem. talar, skrót wyrazu *Joachimsthaler* z doliny (-thal) św. *Joachima* (Joachimow) w Czechach, gdzie monetę tę wybito po raz pierwszy w 1519; stąd z czasem w rozmaitych krajach: daalder, dalar, daler, dollar, talar, talari, taller; 2) hist. hisz. i hisz.-amer. peso duro (=8 realów), *hard dollar*; 3) nowoczesny hisz. peso (=15 pesetas, ok. 5 fr.); 4) dolar amer., *silver dollar* po raz pierwszy wybity w r. 1794, 26,73 gr. srebra czystości .900 wartości metalowej 46.-4 centa, licząc uncję po 60 c. a w stosunku do złota 34.45:1; 5) dolar amer. handlowy, *trade d.* o wadze 27.215 gr. dla handlu wschodniego; zaniechany od roku 1885; 6) złoty dolar amer. *gold dollar*, 1,6718 gr. złota czystości .900 bity od 1849—1900; 7) chiński dolar, *yuan*, od 1914 srebrna moneta o nieustalonej wartości, teoretycznie i zwykle ok. 51 c. amer.; w chwili wydania tego zeszytu kurs 10 milionów za jeden dolar amer.; 8) meksykański dolar, *peso*, 27.073 gr. srebra czystości .9027, od r. 1918 ustalony w wartości 0.75 gr. złota czyli 49.8 centa amer.; 9) dolar singaporski, *Straits dollar*, bity z upoważnienia Wielkiej Brytanii, wart. 56.78 centa amer.; 10) także moneta bita przez Wielką Brytanię dla Hong Kongu, *Hong Kong dollar* lub *British dollar*; 11) hist. talar Marii Teresy czyli lewantyński (ob. *Levante*) bity od 1780 r. dla handlu z Bliskim Wschodem, w szcz. z Grecją i pin. Afryką; jego pozostałością jest dzisiejszy talar etiopski; 11) wartość dolara, równowartość dolara, znak \$ (przed liczbą); skrót *dol.*

dollar-a-year-man St. Zj. podczas dwóch wojen w XX w. urzędnik rządowy powołany na wysokie stanowisko za minimalną zapłatą jednego dolara rocznie.

dollarfish, s. (da'łórfysz) niewielka ryba atlantycka o kształcie spłaszczonymi bokami, zool. a) *PORONOTHUS TRIACANTHUS*, ob. *butterfish*, *harvest fish*; b) *ARGYREIOSUS VOMER*, *moonfish*.

dollar of account, giełda lond. pot. obliczanie dolara amer. okragło po 4 szylingi zamiast po 4 s. 2 d. dla wygody i pośpiechu.

Doll's House, A dramat Ibsena „Nora”.

Dolly, s. (da'li) 1) laleczka; 2) hist. drewniany kołowrotek do bicia bielizny podczas prania; 3) platforma na kółkach, lot. do podparcia ogonu samolotu na ziemi; 4) platforma na ciężkim waku do przewożenia wielkich ciężarów; 5) D. zdr. imię żeńskie *Dorothea*, *Dorothy*, np. *Dolly Madison*, żona czwartego Prezydenta St. Zj.; *D. Varden* kocietka z powieści Dickensa „*Barnaby Rudge*”; *She is too Dolly Vardenish and pink for him* (Edna Ferber, 1941); 6) gw. ang. niechlujna kobieta, szk. głupiotka strojnisia; przest. kochanka.

Dolly Varden trout (da'li war'dyn trout) zool. *SALVELINUS MALMA SPECTABILIS* pstrąg pin. amer. rzek na zachód od Gór Wodopadowych, *Cascade Range*, od górnego biegu rzeki Sacramento do Alaski i w zagłębieniu rzeki Kolumbia do Montany i Idaho, 5—12 funtów (2.2—5.8 kg.), znamieny pomarańczowymi i czerwonymi okrągłymi plamami; schodzi często do morza.

Dolma, s. (dol'ma, tybet. do'ma) budd. bogini Tara, zbawicielka; ob. *bodhisat*, *Shakti*.

dolman, s. (dał'men) 1) (od tureckiego *dolman*) długi turecki płaszcz z rękawami; (weg. *dolmany*, *dol'man*) węgierska kurтка huzarska do zarzucenia; 2) kobieca peleryna bez rękawów.

dolmen, s. (dał'men; od toał. bret. stół i maen bret. kamień) arch. dolmen, nagrobek, składający się z kilku dużych kamieni na których spoczywa wielki, płaski głaz; znajdujemy je jako ślady czasów przedhistorycznych od Indii aż po Skandynawię i Hiszpanię.

Dolomedes, s. (dalomi'diz) zool. rodzaj długonogich pajaków z rodziny *PISAURIDÆ* powszedni w miejscach wilgotnych.

dolomite, s. (da'loma'jt; od nazwiska fr. geologa Deodata de Dolomieu (dolomió' 1750—1801) min. dolomit, węglan bezwodny w rzędzie węglanów w klasie sylikoidów *CaMgC₂O₆* (czyli *CaCO₃*, *MgCO₃*), teoretycznie 30.4 wapna, 21.9 magnezy i 47.7 dwutlenku węgla, t. 3.5, c.w. 2.91; petr. wapień lub marmur bogaty w węglan magnezowy; D. Alps (alps) geog. Alpy Dolomitowe. Dolomity, część pin. Alp we Włoszech.

dolor, ang. *do'lor*, s. (do'łór) 1) przest. ból; 2) opłakiwanie, żałoba; 3) poet. strapienie; ob. *D.s of Mary*.

Dolores, s. (dolo'res; hisz. Maria de los Dolores, Matka Boska Bolesna, ł. Mater Dei Dolorosa) Dolores, Doloroza, żeńskie imię własne.

dolorific, adj. (-ri'fik) powodujący ból lub strapienie.

Dolors of Mary, siedm strapien Matki Boskiej Bolesnej, 1) prorocstwo św. Symeona (Łuk. 2:35); 2) ucieczka do Egiptu (Mat. 2:14); 3) Zgubienie Syna (Łuk. 2:43-48); 4) dzwiganie krzyża (Jan 19:17); 5) ukrzyżowanie (Jan 19:25); 6) zdjęcie z Krzyża i 7) pogrzebanie; w szt. kość. częste przedstawienie M. B. z siedmioma dziadami w łonie; KRK. ustanowione w r. 1423 święto Bolesci, od 1725 w piątek po Niedzieli Męki Pańskiej obchodzi się większe S. B., od 1814 mniejsze S. B. w trzecią niedzielę września; KW. tych swiat nie zna; pot. od siedmiu boleści na określenie czegoś bolesnego.

dolose, **dolous**, adj. (dolo'z, do'lös) pr. podstępny, ze złym zamiarem, w złej intencji.

dolphin, s. (dal'fin) 1) zool. delfin, uzębiona ryba rzędu walen, DELPHINUS DELPHIS rodzaju DELPHINUS, długości do 2 m.; nazywany w gw. żeglarskiej porpoise; 2) her. w herbarstwie i w czasach wczesnego chrześcijaństwa godło pitości, miłości, chystości; 3) dwa małe gatunki ryby podzwrotnikowej rodziny CORYPHÆNA rodziny CORYPHÆNIDÆ; smaczne mięso; 4) ob. dolphin fly; 5) astron. Delfin, pin. gwiazdozbiór (gwiazd do 7-jej wielkości 31), ob. constellation; 6) hist. kl. masa żelaza i ołowiu zwisająca z piku rei okrętu gr. w celu rzucania na pokład okrętu nieprzyjacielskiego; 7) leśn. kłody drewniane, związane ogrodzeniem, ob. boom, s. 2); 8) dalba (na pamiątkę księcia D'Albe), nabrzążny słup, do którego można przywiązać linę; d. striker, delfiniak, delfinbom, także martingale (ob.).

dolphin-flower, s. (dal'finflau'er) bot. a) ostróżka polna field larkspur DELPHINIUM CONSOLIDA, Linn.; b) ostróżka ogrodowa rocket larkspur DELPHINIUM AJACIS, Linn.

dolphin fly, (d. flaj) zool. mszyca burakowa APHIS FABÆ, szkodnik buraków, bobu, bobiku, maku itd.; poza szkodami, wyrządzanymi bezpośrednio, roznosi także mozaikę wirusową, ob. virus; jesienią wraca na pierwotnego gospodarza, kalinę VI-BURNUS, trzmielinę EUONYMUS itp. i tam składa jaja.

dolphin oil, olej delfinowy, = black-fish oil.

dolt, **dolthead**, s. (dolt, '-hed) głupiec.

dolus, (do'les, na kont. eur. do'lus) pr. rz. podstęp; rozróżniany na d. bonus podstęp dozwolony, np. zachwalanie towaru, i d. malus, podstęp połączony ze złym zamiarem, niedozwolony, oszukańczy.

- **dom**, przyr. 1) -stwo, np. Christendom chrześcijaństwo; 2) -ość, np. wisdom mądrość; 3) zbiorowo

świat np. officialdom świat urzędowy.

dom, s. (dam) 1) tum, katedra; 2) Ind. Wsch. członek jednej z najniższych kast indyjskich; przeważnie karawaniarze i wytwórcy słomkowych dywaników; 3) port. zwykle D., tytuł dodawany przed imieniem osób z wyższych klas; 4) D.O.M. skrót DEUS OMNE MEUM Bóg moim wszystkim; rzadziej także: DEO OPTIMO MAXIMO Bogu (bardzo) dobremu i wielkiemu.

domain, s. (domejn') domena, posiadłość, majątek ziemski, obszar, będący pod panowaniem, ob. demesne.

dome, s. (do'm) 1) poet. pałac; 2) bud. kopuła; 3) wypukły strop jaskini; wypukłość na powierzchni ziemi, przypominająca kopułę; 4) górna część kotła parowego lub wagonu cysternowego, steam d., tank d.; 5) astr. kopuła nad równikowym teleskopem, zwana także kopuła; 6) krystalogr. kształt utworzony z płaszczyzn równoległych do bocznej osi, które się spotykają u góry na poziomym kancie tworząc jakby dach; jeżeli płaszczyzny są równoległe do dłuższej osi bocznej—zwany macrodome; jeżeli do krótszej—brachydome; jeżeli do skośnej osi w układzie jednoskośnym—clinodome; jeżeli do orto—orthodome; 7) geol. a) antyklina dochodząca dużych rozmiarów, np. Ozark dome rozciągający się na wiele mil średnicy; b) kopuła utworzona ze skał np. granitowe kopuły w Yosemite Valley; c) kopuła śnieżna, zaokrąglony szczyt śnieżny; 8) oceanogr. zaokrąglone wzniesienie na dnie oceanu w głębokościach większych niż sto sążni (fathoms) czyli 600 stóp (182.88 m.); 9) rękawiczn. zatrzask u rękawiczek.

dome, vi. wznosić się jak kopuła; vt. zaopatrzyć w kopułę.

domer, s. (do'mer) kto przytwardza zatrzask do rękawiczek.

domesday, s. (do'msdej) 1) = doomsday; 2) D. książka zawierająca daty statystyczne itd. w szcz. Domesday Book z r. 1085 sporządzona na rozkaz Wilhelma Zdobywcy i zawierająca spis ludności i wszelkie informacje o stanie kraju (Little D., obejmująca Essex, Norfolk i Suffolk, i Great D.—resztę Anglii); D. of St. Paul's z r. 1181 o majątkach kapituły św. Pawła w Londynie.

domestic, adj. (domes'tyk) 1) domowy, należący do grona domowego, zastosowany do prowadzenia domu, zrobiony w domu; d. life życie domowe, d. cheese ser robiony w domu (nie kupny); 2) krajowy, np. d. cheese ser krajowy (nie sprowadzany z zagranicy); 3) swojski, oswojony, domowy, d. animal, zwierzę domowe; 4) przebywający przeważnie u siebie w domu.

domestic, s. 1) domownik żyjący w domu innego, jako członek koła rodzinnego, w szcz. służba domowa; 2) wyroby wykonywane w domu, np. gdzieś indziej jeszcze domowe płótno, domowe konfitury itp.; 3) domator (m), domatorka (f), osoba

przebywająca najchętniej i przeważnie w domu; 4) przest. a) obywatel kraju; b) zwierzę domowe.

domesticable, adj. (-ebi) dający się oswoić.

domesticality, s. (domestike'titi) ob. domesticity.

domestic animal, zwierzę domowe, jak np. koń, pies, trzoda, drób, zadomowione przez człowieka i rozmnażające się w warunkach wytyczonych.

d. art, przemysł domowy, np. hafciarstwo, kilimiarstwo, ceramika, płóciennictwo, itp.

domesticate, vi. zadomowić się, vt. 1) oswoić, zadomowić, obiaszkować, np. zwierzę; 2) przyswoić, np. obcy zwyczaj.

domestication, s. (-kej'szn) 1) oswojenie, obiaszkawienie, zadomowienie; 2) przyswojenie (np. zwyczaj).

domesticity, s. (-ti'siti) domatorstwo, zamilowanie do domowego życia; pl. -ties, sprawy domowe, kłopoty gospodarskie.

domesticize, v. ('-tisaiz) ob. domesticate.

domestic loan, pożyczka lokalna, zaciągnięta przez władze na terenie swojej jurysdykcji.

domestic production zaopatrywanie domowych potrzeb własnym wyrobem.

d. relations law, ustawa regulująca prawne stosunki między członkami rodziny.

d. science (d. sa'jens) nauka gospodarstwa domowego.

d. system, (d. system) chałupnictwo, ob. factory system.

d. value (d. wa'lju) hurtowna wartość wszystkiego towaru importowanego z zagranicy w danym okresie.

domett, s. (da'myt) rodzaj bał (ob. baize) lub flaneli, której osnowa jest z bawełny, a wątek z wełny.

domeykite, s. (domej'kajt; od pol. mineraloga Ignacego Domeyki 1801—1889) domejkit, lampryt rzędu iskrzyków (pyritoidów) Cu₂As; Chile, Meksyk.

domical, adj. (da'myki) mający kopułę.

Domicella, s. (da'mise'la) 1) Domicella, żeńskie imię własne; 2) zool. rodzaj papug wschodniej półkuli = Lorius.

domicile, s. (da'misy) miejsce stałego zamieszkania; pot. dom; pr. weksl. domicyl; pld. St. Zj. urządzenie domowe.

domicile, vi. mieszkać; vt. ustanowić miejsce zamieszkania, np. w celu prowadzenia sprawy sądowej, brania udziału w wyborach, itp. czynności, wymagających pewnego okresu czasu celem nabycia tych praw; domicyllować (weksel) oznaczyć w wekslu miejsce zapłaty (np. banku) zamiast miejsca stałego zamieszkania.

domicile of origin, (d. ow o'rydzin) pr. miejsce urodzenia, odr. d. of choice (d. ow czojs') obrane miejsce zamieszkania.

domiciliary visit, pr. rewizja domowa.

domify, vt. (do'mifaj) astrol. podzielić zodiak na domy astrologiczne.

domina, s. (do'mina; ł. pani) 1) hist. tytuł oddawany we Włoszech i w Anglii paniom domu książęcego; 2) tytuł przeorysy.

dominance, adj. (do'minens) górowanie nad (abl.), przewaga nad (abl.).

dominant, adj. (-nent) 1) górujący, przeważający, przeważny, rozstrzygający, panujący, naczelny, czołowy; 2) astrol. wywierający największy wpływ; 3) biol. wskazujący na tego członka pary allelomorfów (ob. allelomorph), który przeważa nad drugim, ob. Mendel's law; 4) leśn. panujący, ob. crown class; 5) muz. opierający się na dominancie.

dominant, s. to co przeważa; 1) biol. a) dominujący czynnik (np. smukłość, karłowatość); 2) bot. a) najpowszeźniejszy rodzaj rośliny w danym środowisku; b) ustrój, posiadający jedno znamie przeważne lub więcej; c) największe drzewa w jednym lesie; 3) mat. i muz. dominanta.

dominant estate, pr. nieruchomość, na korzyść której istnieje serwitut; tak samo d. owner; przec. servant, ob.

dominate, vi. górować, panować, zajmować decydujące stanowisko, być położonym na najwybitniejszym punkcie (krajobrazu itp.); vt. 1) opanowywać (acc.) górować nad (abl.) np. the Citadel d.-s the surrounding country cytadela góruje nad okolicznymi ziemiami.

dominated, adj. part. (-nej'tyd) opanowany (przez), będący zupełnie pod wpływem (gen.); leśn. zaciemniony, zagłuszony, ob. crown class.

domination, s. (-szi) 1) górowanie; 2) pl. -s hist. kość. w niebieskiej hierarchii stopień w 9 klasach aniołów, wybitne cechy; 3) przewaga.

dominative, adj. (-ej'tyw) przeważający, górujący nad (abl.), rozkazujący (dat.).

Domine, s. (do'mine; ł. 5-y przyp.) Panie!

domineer, s. samowładcze zachowanie się.

domineer, vi. (domini'r) korzystać z przewagi, rozkazywać samowładczo; rządzić samowładczo; górować nad (abl.), jak np. szczyt górski.

domineering, adj. (-in) 1) samowładczy, arogancki, lekceważący; 2) górujący nad (abl.).

dominial, adj. (domi'njet) przynależny do dominium, dworski, pański.

Dominic, s. (da'minik) Dominik, męskie imię własne, dzień patrona 6 sierpnia.

dominical, adj. (domi-nyk) 1) dworski, pański; 2) należny Bogu, Boski, Pański; d. prayer czyli Lord's p. Ojczenasz; d. supper Ostatnia

Wieczerza; niedzielny, d. day niedziela Lord's day.

dominical, s. kość. 1) hist. płócienna serwetka, pokrywająca rękę komunikantki; 2) litera dominikalna; 3) D. osoba święcąca niedzielę ale nie w zastępstwie sabatu Starego Testamentu; ob. Sabbatarians; 4) przest. a) kościół b) niedziela.

d.-letter litera dominikalna, litera przypadająca w kalendarzu na niedzielę, Lord's day DOMINICA DIES; głównie ważna dla ustalenia daty Wielkanocy; A,B,C,D,E,F,G oznaczają pierwsze siedem dni roku i powtarzają się przez cały rok, tak, że niedziela przypada na tę samą literę (z wyjątkiem lat przestępnych); litera dominikalna na dany rok jest jedna wstecz w stosunku do roku poprzedniego lub w roku przestępnym do 29 lutego dwie wstecz; po 28 latach litery powracają do pierwotnego porządku, wyjąwszy wypadek, że przypadnie rok setny (1700, 1800, 1900, 2000), ob. Easter.

Dominican, adj. (domi'niken) dominikański 1) dotyczący Republiki Dominikańskiej w Zach. Ind.; 2) dotyczący św. Dominika (Domingo do Guzmán, 1170—1221) lub zakonu dominikanów.

Dominican, s. 1) dominikanin, członek zakonu, założonego przez św. Dominika w Languedoc (langdok') w 1215, a zatwierdzonego przez Papieża w 1216; także FRATRES PRÆDICATOIRES, w Ang. black friars (od czarnego płaszcza na białym habicie); hist. swego czasu nazywani złośliwie DOMINI CANES (psy gończe Pana Boga) z aluzją do ścigania heretyków; 2) Dominikanin, mieszkaniec Rzeczypospolitej Dominikańskiej w Ind. Zach.

Dominican nuns, dominikanki, zakon koblący, założony przez św. Dominika.

Dominican tertiaries, tercjarki dominikańskie, ob. Third Order.

Dominica oak, bot. zach.-ind. ostrykrzew ILEX SIDEROXYLOIDES.

dominion, s. (domyn'jen) 1) dominium, samorządny ustrój, władza, prawo rządzenia i niezawisłości; 2) obszar podległy samorządnej władzy: a) domena feodalnego możnowładcy, lorda itp., b) obszar podległy królowi; ob. Statute of Westminster; 2) hist. kość. pl.=dominations, s. 2); 4) pr. całkowite posiadanie, ob. dominium.

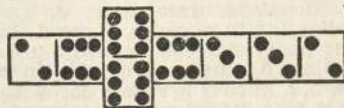
Dominion Day, a) w Kanadzie urzędowe święto w rocznicę utworzenia Dominionu w r. 1867; b) w Nowej Zelandii urzędowe święto w czwartą niedzielę września.

Dominique, s. (dominik') chów drobiu, amer. rasa drobiu: różowy grzebień, żółte nogi, pstrę upierzenie.

dominium, s. (domi'njon), własność, prawo rozporządzania, władza.

domino, s. 1) kość. rodzaj kapuzy kanoników katedralnych; 2) luźny płaszcz w połączeniu z maską używany na maskaradach; 3) maseczka, zakrywająca górną połowę twarzy, używana w wiekach średnich przez panie i panów w podróży; 4) osoba, nosząca domino, ob. powyżej 2); 5) pl. dominoes (z orzeczeniem w sing.)

domino, gra kośćmi, znacznymi punktami; 28 kamieni, men, od podwójnej szóstki; także do podwójnej ósemki i do podwójnej dziewiątki.

dominus, s. (do'minus, ł. pan), 1) pan, tytuł oddawany w czasach feodalnych rycerzowi, duchownemu, lordowi; 2) właściciel; d. directus (direktus) właściciel, mający prawo pełne posiadanie, dominium directum; d. negotii (d. nego'cji) osoba biorąca zyski i ponosząca straty, wynikające z toku sprawy włącznie z wypadkami (np. choroba); D. vobiscum (d. vobis'kum) Bóg z wami; zwrot liturgiczny duchownego w kongregacji.

domite, s. (do'majt) petr. domit, skała magmowa spod Puy de Dôme we Francji (pół dół dom) częściowo rozkładająca się, zawierająca młkę, oligoklaz, hematyt.

Domitian, adj. (domy'szjen) hist. kl. dotyczący cesarza Domicjana (81—96).

domn, s. (dom; rum) pan, od 1866 do 1881 urzędowy tytuł księcia Karola I Hohenzollern-Sigmaringen, od 1881 króla Rumunii.

domnei, s. (domnej'i hist. prowansalski kult idealny trubadurów dla pań dworu.

Domnu, s. (Dom'nu) rel. celt. przedceltycka bogini, od której nazywani są pierwotni Irlandczycy Fir Domnann (ludzie Domny).

Dom Pedro, karty, rodzaj auction pitch czyli set back, w której trójka kozerna, zwana dom, liczy się 3, a piątka kozerna, zwana pedrom liczy się 5.

dompteuse, s.f. (dąto'z; fr.) poskramiaczka zwierząt.

Domus Aurea (da'mes o'ri-a, na kont. eur. do'mus au'rea) hist. kl. pałac Nerona w pobliżu Koloseum.

don, s. (don), 1) hist. hisz. tytuł szlachecki, dawniej oddawany tylko szlachcie, dziś powszechny; 2) pot. dziekan uniwersytetu Oxford i Cambridge; pot. pedantyczny profesor; 3) D. zdr. forma imienia Donald; 4) D. mit. celt. starobrytyjska bogini, matka Arianhody i Gwydiona, brytyjska nazwa celtyckiej Danu, ob.

Dona, s. (do'na; port.) pani,=hisz. doña.

donaciform, adj. (done'siform) zool. mający kształt młeczaka DONAX, klinowaty.

Don Adriano de Armado, karykatura hisz. kawalera w Love's Labours Lost Szekspira.

Donald, s. (da'neld; gal. Domhall, władca świata, Władysław) męskie imię własne Donald.

Donar, s. (do'ner; por. niem. Donner, grzmot) mit. teut. bóg grzmotu

1 wojny, opiekun rolnictwa i małżeństwa.

donate, vt. (donejt') St. Zj. darować.

donatio, s. (donej'szio, na kont. eur. dona'cjo) darowizna; **d. ante nuptias** (an'te nup'cias, t. przed ślubem) podarunek narzeczonego przed ślubem; **d. inter vivos** (d. in'ter wi'wos, t. między żywymi) darowizna ciepłą ręką, udzielona w oczekiwaniu bliskiej śmierci darującego; **d. propter nuptias**, darowizna między małżonkami, pierwotnie w pr. rzym. dozwolona tylko przed ślubem, ob. powyżej **d. ante nuptias**, lecz od r. 400 po nar. Chr. także i po ślubie; w razie rozvodu winna strona zobowiązana zwrócić.

donation, s. (-szo) 1) nadanie; 2) darowizna; 3) pr. dobrowolne i bezpłatne przeniesienie własności, w szcz. w pr. rzym. **donatio ante nuptias** (ob.); 4) dotacja.

Donation of Constantine, rzekomy akt uznania suwerenności Włoch i imperium zachodniego na rzecz Papieża z datą: Konstantynopol między r. 757 a 767; fakt uznania i sam dokument uznano za fałszerstwo.

Donation of Pepin, (pe'pin) darowizna egzarchatu raweńskiego, który król frankoński Pippin Mały w r. 755 odstąpił na własność Papieżowi Stefanowi III; ten egzarchat stał się zawiązkiem państwa kościelnego.

Donati's comet, (dona'tis ko'met) astr. kometa Donatiego, odkryty 1858 przez Jana Chrzyciela Donatiego (1826-1873); obieg jego trwa ok. 2,000 lat.

Donatism, s. (da'natyzm) hist. kośc. donatyzm, wierzenia donatystów.

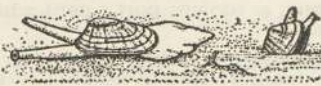
Donatist, s. (-tyst) hist. kośc. donatysta, pin.-af. sekta schizmatycka (311-431), składająca się z popleczników Donata, protestujących przeciwko uznaniu Cecyliana, prymasa Kartaginy, za świętego przez biskupa Feliksa, zdradę chrześcijan, ob. **traditor**; donatystki twierdził m. l., że ważność sakramentu zależy od moralnego i umysłowego stanu duchownego.

donator, s. (donejt'or) dawca, darujący.

donatory, adj. (-tori, Ang. -tóri) obdarowany, ob. **donee**.

donatress, s.f. (donejt'eres) dawczyni, darowująca.

donax, s. (do'neks) 1) bot. pin.eur. olbrzymia trzcina ARUNDO DONAX, z której robią wędkę; 2) zool. ślimak morski wedge shell, ob. **donaciform** i **wedge shell**.

done, v. 1) dan, załatwiono, zawarto; 2) zmęczono, wyczerpano; 3) skończono; 4) ugotowano; **d. brown**, zarumieniono; **d. for** zabito.

donee, s. (doni') obdarowany, odbiorca darowizny.

Donet, s. (do'net) hist. gramatyka łacińska The Ars Grammatica Donatusa przez wieki średnie była w

powszechnym użytku; stąd: wstęp do kursów.

dong, s. (dag) 1) głęboki ton dzwonu wieżowego; 2) waga annamska, 3,808 gr.; 3) moneta annamska, ob. **sapek**.

dong, vi. dźwięczeń głębokim tonem dzwonu wieżowego.

donga, s. (daga) wawóz wyłoblonny przez prąd wody, wyrwa, czeluść; **pid. Afr.**

Don Giovanni, (don dżiowa'ni) tytuł opery (1787) Mozarta (1756-1791) ob. **Don Juan**.

Dongola, s. (da'gola) 1) Dongola, prowincja anglo-egipskiego Sudanu; 2) = **D. kid**.

Dongola kid, skóra, wyprawiona sposobem dongolskim, **Dongola process**, za pomocą którego skóra kozia, cielęca, owcza po wygarbowaniu wygląda jak kozłowa.

donjon, s. (don'dżon) główna wieża w starych zamkach.

Don Juan, (dan żu'an, lub poprawniej z hisz. don huan') 1) w tradycji hisz. rozpustny kawaler Don Juan Tenorio z Sewilli, który zabił ojca dziewczęcia, jakie starał się uwieść; powraca na grób zabitego i wśród kpín zaprasza posąg zmarłego na ucztę; posąg przyjmuje zaproszenie i z uczt zabiera Don Juana do piekła; na tym tle oparł swą powieść Gabriel Téllez (Tirso de Molina, 1590-1648), komedii „Don Juan ou le Festin de Pierre” Molière, dramaty: Tomasz Corneille (kornej' 1625-1709), Karol Goldoni (1707-1793), operę Mozart (ob. **Don Giovanni**), balet Krzysztof Gluck 1714-1787, a poemat lord Byron (1788-1824); 2) nieodporny kochanek i uwodziciel kobiet.

Don Juanism donżuaneria.

donkey, s. (dan'ki) 1) osioł, dawniej osiół, osłica (f), osłatko (n); ssak czteronożny z rzędu kopytnych UNGULATA, EQUUS ASINUS; 2) osioł, gupiec; 3) skrót zamiast **d. engine**.

donkey boiler, mały kocioł zapasowy na okręcie do użytku w porcie.

d. doctor mechanic do kotła zapasowego.

d. engine, mała zapasowa maszyna parowa.

donkey-man, s. (d.men) mech. maszynista przy donkey engine, ob.

donkey pump, pompa pomocnicza.

donkey's eye, bot. osłe oko, wielkie okrągłe ziarno morskiej fasoli podzwrotnikowej cowhage MUCUNA PRURIENS; włoski tej fasoli używane są w Ind. Wsch. do tepienia robactwa.

donkey sled, zach. St. Zj., ciężkie płozy sanne (na Rusi załubnie) pod małą maszyną parową.

donkey's oats, bot. szczaw zwyczajny sorrel RUMEX ACETOSA, Linn.

Donmeh, s. (dónmej') hist. kośc. sekta żydowskich sabatystów wśród mahometan, którą założył rzekomy Mesjasz Szabbetai Zebi czyli Zewi (1625-1670); ob. **Sabbathian**, **Sabbateans**.

donna, s. (don'na) we Włoszech: pani.

donnish, adj. (do'nisz) profesorski, pedantyczny; ob. **don**, s. 2).

donnishness, s. (-nes) pedanteria, przesadne przebieganie pojęć, drobiazgowość profesorska.

Donnybrook Fair, Irl. jarmark sławny z pijaństwa i bójek, stąd: burzliwe zebranie.

donor, s. (do'nór, w pr. do'nor) 1) dawca; przec. **donee**; 2) biol. i med. dawca krwi w transfuzji lub skóry do przeszczepienia; 3) chem. fiz. dawca, przec. **acceptor**, ob. **induced reaction**.

do-nothing, adj. (duno'zín) bezczynny; **d. policy** system nierobienia nic; **s. leń**; -ism, s. zaśnięcie w bezczynności.

Do-Nothing Kings hist. ostatni Merowingowie, ob. **Roi Fainéant**.

do-nought, s. (duno't) nieroba (m) leń; UWAGA: nie mieniać z **doughnut**.

Donovan's solution, (da'nowen's soliu'szo'n) apt. roztwór Donovana (dr. Michał Donovan, 1850) przeciw chorobom skórnym; jodek arseniowy i rtęciowy.

Don Pasquale, (don paskwa'le) opera komiczna (1845) Donizettiego (Kajetan Donizetti, 1797-1848).

Don Pedro, (don pej'dro) Don Pedro, postać księcia Aragonii w komedii Sekspira „Wiele hałasu o nic” (Much Ado About Nothing, 1600).

Don Quixote, s. (dan kulk'sot lub z hisz. don kwiho'tej) Don Kiszot, Donkiszot, sławne dzieło Cervantesa z r. 1605 (Michał de Cervantes Saavedra, 1547-1616), największa satyra na ubóstwanie rycerskich czynów; Don Kiszot na nędznej szkapie Rozyńczie wybiera się, z wieśniakiem Sancho Panzą na osła, by ocalić świat od wszelkiej nieprawości; 2) donkiszot, zapaleńiec walczący z wiatrakami.

don't, s. (dont; do not nie czyni tego) zakaz, tabu, ang. książka „Don't” (zbiór przepisów dobrego zachowania się) wyszła nakładem Paprockiego pod nazwą: Nie wypada.

don't, v. 1) skrót zamiast do not; gw. używane zamiast does not bardzo błędnie z tym skutkiem, że zdradza brak elementarnego wykształcenia; 2) bez połączenia: prośba, by zaniechać czegoś.

doodia, s. (du'dja; botanik ang. Samuel Dooddy, 1656-1706) bot. nie liczny rodzaj paprotki azj. i austral. z rodziny paprotkowatych fern family POLYPODIACEAE.

doodlebug, s. (dudl'bug) 1) różdżka, ob. **divining rod**; 2) larwa mrówkolwa, ob. **ant lion** lub podobna.

doodlesack, s. (dudl'sek) Szk. szkockie dudy, ob. **bagpipe**.

doom, s. (du'm) 1) przest. a) rozprawa, proces sądowy; b) prawosć, sprawiedliwość; c) rozsądzenie, decyzja; d) ustawa, prawo, rozporządzenie, dekret; 2) wyrok, zasadzenie; 3) osądzenie, w szcz. Sąd Ostateczny na końcu świata; 4) przeznaczenie, w szcz. niepomyślnie: ruina, upadek, śmierć.

doombook, s. (du'mbuk) zbiór ustaw staroteutońskich, w szcz. D. króla Alfreda (849—901).

doom palm, **duum palm**, (du'm pa'm) bot. duża palma wachlarzowa *HYPHÆNA THEBAICA*; jadalne owoce mają smak piernika imbiero- wego, stąd nawa *gingerbread tree*; zaparzona kora daje napój; z żyko- wanych łodyg robią powrozy.

doomsday, s. (du'msdej) 1) dzień sądu ostatecznego; 2) dzień sądu, dzień zasądzenia, dzień śmierci; 3) D. ob. *Domesday*; **Doomsday Book**, ob. *Domesday Book*.

doomsman, s. (-men) r. sędzia; także przest. **doomster**, **deemster**.

doom tree, hist. blok drewniany, na którym ścinano głowę skazańca.

doon, s. (du'n) bot. dun, wielkie drzewo cejlońskie *DOONA ZEY- LANICA* z rodziny *DIPTEROCAR- DACEÆ*, wydające bezbarwną ży- wicę wernikową; drewno trwałe.

doom-head-clock, bot. mniszek po- spolity, **common dandelion** *TARA- XACUM OFFICINALE*, Web.

door, s. (do'r) drzwi (pl.), wejście, przejście, otwór wiodący do wnętrza domu (choćby bez drewnianych wrót na zawiasach); **in d.**, **in d-s**, w do- mu, **out of d.**, **out of d-s**, zewnątrz, poza domem; **to lay at one's door**, składać na kogoś odpowiedzialność za (acc.); **next door house**, następny dom; **within doors**, w domu, **with- out door**, poza domem.

doorbell, s. (dor'beł) 1) dzwonek przy drzwiach do użytku przybywa- jącego, by dać znać o sobie; 2) dzwo- nek automatycznie odzywiający się za otwarciem drzwi.

doorboy, s. (-boy) chłopak do pil- nowania drzwi, w szcz. w kopalni.

doorcase, s. (-kiejz) odrzwia, fu- tryna.

doorchain, s. (-czejz) łańcuszek po wewnętrznej stronie drzwi, do- zwalający na odchylenie drzwi tylko na odległość szpary.

doorcheck, (-czek) 1) przyrząd do wstrzymania drzwi a) od nazbyt szerokiego otwarcia, b) od zbyt na- głego zamknięcia; 2) gw. szk. i irl. próg, ob. **threshold**.

d. frame, (-frejm) odrzwia (pl.). **d. grass** (-gres) bot. rdest ptasi, **common knotgrass** *POLYGONUM AVICULARE*, Linn.

doorhead, (-hed) górna poprze- czka drzwi.

doorjamb, (-dżem) boczna piono- wa część odrzwia.

doorkeeper, s. (-ki'per) 1) por- tier (hotelowy itp.); 2) KRK o- dźwierny, ostiary.

door money, (-ma'ni) pieniądze zebrane przy kasie za wstęp na za- bawę, przedstawienie, zapasy itd.

doornail, s. (-nejl) hist. bretnal z dużą główką do zabitania drzwi na zimę lub na czas wyjazdu; dzisiaj już tylko przysłowio: **dead as a d.**

doorplate, s. (-plejt) tabliczka na drzwiach (z nazwiskiem mieszkań- ca).

doorpost, ob. **doorjamb**.

door roller, kółko pod drzwi su- wane.

d. scraper, żelazna skrobaczka pod drzwiami do wycierania nóg.

d. sill, próg, ob. **threshold**.

doorstep, s. (-step) stopień przed drzwiami zewnętrznymi.

doorstone, s. (-ston', Ang. -steun) kamienny próg.

doorstop, s. (-stap) przyrząd u- mieszczone na podłodze do zatrzy- mania drzwi nawpół otwartych.

doortrack (-trek) szyny nad drzwiami zwijającymi się.

door trap (-trep) zatrask z dzwiczkami zamykającymi się za zwołanym zwierzęciem.

doorward, s. (-ward) hist. szk. odźwierny za pierwszych królów szkockich, ostiary.

doorway, s. (-iej) wejście do do- mu, wrota.

dop, s. (dap) 1) przest. dyg; 2) Afr. Płd. ordynarna wódka; 3) ku- bek na brylancik podczas szlifowa- nia; vi. dygnąć.

dopa, s. (do'pa; wyraz złożony: di-ocy-phenyl-alanine, ob. *alanine*), biochem. bezbarwny krystaliczny produkt pośredni $C_9H_{11}NO_2$ w utwo- rzeniu melaniny z tyrozyny ($C_9H_{11}NO_3$); pod wpływem utleniającego enzymu, **dopaoxidase** (-ak'sidejs), tworzy barwnik **dopamelanin** (me- lanin); reakcja taka (**dopa reaction**), wykazana na skórze, świadczy o zdolności tkanek do tworzenia pig- mentu.

dopatta, s. (dap'ōta) **dopata**, wsch.- ind. chusteczka jedwabna lub muśli- nowa, często przetykana nićmi sre- brnymi lub złotymi.

dope, s. (do'p), 1) gęsty płyn lub papka, zawierająca narkotyk dla ce- lów leczniczych, olej w smarze itp.; 2) pot. narkotyk; 3) gw. wyśc. pre- parat opiatowy podniecający chwi- lowo konia wyścigowego; „**doping**” wzbronione i dyskwalifikujące w ra- zie wykrycia; 4) materiał wsiąkliwy (pochłaniający) np. trociny, ziemia okrzemkowa, łuszczyk i i. używany w rozmaitych gałęziach przemysłu dla zwiększenia wydatności, dla zmniejszenia tarcia w samolotach, dla uszczelnienia powierzchni itp.; 5) materiał dodany do oleju dla po- większenia lepkości, ob. **oil pulp**; 6) gw. St. Zj. poufna informacja słu- żąca do przepowiadania wyniku wy- borów, wyniku wyścigów itp.

dope, vi. gw. St. Zj. używać narko- tyków; vt. 1) narkotyzować; 2) do- dawać obcego materiału, ob. **dope**, s. 4). 5).

dopebook, **dopesheet**, s. (-buk, -szit) wyśc. konne, informacje o dotychczasowej karierze konia wy- ścigowego i przewidywania na tocz- acie się wyścigi oparte rzekomo na po- ufnym wiadomościach, ob. **dope**, s. 6).

dope fiend, (-find) morfinista (m), morfinistka (f), osoba używa- jąca stale narkotyków.

doper, s. (do'per) 1) kto lub co działa narkotyzująco; 2) tajny sprze- dawca narkotyków; 3) robotnik us-zczelniający specjalnym aparatem powietrznie samoloty.

dopester, s. (dop'ster) gw. osoba korzystająca za zapłatą z prawdzi-

wych lub zmyślonych informacji w szcz. na wyścigach.

Doppelgänger, s. (do'pelgen'ger, niem.) 1) sobowtór; 2) sławna pieśń Schuberta (Franciszek Schubert (szu'bert), muzyk wiedeński, 1797—1828).

Dopper, s. (da'pör) hist. kośc. skrajnie surowa sekta kalwinistów hol. w Afr. Płd.

doppia, s. (do'pia) mon. złota mo- neta kilku średniowiecznych republi- włoskich wartości 2 talarów, w ce- nie rozmaitej w różnych czasach i okolicach.

dopplerite, s. (dap'lōrajt; od C. Dopplera z Pragi, 1803—1853) min. dopleryt, węglowiec rzędu żywic, w stanie świeżym kowalny i elastyczny, wysuszony na powietrzu twardnieje i rozpada się na drobne kawałki; przybliżony stosunek pierwiastków: $CaH_{22}C_{24}O_{12}$.

dor, s. (dor) = **dorbeetle**.

Dora, s. (do'ra) 1) Dora, Dorota, żeńskie imię własne; także zdr. **Dorothy**, **Isadora**, **Theodora**; **Doro- ka**; 2) w powieści Dickensa „**David Copperfield**” (1850) żona bohatera; 4) Ang. D.O.R.A. (1914) ob. **Defence**.

dora -, przedr. (do'ra - ; do'ra gr. skóra) dotyczący skóry lub fu- tra np. **doraphobia**, obawa dotknię- cia skóry (zwierzęcia).

dorado, s. (dora'do) 1) zool. delfin z rodzaju *CORYPHÆNA*; 2) D. astr. Miecz (Ryba) gwiazdozbiór płd. o 43 gwiazdach do wielkości 7-ej, ob. **con- stellation**; także **Swordfish** lub **Xi- phias**.

dorbeetle, s. (-bitł) zool. żuk gno- jak, Eur. **dungbeetle** *GOTRUPES STERCORARIUS*, chrząszcz pięcio- członkowy z nadrodziny blaszkoroż- nych *LAMELLICORNIA* podrzędu *POLYPHAGA* rzędu tegopokrywych *COLEOPTERA*; także wiele innych owadów latających z głośnym szu- mem, jak trzmieł, chrabaszcz itp.; zwany także **dor**, **dor bug**.

Dorcas, s. (dor'kes) 1) bib. żeńskie imię własne; chrześcijanka, którą św. Piotr wsrzesał ze zmarłych (Dzie- je Ap. 9:36-41); szyla ubrania dla ubogich, stał klub kobiet o podo- bnym zakresie działania zowią się **Dorcas society**; **d. gazelle**, gazela pin.-afr. *GAZELLA DORCAS*.

Dorcatherium, s. (dorke'jriom) zool. rodzaj obejmujący kanczyla wodnego *DORCATHERIUM AQUA- TICUM*, ob., i podobne gatunki wy- gasie.

Dorcopsis, s. (-kap'sis) zool. ro- dzaj drobnych kangurów papuań- skich.

dord, s. (dord) chem. i fiz. gęstość.

dorhawk, s. (dor'ho'k) zool. eur. lelek kozodój, ob. *Caprimulgidae*.

doria, **dorea**, s. (do'ria) indyjski muślin w paski.

Dorian, adj. (do'rien) hist. kl. do- rycki.

Dorian, s. Doryjczyk, członek hel- leńskiego plemienia, które w XII w. przed Chr. wraz z innymi pokonało myceńską cywilizację i zajęło część Hellady, niektóre wyspy i wybrzeże Azji Mniejszej z głównymi stolicami Koryntem i Spartą.

Dorian mode, styl dorycki, ob. mode.

Doric, adj. (do'rik) 1) dotyczący Dorydy, ob. **Doris**; 2) sielski, chłopski, prostacki; 3) bud. najstarsza i najprostsza głowica kolumny, ob. order.

Doric, s. 1) ordynarne, chłopskie narzęcze doryckie; 2) ordynarne chłopskie narzęcze angielskie; 3) druk. staroświecki krój pisma.

Doris, s. (do'ris) 1) mit. kl. Doris, córka Okeanosa, żona Nereusa, matka Nereid; 2) hist. kl. miasto w starej Helladzie; 3) żeńskie imię własne; 4) zool. rodzaj ślimaków morskich.

dorlach, s. (dor'lach, wal.) szk. tobolek, zawiniątko, pakiet, walizka.

dormancy, s. (dor'mensi) uśpienie.

dormant, adj. ('-ment) 1) uśpio-ny, śpiący, pogrążony w śnie zimowym (z zawieszeniem innych funkcji życiowych); 2) czasowo nieczynny, np. uśpione namiętności d. passions, trzymane w zawieszaniu; d. claims, roszczenia których strona czasowo nie dochodzi; 3) bot. narządy czasowo nieczynne, np. pączek liścia przez zimę; 4) her. w pozycji spiącej, z głową opartą na przednich łapach.

dormer, s. (dor'mer) 1) hist. a) pokój sypialny; b) dom sypialny przy szkole, bursie itp.; ob. **dormitory**; 2) d., **dormant window**, **dormer window**, okna prostopadłe umieszczone w dachu i zwyczajnie z daszkiem i obmurowaniem lub obramowaniem.

dormeuse, s. (dormo'z; fr.) Ang. a) powóz z urządzeniem do zmiany na spanie; b) fotel z oparciem tylnym wstecz do pozycji nawpół leżącej.

dormillona, s. (dormilo'na; hisz. śpioszka) bot. mimosa, Am. Pld. **common sensitive plant**, **MIMOSA PUDICA**, Linn.

dormition, s. ('-szn) uśpienie, poet. śmierć.

dormitive, adj. ('-tyw) usypiający; med. nasenny.

dormitory, s. (dor'mitori) sypialnia, dom sypialny przy szkole itp.; hist. cmentarz.

dormouse, s. ('-mauz) zool. orzesznica czyli koszatka leśniczynowa, gryzoń mniejszy od myszy, z rodziny koszatki **MYOXIDÆ** (= **MUSCARDINIDÆ**=**GLIRIDÆ**); długość ciała 7½ cm., ogona 7 cm.; ob. **loir**, **leriot**.

dornick, s. (dor'nik) dornik, ciężki adamaszek z jedwabiu, z wełny lub z jedwabiu i wełny, wyrabiany pierwotnie w Tournai (turne') w Belgii (po flamandzku Doornik).

Doronicum, s. (dora'nikom) bot. omieg, rodzaj ostów eur. i azj. z rodziny ziołowych, **COMPOSITÆ**, zw. także **leopard's banes**.

Dorosema, s. (doroso'ma) zool. rodzaj śledzi rzecznych, ob. **gizzard shad**.

Dorothea, s. (doro'zia) Dorota, żeńskie imię własne, zdr. **Dol**, **Dolly**, **Dot**, **Dotty**.

Dorothy Perkins gatunek piennych róż, wyprowadzony w r. 1902 w Newark w stanie New York.

dorp, s. (dorp) 1) Afr. Pld. wioska; 2) mała osada.

Dorr Rebellion, hist. St. Zj., powstanie pod wodzą doktora Tomasza W. Dorra w r. 1842 o zmianę konstytucji i rozszerzenia prawa głosowania w stanie Rhode Island.

dors -, przedr. (dors -) = **dorso** -.

dorsad, adv. (dor'sed) ku tyłowi, w tył, ku zadowi.

dorsal, adj. ('-seł) 1) anat. i zool. tylny, zadni, grzbietowy, odnośnie do owadów: górny, wierzchni; odnośnie do szkartupni i wielu jamochłonów d. oznacza odustny (od-u.); 2) bot. a) dotyczący powierzchni odwrotnej od osi; b) dotyczący górnej powierzchni płożących się ustrojów, np. plechy wiatrobawca; 3) fon. wymawiany za pomocą spodniej powierzchni języka lub zbliżeniem wierzchu języka poza koniuszkiem do podniebienia.

dorsal, s. 1) kość. tylna pokrycie ołtarza lub tronu, zazwyczaj z ciężkiego i bogatego materiału; także **dossal**, **dossier**; 2) anat. i zool. tylny (nerw, kręg kręgosłupa lub część podobnie umieszczona).

d. carpal ligament, (d. kar'pel li'-gament) anat. więzadło nadgarstka grzbietowe, **LIGAMENTUM CARPALE DORSALE**, szerokie płaskie więzadło u nasady przegubu.

d. column, tylna kolumna grzbietowa nerwów, kręgów grzbietowych, itp.

d. fin, zool. pletwa ryby inb inne- go kręgowca wodnego.

dorsalis, s. (dorseej'lys, kont. eur. -sa'-) pl. -les (-li's) anat. tętnica grzbietowa (języka, stopy, kciuka, łopatk, **D. LINGUAE**, **PEDIS**, **POL-LICIS**, **SCAPULAE**).

dorsally, adv. ob. **dorsad**.

dorsal vertebra, anat. kręg grzbietowy.

d. vessel, zool. podługowate serce owadów i innych stawonogów umieszczone z tyłu.

Dorset Horn, (dor'set horn) roln. ang. rasa owiec wywiedziona z Dorsetshire, znamienna cenną wełną i wielkim procentem bliźniąt; tryk ma bardzo kręcone rogi.

dorsi - = **dorso** -.

Dorsibranchiata, s. pl. (dorsibren-kiej'ta) zool. pierścienice (**ANNELIDES**) rzędu szczecionogów (**CHÆTOPODA**), prawie identyczne z rodzajem **ERRANTIA**; przec. **SEDENTARIA**.

dorsicollar, adj. (-ka'lör) dotyczący grzbietu i karku.

dorsiduct, vt. (dor'sidokt) anat. wieść w tył.

dorsiferous, adj. (dorsi'ferös) 1) bot. o niektórych paprociach, mający kupki (**SORI**) na dolnej powierzchni liścia; 2) zool. noszący jaj lub młode na grzbiecie.

dorsiflexed, adj. (dor'sifikst) zool. przytwierdzony do grzbietu; w szcz. o rogach.

dorsiflexion, s. (-flek'szn) skręt wstecz.

dorsiflexor, s. ('-sör) anat. mięsień kierujący wstecz.

dorsigrade, adj. (dor'sigrej'd) cho-

dzący na grzbiecie palców jak niektóre pancerniki, ob. **armadillo**.

dorsilumbar, adj. ('-lom-bör) anat. grzbietowo-łędźwiowy.

dorsimedian, adj. (-mi-djen) anat. grzbietowo-pośrodkowy.

dorsimeson, s. (-mesn) zool. środkowa linia grzbietu.

dorsiparous, adj. ('-parös) = **dorsiferous**.

dorsispinal, adj. (-spa'jneł) anat. dotyczący grzbietu i kręgosłupa, np. **d. veins**, które tworzą sieć otaczającą wyrostek kołczasty, poprzeczny i stawowy każdego kręgu.

dorsiventral, adj. (-wen'trał) bot. grzbietowo-spodni, zool. grzbietowo-brzuszný, ob. **dorsoventral**.

dorso, in **dorso**, adv. (dor'so, in d., wł.) na odwrotnej stronie, np. podpis indorsanta na wkslu.

dorso -, przedr. tylny -, dolno -, grzbietowy -.

dorsolumbar nerve, anat. nerw łędźwiowogrzbietowy, **LUMBODORSALIS**.

dorsoposteriad, adv. (-pasti'ried) anat. ku grzbietowi w tylnej części ciała.

dorsoulnar, adj. (-el'nör) anat. tylnolokciowy, dotyczący łokciowej czyli wewnętrznej strony wierzchu podramienia lub ręki.

dorsoventral, adj. 1) bot. = **dorsiventral**; 2) rozciągający się od grzbietowej strony ku brzusznej; ob. **dorsiventral**.

d. symmetry, biol. proporcjonalność kształtów części brzusznej i grzbietowej.

Dorstenia, s. (dorsti'nia) liczny rodzaj podzwrotnikowych (czyt. podz.) roślin z rodziny morwowatych **MORACEÆ**; ob. **contrayerva**; d. roślina tego rodzaju.

dorsulum, s. (dorsó'lom) zool. zadnia powierzchnia śródłowa pewnych owadów, np. pszczoły, ob. **mesonotum**.

dorsum, s. (dor'söm) 1) tył; w szcz. anat. zad zwierzęcia; wierzchnia część np. nosa, języka, stopy; ob. **dorsal**, adj. 1); 2) fon. wierzchnia część języka za koniuszkiem; 3) wierz góry.

dorsumbonal, adj. (dors-em'bonel) zool. tylnokopułkowy, określający dodatkowe zastawki małżów z rodziny **PHOLADIDÆ**; ob. rycinę **clam**.

dorsum sellae, (d. sell'i, na kont. eur. sell'e) anat. grzbiet siodełka, pionowa blaszka ograniczająca siodełko i zakończona drobnymi guzkami zwanymi wyrostkami pochyłymi tylnymi, **posterior clinoid processes**.

duruck, s. (do'rek) egipska butla na wodę.

Dorus, s. (do'res) mit. gr. Dorus, syn Heleny, praojciec ludu doryckiego, ob. **eponymous**.

dory, s. (do'ri) 1) łódź rybacka o płaskim dnie, wysokich, wygiętych bokach i ostrym dziobie, ceniona w okolicy brzegów Nowej Anglii dla wytrzymałości na wzbudzonych falach; 2) kilka gatunków ryb o złoścym połysku.

dory, przedr. oszczepo -, dzido -.

Doryphoros, s. (dori-foros) posąg dęta Polyklesa; najlepiej znana replika odkopana w Pompei, umieszczona w Muzeum Narodowym w Neapolu.

dos, s. (dos) 1) pr. rzym. posąg, majątek wniesiony przez małżonkę w celu pokrycia ciężarów utrzymania domu; 2) pr. ang. wiano, własność przekazana małżonce przez małżonkę w czasie zawarcia małżeństwa; **DOS NOMINATA**, jeżeli wymienione ziemie oddane żonie na własność, **DOS RATIONABILIS**, jeżeli równa się jednej trzeciej części majątku męża, posiadane w czasie zawarcia małżeństwa.

(I) **dosa**, s. (do'sa; ar.) moh. rytualny obrzęd, w którym szeik derwiszów jechał po leżących pokodem zwolennikach swoich bez uszkodzenia ich; ob. **Sadite**.

(II) **dosa**, s. (do'sa, ss.) budd. nieważność, ob. **nirvana**, 2).

dosadh, s. (dosad') hind. członek niskiej kasty Bihar w Ind. Wsch.

dos-à-dos, adv. (dozodo') plecyma do siebie, np. para tancerzy, mijająca się odwrócona od siebie; s. dwa foteliki tak zestawione w kształcie S w jeden, że dwie osoby siedzą obok siebie a naprzeciw siebie.

dosage, s. (do'zjdž) 1) med. dozowanie, ustalenie doz medycyny; 2) dodawanie pewnych ingrediencji dla smaku, koloru itp., np. do wina; 3) w lecznictwie elektrycznym, radiowym itp. dostosowanie siły prądu, siły fal, trwania zabiegu, itd.; d. meter = dosimeter.

dose, s. (do'z) 1) med. doza, dawka, przepisana ilość lekarstwa na jeden raz; daily d. suma doz zalecona w ciągu całego dnia; minimum d. najmniejsza doza wywołująca pożądany skutek, maximum d. największa doza dozwolona bezpiecznie, lethal d. doza zabójcza; 2) dawka ingrediencji (do wina itp.) w celu poprawienia smaku, koloru, siły itp.; 3) dawka czegośkolwiek, np. szczerości, krytyki, prawdy, pouczenia, itp.; 4) ekon. społ. częśćka margi użyteczności, włożona przez siłę roboczą lub kapitał, ob. **margin**.

dose, vi. zażywać dawki lekarstwa; vt. 1) wydzielać dozy lekarstwa; 2) dodawać ingrediencji dla udoskonalenia smaku, koloru, siły itp.; 3) ekon. społ. podwyższyć płace robocze lub wkład kapitału w celu ulepszenia warunków produkcji, ob. **margin**.

dos gris, (do'gril', fr. popielaty grzbiot) w Luizjanie i Miss. kaczka scaup duck, ob.

dosimeter, s. (dozi'mitör) apt. przyrząd do odczytywania dawek, w szcz. promieni Roentgena.

dosimetry, s. ('-metri), odmierzanie dawek; w szcz. 1) roentgenometria; 2) system lecznictwa, stosującego załadowanie kilka lekarstw, prze-ważnie alkaloidów, i podającego je w dawkach ściśle oznaczonych pewnymi regułami.

dosing apparatus (do'zin~ eparej'tes) w higienie aparat regulujący ilość nieczystości kanałowych przepuszczanych przez jeden filtr.

d. syphon (d. saj'fyn), higiena, przyrząd do wypuszczania nieczy-

stości kanałowych ze zbiornika, ob. **d. tank**.

d. tank, (d. tenk) higiena, zbiornik nieczystości kanałowych, z którego wypuszcza się kolejno takie ilości, jakie następna ich przeróbka może objąć.

Dosinia, s. (dosi'nja) zool. rodzaj małżów zach.-afr. (Senegal) z rodziny VENERIDÆ, mających płaskie, zaokrąglone, skorupy, wielką nogę i spojęne syfony.

dosiology, s. (dozja'łodzi) ob. **dosology**.

Dositheans, s. pl. (dosi'żiens) hist. kość. sekta samarytańska z I w., uważająca Dositheusa za Mesjasza; sekta trwała przez kilka wieków.

dosology, s. (dosa'łodzi) dozologia, nauka o dozowaniu, nauka o dawkach, ob. **posology**.

doss, s. (dos) gw. ang. barłóg, nocleg, spanie.

doss, vt. gw. ang. trykać rogami.

dossal, s. (dos'sel) ob. **dorsal**, s. 1).

dossentus, s. (dosent's) hist. kl. w starożytnym komeidii stała postać garbuska.

dossier, s. (da'sör) 1) kosz noszony na plecach albo para koszów zawieszona na jucznym zwierzęciu; 2) ob. **dorsal**, s. 1).

dossieret, s. (da'seret) w bud. biżantyńskim nasada rodzaju drugiej głowicy na głowicy kolumny.

Dossier, s. (dosje', fr.) zbiór aktów, dotyczących jednej sprawy (zawycząj karnej).

dossière, s. (dosje'r) hist. tylny pancerz.

dossil, s. (da'syl) chir. tamponik z waty lub ze skubanki dla utrzymania rany otwartej (dla ociekania itp.).

dossman, s. (dos'men) gw. ang. człowiek utrzymujący dom noclegowy, **doss-house**.

(I) **dot**, s. (dat) posag, wiano, ob. **dos**.

(II) **dot**, s. 1) przest. zatyczka; 2) punkt, kropka, coś poprawnego, jak kropka nad i; 3) coś drobnego; 4) muz. kropka po nucie przedłużająca nieco jej trwanie; kilka punktów nad nutą dzieli ją na kilka uderzeń; 5) kropka w sygnalizowaniu chorągiewką: 90° od prostopadłej na prawo.

dot, vi. plamić, robić kropczki; vt. 1) stawiać kropkę nad i, j; zna-czyć kropkami, centkować; 2) uroz-maćić, ozdobić jakby rozsypawszy, np. dolina obsiana domczkami; 3) rozdzielić, rozdać, rozmieścić; d. down, zapisać sobie, zrobić notatkę, nakreślić; d. the i's, (ajs) być akur-atnym, dbać o staranne dopełnie-nie drobnych szczegółów (dosłownie: kłaść kropki nad i).

dotage, s. (do'tydz) 1) osłabienie władz umysłowych, w szcz. na sta-rosć, zdzienniałość, zdziennienie; 2) bezgraniczna pobłażliwość wobec pieszczonej osoby; przedmiot takiej przesadnej pobłażliwości.

dotal, adj. (do'tl) 1) posagowy; 2) wianowy, ob. **dos**, s.; d. system pr. fr. spólnota gminna.

dot-and-dash, adj. (dat'endesz')

znaczony kropkami i kreskami, np. alfabet telegraficzny.

dotard, adj. (do'törd) głuپی, star-czy, zdzienniały.

dotard, s. 1) osoba zdzienniała wskutek wieku, zdzienniały starzec; 2) zool. rodzaj foki, ob. **harbor seal**.

dotardy, s. (-i) zdzienniałość, drugie dzieciństwo.

dote, vi. (do't) dzieciennieć; vt. pie-ścić zbytnio, rozgrymaszać, psuć po-biażliwością.

Dothideaceae, s. pl. (do'zidi'-ej'si-i) bot. rodzina grzybów pasorzytynnych lub roztoczy (saprofitów) z groma-dy workowców, ASCOMYCETES, np. PHYLLACHORA; kustrzebka koni-czynowa i lucernowa PSEUDOPEZI-ZA TRIFOLII i MEDICAGINIS.

Dothidella, s. (da'zide'la) bot. roz-daj grzybów z rodziny powyzszej, mający dwukomórkowe askospory; D. ULMI wywołuje plamistość liści wiąz.

Dothiorella, s. (do'ziore'la) bot. rodzaj niedoskonałych grzybów rzę-du kulnicowatych, SPHEROPSIDA-LES.

doting, **doating**, adj. (do'tin~) 1) rozpieszczający; zdzienniały, star-czy; 2) gnijący od starości, np. pa-dię drzewo.

dot map, mapa znacząca punkta-mi rozpowszechnienie pewnych sta-tystycznych szczegółów w danej oko-licy, np. szkół, szpitali, zderzeń, cho-rób, traktorów itd.

Dotto, s. (do'to) zool. rodzaj ślima-ków morskich, ob. **Nudibranchia**.

dotriacontane, s. (dotraj'akan'tejn; dyo gr. dwakroć, tria'konta gr. trzy-dzieści) chem. każdy węglowodór o wzorze C₃₀H₆₂; w szcz. gatunek zwy-czajny zwany bicetyl i dicetyl.

dotted, adj. (da'tyd) znaczony kropkami lub w kropki; d. line, linia kropek, np. sign on the d. line, pod-pisać na linii przeznaczanej do pod-pisu.

dotter, s. (da'ter) 1) kto lub co znaczny kropkami (człowiek lub ma-szyna); 2) mar. przyrząd do ćwicze-nia się w celowaniu bez niszczenia amunicji; papierowa ruchoma tar-cza, przytwierdzona do dział, zna-czy ołówkiem punkt w miejscu, w ja-kie strzał ugodziłby, gdyby był wy-słany.

dotterel, s. (da'törel) 1) zool. eur. i azj. siewka EUDROMAS MORI-NELLUS wielkości dużego gołębia, dawniej bardzo liczna w Ang.; tak-że rozmaite inne siewki, np. siewka z paskiem na szyi ring plover CHA-RANDRIUS HIATICULA, zwana także ringed d.

douar, s. (du-ar') Arab. szereg na-miotów okalających wolną prze-strzeń.

Douay Bible, D. Version, (du-ej' b., w Ang. du'i b.) katolicka biblia, Nowy Testament wydany w Reims w r. 1528, Stary — w Douai w 1609.

double, adj. (dobl) 1) dwukrotny, podwójny, parzysty; 2) dwolsty, zdwojony; 3) dwulicowy, nieszczerzy; 4) złożony we dwoje, składający się we dwoje; 5) dubelowy; wtórny; 6) bot. mający zdwojone płatki kwiatu kosztem sporofiliów; 7) druk. dwa

razy większy; 8) gram. składający się z dwóch równorzędnych części; 9) hymnol. składający się z dwukrotnej liczby wierszy, nak D; d.-ax, mit. kl. święty starogr. topór obuśieczny.

double, s. 1) dwukrotna ilość, wartość, siła, długość, szerokość itp.; 2) fałd, coś zdwojonego; 3) nawrót lub okrażenie uciekającego przed pogonią; wybieg, podstęp, sztuczka; 4) samowtór; przest. kopia, odpis; 5) astr. podwójna gwiazda; 6) bil. Ang. dwa punkty za jednym uderzeniem; 7) brow. dubelt, mocne piwo; 8) domino, dubelt, kamień z taką samą ilością kropek na obu połówkach; 9) druk. a) dubelt, słowo złożone dwukrotnie; b) arkusz dwa razy złożony i zbrukany; 10) jazda konna, podwójna przeszkoda; 11) karty, w bridżu a) podwojenie licytacji przeciwnika; b) karty usprawiedliwiające takie podwojenie; 12) kość. KRK podwójne święto i od reformy Piusa IX (1911) ranga w jakiej jedno święto poprzedza drugie, przypadające na ten sam dzień; 13) metal. Ang. pl. blacha grubości 1/32 cala; 14) mon. miedziana moneta w Guernsey wartości 1/8 penny ang.; 15) piłka noż. uderzenie, po jakim ciskacz zdobywa drugą metę; 16) ryboł. a) złowienie dwóch ryb na jedną wędkę za jednym rzutem; b) dwa haczki założone razem, tworzące podwójny haczek; 17) sport. dwukrotne zwycięstwo, dwukrotna przegrana, np. w ten sam dzień lub w meczu i w rewanżu; 18) szerm. podwójny atak: pierwszy finta, drugi prawdziwy; 19) teatr. zastępca (m), zastępczyni (f), osoba przygotowana do zastąpienia każdej chwili grającego lub grająca w razie nagłej przeszkody, ob. **substitute**, **understudy**; 20) woj. szybki krok, bieg, trucht; ob. **double time**, woj.; 21) wyśc. kon. dwukrotna wygrana jednego konia w ten sam dzień.

double, vi. 1) podwoić się; 2) iść z powrotem swoim szlakiem; 3) złożyć się we dwoje; 4) użyć wybiegu; 5) służyć do dwóch celów; 6) backgammon, podwoić stawkę; 7) bridż, podwoić licytację przeciwnika; 8) druk. złożyć przez omyłkę wyraz dwa razy; 9) teatr. a) grać dwie role w tej samej sztuce; b) grać w zastępstwie w razie nagłej przeszkody.

double, vt. 1) podwoić, dodać drugie tyle; 2) złożyć we dwoje, zamknąć (pięść) **to clinch the fist**; 3) podszyc, zaopatrzyć w podszewkę; 4) zawierać drugie tyle; 5) mar. opłynąć np. przylądek; 6) woj. połączyć dwie grupy w jedną.

double-acting, adj. (dobł ek'tyn~) działający dwójako, w dwóch kierunkach, w dwóch ruchach, z dwójakim skutkiem; d.-a. **engine**, silnik o dwustronnym działaniu.

d. angle, mar. kątownik zdwojony; **d. a. keelson**, mar. następka dwukątownikowa.

d. banked, adj. (d. benkd~) siedzący (w łodzi) obok siebie, siedzący parami; **d. b. oars**, mar. parzyste wiosła.

d. barreled, -lled, adj. 1) dwururyny, mający dwie rury; **d. gun**, dwururka, fuzja mająca dwie rury; 2)

mający dwa cele lub skutki, śmiertelny, zabójczy.

double bass, muz. kontrabas.

d. bassoon, muz. kontrafagot.

d. bed, podwójne łóżko, łóżko na dwie osoby.

d. bedded, (pokój), mający dwoje łózek, o dwojgu łózek.

d. bend, (rura) o kształcie S.

d. bezique, karty, bezik lub pinaki we dwie talie.

d. bill, program (teatralny itp.) z dwiema sztukami.

d. bitt, mar. owiązać powróż dookoła dwóch pachołów.

d. bitted, dwusieczny, obusieczny.

d. blackwall hitch, mar. chwyt hakowy podwójny.

d. blossom, patol. rośl. choroba jeżyń, wywołana przez grzyb niedoskonały FUSARIUM RUBI zgorzel malinową.

d. boiler, dwa naczynia ściśle dopasowane, zawartość górnego naczynia zagotowuje się parą wody, gotującej się w naczyniu dolnym.

d. bond, chem. podwójne wiązanie, znamię związków etylenowych, znaczone dwiema liniami lub dwukropkiem, np. $H_2C = CH_2$ lub $H_2C:CH_2$; także **ethylene linkage**.

d. bottom, adj. o podwójnym dnie, dwudenny.

d. bottom, podwójne dno, podwójna podłoga; 1) giełda, w spadku cena na giełdzie porównanie z najniższą ceną poprzedniego spadku, od którego rozpoczęła się zwyżka; 2) mar. międzydno, przestrzeń międzydena; **d. b. with continuous girders**, mar. dno podwójne z dźwigarami ciągłymi; **d. b. on ordinary floors**, mar. d. p. z dźwigarami na dennikach zwyczajnych; **cellular d. b.**, mar. dno podwójne komorowe; **d. b. tank**, mar. zbiornik międzydenny.

d. butt strap, mar. nakładka stykowa dwustronna.

d. claw, bot. = **unicorn plant**, a. mer. roślina rodzaju MARTYNIA = **PROBOSCIDEA**, duże wonne dzwonkowe kwiaty; spokrewniona z sezamem (logowa).

d. column, adj. (d. ko'lym) dwukolumnowy, dwuszpaltowy (nagłówek wiadomości w gazecie, ogłoszenie itp.).

d. concave, adj. (d. kan'kejw, -kankejw~) podwójnie wklęsły, obustronnie wklęsły.

d. convex, adj. (d. kan'weks) podwójnie wypukły, obustronnie wypukły.

d. copy, rozmiar arkusza papieru 20"×33".

d. cropping, podwójny zbiór z jednego zagonu równocześnie (dwóch produktów) lub w jednym sezonie (jeden zbiór po drugim).

d. cross, gw. intryga, złamanie słowa, niedotrzymanie umowy; **d.-c.**, vt. oszukać, wywieść w pole przez niedotrzymanie umowy.

d. crown, St. Zj. rozmiar arkusza papieru 20"×30".

d. cup insulator, (dobł'kop in'solej-tór) elek. izolator z dwoma stożkowymi kubkami, rozdzielonymi przestrzenią powietrza.

double dagger, druk. podwójny krzyżyk †, odnośnik następujący porządkowo po †; także **diesis**, (daj'e-zyś).

d.-dealer, s. (d. di'ler) oszust, osoba prowadząca dwulicową grę, hipokryta, obłudnik (m), obłudnica (f); dawniej licemiernik, pokryciec.

d.-dealing, s. (lin~) dwulicowość.

d.-decker, s. (d. de'ker) 1) okręt wojenny o dwóch pokładach armatnich; 2) okręt, autobus itp. dwupiętrowy; 3) gw. St. Zj. a) dom jednopiętrowy z mieszkaniem dla jednej rodziny na parterze, a dla drugiej na piętrze; b) kanapka, składająca się z trzech kromek chleba z dwiema wkładkami; c) lot. dwupłat.

d. detachment, lot. oderwanie podwojone.

D. Dragon, hist. Podwójny Smok, chiński order dla cudzoziemców (1881—1911).

D. Dutch, mowa niezrozumiała, pot. tureckie kazanie.

d.-edged, adj. (d. -edžd) dwusieczny, obosieczny.

d. end-cell switch, elek. podwójna ładownica; także **regulator-cell**, s.

d. ended bolt, mech. kołek śrubowy dwustronnie nagwintowany.

d. entendre, **d. entente** (d. a~ta~dr', a~ta~t'; fr.) dwuznacznik, dwuznaczne słowo, homonim, np. **bare nagi** i **bear niedźwiedź**; **zamek castle** i **zamek lock**.

d.-entry system, 1) buch. podwójna, wpis każdej pozycji po stronie Ma i Winien; 2) gór. kopanie w dwóch równoległych szachtach łączonych poprzecznymi korytarzami.

d. exposure, (d. ekspoz'er) fot. dwukrotne zdjęcie na jednym filmie.

d.-faced (d. fej'st) 1) (o suknie) wykończony po obu stronach; 2) (o młotku) mający dwoje lic do używania, obustronnie płaski; 3) (o człowieku) dwulicowy, nieszczerzy, obłudny.

d.-feature, adj. (d. fi'czör) obejmujący dwie sztuki kinematograficzne, dwa programy sportowe, dwie atrakcje itp.

d. foolscap, (d. fuls'kep) rozmiar papieru, arkusz 17"×27", karton 18"×29".

d. half-day tides, mar. pływy półdobowe podwójne.

d. harness, uprząż na parę; przen. spólna dola, bliska przyjaźń, stałe towarzystwo.

d.-header, s. (d. h'e'der) 1) kol. parowóz doprzegowy (drugi parowóz dodany z przodu), St. Zj. i Kan.; 2) sport, dwukrotna rozgrywka między tymi samymi drużynami w ten sam dzień.

doublehearted, adj. (-har'tyd) nieszczerzy, zawodny.

d. helical teeth, zębate koło daszkowe.

d. indemnity, dwukrotne odszkodowanie, układ ubezpieczeniowy, mocą którego zakład wypłaca sumę podwójną, jeżeli śmierć nastąpi po wypadku.

d. large post, rozmiar arkusza papieru 16½"×21".

d. leaded, (dobł le'dyd) adj. druk. mający dwie ołowianki odstępu między wierszami.

doubleleaf, s. (d. l'f) bot. listera sercolistna, twayblades, LISTERA CORDATA, R. Br. z rodziny storczykowatych; ob. dufoff.

double letter, 1) druk. podwójna czcionka (dwie litery na jednym keglu) np. se; **2)** rozmiar arkusza papieru 16"×20"; **3)** list, wymagający podwójnej opłaty pocztowej.

d. line, podwójny tor, p. przewód.

d. low water, mar. woda mała podwójna.

d. medium, druk. rozmiar arkusza papieru 18"×46" lub 23"×36".

d.-minded, adj. (-majn'dyd) **1)** niezdeterminowany, zmienny, wahający się; **2)** zawodny.

d. monastery, hist. klasztor obejmujący dwa sąsiednie budynki, jeden dla mnichów, drugi dla mniszek, pod wspólnym przeorem i ze wspólnym kościołem; z czasem klasztory takie zanikły skutkiem niezadowolenia wyższych władz kościelnych.

d. negative, gram. **1)** podwojenie lub potrojenie zaprzeczenia dla wzmocnienia negacji, np. nigdy nigdzie nie bywam; w pol. dopuszczalna budowa, lecz w ang. dawniej dopuszczalna, dziś jest gwarową i błędną, np. *I didn't do nothing* (poprawnie: *I did nothing*, albo *I didn't do anything*) i dowodził braku wykształcenia; **2)** powtórzenie zaprzeczenia dla silniejszego stwierdzenia: np. *it is not unusual*, nie jest rzeczą niezwykłą czyli jest rzeczą powszednią.

d. pawns, szachy, dwa chłopcy (piony) tego samego gracza w jednym rzędzie (jeden za drugim).

d. nelson, ob. full n., half n.

d. obelisk = double dagger.

d. packet, druk. rozmiar arkusza papieru 19"×24".

d. personality, ob. personality.

d. plea, (paj'ka), druk. dubelt-cy-cero, pół-kwadrat, 24 punkty.

d. plea, (d. pli') pr. pismo, wniesione do sądu, zawierające dwa zarzuty lub więcej przeciwko deklaracji powodu, gdy każdy z tych zarzutów z osobna byłby wystarczający do wstrzymania dalszych kroków.

d. pneumonia, med. płatowe zapalenie, w którym oboje płuc są zajęte.

d.-pole, adj. dwubiegunowy; **d.-p. switch, łącznik** dwubiegunowy.

d. post, rozmiar arkusza papieru 19½"×31½".

d. poti, rozmiar arkusza papieru 15"×25".

d. price, giełda, dwie ceny, podane przez oferenta, jedna na kupno, druga na sprzedaż, w formie zwyczajnie będącej w użyciu, np. 31½—31½.

d. procession, KW. ob. procession of the Holy Ghost.

d. promotion, podwójny awans, awans z pominięciem następnej rangi.

d.-quick, s. woj. = double time.

d. refraction, opt. podwójne załamywanie światła, wywołujące dwa odmiennie promienie.

d. reversed angle, mar. kątownik odwrotny zdwojony; przeciwkątownik zdwojony.

d. rhyme, (d. rajm) rym żeński, o

dwóch zgłoskach rymujących się, w pol. jęz. zwyczajny, np. sielskie — anielskie, w ang. rzadki, np. *desolation — nation*; odr. rymu męskiego, np. los — stos, w pol. jęz. rzadkiego, w ang. jęz. przeważającego; aż do końca w. XIX rym żeński w pol. poezji był nienagannie ścisły; obecnie dopuszczalne są dźwiękowe rymy jak np. czai — krain.

double-rivet, vt. (dobry'wet) nitować jednym rzędem nitów jeżeli obie płaszczyzny zachodzą jedna na drugą (lap joint) albo w dwa rzędy, jeżeli się tylko stykają (butt joint).

d. riveted butt with d. strap, mar. nakładka stykowa dwustronna nitowana dwurzędnie.

d. riveting, nitowanie dwurzędne.

d. royal, rozmiar arkusza papieru, St. Zj. 24"×38"; Ang. 25"×40".

d. shear riveting, mar. nitowanie dwucięte.

d. siren, mar. syrena podwójna.

d.-shed insulator, elek. izolator dwukłosowy, = d. cup i., ob.

d. sheet bend, mar. węzeł oczkowy podwójny.

d. small, rozmiar arkusza papieru 19"×30½" lub karty 31"×5".

d. spark ignition, auto. zapłon dwuiskrowy.

d. star, astr. podwójna gwiazda, dwie gwiazdy, oglądane wolnym okiem, wydają się jedną; mogą być jednak a) bardzo odległe od siebie, a tylko znajdować się na tej samej linii naszego widzenia, albo b) być blisko siebie i obracać się około wspólnego osrodka.

doublet, s. (dub'let) **1)** hist. a) ozdobny strój męski obcisły od karku do pasa lub po biodra, z rękawami lub bez rękawów, noszony od w. XV do połowy XVII; b) wstawiany kabat pod zbroję; **2)** dubleta, fałszywy klejnot; **3)** dublet, duplikat, drugi egzemplarz czegoś; **4)** dublet, a) jedno z pary; b) para; **5)** elek. para równych cząstek elektryfikowanych odmiennie, umieszczonych blisko siebie; **6)** filol. dwa wyrazy wywiedzione ze wspólnego rdzenia różnymi drogami, np. *guard i ward*, grodzia i ogród; **7)** gry, a) gra podobna do bégamonu, ob. *backgammon*; b) kości rzucone z tą samą ilością kropek na wierzchu; **8)** muz. dublet, a) rejestr w organach, składający się z dwóch rzędów piszczałek o rozmaitym tonie; b) Fr. dwustopowy rejestr; **9)** radio, antena, wskazująca w przeciwnych kierunkach od siebie; **d. and hose, teatr, męskie ubranie dla kobiety** na scenie.

double taxation, s. dwukrotne opodatkowanie (tego samego przedmiotu, np. podatek kolei od inwentarza kolejowego i akcjonariuszów tejże kolei od akcyj).

d. thread, mech. gwint dwuzwojowy.

d. throw switch, elek. przełącznik; także *change-over, s.*

d. time, 1) gosp. społ. podwójne wynagrodzenie za pracę w niedzielę, święta itp.; **2)** woj. szybki krok, bieg, trucht.

d. T-iron, mar. dwuteówka, dwuteownik.

double-tongue, s. (d. tag') bot. płd. eur. krzew liliowaty myszopłoch RUSCUS.

d.-tongued, adj. (-d) nieszczerzy; pot. święcący Panu Bogu świeczkę i diabłu ogarek.

d.-tooth, (d. tu'z) bot. uczep zwisi, BIDENS CERNUA lub CERNUUS, Linn.

double-U, s. (dobl'ju') litera W. double wall knot, mar. gałka podwójna (węzeł).

d. whip, mar. bieżnik podwójny.

d. wire, przewód podwójny.

doubleton, s. (doblun') **1)** mon. dawna złota moneta hisz. i hisz.-amer. dublon, podwójny dukat, do r. 1772 wagi 27.064 gr. złota czystości (fejnu) 0.9166; **2)** kolor brązno-złoty.

doubly, adj. (dób'li) **1)** podwójnie, dwukrotnie, na dubelt, dwa razy bardziej; **2)** podwójnie, dwojako, na dwa sposoby, dwuznacznie, zwodniczo, zawodnie; **3)** bot. dwukrotnie, d. dentate, w zębate ząbki.

doubt, s. (daut) **1)** wątpliwość, niepewność, wahanie się; **2)** przedmiot niepewności i powątpiewania; beyond a d. ponad wszelką wątpliwość.

doubt, vi. **1)** wątpić, wahać się; **2)** obawiać się, być w niepewności co do stanu obecnego lub przyszłego; vt. **1)** niedowierzać (dat.), wątpić w (acc.) np. w prawdziwość wiadomości; **2)** obawiać się (gen.), dopatrywać się (gen.), podejrzewać (acc.).

doubtable, adj. (-ebi) wątpliwy; częściej doubtful.

doubting mania, psychopatol. stan ciągłego braku decyzji.

doubting Thomas, niewierny Tomasz, człowiek wątpiący i zwyczajnie niedowierzający; por. bib. Ew. św. Jana 20:24-29.

doubtless, adj. ('-les) niewątpliwy, niedopuszczający wątpliwości, wykluczający wszelką wątpliwość, pewny; adv. bez wątplenia, niewątpliwie, także -ly (li).

doubtlessness, s. ('-nes) wykluczenie wszelkiej wątpliwości, niewątpliwość.

doubtous, doutous, adj. (dau'tös) **1)** wątpliwy; **2)** straszny, pełen grozy.

douc, s. (duk) zool. małpa PRESBYTIS NEMÆRA, Kochinchina, z rodziny CERCOPITHECIDÆ, podrzędu wąskonosowych, pokrewne małpom czczonym w częściach Indyi Wsch. i na Jawie; ob. Presbytis i Semnopithecus.

doucets, s. pl. (du'sec) zool. jądra jelenie.

douceur, s. (dus'or, fr.) **1)** uprzejmość, grzeczność, łagodność; **2)** podarek, napiwek; także: kuban, łapówka.

douche, s. (dusz) **1)** med. przemycanie, irygacja, płukanie zewnętrzne lub wewnętrzne; **2)** tusz, natrysk, kąpiel natryskowa; w St. Zj. częściej shower (szau'er).

douche, vt. med. tuszować, stosować natryski.

dough, s. (do') **1)** ciasto; **2)** każda substancja podobna w konsystencji

do ciasta, np. kauczek podczas produkowania; intról. rozmiękczony kauczek do czyszczenia okładki po złoceniu, ob. puppy; 3) roln. skrót zamiast d. stage, ob.; 4) gw. pieniądże.

dough, vi. robić ciasto, przerobić się na ciasto; vt. mieszać składniki na ciasto; mięsie; d. in, brow. sy-pać stół do wody.

dough - baked, adj. z zakalcem.

doughboy, s. (do'boy) gw. piechur w armii St. Zj.

doughnut, s. (do'not) obwarzanek z parzonego ciasta.

dough stage (do'stejdż) bot. okres dojrzewania zboża, gdy ziarno w kłosie ma konsystencję podobną do ciasta.

doughty, adj. (dau'ti) przest. czerstwy, dzielny, chrobrzy (Szekspir).

Douglas fir, **D. spruce**, **D. pine** (dóg'les) bot. pin.-amer. olbrzymie drzewo szpilkowe (do 100 m. wys.) **PSEUDOTSUGA DOUGLASII**, Carr. (Dawid Douglas, Szkot amer., 1798—1834).

doulocracy, s. (dula'kresi; du'los gr. niewolnik, kratajn' gr. rządzić) rząd niewolników.

doundake, s. (doundakej') apt. ko-ra figi zach.-af., także d. bark.

dour, adj. (du'r) cierpki, przykry, osowiały.

dourine, s. (durin') wet. świro-wica, zakaźna choroba koni, ostów itp. przenoszona wyłącznie podczas spółkowania i wywoływana przez pa-sorzytnego wiciowca, świro-wca koniobójczego **TRYPANOSOMA EQUIPERDUM**.

douse, vi. a) (dauz) wpaść w wodę; b) (dauz) używać różdżki (do szukania źródła itp.); vt. 1) nurkować, zanurzyć się; 2) oblać, zwilżyć, zmoczyć.

dousing rod, ob. **dowsing rod**.

do ut des (do et diz, na kontyn. eur. do ut des) dają ja, abyś dał i ty, wymiana wzajemnych ustępstw w międzynarodowych umowach.

douzaine, s. dużej'n fr. tuzin) na Wyspach Kanału Rękawkowego dwunastu ludzi, reprezentujących parafię.

douzepers, s. pl. (du'zopers' dwunastu parów) 1) w pieśniach i romansach dwunasto pałatynów towarzyszących Karolowi Wielkiemu; 2) hist. magnateria, możnowładcy.

dove, s. (do'w) 1) gołąb (m), gołębia (f), ptak z rodziny COLUMBIDAE, ob. pigeon; synogarlica (dawniej sinogarlica), turkawka, turtle-dove; 2) gołąbek, wyrażenie pieszczotliwe, stosowane do kobiety lub dziecka; 3) kolor a) sino-niebieski, b) popielato-stalowy; 4) astr. Gołąb, ob. Columba, s. 3); 5) kość. a) D. symbol Ducha św.; b) naczynie kość. ob. columba, s. 2).

dove color, ob. **dove**, s. 3).

dovecot(e), s. ('-kat') gołębnik; także dovehouse.

dove dock, bot. podbiał TUSSILAGO FARFARA, ob. colts - foot, 1).

dove-eyed, adj. ('-ajd) o gołębiim spojrzeniu, łagodnooki.

dovefoot, s. ('-fut) pl. **dovefoots**, bot. dziki bodziszek wild geranium **GERANIUM MACULATUM**, Linn.

dovehouse, ob. **dovecot**.

dovekie, **dovekey**, s. (dow'ki) zool. 1) mały alk black guillemot CEPHUS GRYLLE; 2) mały alk roiche ALLE ALLE.

dovelike, adj. (dow'ljak) gołębi, łagodny.

doveling, s. ('-lin~) gołąbek, ob. squab.

dover grass, (do'wer gres) bot. kustrzewa wysoka tall fescue FES-TUCA ELATIOR, Linn.

Dover's powder (do'wers pau'der, ang. dr. Tomasz Dover, 1660—1742) apt. proszek Dowera PULVIS DOVERI czyli PULVIS IPECACUAN-HAE OPIATUS, lek kojący i napo-tny, 1 część opium, 1 cz. ipekakuan-hy i 8 cz. cukru mlecznego w St. Zj. i w Pol.; w Ang. zaś z siarczanem potasu.

dove's-foot (dow' fu't) bot. bodziszek kosmaty **GERANIUM MOLLE**, Linn. i pokrewne.

dovetail, s. (dow'tejl) jaskółczy ogon, drewno lub metal z zakończe-niem tak zaciętym, jak ogon gołębia lub jaskółki, aby służyło do połącze-nia; straight d., prosty czop, d. joint, połączenie na jaskółczy ogon.

dovetail, vi. pasować, przylegać ściśle; vt. dopasować, przypiąć do-kładnie, zaciąć dokładnie tak, by części złożone stanowiły całość bez szparki; łączyć za pomocą jaskół-czych ogonów, fugować.

d. plane, specjalny hebel do zaci-nania części jaskółczego ogona; d. saw, piłeczka do tego samego celu.

dove tick, pajęczek gołębi, ARGAS PERSICUS, ob. Argas.

doveweed, s. ('-uid) bot. ostro-mlecz plamisty spotted spurge EU-PHORBIA MACULATA, Linn.

dovewood, s. ('-uud') bot. pot. na-zwa drzewa i drewna ALCHORNEA LATIFOLIA . . . , Alchornea.

dovish, adj. (do'wisz) gołębi, nie-winny, nieszkodliwy.

dowable, adj. (dau'ebi) posażny, uprawniony do posagu.

dowager, s. (dau'edżör) 1) wdowa wyposażona; wdowa, której przy-sługuje tytuł np. queen d.; 2) starsza matrona o poważnym wyglądzie.

dowd, s. (dau'd) 1) niechlujna o-soba, zwłaszcza kobieta; 2) przest. czepek nocny.

dowdy, adj. ('-i) niechlujny, nie-dbały, zwłaszcza w odzieży.

dowdy, s. 1) niechlujna kobieta; 2) kuch. budyn lub paj w głębokiej misce.

dowel, s. (dau'ei) cies., stol. i bud. dybel, zaporek, klin, czepek lub ko-łek łączący wewnętrznie dwie deski.

dowel, vt. dyblować, łączyć dwie deski za pomocą kołków (niewido-cznych z zewnątrz).

dowel screw, dybel nagwintowany na obu końcach.

dower, s. (dau'er) 1) wiano; 2) po-sag, dziś raczej: dowry; 3) u pier-wotnych szczepów zapłata za pannę młodą; 4) naturalne wyposażenie człowieka.

dower, vt. wyposażyć.

Dowieite, d. (dau'i-ajt, Szkot Jan Aleksander Dowie, 1848—1907) hist. kość. założyciel sekty Christian Catholic Church w St. Zj.

dowitcher, s. (dau'iczer) zool. dłu-godzioby bekas LIMNODROMUS GRISEUS, latem w St. Zj., zimą w Am. Sr. i Pld., zwany także red-breasted snipe, a brownback latem i grayback zimą; na zach. St. Zj. pokrewny L. G. SCOLOPACEUS zwany long-billed d.

dowlas, s. (dau'las; od miejscowo-ści Daoulas w Bretonii) hist. gru-be płótno lniane, samodział.

down, adj. (daun) 1) idący w dół, spadzisty, zniżający się, (gielda) zniżkowy, np. down trend of prices, zniżkowa tendencja; 2) spuszczone na dół, np. the shades are down, rolety są spuszczone; zebrany, sko-szony, itp., the grain is down; 3) będący na spodzie, na dnie, przynę-biony, I am down but not out, je-stem na samym spodzie, ale jeszcze nie po mnie; 4) czasowo bezsilny, he is down with pneumonia, obecnie chory na zapalenie płuc; o zapasie gazoliny w zbiorniku lub prądu elek-trycznej baterii: niski; 5) (zadatek lub wpłata) z góry d. payment; 6) brydz, przegrana, niedotrzymany kontrakt; 7) druk. dostarczono do li-notypem; 8) leśn. zwalony na ziemi, np. d. timber; 9) luz. (wiatr) wie-jący w kierunku celu; 10) sporty, niższy w punktach niż przeciwnik; 11) zapas. dotykający ziemi inną częścią ciała niż stopami lub wiszący na linach.

down, adv. 1) w dół, w kierunku ku niższemu poziomom, na dół; 2) do szczytu; doszczętnie, do dna, do spodu; 3) precz, np. to send d. (cho-ciaż wcale nie chodzi o poziom); 4) na papier, np. to dot d., to write d.; 5) (o zapłacie) z góry, np. to pay one half down, zapłacić połowę z góry; 6) teatr, bliżej sceny; d. helm, mar. rozkaz: położyć ster na bez-wietrzną (burtę); d. with precz z (abl.).

down -, przedr. oznaczający w dół, np. down-hanging, zwisający, down-pour, ulewa.

down, przym. wzdłuż (gen.), wraz z (abl.); d. the river, w dół rzeki.

- **down**, przyr. oznaczający: w dół, np. break-down, załamanie się; shake-down, otrząśnięcie z (gen.).

(I) **down**, s. 1) pagórek, nasyp, duna; 2) duża przestrzeń płasko-wzgórza, w szcz. falistego; the Downs, a) takie przestrzenie wzdłuż ang. wybrzeży pld. i pld.-wsch.; b) przedmorze (reda) na Morzu Pół-nocnym między dwoma przylądkami Ang., North Foreland i South Fore-land; 2) D. owca z gatunków wywie-dzionych w The Downs.

(II) **down**, s. 1) puch z pierza pta-siego; 2) coś podobnego do puchu, jak miękkie włosy, miękkie włókno; 3) pęczek włosów rośliny; ob. coma, bot.; czubek kwiatu złożonego, np. ostu; in the d. o młodym ptaszciu: pokryty puchem.

(III) **down**, s. 1) niepowodzenie życiowe; downs and ups, czasy nie-powodzeń i powodzeń; 2) piłka no-żna, zawieszenie gry (awansowania

piłki) na znak gwizdawk arbitra albo z woli posiadacza piłki.

down, vt. 1) obalić, zwalić, zwyciężyć, pokonać, położyć; 2) poknać, spuścić, np. to d. a drink; 3) Ang. porzucić, to d. tools, wyjść na strajk. **down-bow**, s. (daun'bo') muz. pociągnięcie smyczka ku ręce grającego; przeci. **up-bow**.

downcast, adj. ('-kast) 1) przygnębiony, przybity; 2) spuszczonej (wzrok ze skromności, poczucia winy itp.); 3) górn. spadzisty.

down-charge, vi. (d. czardż) o psie, warować leżąc bez ruchu z głową opartą na przednich łapach.

downcome, s. (d. kóm) nagły upadek, runięcie.

downcomer, s. (-er) rura prowadząca w dół.

downcry, vt. ('-kraj') zakrzyczeć, zahukać.

downcut, vt. (daun'kót) geol. złobić w dół; o erozji w rozróżnieniu zlobienia w bok.

downdale, adv. ('-dejł) = **downhill**, ob.

downdraft, -draught, s. (-drefł) przewiew w dół, **down-draught-carburetor**, gaźnik dolnossący.

downfall, s. ('-foł) 1) opad (deszcz, śnieg, itp.); 2) upadek, ruina; obniżenie rangi, stanowiska itp.; 3) zatrask, pułapka; 4) przest. przepaść.

downfallen, adj. (-n) zapadły.

downfalling, adj. (-in~) zapadający się, niszczący.

downfold, -ed, adj. ('-fold), -foł'dyd) zapadły, jedna część leżąca na drugiej.

downgrade, n. ('-grejd) spad, skłon, droga wiodąca w dół.

downgrowth, s. ('-groğ) biol. urost w dół.

downhaul, s. ('-hoł) mar. ściągnica (lina pomocna do ściągnięcia); także **downhauler** (-er).

downhearted, adj. ('-har'tyd) przygnębiony, złamany na duchu, osowiały, strapiiony; -ly, adv. w przygnębieniu, ze złamanym sercem; -ness, s. (-nes) przygnębienie, ciężkie strapienie; osowiałość.

downhill, adj. ('-hil) spadzisty.

downhill, adv. w dół, spadzisto.

downhill, s. 1) skłon, spadzistość, pochyłość, spad; 2) upadek, chylenie się ku upadkowi.

Downing, s. (daun'in~, od ogrodnika amer. A. J. Downinga) ogr. rodzaj agrestu o srebrnym połysku i wonnym miąższu.

Downingia, s. ('-džia) bot. nieliczny rodzaj jednorocznych karłowatych roślin amer. z rodziny lobeliowatych *lobelia* family, *LOBELIACEAE*, o pięknych kwiatach.

Downing Street (po sir Jerzym Downing'u, zm. 1884) ulica w zach. dzielnicy Londynu między St. James's Park a Whitehall, przy której pod numerem 10 mieści się urząd spraw zagranicznych imperium brytyjskiego, stąd „10 Downing Street” oznacza politykę zagraniczną Wielkiej Brytanii, państwo brytyjskie.

Downland, duny ang., ob. **Downs**.

downline, adv. ('-lajn) wzdłuż linii kolejowej.

downmost, adv. ('-most) najniżej, najbliższej spodu, najgłębiej.

downpour, s. ('-por) ulewa, ulewny deszcz, nawalny deszcz, nawalnica.

downright, adj. ('-rajt) całkowi-ty, oczywisty.

downright, adv. 1) wprost, po prostu, bez ogródek; 2) absolutnie, oczywiście.

downset, s. ('-set) nagana.

downside, s. ('-sajd) spód, dół, dolna część; d. up, pot. do góry nogami.

downsman, s. (dauns -en) mieszkaniec okolic zwanych *The Downs* w Anglii, ob. **down**, s. 2) a).

downspout, s. ('-spaut') rura lub rynna odprowadzająca w dół, w szcz. rynna odprowadzająca deszczówkę pod ziemię.

downstage, adv. ('-stejdż) teatr. na przód sceny, na przedzie sceny, ku przodowi sceny.

downstair(s), adj. ('-sters) dolny, parterowy.

downstair(s), adv. na dół, na dole, w parterze.

downstair(s), s. dół, parter (kon- dygnacja na poziomie ulicy, w St. Zj. za wpływem jęz. ang. first floor, mylnie „pierwsze piętro”, co w Polsce oznacza second floor, druga kondygnacja).

downstream, adv. ('-stri'm) w dół strumienia, w kierunku prądu strumienia.

downstreet, adv. ('-stri't) 1) dalej w ulicy; 2) w miasteczku główna ulica handlowa.

downtake, s. ('-tejk') mech. rura, rynna lub komin, odprowadzający w dół powietrze, gazy, ciecz.

down thistle = **bull thistle**, ob.

downtrow, s. ('-gro') 1) obalenie, przewrócenie; 2) zniszczenie.

downtrown, adj. (-n) obalony, zwalony, pokonany.

down time, gosp. społ. okres bezużyteczności maszyny, departamentu lub całej fabryki w godzinach roboczych.

d. to date, doprowadzony do ostatniej chwili.

downtown, adj. dotyczący głównej handlowej dzielnicy miasta w St. Zj.

downtown, adv. w głównej handlowej dzielnicy miasta w St. Zj.

downtown, s. główna handlowa dzielnica miasta w St. Zj.

downtrod, **downtrodden**, adj. ('trod; -trod'den) podeptany, spoiniewierany, poniżony.

down under, adv. (d. ɔn'der) Ang. u antypodów (Australia, Tasmania, Nowa Zelandia).

downward, adj. ('-uord) 1) dążący w dół; skierowany w stronę środka ziemi; 2) spadający z wyższego poziomu ku niższemu; uchodzący ze źródła; 3) przen. skierowany ku niższemu stanowi ducha.

downward(s), adv. ku niższemu poziomom, w dół; z dobrobytu ku nędzy.

downwash, s. ('-uosz) lot. prąd

powietrza, skierowany w dół przez skrzydło; moment siły jego przez reakcję na skrzydła stwarza siłę wyporu.

downy, adj. (daun'i) 1) pokryty puszkami włosów; 2) zrobiony z puchu, miękki, łagodny w dotyku, kojący.

d. ash (d. esz') bot. czerwony je-sion *red ash FRAXINUS PUBESCENS*, Lam.

d. grape (d. grejp) dzikie wino, *VITIS CINEREA*, Engelm.; środk. St. Zj.

d. hawthorn, (d. ho'gorn) bot. głóg *CRAEAEGUS MOLLIS COCCINEA*, Linn., VAR. *MOLLIS* Torr. & Gray, w środk. St. Zj.; kwiat urzędowy stanu Missouri.

d. mildew, (d. mil'diu) bot. każdy grzyb z rodziny wroślików *PERONOSPORA*, w szcz. macznik rzekomy winorośli *PLASMOPARA VITICOLA*, zaraza ziemniaczana *PHYTOPHTHORA INFESTANS*, itp.; nazwa pochodzi od białawych mas konidioforów, tworzących się na spodniej stronie liścia; także każda choroba, wywołana przez te grzyby; por. **powdery mildew**; ob. **mildew**.

d. myrtle, bot. puchowy mirt *RHODOMYRTUS TOMENTOSA* z rodziny mirtowatych, *myrtle* family, *MYRTACEAE*; Filipiny i Azja podzw.

d. cat grass, bot. owies omszony, *AVENA PUBESCENS*, Huds.

d. woodpecker (d. uu'dpeker), zo-ol. dzięcioł, dzięcioł mały, biało-czarny, *DRYOBATES PUBESCENS*, w Amer. pln. spokrewniony z pol. dzięciołkiem *DRYOBATES MINOR* *HORTORUM* ma grzbiet biały w czarne pęgi, skrzydła czarne białe upstrzone, spód biały, na bokach czarno upstrzony, wierzch głowy u samca czerwony, u samicy biały.

dowry, s. (daun'i) 1) majątek wdowi; 2) posag wniesiony przez żonę; 3) dary natury, talent, zdolność, wyposażenie.

dowsabel, s. (daun'sabel; od fr. *Dulcibella*) pochanka, w szcz. w romantycznych poematach pasterskich w. XVI.

dowse, vt. (daus) szukać (podziemnych skarbów, wody itp.) za pomocą różdżki.

dowser, s. (daun'zer) różdżka różdżkarza szukającego podziemnej wody, metalów itd.

doxastic, adj. (dakses'tyk) fil. dotyczący opinii i tworzenia opinii.

doxasticon, s. ('-tikon) KW. cztery troparia (ob. *troparion*) mniejszej doksologii, dwa zwane *doxa* i następujące po pierwszej połowie doksologii, a drugie dwa, zwane *kaj nym* i następujące po drugiej połowie; ob. *Gloria* 1) b).

doxographer, s. (daksas'grefór) hist. starożytny gr. kompilator, zbierający cytaty z filozofów gr.

doxography, s. ('-grefi) zbiór wyciągów i cytatów z dzieł filozofów gr.

doxological, adj. (-lo'dżikeł) hist. kośc. dotyczący doksologii, oddający część Bogu.

doxologize, vt. ('-lodżajz) hist. kośc. oddawać cześć Bogu.

doxology, s. ('-lodzi) 1) przest. oddawanie czci Bogu, dziękczynienie; 2) hist. kość. rodzaj hymnu lub zdania ku chwale Boga, śpiewanego lub mówionego; greater d. GLORIA IN EXCELSIS lub lesser d. GLORIA PATRI.

doxy, s. (dak'si) opinia, doktryna, w szcz. dotycząca wyznania religijnego.

doyen, s. (doaj', fr.) dziekan, w szcz. ciała dyplomatycznego (zazwyczaj najstarszy rangą lub wiekiem wśród obcych przedstawicieli stolicy.).

Doyle rule, (dojl ru'l) leśn. sposób obliczania ilości desek z kłoca: pomnożyć długość kłoca w calach przez średnicę kłoca w calach mniej 4, podzielić rezultat przez 4 i w wyniku wyciągnąć kwadratowy pierwiastek;

$i = \sqrt{\frac{d(4-d)}{4}}$ przyczym i oznacza ilość desek, d długość kłoca w calach, 4 średnicę kłoca w calach.

doze, s. (do'z) 1) drzemka; 2) gnicie drzewa.

doze, vi. drzemać; vt. przebyć w stanie senności.

dozen, s. (dezn) tuzin, dwanaście; baker's d. trzynaście.

dozenth, adj. (-z) dwunasty.

dozy, adj. (do'zi) 1) śpiący, senny, ospały; 2) o drzewie: zgniły, gnijący.

drab, adj. (dreb) 1) żółtawo-brunatny; 2) monotony, nudny; -ly monotonicznie; -ness, s. (-nes) monotonia, jednostajność, brak urozmaicenia.

drab, s. 1) niechlujna kobieta; 2) prostytutka; 3) trucizna; 4) drobna suma pieniężna; 5) gruby materiał wełniany; 6) drewniana skrzynka na sól w solarni.

drab, vt. (z ss. drawia, jęz. cygański) truć.

Draba, s. (dreb'ba) glodek DRABA, Linn., bardzo liczny rodzaj roślin z rodziny krzyżowych CRUCIFERAE; d. osobnik tego rodzaju.

drabant, s. (dra'bant) hist. drabant, dragant, harcerz, halabartnik.

drabbish, adj. ('-ysz) brunatnawy.

drabble, vi. (drebł) zмокnać; vt. 1) zmoczyć; 2) łowić ryby długą linewką.

Dracena, s. (drasi'na) rodzaj podzw. roślin wsch. półkuli z rodziny liliowatych; 2) d. dracena, roślina tego rodzaju i rodzaju CORDYLIFERAE ceniona w ogrodnictwie; ob. dragon tree.

drachm, s. (drem) 1) mon. drachma, ob.; 2) waga dram, ob.

drachma, s. (drek'ma) pl. -mae i -mas, 1) hist. starogrecka moneta = 6 obolów; w Attyce wagi 4,3 grama, w Azji Mniejszej = 3,18 grama; moneta srebrna różnej wartości i wagi, w Attyce srebrna drachma ważyła 4,37 grama; złota moneta egipska za Ptolomeuszów; 2) nowogr. drachma miedziano-niklowa, pierwotnie równa frankowi fr. (19,3 c. am.) dziś 1,3 c; 3) waga starogr. attyka = 4,3 grama, w rozmaitych miastach różna; w Azji M. 3,18 grama.

drachmal, adj. (-i) dotyczący drachmy, drachmowy.

Draco, s. (drek'ko, i. dra'ko), gen. Draconis (drek'ko'nis, na kont. eur. drako'nis) 1) astr. Smok, pin. gwiazdozbiór (220 gwiazd od 6-ej i 7-ej wielkości), ob. constellation (ilustr.) i Dragon; 2) d. pl. dracones (drek'ko'nis, na kont. eur. drako'nes) hist. kl. chorągiewka starorzymska w kształcie węża, za czasów cesarskich sztandar kohorty; 3) zool. smok, rodzaj jaszczurek, ob. dragon.

Dracocephalum, s. (drekose'falom, na kont. eur. drakoce'falum) bot. pszczołnik = PHYSOSTEGIA, ob.

Draconian, adj. (drek'ko'nien) 1) hist. kl. Drakoński, pochodzący od Drakona, archonta i członka aristokratycznej rodziny ateńskich eupatrydów, lub dotyczący jego księgi ustaw, spisanej koło 621 przed Chr.; kara za przewinienie była najczęściej kara śmierci; stąd drakoński = barbarzyński, przesadnie surowy, okrutny.

draconic, adj. (drek'ko'nyk) draconian, adj. ('-njen) 1) smoczy; 2) astr. należący do tej przestrzeni czasu, w której księżyc wykonuje obrót od górnego węzła do górnego węzła, ob. dragon's head node; 3) D. hist. kl. = Draconian, Draconical; d. period, ob. month.

Dracoid, s. (dre'konid) astr. meteor promieniujący w obrębie gwiazdozbioru Smoka.

draconites, dracontites, s. (drekona'jiz, -ntajiz) legendarny kłopot z mózgu smoka; także serpent stone.

draconitic, adj. (drekony'tik) = draconic 2).

dracontion, adj. (drekkan'szien) smoczy.

dracontiasis, s. (dre'kantaj'ezyz) med. chorobowy stan, wywołany przez smoczka gwinejskiego, ob. dracunculosis.

draconitic, adj. draconic 2).

dracunculus, s. (drek'a'kiules) 1) D. bot. rodzaj roślin z rodziny obrazkowatych arum family ARACEAE; eur. D. vulgaris, Schott, i afr. D. CANARIENSIS, ogrodowe odmiany czermienia i d. osobnik tego rodzaju; 2) zool. a) smoczek gwinejski Guinea worm FILARIS MEDINENSIS (nitkowiec medynieński), ob. dracontiasis b) ryba, pajak morski, ob. dragonet.

draff, s. (draf) odpadki, osad, fusy, pomyje; w gorzelni braha.

draffy, adj. ('-i) bezwartościowy.

draft, draught, adj. (draft) pociągowy, do pociągu (np. zwierzę).

draft, draught, s. 1) ciągnięcie; przedmiot ciągnięty; ilość ciągnięta naraz; 2) przewóz za pomocą zwierząt pociągowych; przewożenie, dawniej także ładunek; 3) ryboł. zaciąg sieciami; także ilość ryb tak zaciągniętych; 4) pociągnięcie do ust i krtani (napoju, powietrza, dymu itp.), stąd: lyk, haust, dawka, doza; 5) ściąganie napoju z beczki; także porcja tak ściągniętego napoju, np. a d. of beer; 6) pociągnięcie ówkiem, kredką, kreda, rysikiem, pędzlem itd.; ślad pozostały po takim pociągnięciu, rysunek, malowidło, rzeźba, mapa, plan, diagram, szkic;

także przen. zarys, projekt; 7) wyciąganie np. drutu, przeciąganie; także skutek tej czynności; 8) ciągnięcie piły przez drewno; 9) a) prąd powietrza, wody itd. przeciąg w pokoju, kominie itd. natural d., ciąg naturalny, jeżeli wywołany naturalną tendencją lżejszego (ogrzanego) powietrza do uniesienia się w górę; induced d. ciąg wzniesiony, jeżeli wywołany przyrządem ssącym lub skrzydłami wentylatora; forced d. ciągnięto wzmocnione, jeżeli wywołane sztucznym ciśnieniem pod rusztami; jeżeli ciągnięto wzmocnione jest tak uregulowane, że tylko wywołuje atmosferyczne ciśnienie nad ogniem, zwimy je balanced d.; b) każdy przyrząd do regulowania ciągu powietrza w kominku, piecu; 10) trakt, asygnowa, czek, polecenie wypłaty sumy pieniężnej z rachunku bieżącego; ob. bill of exchange, check, zwyczajna pisownia: draft; 11) pretensja, żądanie, liczenie na (acc.) np. na czyjąś dobroczynność, cierpliwość, pomoc itp.; 12) pobór żołnierzy do służby wojskowej; wybrak sztuk byłby do pietnowania; oddzielenie pewnych jednostek ludzi, zwierząt lub przedmiotów w pewnym oznaczonym celu; także zbiorowo jednostki tak oddzielane; 13) St. Zj. żleb, wyrwa, ob. gorge, gully; 14) kup. a) materiał złożony na wagę, ważony za jednym razem; b) opust za uszuszkę, np. funt na stu funtach świeżej wełny; 15) mat. d. of a ship zanurzenie (statku); 16) w wyrobie obuwia naciąganie skóry na kopyto i kierunek tego naciągania.

draft, draught, vt. 1) ciągnąć, jak np. wodę przez ssanie; 2) rysować, szkicować, kreślić, nakreślić; 3) wybrać do poboru; zmusić do przyjęcia kandydatury; 4) Australia, segregować bydło do rozmaitych celów; 5) w wyrobie obuwia naciągać (skórę) na kopyto.

draft allowance, ob. draft, s. 14) b).

drafter, draughter, s. (drafter) 1) Ang. robotnik, który przesiera włosy, włókno itp.; 2) koń roboczy.

draft engine, (d. en'dżyn) górn. maszyna używana w kopalni do pompowania, do elewatora itp. a nie do wentylowania szybu.

d. exempt, (d. egzempt) zwolniony ustawowo od poboru wojskowego.

d. gauge (d. gejdż) sprawdzian siły prądu, przyrząd do mierzenia różnicy między ciśnieniem atmosferycznym a ciśnieniem w pewnym punkcie prądu.

d. gear, (d. gi'r) mechanizm do przenoszenia siły ciągnącej od wagonu do wagonu.

d. horse, koń roboczy.

drafting board, ob. drawing board; d. paper, papier rysunkowy.

drafting yard, Australia, obszerne plac ogrodzony i podzielony przegrodami do rozdzielania bydła według planu.

draft marks, mar. znaki zanurzenia (statku).

d. net, ryboł. sieć rybacka.

d. numerals, ob. d. marks.

d. pin, mech. sworzeń do jarzemka, ob. clevis.

draft rein, (d. rejn) w uprząży pary koni zewnętrzny lejce.

D. Riots (d. ra'joc) hist. St. Zj. rozruchy w Nowym Jorku od 13 do 16 lipca 1863 przeciwko poborowi do armii federalnej (1000 zabitych).

draftsman, **draughtsman**, s. (drafc'men) 1) autor pisaćcy projekty podania, mowy, planu finansowego itd.; 2) rysownik przygotowujący plany budowli, maszyn itp.

drafty, **draughty**, adj. (draft'l) 1) przewiewny; 2) budowa podobny do konia roboczego.

drag, s. (dreg) 1) wleczenie się, przedmiot który się wlecze; 2) roln. włoka do kruszenia ciężkiej nowiny; 3) ciężka rama drewniana lub stalowa do wyrównania drogi; 4) sanki pod wielkie ciężary; 5) hist. powróż lub łańcuch, którym wleczono zwłoki zdrajcy z miejsca egzekucji; 6) cokolwiek utrudnia pochód, hamulec, spuszczone kotwica (np. dryfowanie na kotwicy); 7) utrudniony chód wskutek dowiekania jednej nogi; 8) stopień opóźnienia; 9) zwłoka; 10) pot. protekcja, tajne wpływy zapewniające awans i pobjazanie; 11) lot. siła oporu; opór skrzydeł i innych unoszących płaszczyzn zwi. się wing resistance, opór reszty samolotu structural lub parasitic resistance, szkodliwy opór; 12) mar. przesadnie większe zanurzenie rufy, draught aft niż zanurz. dziobem, draught forward; 13) myśl. a) cuch pozostawiony przez zwierza na tropie; b) sypanie wonnego nasienia dla tropu psów; c) polowanie psami na sztucznie zawonionym tropie; 14) rybol. hamulec niedopuszczający zbyt szybkiego wirowania motowidła; zatrzaśki, przymocowanie pułapki do drzewa lub kłody by uszczec ucieczki zdobycy wraz z pułapką.

drag, vi. 1) wlec się, ciągnąć się (po ziemi); 2) dłużyć się; vt. 1) wlec, ciągnąć mozolnie; 2) ciągnąć sieć lub niewód pod wodą, szukać bosakiem lub haklem na dnie wody; 3) wrzucić ziemię włoka, broń; d. in. wpaść w rozmowę, wtrącić uwagę ni w pięć ni w dziesięć, bez związku, jak Filip z Konopi.

drag chain, 1) łańcuch zakładany na koło jako hamulec; 2) kol. łańcuch do sprzęgania wagonów kolejowych.

dragée, s. (draže', fr.) 1) kandyzowany orzech lub owoc do dekorowania tortu itp.; 2) cukierek z olejem leczniczym wewnątrz.

drageoir, s. (dražoa'r, fr.) pudełko cukierków.

dragged mouth, mar. smok włóczny.

dragging, adj. (dra'gin~) wlecący się, powolny, leniwy, hamujący, wstrzymujący, opóźniający.

d. beam, ob. dragon beam.

draggle, vt. (dregl) 1) wlec się w wodzie i w błocie; umoczyć się i ubłoczyć się; 2) wlec się z tyłu; vt. umoczyć i obłoczyć przez wleczenie przez błoto, trawę, itp.

draggletail, s. ('-tejl) 1) ogon długiej sukni wlekać się po ziemi; 2) niechlujna kobieta, której długa sukienka wlecze się po ziemi i po błocie, -edness, s. niechlujstwo.

draghound, (dreg'haund) s. pies myśliwski nauczony iść za sztucznym tropem, ob. drag, s. 11) b) i c).

drag hunt, ob. drag, s. 11) b) i c).

drag mill, ob. arrastre.

dragnet, s. (dreg'net) niewód, wielka sieć ciągniona po dnie stawu lub basenu; przen. a) masowe zbieranie wszystkiego co się napotka bez różnicy; b) sieć policyjna ku schwytaniu np. zbłądłych więźniów itp. przestępców; d. clause, pot. klauzula w ustawie celnej, obejmująca wszelkie towary nie wymienione w taryfie celnej osobno.

drago, s. (dra'go: hisz.) bot. meksykańskie drzewo LINGUUM ACAPULCENSIS; czerwony sok tworzy gumę podobną do kina, ob. kino.

Drago doctrine (dra'go dok'tryn) pr. międzynarod. projekt Karola Calvo z Argentyny (1824—1906), gorąco propagowany przez jego rodaka, ministra spraw zagranicznych Ludwika Drago (1859—1921), ażeby dług państwowy nie mógł stanowić powodu okupacji kraju am. przez kraj eur.; projekt ten, wniesiony na konferencji haskiej w r. 1907-ym, nie uzyskał zgody większości państw.

dragoman, s. (dra'gomen, ar. tan'juman) na Bliskim Wschodzie (Turcja, Arabia, Persja) tłumacz poselstwa lub konsulat; pot. także tłumacz lub przewodnik turystów.

dragomanate, s. (-ejt) urząd lub biuro dragomana.

dragon, s. (dra'gen) 1) przest. ogromny wąż; 2) smok, legendarny jaszczur skrzydlaty, w mit. pol. na Wawelu, w wielu innych folklorach, ob. niżej; 3) papierowy orzeł (latawiec dla dzieci); 4) smok, zjadliwa baba; 5) alch. rtęć lub związek zawierający rtęć; 6) astr. a) D. a) Smok, ob. Draco, s. b) ob. dragon's head; c) przest. meteor; 7) bib. kilka wzmianek, tłumaczonych z h. na: wąż lub potwór morski; 8) bot. pot. nazwa rozmaitych roślin z rodziny obrazkowatych arum family ARACEAE, np. eur. czerniejący błotny water arum czyli w. dragon CALLA PALUSTRIS, Linn., am. Indian turnip, ARISÆMA TRIPHYLLUM Toit.; green dragon czyli dragon root, ARISÆMA DRACONTIUM, Schott. i w.i.; 9) her. a) Ang. czworonożny potwór z głową gryfa, skrzydlaty, ze szponami, długim ogonem i piersią opancerzoną łuskami, stojący na dwóch tylnych nogach; b) Fr. podobny potwór skrzydlaty z głową smoka podobny do ang. wivern, ob.; 10) mit. chiń. odwieczny potwór (chiń. lun) rozporządzający deszczem i powodzią; symbol cesarza (ob. D. Throne) i dobrego powodzenia oraz dodatniego (męskiego) czynnika, ob. yang i yin; 11) woj. muszkiet; 12) zool. a) smok, nazwa różnych barwnych jaszczurek z rodzaju DRACO w pld. Ajl, np. smok latający flying dragon DRACO VOLANS; b) Ang. larwa motyla z rodziny NOTODONTIDAE, spokrewnionej z nocniówkowatymi NOCTUIDAE; c) odmiana gołębia domowego nieco mniejszego od pocztarka, carrier; ob. double dragon.

dragon, vt. r. strzec zazdrośnie (jak smok Fafner skarbu Nibelungów).

dragonfly, s. (dre'gnflaj) 1) zool. libela ważka, żagnica, gw. panna, owad rzędu ważek ODONATA, dawniej rzędu prasiatnic PSEUDONEUROPTERA, podobnego do rzędu sieciarek NEUROPTERA, lecz o odmiennej metamorfozie; w Polsce około 70 gatunków; owad pożyteczny, niszczący larwy komara; 2) niebieski kolor pawli.

dragon gum, Australia, akaroidowa żywica drzewa XANTHORHCEA HASTILIS z rodziny liliowatych.

dragon-head, s. (dreg'n'hed') bot. każda mieta rodzaju pszczelnika DRACOCEPHALUM, Linn.

dragon lizard, (d. li'zard) zool. waran wsch.-ind. VARANUS KOMODENSIS, największa jaszczurka (do 11 m.) z rodziny waranów VARANIDAE, podrzędu LACERTILIA, rzędu jaszczurkowców SAURIA gromady gadów REPTILIA typu kręgowców VERTEBRATA.

dragonnade, s. (dre'gonejd) hist. dragonada, prześladowanie protestantów fr. za rządów Ludwika XIV („Króla Słońca”), dokonywane głównie za pomocą napadu dragonów; stąd: nagły napad, rewizja domowa itp.

dragon plant, bot. smokowiec, ob. dragon tree.

dragonroot, s. (-rut') bot. 1) w St. Zj. Indian turnip, ARISÆMA TRIPHYLLUM . . . w Ang. obrazki paliste cuckoo-pint ARUM MACULATUM, Linn.

dragon's blood czerwona żywica różnych drzew: smocza krew z krwawosoku dragon tree DRACÆNA DRACO, Linn., dziś już mało używanego (na pokosty itp.), z trzcinopalmi CALAMUS DRACO i l.

dragon's-claw, s. (d. klo) ob. Coral-lorhiza.

dragon's-gall, (d. goł) bot. smocza żółć, pot. nazwa różnych chińskich goryczek rodzaju DASYSTEPHANA, ob.

dragon's-head, 1) ob. dragonhead; 2) astr. węzeł górny księżycy lub planety, ob. dragon's tail; ob. node; astr.; 3) her. kolor pomarańczowy.

dragon's mouth, (d. mauł) bot. lwia paszcza, pot. nazwa wyzłinu większego snapdragon ANTIRRHINUM MAJUS, Linn.; 2) pot. nazwa storczyka ARETHUSA BULBOSA, Linn.

dragon's-skin, (d. skin) w gw. górników znak na kopalnych pniach łuskowców LEPIDODENDRON i widłaków SIGILLARIA wyglądający jakoby łuska.

dragon's tail, (d. tejl) 1) astr. węzeł dolny księżycy lub planety; ob. dragon's head, ob. node; 2) her. kolor krwisty.

dragon's teeth, (d. ti'z) mit. kl. smocze zęby, ob. Cadmus; stąd: nasienie sporów i walk.

Dragon Throne, (d. gro'n) hist. dawny tron cesarstwa chińskiego, symbol potęgi chińskiej, rząd chiński sprzed r. 1911.

dragon tree, bot. drzewo smokowiec DRACÆNA DRACO, Linn., dający żywice, krwawosok; drzewo na

wyspie Kanaryjskiej obalone przez burzę w r. 1868, miało pono sięgać czasów budowy Piramid.

dragoon, s. (dragu'n) 1) staroświecki karabin; 2) rodzaj gołębia domowego, ob. **dragon** 12) c); 3) woj. dragon, dawniej infanterzysta na koniu, dziś część jazdy, **cavalry**.

dragoon, vt. 1) atakować dragonami; 2) zmuszać przemocą.

dragoonage, s. (dra'gunydz) przymus.

dragoonier, s. (-gu'ner) 1) przest. dragon i jego koń; 2) kto zmusza przemocą.

Dragon Guards, ang. królewska straż, składająca się z siedmiu oddziałów ciężkiej jazdy.

drag rake, roln. ciężka brona z załamanymi żelaznymi zębami do wycinania roli, wloka.

drag-stone mill, żarna do mielenia rudy.

drain, s. (drejn) 1) drenowanie, ubywanie; 2) to co drena: sączek, dren, kanał, rura; 3) to co jest osuszane, resztki cieczy, osad itp.; 4) usuwanie nadmiaru wody, drenowanie całej okolicy, osuszanie powierzchni lub podglebia; ob. **underdrainage**; 5) chir. sączek, dren.

drain, vi. 1) spływać, odpływać, wypływać; 2) (o naczyniu) opróżniać się (przez powolne ciągle odpływanie cieczy); 3) (o rzekach) wpadać, wpływać, uchodzić do (gen.).

drain, vt. 1) drenować, osuszać przez stałe usuwanie cieczy, wyczerpywać ciecz lub wilgoć, opróżniać z cieczy; 2) filtrować.

drainage, s. (-ydz) 1) drenowanie, osuszanie; 2) odpływ, co odpływa w drenowaniu; 3) sposób w jaki wody odpływają w okolicy lub w kraju; 4) sposób drenowania i materiał użyty do drenowania (sączki, drejny); 5) obszar objęty systemem odwadniania; 6) chir. drenowanie cieczy z rany, ropy itp.

d. basin (d. bejsn) dolina rzeki, zagłębienie rzeki, obszar ziemi, opadający ku zbiorowisku rzek i strumieni.

d. benefit, podwyższenie wartości gruntów, osiągnięcie przez drenowanie; służy często za podstawę opodatkowania.

d. coefficient, (drejn ko-efy'szent) współczynnik odwadniania; ilość wody, odpływającej w przeciągu doby wyrażona w cm. lub w calach głębokości na cm. lub cal kwadratowy powierzchni.

d. cycle, okres erozji.

d. district, St. Zj. władza zarządzająca odwadnianiem okręgu, uprawiona do nakładania specjalnego podatku.

d. theory, **d. hypothesis** (d. ġ'ori, d. hajpo'izys) psych. przypuszczenie, że dominująca w danej chwili czynność umysłowa odwołuje energię zawartą w różnych częściach mózgu, co tłumaczy zanik uwagi na inne czynniki podczas skupienia jej na jeden.

d. well, mar. ściek żęzowy.

drain arm, odnoga drenu.

draine, s. (drejn) zool. paszkoć, **TURDUS VISCIVORUS**, ptak z ro-

dziny drozdowatych, **TURDIDAE**; także **missel trush**, ob.

drained, adj. (-d) 1) drenowany, osuszony (z nadmiaru wody), wysączony; 2) wypity do dna; 3) wyczerpany, wyniszczony.

drainer, s. (-er) kto lub co opróżnia zbiornik (robotnik, maszyna, pompa, sączek).

drain hole, otwór ścieku.

drainless, adj. (-less) niewyczerpany, nie do wyczerpania (np. zapas wody).

drain rocket (d. ra'kiet) ogień sztuczny, wydający dużo dymu, używany do odszukania szpary w kotle.

drain tile, (drejn'tajl) palona glina do wyrobu sączków.

drain well, zbiornik na wodę z drenów, **sinkhole drainage**.

draisine, s. (drezi'n, od nazwiska wynalazcy Karola Draisa) dreżyna, pierwotnie dwukołowy welocyped, popędzany przez odbijanie się nogą; następnie: kol. wózek czterokołowy, jadący na szynach kolejowych, popędzany ręcznie dźwignią; także **dandy horse**, ob.

(I) drake, s. (dre'jk od draco) 1) przest. smok, sztandar ze smokiem albo w kształcie smoka; 2) przest. meteor; 3) hist. niewielkie działo z w. XVI i XVII; 4) hist. okręt lub galera średniowiecznych północnych wikingów, ob. **viking**; 5) skrót zamiast **drake fly**, ob.; 6) skrót zamiast **d. green**, ob.

(II) drake, s. (od staros. **andrake**; por. niem. **Enterich**), kaczor, ob. **duck**; 2) kamień w grze **duck on the rock**, ob.

d. fly, zool. muchówka majowa, używana przez rybołówców jako przynęta.

d. foot, kaczka noga, ozdoba nogi i fotelu, ob. **Dutch foot**.

d. green, kolor niebiesko-zielony, zwany także **drake's neck green**.

Drake's drum (drejks drom) ostrzeżenie o niebezpieczeństwie, sygnalizowane przez dudy; od legendy, że kiedykolwiek Anglia znajduje się w niebezpieczeństwie, odezwie się z zaświatów sygnał admirała sir Franciszka Drake'a, (ok. 1540—1596); por. rycerzy śpiących w Tatrach.

drakestone, 1) płaski kamień, ciśnięty prawie poziomo do wody i kilkakrotnie zakreślający łuk nad powierzchnią wody; 2) sport. ciskanie w ten sposób, zwany także **duck and drake**.

drakonite, s. (dre'konajt) petr. trachit porfirytowy z kryształkami sanidynu, labradorytu, biotytu, hornblendy, w masie skaleni alkalicznych, diopsydu i amfibolów alkalicznych, często z domieszką trydymitu.

drum, adj. (drum) gw. szk. smutny, markotny, oswiały, obojętny.

drum, s. (drem) 1) dram, waga, a) aptekarska, 3.888 gr. czyli 8 uncji czyli 60 granów; b) **avoirdupois**, 1.772 gr. czyli 1/16 uncji czyli 27.34375 grana; 2) miara pojemności, ob. **fluid dram**; 3) drobna ilość, trochę, odrobina, krztka, krztyna (dawniej krta, krsztyna); 4) lyk, w szcz. trucizny lub wódki; 5) gór. wagonik, ob.

tram; 6) leśn. a) Kan. klatki z kłód na tratwę; b) Norw. drewno z **Trammen**.

dram, vi. wypić drobny lyk; vt. 1) ważyć do dramy, np. nic jedwabną, ob. **drammage**; 2) częstować wódką itp. **with**; 3) gór. pchać wagonik.

drama, s. (dra'ma) dramat, sztuka teatralna o treści poważnej, dawniej przeważnie pisana wierszem, dziś przeważnie prozą; ob. **theater**.

dramalogue, s. (-log) recytacja dramatu przez jednego deklamatora.

dramatic, adj. (drame'tik) 1) dramatyczny, żywy, wyrażony akcją; 2) dramatyczny, zajmujący się dramatem i teatrem, np. **d. critic**; 3) wywierający głębokie wrażenie, np. **a d. incident**; **d. conflict**, teatr. węzeł dramatyczny, walka czynników uczuciowych lub społecznych, stanowiąca podkład akcji sztuki dramatycznej; **d. present**, ob. **historical present**.

dramatics, s. pl. (drame'tiks) 1) dzieła dramatyczne, produkcja literacka dramatów, wystawa sztuk dramatycznych w użyciu jako pl.; 2) umiejętność wystawiania sztuk dramatycznych, w użyciu jako sing.

dramatic unities, (d. ju'nitis) teatr. jedność akcji, czasu i miejsca w dramacie, ob. **unity**.

dramatis personae, (dre'matis pór-so'ni, na kontyn. eur. **drama'tis perso'ne**) spis osób, grających w dramacie, dawniej w porządku ważności w sztuce, w nowszych czasach w porządku ukazywania się (po raz pierwszy) na scenie; przen. także osoby, biorące udział w dramatycznym wydarzeniu.

dramatist, s. (dre'matist) dramaturg, autor sztuk dramatycznych.

dramatization, s. (-zej'szn) 1) dramatyzacja; a) przeróbka powieści na dramat; b) sceniczne przedstawienie prawdziwego zdarzenia; 3) opowiadanie zajścia w sposób żywy i pełen akcji; 4) psychoanal. przetworzenie myśli, stanowiących podkład snu, na formę dramatyczną.

dramatize, vt. (dre'matajz) dramatyzować, udrumatyzować; a) ułożyć wypadek historyczny lub współczesny w formie dramatu; b) opowiadać w sposób żywy i pełen akcji.

dramaturgy, s. (-tór'dzi) dramaturgia, produkcja i wystawa dramatów, literatura dramatyczna.

dramaturgist, s. (-ist) dramaturg, także **dramaturgne**, ob. **dramatist**.

drammage, s. (-ydz) waga w dramach tysiąca jardów jedwabiu lub rejonu; w użyciu jako miara rozmiaru motka.

dramma per musica (dra'ma per mu'zika, wł.) hist. muz. dramat muzyczny we Włoszech, poprzednik opery.

drummer, s. (-er) 1) robotnik, ważący jedwabne i rejonowe nici na dramy; 2) pot. osoba, zaglądająca często do kieliszka; 3) gór. robotnik popychający wagoniki.

dramshop, s. (-szap) szynk.

Drang nach Osten (drang nach os'ten, niem.) parcie na Wschód, tendencja państwa niem. ku rozprzestrzenieniu się na wschód i ku zaborowi krajów rzekomo niższych narodów („*minderwertige Nationen*”)

Bismarcka); po tysiącu lat przerwa-
na porażką w r. 1945; ob. Kultur-
kampf.

Draparnaldia, s. (drepórna'l'dia; od
bot. fr. Jakuba P. R. Draparnaud
(drapano) 1772—1805) bot. rodzaj
zieleni z rodziny CHÆTOPHORA-
CEÆ, CHLOROPHYCEÆ.

drap d'argent (dradarza~) fr. su-
kno ze srebra; hist. **drap-de-Berry**
(dra'döberl) wełniany materiał z
Berry; **drap d'or** (drador) sukno
ze złota.

drape, s. (drejp, od fr. drap) fi-
ranki.

drape, vi. 1) hist. wyrabiać sukno;
2) drapować, układać w fałdy i dra-
perie; vt. 1) hist. tkąć; 2) drapować,
zdobić draperią; 3) układać w fałdy,
np. suknię.

drapeau, s. (drapo', fr.) sztandar.

draper, s. (drej'per) 1) hist. su-
kiennik, wytwórca sukna; ob. **drap-
eress**; 2) sukiennik, handlarz su-
kna; 3) tapicer, układający draperie
ku ucieszeniu pamięci astronoma
Henryka Drapera (1837—1882); roz-
począł w r. 1885, ukończony w r.
1924.

Draper catalogue, astr. katalog
Drapera, zawierający spis 225,000
gwiazd do 10-ej wielkości, ułożony
przez Harvard College Observatory
ku uczczeniu pamięci astronoma
Henryka Drapera (1837—1882); roz-
począł w r. 1885, ukończony w r.
1924.

draperess, s.f. (-es) sukienniczka,
ob. **draper**.

draperied, adj. (drej'peryd) udra-
powany.

draper's teasel (d. ti'z) bot. szczeń
barwierska **fuller's teasel** DIPSACUS
PULLONUM, Linn.

drapery, s. (drej'peri) 1) sukien-
nictwo, materiały sukienne zbioro-
wo; 2) sukiennictwo, zawód handla-
rza sukna, dawniej zawód wytwórcy
sukna; 3) tkanina na odzienie, no-
szona luźnie, lub na ozdoby pokoju,
mebli itp. draperiami; 4) przen. u-
piększenie, np. życia; 5) drapowanie,
zdobienie draperiami; 6) astr. zorza
północna, gdy promienie układają się
w formie draperii.

drapery, vt. drapować, udrapować,
zawiesić w formie draperii.

drapeto -, przedr. (dre'pito; od
gr. drap'etes, zbieg, por. pol. dać
drapak) oznaczający ucieczkę, np.
drapetomania.

Drassidae, s. pl. (dre'sidi) zool. ro-
dzina pajaków, snujących pajęczynę
w kształcie lejka, na którego dnie
czają się (drassesthai' gr. czaić się).

drastic, adj. (dres'tik) drastyczny,
med. szybko działający, d. **remedy**;
d. **measure**, surowe zarządzanie.

drat, int. (drat, skośl. God rot) gw.
przeklęty.

draught, s. (draft) ob. **draft**.

draughtboard, s. (draft'board) 1)
rysownica, ob. **drawing board**; 2)
szachownica.

draughts, s. pl. (drafc) Ang. war-
caby, w St. Zj. **checkers**, ob. **chess-
board**.

draughtsman, s. (drafc'men) 1)
rysownik; 2) Ang. figura w warca-
bach.

Draupadi, s. (draupa'di) ob. Ma-
habharata.

Draupnir, **Draupner**, s. (draup'nir,
-ner) mit. nord. cudowny złoty pier-
ścień Wotana, ukuty przez karły; w
co dziewiątą noc przebywało osiem
takichże pierścieni.

drave, v. przest. czas przeszły od
drive, dziś **drove**.

Dravida, s. (drawi'da) 1) Drawida,
tubylec Indj Wsch.; 2) Indie Po-
łudniowe; 3) język Drawidów, ob.
Dravidian language; 4) hist. bu-
downictwo Drawidów.

Dravidian, adj. (-djen) dotyczą-
cy a) Drawidów, b) ich języka.

Dravidian, s. 1) Drawida, członek
starożytnego narodu w Indiach
Wschodnich, stanowiącego tubylczą
ludność Południowego Hindustanu
(przed przybyciem ariów) z wyjąt-
kiem zachodniego wybrzeża, ostedlo-
nego przez Scyto-Drawidów; niskie-
go wzrostu, bardzo ciemnej cery, z
nosem szerokim i płaskim; Drawido-
wie uważani są za negroidów (spo-
krewnionych możliwie ze rdzennymi
Australczykami) albo za potomków
rasy kaukaskiej, zmieszanej z daw-
niejszą ludnością czarnoskórą; pół-
nocni Drawidowie są myślicami i
pierwotnymi rolnikami, południowi
zaś obejmują pięć szczepów nawpół
cywilizowanych i rozmaite szczepy
pierwotne; wszyscy należą do ni-
skich kast indyjskich.

Dravidian architecture, budownic-
two południowych Indj, znamienne
w szcz. ogrodzonymi świątyniami
bramańskimi i hinduskimi i wysoki-
mi gopurami, ob. **gopura**.

Dravidian languages (d. leng'ui-
dżys) dawniej **Dravido-Munda**, ro-
dzina języków aglutynacyjnych (ob.
str. 47, szp. 3), języki drawidzkie,
niespokrewnione z żadną inną grupą
języków; rodzina ta obejmuje: 1)
grupę drawidzką (Kanara, Kadagu,
Kota, Kuruch czyli Oraon, Malaja-
lam, Malto Toda, Tulu); 2) grupę
andhracką (Gondi i Czond pośred-
nie między obiema grupami oraz
Telugu); 3) Brahui, ob. **Munda
languages**.

Dravidic, adj. ('-ik) drawidzki, ob.
Dravidian, adj.

draw, s. (dro') 1) ciągnięcie, cią-
gnięcie; 2) wynik bez rezultatu, gra
nierozstrzygnięta, ob. **tie**, w sza-
chach: remis (remi'); 3) to co jest
ciągnięte lub ma być ciągnięte albo
z czego ma się wyciągać, a) wygrana
loteryjna; b) los; c) esencja herba-
ty; d) uderzenie przy wyciąganiu
metal; 4) ruchoma część podnoszo-
nego mostu i otwór pozostawiony
przez jej podniesienie; 5) atrakcja,
osoba, sztuka lub program, ściągą-
jący publiczność; 6) wabik; 7) St.
Zj. koryto wysychłej rzeki lub szeroki
i głęboki jar, odwadniający sąsiednią
okolicę bez sztucznego drenowania;
8) gór. obniżanie się powierzchni
ziemi nad kopalniami wcześniejsze niż
postęp kopania pod ziemią; 9) karty.
wyciągnięcie karty; 10) mech. prze-
ciąganie metalu (na drut); ciąg;
ob. poniżej **draw**, v.

draw, vi. 1) ruszyć się, d. **away**,
wysunąć się, d. **back**, cofnąć się, d.
together, skupić się; 2) szachy. cią-
gnąć, zrobić ciąg; 3) przyciągać pu-

bliczność, mieć siłę atrakcyjną; 4)
ciągnąć, nosić, **this engine draws
well**; 5) zanurzyć się, ob. **draft**, s.;
6) zakończyć grę bez rozstrzygnięcia;
ob. **draw**, s. 2; 7) rysować zawodowo,
zajmować się rysowaniem; 8) cią-
gnąć (na kogoś), wypisać tratę; 9)
zasięgać informacji; 10) mieć ciąg,
jak np. komin; 11) bilard. cofać się;
12) med. ciągnąć, naciągać jak pla-
ster gorczyczny itp.; 13) myśl. szu-
kać tropu; to d. **on**, ciągnąć się,
trwać.

draw, vt. 1) ciągnąć wprzód, jak
powóz; ciągnąć w bok, jak zasłone
na scenie lub portierę u okna; pod-
nosić w górę, jak most podnoszony,
słowem kierunek ciągnięcia wynika
ze związku; 2) przewieźć, przeprowa-
dzić, usunąć; 3) ściągać ku sobie,
przyciągać; 4) czerpać, wchłaniać,
wdychać; 5) zanurzając się usunąć
tylże wody lub tp., wymagać takiego
zanurzenia; 6) przysporzyć, **the de-
posit draws interest**, wkładka przy-
nosi procent; 7) wyciągnąć (szablę
z pochwy, zęb ze szczęki, wodę ze
studni); 8) wyciągnąć z kogo infor-
mację, zeznanie, wyznanie; 9) wy-
brać, np. z masy inwentarza mle-
czne krowy, nośne kury, najlepiej
tuczące się świnię, dobrego stadnika;
10) wybrać sumę pieniężną ze swego
rachunku bankowego; 11) wy-
ciągnąć esencję, np. z herbaty przez
zalanie ukropem; 12) wyssać siłę, o-
słabić, zniszczyć, **this calf draws the
cow**; 13) hist. wypatroszyć skazańca,
wyrok średniowiecznego sądu **hanged
and drawn** oznaczał powieszenie, na-
stępnie wypatroszenie skazańca, cza-
sem wleczenie zwłok po ziemi za wo-
zem; ob. **quartered**; 14) zabrać, np.
usunąć ogień z rusztu kominka,
zdjąć obrus ze stołu, d. **the fire**, d.
the tablecloth; 15) pozostawić zapa-
sy, partię szachową, wyścig itp. bez
rozstrzygnięcia; 16) ściągnąć (twarz)
jak zmartwienie, niespodzianka, cy-
tryna; 17) rysować, kreślić; nakre-
ślić słowami; ułożyć, zrehabilitować,
np. **to d. a letter**; 18) pociągnąć (po-
równanie), wyciągnąć (wniosek) **to d.
a comparison**, **to d. a conclusion**;
19) barta. czyścić uler od samego spo-
du; 20) bilard. uderzyć piłę nisko,
aby się cofnęła, zagrać cofanego; 21)
bud. ociosać wystające kanty kamie-
nia, gładzić; 22) cegieln. wybierać
wypalone cegły z pieca; 23) golf. u-
derzyć kulę z fałszem; 24) karty a)
wziąć kartę ze stołu w miejsce karty
odrzuconej albo wydanej; b) wycią-
gnąć od przeciwnika atuta lub asa
przez stosowne podegranie; 25) lej.
świec. maczać knot w wosku itp. i
przeciągać przez kolejno coraz szer-
szy otwór; 26) mech. przeciągnąć
metal przez zaciski i coraz weźsze
rurki wydłużając go w drut; 27) met.
skrót za **to d. the temper**, hartować
stal; 28) muz. wyciągnąć rejestr or-
ganów; 29) myśl. wywabić zwierza
z nory; 30) roln. wyjmować roślinki
tytoniu z grządkki przed przesadze-
niem; 31) sport. wyjść na równo,
tylę wygranych co przegranych; 32)
tk. przeciągnąć (nici osnowy) przez
drukliki **heddles** stosownie do wy-
maganego wzoru (pattern); **to d. (a)
blank**, wyciągnąć pusty los; **to d. a
feather** (robiąc strzałę) oskrobać du-
tkę z puchu; **to d. against**, kup. cią-
gnąć (trasować) na rachunek de-
pozytu lub należytości; **to d. a line**,

albo *the line*, oznaczyć granicę poza którą dalszych kroków podobnego postępowania nie zniesie się; dotąd i nie dalej; to *d. back*, otrzymać zwrot sumy niesiuszne nadpłaconej (w podatku, ciele itp.); to *draw in*, a) wciągnąć, zwabić; b) wysować, umieścić w rysunku lub obrazie; c) kolejno zmniejszać każdą następującą część; to *d. in one's horns*, umitygować atak; to *d. lots*, ciągnąć losy, zdać rozstrzygnięcie na los (w St. Zj. gdzieś gdzie rozstrzygnięcie wyborów przy równości głosów); karty: ciągnąć losy w celu oznaczenia miejsc dla każdego gracza; szachy: ciągnąć losy, kto w pierwszej partii gra białymi a kto czarnymi itd., itd.; to *d. off a* wyciągnąć np. w destylacji; b) cofnąć się często o krok dla lepszego rozmachu; to *d. on*, a) wciągnąć, włożyć, np. rękawiczki; b) ob. vi.; to *d. oneself up*, wyprostować się, zmienić postawę, przybrać postawę pełną godności; to *draw out*, wydostać co z kogo, ob. powyżej vt. 8); to *d. the curtain a*) rozpocząć lub zakończyć przedstawienie; b) ukrywać, zataić; to *d. a head*, doprowadzić do dojrzewania np. spisek; med. doprowadzić czerak lub tp. do dojrzewania; to *d. up*, a) ułożyć (pismo, mowę), ob. wyżej 17); b) ustawić, uporządkować np. front wojskowy; c) przysunąć bliżej, np. krzesło do stołu; d) zatrzymać się (zajęchawszy przed wejście do domu), stanąć (na miejscu przeznaczenia).

draw-arch (d.'arč) ruchomy łuk mostu podnoszonego.

drawarm, s. (dro'arm) druk. rączka prasy ręcznej.

drawback, s. (dro'bek) 1) kto się cofa; 2) utrata, przeszkoda, niepożądany czynnik, wada; 3) kup. a) zwrot nadpłaty; b) premia wywozowa; 4) mech. część którą można wyciągnąć z powrotem, w szcz. w hutn. część formy odlewniczej którą można wyciągnąć, ażeby zdjąć z niej model; także płyta lub tp. na której tę część wyciągnąć można; *d. lock*, ślus. zamek do otwierania z wnętrza przez odsunięcie zasuwki, a z zewnątrz kluczem.

drawbar, s. (-'bar) 1) belka ciągnąca, trzymająca hak holowniczy; 2) kol. mufka złączowa; 3) St. Zj. ruchoma belka w ogrodzeniu.

d. horsepower, ilość sił konnych, wykonana przez ładunek belki, ciągnącej przy pewnej chyżości.

d. load, ładunek belki ciągnącej, ob. wyżej.

drawbeam, s. (dro'bin) dźwąg, dźwizek, windka.

drawbench, s. (d.'benč) met. przeciągarka do przeciągania drutu (metal na drut).

drawboard, s. (d.'bord) 1) rysownica; 2) przenośna deska lub więcej desek do pokrycia pustego miejsca między platformą a wagonami, między dokiem a statkiem itp.

drawbridge, s. (d.'brydž) hist. most zwodzony; bud. most podnoszony jednostronnie; *double d. most* podnoszony dwustronnie.

Drawcansir, s. (dro'kensör), postać chełpliwego junaka w farsie Jerzego księcia Buckingham (1628-1687) „The Rehearsal”; idzie na pole bi-

twy i wybija do nogi wszystkich walczących po obu stronach; satyra na „Almanzora” Jana Drydena (1631-1700).

draw cock, mech. ob. *pet cock*.

drawcut, s. (dro'kót) cięcie wykonane pociąganiem.

draw dock, zagłębienie w brzegu rzeki używane jako dok.

drawdown, s. (dro'daun), rozmiar obniżenia poziomu cieczy przez pompowanie, przestrzeń, o jaką opada powierzchnia cieczy, np. wody w studni wskutek pompowania.

drawee, s. (dro-'i) pr. trasat (m), trasatka (f), osoba, na którą trasant wystawi tratę.

drawer, s. 1) (dro'er), kto lub co ciągnie, nalewa, rysuje; w szcz. a) kto nalewa trunki z beczki do szklanki lub z butelki do kieliszków; b) rysownik; c) mech. robotnik przy czesaniu ob. *drawing frame*; d) przeciągacz drutu itp.; 2) (dro'r) szuflada; 3) pl. (dro'r-z) kałesony, dawniej gacie, gątki; 4) pr. (dro'er) trasant, wystawiciel trasy, weksłu, czeku.

drawer pull, rączka szuflady.

drawfile, vt. piłować pilnikiem w poprzek.

draw game, gra w domino z dobieraniem kamieni z zapasu pozostałego na stole.

d. gate, ruchoma część wrót służowych, którą można podnieść.

drawgear, s. (d.'gir) 1) uprząż na konie robocze; 2) na eur. kolejach mufka złączowa.

drawglove, s. także *drawgloves*, 1) dawniejsza zabawa towarzyska, polegająca na tym, kto przedzie wciągnie rękawiczki; 2) łucz. ob. *drawing glove*.

drawhead, s. (-'hed) 1) kol. przód belki ciągnącej, ob. *drawbar*; 2) mech. ta część doświadczałnej maszyny, na którą bezpośrednio działa siła pociągowa; 3) tk. część czesanki, *drawing frame*, którą wyczesuje się i łamie paździerz.

drawhorse, s. (-'hors) mech. kobyłka, koziołek.

drawing, s. (-'in), 1) ciągnięcie, ciągnięcie, przyciąganie, wyciąganie; 2) rysunek, malowidło, szkic, wykonany ołówkiem, kredką, piórem, pędzlem; 3) Ang. a) szczypta herbaty do zaparzenia; b) kup. wpływ kasowy; in d. rysunek poprawny, *out of d.*, rysunek błędny.

d. account, 1) rachunek, z którego spółnicy przedsiębiorstwa handlowego pobierają sumy pieniężne na wydatki domowe do wyrównania z rocznego obliczenia zysków; 2) rachunek bieżący, ob. *current a.*

d. bench, ob. *draw bench*.

d. board (d. bo'rd) 1) rysownica, deska, na której przymocowuje się papier do rysowania; 2) ob. *d. frame*; 3) gruby papier lub karton o twardej i gładkiej powierzchni używany do rysunków piórkowych.

d. card, osoba lub rzecz, stanowiąca atrakcję zakładu, programu, przedsiębiorstwa handlowego itp.

d. frame, (d. frejm) 1) jedwabn. maszyna do czesania surowego je-

dwabiu przed cięciem i gręplowaniem; 2) powroźn. maszyna do wyczesywania paździerz konopnych; 3) przedz. czesanka, maszyna do wyczesywania paździerz.

d. glove, łucz. ob. *drawglove*, s. 2), *shooting glove*.

d. ink, atrament rysunkowy.

d. knife, (d.najf), ob. *drawknife*.

d. office, sala rysunkowa.

d. paper, papier specjalnie przyrządzony do rysowania i do malowania akwareli.

d. pen, pióro rysunkowe, w szcz. a) do liniowania, ob. *ruling p.*; b) pióro do ręcznych rysunków, czułe na nacisk w celu kreślenia linii cieńszych i grubszych.

d. pin, Ang. pluskiewka (do przymocowywania papieru rysunkowego do rysownicy).

d. pliers (d. plaj'ers), ob. *draw-tongs*.

d. room, adj. salonowy, a) elegancki, w dobrym tonie; b) zaopatrzone w salę przyjęć.

d. room, s. (d. ru'm) salon, sala przyjęć w prywatnym mieszkaniu; kol. prywatny przedział salonowy w wagonie sypialnym; *d.-room car*, kol. dawniej wagon salonowy; gw. kol. salonka; dzłś: wagon sypialny z przedziałami salonowymi.

drawk, s. (dro'k) Ang. gw. roln. każdy chwast rosnący w zbożu, jak np. owies głuchy, stokłosa kostrzeba, żylica roczna itp.

drawknife, s. (dro'najf) stol. 1) ośnik, przyrząd do strugania drzewa, ostry nóż z (umieszczonymi po obu końcach noża) dwiema poprze-

cznymi rączkami do pociągania oburącz ku sobie; 2) przyrząd do zacinania na desce linii, po której ma iść piła.

draknot, s. (dro'nat) mar. węzeł skrótkowy.

drawl, vt. (dro'l) 1) przeciągać w wymawianiu samogłosek; 2) wymawiać powoli, cedić słowa; 3) działać i poruszać się leniwie i zwolna.

drawing, s. (dro'lin) bot. wielniana ERIPHORUM.

drawlink, s. (-'link) = *drawbar*.

drawn, adj. (dro'n) imiesłów od *draw* (ob.), w szcz. a) wyciągnięty wzdłuż; b) myśl. wytopiony; c) wypatroszony; d) wyblakły (o roślinach, które ucierpiały wskutek braku światła); e) oczyszczony od cząstek żelaza przez przeciągnięcie (metal) magnesem.

d. bond, papier wartościowy wypowiadany przez towarzystwo przed datą płatności.

d. glass, szkło ciągnięte, odr. dętego lub prasowanego.

draw-off pipe mech. przewód spustowy.

drawshave, s. = *drawknife*.

drawspan, s. ('span) bud. ruchome prześło mostu podnoszonego.

drawtongs, s. pl. w użyciu jako sing. (dro'tongs) mech. przyrząd do trzymania drutu w szczypcach podczas przyciągania.

draw-water (d. uo'der), szczygieł eur., ob. goldfinch.

draw-well (d. uel) = **drawing card**.

draw well (d. uel) źródło lub studnia z której czerpie się wodę cebrem (nie rurami).

dray, s. (drej) 1) platforma na dwóch (rzadko czterech) kołach z dyszlami, bez bocznych ścian, do przewożenia wielkich ciężarów; czasem bez kół tylko na załubcach jak sanie; 2) skrzynka na kołach.

dray, vi. powozić takim pociągiem, objeżdżać takim wózkiem zwłaszcza stale dla zarobku jako przekupień albo przewoźnik; vt. transportować, przewozić, ob. cart, vt.

drayage, s. (-ydż) 1) przewożenie, transportowanie; 2) ładunek, transport; 3) przewożowe, wynagrodzenie za przewóz.

dray horse, koń pociągowy do dużych ciężarów.

drayman, s. przewoźnik.

dread, adj. (dred) 1) straszny, okropny, budzący trwogę; 2) budzący respekt, cześć, uszanowanie.

dread, s. niepokój o najbliższą przyszłość, uczucie trwogi przed bliskim niebezpieczeństwem, strach; 2) uczucie pokornej czci wobec czegoś wyższego, pokora wobec majestatu.

dread, vi. trwożyć się; vt. obawiać się (czegoś) w wysokim stopniu; bać się (gen.), niepokoić się o (acc.).

dreadful, **dreadily**, adv. (-ful, -li) strasznie, okropnie, niepokojąco.

dreadness, s. (-nes), okropność, groza.

dreadnaught, -nought, s. (dred'not) 1) człowiek co nie zna trwogi; 2) płaszcz z bardzo grubego sukna; także sam materiał; ob. **fearnought**; 3) mar. drednot, pancernik wojenny z szeregiem wielkich dział tego samego kalibru; wyraz przyjęty od nazwy pierwszego statku tego rodzaju, ang. D. z r. 1907, mającego 17,000 ton pojemności, chyżości 21 węzła i działa 12-calowe; od owej pory pojemność wzrosła do 35,000 ton, kaliber do 15", i ustawicznie rośnie.

dream, s. (dri'm) 1) przest. radość, muzyka, melodia; 2) marzenie sennie; 3) marzenie na jawie, pragnienie, życzenie.

dream, vi. 1) śnić, mieć sny; 2) śnić na jawie, marzyć, popuszczać wodze fantazji; vt. 1) śnić o (loc.), słyszeć, widzieć, odczuwać rzeczy urojone; roić o (loc.) marzyć o (loc.); to **d. away one's life**, przemarzyć całe życie.

d. analysis, (d. ena'lizys) psychanal. badanie szczegółów snu w celu odkrycia pokrewieństwa myśli danej osoby z jej życiem podświadomym i pragnieniami stłumionymi.

d. book, sennik, wykładanie snów.

d. dance, ob. **dance**.

dreamery, s. (-ro) marzycielstwo.

dreamful, adj. (-ful) marzycielski; -ly, adv. (-li) rojąco, marzycielsko; -ness, (-nes) marzycielstwo.

dreamhole, s. (-hol) hist. otwór w murze wieży zamkowej lub więziennej.

dreamer, s. (-er) marzyciel; 2) hist. D. wyznawca kultu religijnego indiańskiego, wszczętego przez „proroka” Smohalla, głowę szczepu Wanapum (1850—1860) w stanach Idaho, Oregon, Washington; próba połączenia tradycji indiańskich z obrzędami KKK; służba Boża niedzielną, śpiewy, tańce.

dreamingly, adv. (-i~li) rojąco, marzycielsko.

dreamland, s. (-lend) świat marzeń, świat bajek, świat snów.

dreamlike, adj. (-lajk) senny, urojony, wymarzony, podobny do marzenia.

dream name, imię wysnione, imię nadane śpiącej osobie w jej śnie.

dreamsy, adj. (dri'm'si) senny, śpiący, rozmarzony.

dreamtide, s. (-tajd) godzina marzeń, pora snów, czas urojeń.

dreamworld, s. (-uórl) świat marzeń.

dreamy, adj. (-) senny, marzący, marzycielski.

dreary, adj. (dre'ri) 1) okrutny; 2) smutny, zasmucający, pośpny, samotny, opustoszały; nudny, chmurny.

(I) **dredge**, s. (dredż) od fr. dragée, cukierek z korzeniami.

(II) **dredge**, s. (od rdzenia draw, drag) 1) bagier, droga, ciężka żelazna rama z worem ze sieci wleczona na dnie morza, w szcz. do łowienia mięczaków, skorupiaków itp. bagrowizny; także łódź używana do wleczenia tej ramy; 2) maszyna do bagrowania, pogłębiarka, ob. **dredging machine**.

(III) **dredge**, s. (od fr. dravière skośl. na normandzkie dragie) roln. mieszanka zboża do siewu, w szcz. owies z jęczmieniem na siód (malt).

dredge, vt. pogłębiać, bagrować; szukać (ostrzyg), to **d. for oysters**.

dredger, s. (-er) 1) pogłębiarka, bagier, bagrownica; 2) robotnik kierujący pogłębiarką, także **dredge-man**; 3) łódź używana do łowienia bagrowizny, ob. (II) **dredge**, s. 1); 4) kuch. puszka z dziurkowanym wiekiem do posypywania mąką stolnicy, mięsa itp.

d. bucket (d. bo'ket) kubel pogłębiarki, czerpak bagrowy.

dredging, s. (-in~), 1) bagrowanie, czynność pogłębiania; 2) bagrowizna, przedmioty wydobyte bagrem z dna.

d. machine, pogłębiarka, bagrownica, bagier, maszyna do pogłębiania dna wody, do kopania piasku itp., do kopania rowów, basenów, doków itp.; liczne rodzaje bagrów sprowadzają się do trzech typów: a) z czerpakami na pasie bez końca; b) z jedną dużą łopatą (o pojemności małego wagonu) na końcu jednej dźwigni; c) z pompą lub ssącą rurą.

Dred Scott case, hist. St. Zj. skarga z r. 1848 murzyna Dreda Scotta, niewolnika, o wolność, ponieważ żył przez jakiś czas na wolnej ziemi w Illinois; najwyższy trybunał odrzucił skargę ponieważ Scott jako niewolnik nie jest obywatelem, a zatem nie

może dochodzić swych praw przed sądem; decyzję ułożył prezydent najwyższego trybunału, Roger D. Taney z Md.; dwaj sędziowie, Benjamin R. Curtis z Mass. i Jan McLean z Ohio zgłosili odmienną opinię.

drag, s. (dreg) gnilna materia, osad, fuzy, odpadki, resztki; pl. drożdże.

Dreibund, s. (draj'bund, niem.) trójjprzymierze utworzone w 1882 r. przez Niemcy (Bismarck), Austro-Węgry (Andrássy) i Włochy (Crispi), trwało aż do pierwszej wojny, 1915, kiedy Włochy (Mussolini) opuścili swych aliantów i przeszli na stronę wrogów.

Dreikaiserecke, s. (drajkaj'zer-e'ke; kął styczny trzech cesarstw) hist. e-ur. przyjacielski zjazd trzech najmniejszych cesarzy Eur. w Skiernewicach, gdzie stykały się monarchie niemiecka, austro-węgierska i rosyjska, w r. 1884; po 60 latach ani jedna z tych monarchii nie istnieje.

Dreissensia, s. (drajsen'sja od belg. lekarza Dreyssena), zool. rodzaj małżów, LAMELLIBRANCHIATA, rzędu EULAMELLIBRANCHIA.

drench, s. (drencz) 1) moczenie, przemoczenie; 2) to co moczy i to co się moczy, np. bielizna, skóra; 3) łyk, haust; 4) napój wiany do gardła, np. lekarstwo.

drench, s. (drencz) 1) poić, zmuszać do picia, wlewać do gardła, np. medycynę koniowi; 2) przemoczyć, namoczyć.

drencher, s. (-er) kto lub co moczy, w szcz. a) garb. robotnik kontrolujący przez tydzień moczenie skóry w kiszonych otrębach, ob. **bran drench**; b) aparat do moczenia.

dreng, s. (drencz) stare pr. ang. sprzed najazdu Normanów (1066) wolny kmiotek dzierżawiący ziemię w połączeniu z obroną wojenną.

drengage, s. (-ydż) st. pr. ang. rodzaj dzierżawy, ob. **dreng**.

Drepanaspis, s. (drepanes'pis) paleont. rodzaj kopalnych ryb, ob. **Ostracodermi**.

Drepanidae, s. pl. (drepani'di) zool. rodzina drobnych motyli nocnych, od zagiętych skrzydeł, zwane pot. **hooktips**.

drepaniform, adj. (dre'paniform) bot. i zool. sierpowy, zaokrąglony w kształcie sierpa.

Drepanis, s. (dre'panis) zool. rodzaj ptaków śpiewających, obejmujący niedawno wytypowanego hawajskiego **mamo**, ob.

drepanium, s. (dripej'njom) bot. wierzchołka o łodygach równoległych do głównej osi.

drepanoid, adj. (dre'pano-id) kształtu sierpa.

Dresden, s. (drez'dn) Drezno, stolica dawnego królestwa Saksonii; D. china porcelana misieńska z Miśni (Meissen czyt. maj'sen) pod Drenem; **D. point lace** a) słynna koronka drezdeńska XVIII w.; b) saska imitacja koronki brukselskiej.

dress, adj. (dres') 1) dotyczący strojnego ubrania, galowy, niedzielny, świąteczny (tylko odnośnie do ubrania); 2) wymagający stroju galowego, np. **d. reception**, przyjęcie urzędowe lub uroczyste, na jakie na-

leży włożyć ubranie frakowe; 3) d. rehearsal ob. poniżej.

dress, s. 1) przest. zachowanie się; 2) ubranie, strój, odzież, suknia, poet. szata; 3) przebranie, np. *Hamlet in a modern d.*, przedstawienie „Hamleta” w nowoczesnych strojach; 4) krochmal; 5) młyn. a) bruzda w żarnie; b) wygląd maki w szcz. co do równości młahu i śladów otrąb; 6) zool. rodzaj upierzenia stosownie do pory roku, np. *winter d.*

dress, vi. 1) ubierać się: a) wkładać na siebie odzienie; b) mieć zwyczaj starannego strojenia się, *she dresses very well*; c) włożyć strój galowy, *if you want to go to this reception, you have to d.*; 2) dać się oskubywać, *this chicken d.-s easily*; 3) woj. równać się, *right, dress!* równaj się w prawo!

dress, vt. 1) przest. wyprostować, wyrównać, skierować wprost ku (dat.); 2) przygotować, gotować, porządkować; to d. a fowl, skubać drób przygotowując do jedzenia; obrabiać narzędzie młotkiem itp. przygotowując je do użycia; czyścić (knot) w lampie naftowej lub w palniku naftowego pieca; czyścić i gładzić powierzchnię mebla itp.; zdobić (osobę) na przyjęcie; to d. hair with flowers, ears with earrings; 3) czyścić, np. młynkować zboże, płukać kruszec, oczyszczać mięso, przeznaczone na targ; 4) karty. w niektórych grach wkładać wyznaczoną ilość sztonów (żetonów, ob. (f) counter) przed rozpoczęciem partii; 5) konie: a) czyścić zgrzeblę; b) trenować; 6) mar. ubrać okręt we flagę, d. ship; 7) mech. opatrzyć koło szlifierskie, wyrównać do należytego stanu, ob. true up; 8) med. opatrzyć (ranę itp.), nałożyć (bandaż, opaskę itp.); 9) młyn. przesiewać mękę; 10) ogr. strzyc; 11) woj. równać (szereg, rząd); d. up, włożyć strój galowy lub wieczorowy, pot. wystrzelić się; dressed up (o okręcie) z wywieszoną flagą.

d. cap (d. kiej), mar. i woj. galowa czapka.

d. circle (d. serkl) część widowni w teatrze, w której zwyczajnie publiczność zasiada w stojach galowych; zwyczaj w St. Zj. dawniej nieznaną, a ściśle dochowywaną obecnie, zwłaszcza w operze; w Eur. w niektórych krajach zamierzająca.

d. coat (ko't) cywilny lub dyplomatyczny frak, woj. i mar. uniform galowy.

d. down, przest. ganić, karcić.

dressed, adj. (drest) 1) ubrany, odziany; 2) strojnie odziany; 3) ogr. strzyżony; 4) archeol. obrobiony (o oolitach nadszczerbionych widocznie umyślnie przez człowieka).

d. kid, wyprawiona skóra kozłeca.

d. line, czesany len lub konople, ob. hackle.

d. masonry, fasada kamienna wykończona gładko.

dresser, s. (-er) 1) osoba odziana zawsze starannie i modnie; także strojnisz (m), strojnisia (f); 2) w szpitalu pielęgniarz lub pielęgniarzka do opatrywania ran i zmiany opatrunków; 3) w teatrze garderobier (m), garderobiana (f), osoba nadzorująca garderobę teatralną i wydająca aktorom i aktorkom stroje

w dobrym stanie; 4) masz. robotnik utrzymujący narzędzia w należyłym stanie i usuwający drobne wady, wynikłe z używania; także narzędzie używane w tym celu; 5) (od fr. *dressoir, dresoar'*) a) blok rzeźnicki, ława, stół kuchenny lub stołnica do cięcia i przygotowywania mięsa; b) szafka lub półka na porcelanę i na narzędzia kuchenne; c) komoda z szufladami i zwyczajnie z lustrem; toaleta, toaletka.

dress face (d. fejs) gładkie wykończenie tkaniny, nadające jej połysk i pokrywające ślad tkaniny.

d. form, manekin, drewniana forma w kształcie tułowia kobiecego do mierzenia sukni w krawieczyźnie.

d. goods, materiały na suknie damskie.

dressings, s. (-in~) 1) ubieranie, płukanie kruszcu, wygładzanie kamieni; 2) to co odziewa, a) odzież, ubranie, szata; b) nawóz stajenny, nawóz sztuczny; jeżeli nie worany, zwie się top d.; c) krochmal, klej itp. do usztywnienia tkaniny; 3) skarceńie; 4) bud. ozdobne wykończenie, np. odrzwi; 5) kuch. sos, majonez; 6) med. opatrunek.

d. case (d. klejz) skrzynka lub torebka z przyborami toaletowymi.

d. forceps (d. for'seps) chir. kleszcze (pinceta) kształtu nożyczek do opatrunków.

d. glass, zwierciadło stojące na toalecie (nie wiszące).

d. gown (d. gaun) 1) peniuar (fr. *peignoir*), płócienna zarzutka damska, używana podczas czesania w gotowni; 2) szlafrok damski sukieniny lub jedwabny; 3) szlafrok męski, często bardzo wystawny i kolorowy; także bathrobe.

d. room, szatnia, ubieralnia, gotownia, garderoba, pokój do przebierania się, pokój toaletowy (nie toaleta, któryto wyraz ostatnio w znaczeniu pokoju) raczej oznacza, tak samo jak ang. *toilet*, (ustęp).

d. station (d. stej'szn) woj. stacja opatrunkowa; w St. Zj. aid s.

d. table, 1) toaleta, toaletka, niski stół z lustrem, przeznaczony do wykończenia ubierania się dla osoby siedzącej przy nim przed lustrem; 2) stół do płukania kruszcu, do wyprawiania skóry itd.

dressmaker (d.-mej'ker) 1) krawiec damski; 2) krawczyni (f); -ship, s. (-szyp) krawiectwo damskie, krawieczyzna damska, wyrób sukien damskich; także dressmakery, s. (dras'mej'kri).

dressmaking, s. (-in~) wyrób damskich sukien.

dressparade (d. parejd') 1) woj. parada galowa; 2) najlepsze odzienie, jakie kto posiada.

d. rehearsal (d. reher'sel) teatr. próba generalna, na której aktorzy po raz pierwszy wkładają odzież wymaganą w sztuce i mają wszystkie potrzebne w sztuce przybory (np. telegram, książkę, fuzję itp.) jakie na poprzednich próbach zastępowała i-maginacja.

d. shirt (d. szört) biała koszula męska z krochmalowym gorsetem.

d. suit (d. sut') ubranie frakowe.

d. tie (d. taj') krawat do fraka, krawat frakowy, ob. evening dress, 2 b).

d. uniform (d. ju'niform) mar. i woj. St. Zj. ciemno-niebieski mundur odświętny na pewne uroczystości, ob. full-dress u., special full-dress u.

dressy, adj. ('-si) strojny; dressily, adv. (li) strojnie; dressiness, (-nes) strojność.

drew, s. (dru) bot. = eelgrass ZO-STERA taslemnica.

drew, v. czas przeszły od draw.

drewite, s. (dru'ajt; od mineraloga ang. Jerzego Drew'a (dru'a) 1881—1913) bardzo drobnoziarnisty (proszkowany) biały osad prawie czystego węglanu wapnia na wyspach Bahamskich i innych na dnie lagun.

dribble, s. 1) kropla, kapka, kapalina; 2) deszcz spadający kroplami, kapuśniaczek; 3) posuwanie piłki krok za krokiem; 4) osad topionego szkła na dnie donicy.

dribble, vi. (drybl) 1) kapać; 2) ślinić (jak dziecko albo idiota); 3) marnować czas, marnować życie; 4) sport. postępować z piłką bardzo powoli naprzód; vt. 1) wylewać kroplami; 2) sport. posuwać piłkę bardzo powoli naprzód.

dribbler, s. 1) kapiący; 2) robotnik, usuwający osad z dna donicy.

dribblet, s. (dri'blet) kropelka, drobniak, drobnotka.

dribble cone (d. ko'n) geol. stożek stęzonych kropelek lawy.

dried, part. od dry (drajd) uschły, wyschnięty.

-dried, przyr. wysuszony, air-d., sun-d., wysuszony na wietrze, na słońcu; smoke-d. wędzony.

dried alum = burnt alum.

d. meat, mięso suszone, solone i zwykle wędzone.

d. milk, mleko proszkowane, ob. evaporated milk, milk.

drier, adj. (draj'er) suchszy, driest, (-est) najsuchszy, od dry.

drift, adj. (dryft) dryfujący, powodujący dryfowanie.

drift, s. 1) wiew, wianie, pęd, prąd, nacisk, siła napędu, przemożny wpływ; 2) parcie (biernie), ruch pod wpływem obcej siły pędzącej; stan poruszania się bez własnego współdziałania; 3) przedmiot w takim ruchu, poruszający się na los trafu; 4) tendencja działania, argumentu, sposobu postępowania, kierunku, zamiaru, cel, ukryta myśl, znaczenie; 5) zamieć, tuman, masa pędzona wicherem, np. śnieg, kurz, piasek; 6) odpadki materiałów okrętowych, drewna, roślin itd. wymyte na brzeg przez fale morskie; 7) bot. glony odrzuwane się i młotane na brzeg; 8) bud. poziomy nacisk na łuk; 9) geogr. fiz. jeden z powolniejszych ruchów obiegu oceanicznego; ogólny kierunek powierzchni wody skombinowany z działaniem dodatnim lub przeciwnym wiatru; 10) geol. materiał skalny, przeniesiony z miejsca: a) za pomocą rzek (river d.), b) za pomocą posuwających się lodowców (glacial d.), c) za pomocą strumieni, wpływających spod lodowców (fluvioglacial d.); 11) gór. dryft, sztol-

nia, chodnik, poziomy lub prawie poziomy przekop równoległy do biegu żyły lub pokładu; 12) inż. mały tunel wykopany jako połączenie dwóch wielkich tuneli albo sztybów, albo też dla orientacji w wykopach; 13) kup. ususzka, utrata wagi, zmniejszanie się wagi towarów podczas transportu, także wielkość tej ususzki; 14) leśn. Ang. spędzanie bydła na jedno miejsce celem stwierdzenia czyje było się pasie i czy las nie jest przeciążony; 15) lot. znoszenie, boczny prąd powietrza; 16) luczn. a) grad strzał wysłany wysoko w powietrze; b) wpływ prądu strzał na powietrze i wiatru na strzały; 17) mar. a) znos, dryft, odsunięcie statku z prostej drogi wskutek wiatru bocznego; b) długość liny od miejsca umocowania do miejsca, gdzie jest przywiązana lub pozostawiona luzem; 18) mech. a) rozwiertak do czyszczenia dziur zbyt małych do wywiercenia, zwany także *driftpin* i *smooth-taper d.*; 19) met. = *creep*, s. 9; 20) okr. różnica rozmiaru zatyczki i otworu, w który ma wejść, albo rozmiaru obryczy i masztu, który ma się w niej zmieścić; 21) rybol. a) garnitur sieci; b) = *drift net*, ob.; 22) woj. a) odchylenie pocisku wystrzelonego pionowo spowodowane przez opór i ruch powietrza; b) hist. żelazny drag do czyszczenia zaworów działa.

drift, vi. 1) płynąć z biegiem wody lub z prądem powietrza bez żagla, wiosła, steru; mar. dryfować; 2) utworzyć nasyp lub zaspę pod wpływem pędu wiatru, jak np. piasek pustynny, śnieg; 3) pokryć się zaspą, np. *the road has drifted*.

drift, vt. 1) znosić jak prąd znosi płynący bezwładnie przedmiot; 2) zbijać w masy, duny, zasy; 3) mech. używać rozwiertaka do zrównania dwóch dziur lub do wyrzucenia zatyczki.

driftage, s. ('-ydż) 1) dryfowanie; 2) odchylenie od właściwego kierunku okrętu wskutek prądu wiatru; 3) zaspą.

d. anchor, (d. en'ker) mar. kotwica pływająca, dryfkotwa.

d. angle, (d. engl) 1) lot. kąt znosu, kąt dryftu, kąt odchylenia od właściwego kierunku wskutek poprzecznego prądu wiatru; 2) mar. kąt znosu, kąt dryftu, kąt między osią statku w ciągu wykonywania obrotu a styczną kierunku, na który wchodzi.

d. avalanche, lawina zasy śnieżnej.

d. boat, rybol. łódź ze zwisającą siecią.

driftbolt, s. ('-bolt) mech. bolec do wybijania z dziur innych bolców, zatyczek, przetyczek itp., przebijak.

drift bottle, zamknięta butelka, zawierająca pismo z podaniem czasu i miejsca rzucenia jej na wody; czas i miejsce znalezienia i otwarcia butelki daje pewne wskazówki informacyjne, dotyczące ruchu fal oceanicznych.

d. copper, geol. ziarnka miedzi przeniesione ze swego źródła przez ruch lodowców.

d. current, mar. prąd znosowy, prąd dryfowy.

drifter, s. 1) kto lub co dryfuje lub

używa rozwiertaka; 2) pot. włóczęga; 3) kto łowi siecią, zwisającą z łodzi, *drift fisher*; ob. *drift net*; 4) kto kopie w kopalni poziome przekopy, sztolnie; ob. *drift*, s. 11).

drift ice, lód znosowy, lód dryfujący; kra.

drifting, adj. ('-in~) 1) dryfujący; 2) przen. będący bez oparcia, bez steru ni żagla, niestaly, na łasce losu.

drifting, s. 1) dryfowanie; 2) elek. powolne działanie galwanometru z powodu zmian w linie wieszakowej; 3) gór. kopanie sztolni, ob. *drift*, s. 11).

drift keel, mar. = *bilge keel*, ob. str. 243, szp. 1.

driftless, adj. (drift'les) bez kierunku, bez celu, bezcelowy; -ness, s. ('-nes), brak kierunku, brak celu, bezcelowość.

driftless area, geol. obszar St. Zj., obejmujący stany Wisconsin, Minnesota, Illinois i Iowa, wolny od śladów przejścia lodów plejstocenu.

drift meter, lot. przyrząd wskazujący kąt znosu.

drift net, rybol. sieć rybacka zwisająca z dryfującej łodzi.

Drift Period, geol. epoka lodowcowa, dyluwium, plejstocen, dolna seria czwartorzędowego systemu grupy kenozoicznej.

d. slide, (d. slajd) przyrząd u broni palnej do zrównoważenia odchylenia biegu pocisku wskutek wiatru.

driftway, s. ('-uej') 1) droga, którą zwyczajnie pedzi się było na paszę i z paszy; 2) gór. sztolnia, dryft, ob. *drift*, s. 11; 3) mar. znos, ob. *drift*, s. 17a).

driftweed, s. (d.'uid) spławiane glony i tasiemnice, ob. *drift*, s. 7, drew, s.

driftwind, s. ('-uind) wiatr znoszący zasy, duny itp.

driftwood, s. ('-uud') drewno spławiane na brzeg.

drifty, adj. ('-i) 1) dryfujący bez żagla i steru; 2) tworzący znos; 3) (o ruchu) niepewny, pozbawiony kontroli.

drightin, drighten, s. (driht'n) staros. hist. pan, władca; D. Chrys stus Pan.

drill, s. (dril) 1) mech. świder, wiertło; bow d., ś. lukowy; breast d., ś. korbowy, ratchet d., grzechotka; spiral d. ś. spiralny, ś. kręty, ś. zwity; stone d., ś. górniczy; 2) roln. siewnik; 3) tk. drelich; 4) woj. musztra, egzer cyrka wojskowa, stąd: nauka, trenowanie, gw. wbijanie w głowę; 5) zool. a) wiertak, UROSALPINA CINEREA, ślimak morski, który wierci dziurkę w muszli ostrygi i karmi się jej mięsem podobnie jak inne pokrewne małże z rodziny MURICIDÆ, np. THAIS FLORIDANA; b) zach.-af. pawian, PAPIO LEUCOPHÆUS.

drill, vi. możn. użyć się, pot. wbić sobie w głowę, gw. kuć; vt. 1) świdrować, wiercić, dziurkować; 2) trenować, ćwiczyć, musztrować, możn. wpajać naukę, w szcz. wojskowej musztry; 3) St. Zj. zestawiać parowoz i wagony w pociąg; 4) roln. siać, w szcz. siewnikiem rządowym.

drill book, podręcznik musztry wojskowej.

driller, s. kto lub co wierci, świdruje, sieje, trenuje rekrutów itd.

drillet, s. ('-et) środek garbarski z miseczek żołądźci pewnego rodzaju dębu, ob. *valonia*.

drill harrow, roln. brona rządowa, do czyszczenia między rzędami.

drilling, s. 1) trenowanie, egzer cyrka; 2) zwykle pl. wióry, wywierciny; 3) drelich, parcianka, ob. *drill*, drills.

drilling journal, książka zapisków codziennych wyników kopania (studni wodnej, studni naftowej itp.).

d. machine, mech. wiertarka, świdrownica; radial d.m., w. ramionowa, w. rozdzielna, w. żorawowa.

drill track, d. yard, plac ćwiczeń wojskowych, boisko egzer cyrki.

drillmaster, s. (d. ma'ster) komendant ćwiczeń wojskowych, w szcz. rekrutów, dawniej *drill sergeant*, dziś St. Zj. *drill instructor*.

drill press, mech. dziurkawka.

d. ship, mar. okręt szkolny.

d. steel, (d. sti'l) stal o wysokiej zawartości węgla (zwykle 85%), używana do świdrowania skał.

d. tower, piętrowa szopa z oknami do ćwiczeń straży pożarnej.

d. track, kol. tor do zestawiania i rozdzielania pociągów.

d. yard, kol. część obszaru stacji kolejowej z torami i zwrotnicami do zestawiania i rozdzielania pociągów.

Drimys, s. (draj'mys) bot. rodzaj przeważnie australijskich krzewów i drzew z rodziny magnoliowatych *magnolia* rodziny MAGNOLIACEÆ, o wieczn. zielonych liściach; d. osobnik tego rodzaju.

drink, s. (drink) 1) napój (woda, kawa, herbata, czekolada, lemoniada itp.); 2) w szcz. napoje alkohol.iczne; 3) pijaństwo; 4) szklanka, kieliszek, filiżanka napoju; in d. pijany.

drink, vi. 1) polykać płyn, ssać, gasić pragnienie; 2) pijać (w towarzystwie alkohol.); vt. 1) pić, ssać, wchłaniać; 2) wznieść zdrowie *and so, gentlemen, I drink our President* zaczem, Panowie, piję zdrowie naszego Prezydenta; 3) wypić do dna *to d. a glass dry*; 4) zapić się *to d. oneself to death*; 5) poić (ostrygi) ob. *float oysters*; *to d. away* spijać, marnować trunki; *to d. in* wchłaniać w siebie z zapalem np. piękny widok, lekturę, naukę; *to d. off* wypić, w szcz. jednym haustem.

drinkable, adj. ('-ebi) zdalny do picia, nadający się do picia.

drinker, s. ('-er) 1) pijak (m), pijaczka (f); pot. pijaczyna (m); 2) Ang. zool. čma ODONESTIA POTATORIA, także d. moth.

drink-hail, int. (d.' hejl) przy pićiu odpowiedź starodawna na starodawny okrzyk: *wassail*, ob., na zdrowie!

drinking, adj. ('-in~) oddający się pijaństwu, zapity.

drinking, s. 1) pijaństwo; 2) Ang. podwieczorek, herbata.

d. time, Ang. herbata popołudniowa, podwieczorek.

drink money, d. penny, d. ma'ni, d. pe'ni) napiwek, ob. *pourboire*.

drinn, s. dryn) bot. natrętny kolczasty chwast afr. *ARISTIDA PUNGENS*.....

drip, s. (dryp) 1) kapanie, cieknięcie kropkami; 2) zebranie się ciekących kropli u spodu świeżo malowanej powierzchni; 3) naczynie do zbierania kapiących lub ciekących kropli; 4) d. lub *drip pipe* rurka lub odpływ do odprowadzania z innej rury skroplonej pary; 5) bud. okap; w fabr. soli równia pochyla do suszenia soli przez ściekanie wody.

drip, vi. kapać, ciec, ściekać; vt. spuszczać kropkami.

d. band, d. cloth, lot. pasek tkaniny przytwierdzony jednym brzegiem do balonu w tym celu by uchronić balon i powrozy od przemoknięcia; deszcz spływa zewnętrznym brzegiem paska.

d. coffee, kawa przyrządzona w ten sposób, że zalewa się wrzątkiem wody cienki miazg kawy umieszczony na sitku z drobnymi otworami.

drip-drip, s. kapanina.

drip joint, (d. d' d'joint) połączenie blach na dachu w taki sposób, że tworzą rowek na spad wody.

dripping, s. 1) kapanie; 2) regularny odgłos kapania; 3) kuch. często pl., sok z pieczenia, sos; 4) mech. woda i olej kapiące z maszyny; 5) skłon po którym spływa woda.

d. pan, kuch. patelnia do zbierania soku spod pieczenia; chłodn. skapnik, ściekawka.

dripple, vi. (drypl) szemrać jak strumyk.

drive, s. (drajw) 1) powożenie; 2) przejażdżka; 3) droga przeznaczona do przejażdżek spacerowych, aleja, np. *Riverside Drive*; 4) *sped* (bydła); trakt lasu, do którego spęda się zwierzynę; 5) planowo skoncentrowany wysiłek, np. spólny atak wojskowy wykonany przez kilka rodzajów broni równocześnie; zbiórka pieniędzy na pewien cel przedsięwzięta przez zespół instytucji dobroczynnych itp.; 6) pędzenie, nagły i szybki pęd naprzód, nawał pilnych interesów; 7) siła pędu, życie, rozmach; 8) tendencja, kierunek, zamiar; 9) auto. a) kierownica; b) miejsce przeznaczone dla szofera; 10) gór. przekop, tunel, sztolnia, chodnik w kopalni; 11) leśn. masa kłoców spławianych rzeką; koniec zwrócony w górę prądu stanowi tył i zwie się rear; koniec zwrócony w kierunku prądu — *head*; a reszta — *main d.*; 12) mech. napęd; *beit d. n.* pasowy; *chain d. n.* łańcuchowy; *four wheel d. n.* na cztery koła; *front wheel d. n.* na przednie koła; *rear-wheel d. n.* na tylne koła; *d. shaft* wał napędowy, auto. wał kardanowy; *d. shaft housing* ściągno wału kardanowego; *worm-d.* napęd ślimakowy; 13) psychol. a) pobudka, wewnętrzny czynnik wywołujący pewne działania; b) skłonność danego osobnika; c) ilość energii i wytrzymałości włożonej w pewną czynność; 14) sport. rzut, sposób ciskania (piłki lub tp.); wzlot (piłki) i jego odległość.

driveaway, s. (drajw' euej) auto. wysłanie nowego samochodu z fa-

bryki na własnych kołach i o własnej sile.

driveboat, s. (d'. bo't) rybol. łódź służąca do popędzania śledzi ku sieci.

drivebolt, s. (d'. bo't) mech. przebijak do dobijania przetyczki w miejscu.

drivel, s. (drywł) 1) ślinienie; 2) bredzenie, bzdurstwa (pl.).

drivel, vi. 1) ślinić (jak niemowlę lub matołek); wypływać z ust; 2) bełkotać jak matołek; vt. 1) powodować ślinienie; 2) bredzić.

driveller, s. (-er) matołek.

drive nozzle, ogr. wytrysznik napędowy pod wysokim ciśnieniem, używany do opryskiwania wysokich drzew: prąd jednolity rozpryskuje się na wysokości 10 m. w gęstą mgłę kropli.

driven well, bita studnia rurociągową, odr. studni kopanej.

drivepipe, (drajw' pajp) rura wbijana w grunt w poszukiwaniu wody.

driver, s. (draj'wer) 1) kto lub co dostarcza siły napędowej, napędza, reguluje, nadzoruje, np. *crane d.* nadzorca dźwigu; *horse d.* woźnica, furman; *pile d.* maszyna wbijająca pale w ziemię; *truck d.* kierowca troku (auta ciężarowego); *winch d.* nadzorca dźwigni; 2) woźnica, kierowca, szofer, maszynista kolejowy; 3) nadzorca oddziału niewolników lub więźniów przy robotach przymusowych; 4) narzędzie do wbijania, jak młotek, przyrząd do ubijania ziemi itp.; 5) Ang. łódź do napędzania ryb ku sieci; 6) ob. *driver ant*; kół pod siedlisko i do zapręgu do lekkiego powozu; 8) ptak używany do wymierzenia celu w strzelaniu z zasadzki; z chwilą zapadnięcia kurka ptak pośpiesznie odlatuje; 9) jeden z trzech drewnianych kijów golfowych, ob. golf; 10) mar. a) szósty maszt na wielomasztowym szkunerze, zwany także d. mast; b) dolny żagiel zawieszony na tym maszcie; mech. część maszyny udzielająca napędu innej części albo bezpośrednio albo pośrednio; w szcz. a) pierwsze koła pierwszego wagonu pociągu kolejowego; b) napędowe koło parowozu; c) klamra na krążku tokarni wobec drugiej klamry; d) poprzeczka u trzpienia żaren poruszająca dolny kamień, itd.; 12) sport. gracz szczególnie nadający się do pędzenia piłki; palestra, siatka itp. szczególnie nadająca się do ciskania dziergi swej wadze, rozkładowi ciężaru itp.; 13) tk. część, która porusza członko poprzez nitki osnowy.

d. ant, zool. mrówka afr. podrodziny *DORYLINÆ* (rodzaju *DORYLUS* i *ANOMMA*) dokonywująca masowych napadów na owady i drobne zwierzęta.

driveway, s. ('-uej') 1) droga, przejazd, dojazd (od ulicy przed dom); 2) myśl. trakt do pędzenia zwierza.

drive wheel = driving wheel.

d. whist, progressive w. karty. wist z kolejną zmianą miejsc i partnerów.

driving, adj. (draj'win') pracy naprzód, pędzący, np. huragan; napędowy np. koło maszyny; napędo-

wy np. wał maszyny; -ly, adv. (-li) popędzająco.

driving, s. jazda; *ready for d.* gotów do jazdy.

d. apparatus, mech. urządzenie napędowe.

d. axle, mech. oś pędni, oś silnika lub parowozu itp.

d. band = rotation ring, woj.

d. box, mech. pudło łożyska, oprawa łożyska, ob. *journal box*.

d. clock, astron. zegarowy ruch u teleskopu równikowego dookoła osi biegunowej dostosowany do ruchu obserwowanego przedmiotu; fiz. podobny przyrząd do innych obserwacji.

d. fit = force fit, ob. fit, mech.

d. gears, (d. gi'rs) mech. napęd trybami stożkowymi; auto. tylnej osi.

d. iron, (d. ajrn) 1) ostro zakoficzony pręt stalowy do robienia dziur w ziemi (dla pakowania dynamitu pod karzce, sadzenia drzewek itp.); 2) jeden z kijów golfowych, ob. golf.

d. mashie jeden z kijów golfowych, ob. golf.

d. mirror, auto. lustro w aucie tak skierowane by szofer widział samochody nadjeżdżające z tyłu.

d. pinion, (d. pi'n'jen) mech. napędowe koło zębate.

d. power, (d. pau'er) mech. siła napędowa.

d. pulley, (d. pu'll) mech. krążek napędowy, koło napędowe.

d. wheel, (d. hui'l) mech. koło roz-pędowe.

drizzle, s. (dryzl) drobniutki deszcz, pot. kapuśniaczek; podobny do mgły, stąd vi. mżyć; it *drizzles mży*; vt. wiliżyć drobniutkimi kropkami.

drofland, s. (drof'lend) (przest. ang.) dzierzawa w zamian za pędzenie bydła paskiego na pastwisko itp.

drogher, s. (dro'ger) mały statek towarowy w Ind. Zach.; stąd: *drogh, vi. i vt.* przewozić takim statkiem; *drogherman, drogerman, s. (dro'germen)* przewoźnik na takim statku

droit, s. (drojt, z fr. droa') przest. 1) prawo, to do czego ma się prawo, należytość, podatek; 2) dawna waga mennicza, 0.135 miligram (mg.); 3) *d. du seigneur* (droa'du señjör') *JUS PRIMÆ NOCTIS*, ob. prawo pana do dziewictwa poddanej w jej noc poślubną; pod koniec pańszczyzny przemienione na opłatę pieniężną chłopu dla pana; 4) *d. du seigneur*, hist. kośc. zwyczaj ustalony rzekomo na synodzie kartagińskim w 398 nakazujący nowożeńcom wstrzemięliwość małżeńską w noc poślubną jako „prawo Boga”.

droitsman, s. (droj'men) hist. ang. poborca podatków.

droitural, adj. (droj'czörel) pr. dotyczący prawa własności odr. prawa posiadania.

droll, adj. (drol) dziwny, niezwykły, śmieszny bo inny, zabawny bo odmienny, pobudzający do śmiechu, wzbudzający śmiech.

droll, s. 1) wesołek, błazen, bufon, śmieszek; 2) dawniej przedstawienie budzące wesołość.

droll, vi. żartować, błaznować; vt. a) wpływać za pomocą żartów; b) o-bracać w żart.

dromaeognathous, adj. (dro'mi-ag'-na:ös) zool. (ptak) mający budowę podniebienia podobną do podniebienia bezgrzebieniowców czyli biegusów (RATITAE czyli CURSORES); tył kości podniebiennej i przód kości skrzydłowej wcale niepołączone lub niedostatecznie połączone z kością podstawnokinową.

-drome, przyr. (-drom'; od dra-mejn' gr. bieć) oznaczający związek z biegiem, pośpiesznym, lotem; bot. = **-dromous**.

dromedarian, adj. (dromida'rien) wielbłądzi; s. człowiek jeżdżący na dromedarze.

dromedary, s. St. Zj. dra'mideri, Ang. -dōri) zool. dromedar, pierwotnie wielbłąd (dawniej: wielbłąd) trenowany do szybkiej jazdy, dziś wielbłąd jednogarbny, CAMELUS DROMEDARIUS, odr. wielbłąda dwugarbnego, CAMELUS BACTRIANUS, ob. camel.

d. corps, woj. oddział wojskowy, jeżdżący na dromedarach.

drometer, s. (dra'mitōr) = dromometer.

Dromiceae, s. pl. (dromiej'szia) zool. rodzaj skorupiaków, CRUSTACEA, podrzędu krótkoodwłokowych, BRACHYURA, u których ostatnia para odnóży tułowiowych przemieniona na szczypce i używana do nakładania muszli, gąbek itd. na pancerz.

dromic, -al, adj. (dra'mik, -i) bud. wysoki, smukły.

Dromiceus, s. (dramisi'jes) zool. rodzaj ptaków biegusów czyli bezgrzebieniowców (CURSORES czyli RATITAE) obejmujący strusia australijskiego, emu, ob.

Dromicia, s. (dromiszi'a) zool. rodzaj torbaczki australijskich rozmia-ru myszy, ob. phalanger; Australia, Tasmania, N. Gwinea.

dromograph, s. (dra'mogref) med. przyrząd rejestrujący obieg krwi; także hemadromometer.

dromomania, s. (-mejn'ja) psychopat. chorobliwa żądza chodzenia.

dromometer, s. (droma'mitōr) przyrząd do mierzenia chyżości.

dromond, s. (dra'mynd) mar. średniowieczna pospieszna galera.

Dromornis, s. (dromor'nis) paleont. wymarły ptak rzędu biegusów prowincji australijskiej Queensland.

dromos, s. (dro'mas) 1) plac wyścigowy dla pieszych zawodów; 2) przejście do podziemnych grobów, d. tombs, często ciasných w skale.

dromotropic, adj. (-tra'pik) fizjol. dotyczący przewodliwości mięśni sercowych (o wpływie nerwów sercowych).

-dromous, przyr. (dra'mōs) bot. -drome.

(I) **drone**, s. (dro'n) 1) truteń, samiec pszczoły, ob. (II) **bee**, s.; żyje krótko i beczynnie z wyjątkiem krótkiego okresu zapładniania nowej królowej; legną się z jaj niezaplemnionych, składanych w większych komórkach; w czasie braku żywności robotnice wypędzają trutnie z ula, a

po zapłodnieniu królowej zabijają je; 2) przen. pasorzyt, człowiek żyjący z pracy innych.

(II) **drone**, s. 1) monotony huk, dudnienie, brzęczenie; 2) muz. a) monotony wysoki ton, utrzymywany nad melodią.

drone, vi. żyć beczynnie, gnuśnić.

d. bass, muz. pedałowy monotony ton wytrzymywany podczas melodii.

d. cell, zool. większa komórka w u-lu, z której legnie się truteń.

drongo, d. **shrike**, s. (dron'go, d. szrajk) drongo, BUCHANGA ATRA, rodzaj srokosza z rodziny DICRURIDAE; Azja, Afr., Australia.

drongo cuckoo, (d. ku'ku) zool. kukulka indyjska, SURNICULUS LUGUBRIS, podobna do dronga; Indie Wsch.

dronish, adj. (dro'nisz) trutniowaty, leniwy, powolny.

drongrass, s. (dronk'gres; d. upajająca trawa) bot. pid.-afr. trawa perlówka MELICA DECUMBENS..., od której bydo wpada w stan napół nieprzytomny.

drony, adj. (dro'ni) 1) trutniowaty, leniwy, ociężały, ospały, powolny; 2) brzęczący, dudniący.

Drood, s. (dru'd) bohater niedokończony powieści Dickens'a „The Mystery of Edwin Drood”.

droop, adj. (dru'p) obwisły, ob. droopy.

droop, s. opuszczenie w dół, np. spojrzenia; pochylenie się; opadanie.

droop, vi. 1) zwisać, obwisać, opadać ze zmęczenia, zmartwień, braku pożywienia; 2) słabnąć na duchu od zawodów, być przynębnym; 3) podupadać, zbliżać się ku końcowi; vt. opuścić, spuścić.

droop-, przedr. oznaczający: obwisły, np. d.-eared, mający obwisłe uszy, d.-nosed, spuściwszy nos na kwintę, d.-headed, ze spuszczoną głową.

drooping, adj. ('-in) bot. zwisający w dół, np. kwiaty na łądźce.

drooping, s. elek. lekkie opadanie potencjału maszyn elektrycznej ze wzrastającym obciążeniem.

droopy, adj. (-i) ponury, przybity, przynębnym.

drop, adj. (drap) kuch. rzucany na wrzątek kroplami, lany, np. klusczki.

drop, s. 1) kropla, najmniejsza ilość cieczy dająca się oddzielić; 2) coś co zwisa, jak kropla, np. kolczyk; 3) żart. w narzeczu pijackim kropelka = kieliszek, szklanka, np. wsta-pić na kropelkę; 4) apt. krople (pl.), doza lekarstwa; cukierki lecznicze, np. cough drops, lemon drops, gum-drops itp.; oftalm. krople do oczu; 5) stara waga szk. 1/16 uncji; 6) spadek na rynku, obniżenie cen na targu; 7) spad, skłon, nagłe obniżenie się poziomu; 8) wszelkie urządzenie do spadania, np. zapadające się drzwi na scenie, w podłodze, w pułapie, na szubienicy (pod skazaniem), otwór do wrzucania pieniądza do automatu, do wrzucania listów letter d.; obniżenie poziomu między częściami spławnego kanału, itd.; 9) bud. a) zawieszona w powietrzu zakończenie

dwóch luków w stylu gotyckim; ob. pendant; b) pionowa ozdoba w stylu doryckim, ob. gutta; 10) elek. spadek, voltage d., spadek napięcia; percentage d. spadek procentowy; c) połączenie, odgałęzienie prądu do stacji prywatnej (światła, telefonu itp.); 11) fort. pogłębienie fosy obronnej w jednym miejscu, ob. cap-onier; 12) mar. odległość od szczytu do spodu żagli dolnych, ob. hoist mar.; 13) masz. par. strata ciśnienia między cylindrem wysokiego ciśnienia a odbiornikiem, albo między odbiornikiem a cylindrem niskiego ciśnienia; 14) mech. odległość osi wału poniżej podstawy podwieszonego łożyska; 15) patol. rośl. twarde, choroba łądygi, liści tytoniu i warzyw korzeniowych, lyka i drewna lnu i konopi, spowodowana przez pasorzytnego workowca, SCLEROTINIA SCLEROTIUM; 16) piłka met. = curve, s. 4); 17) piłka noż. = drop kick; 18) sadown. gnika, owoc spadający z drzewa a) niedojrzały i zgniły; b) zdrowy i dojrzewający w słonie; 19) teatr. zasłona zapadająca z góry i wznosząca się w górę, odr. otwierającej się od środka na boki; 20) zool. pomiot; he has had a d. too much, wypił kapkę za wiele, zaglądał za głęboko do kieliszka, ma w czubku; a d. in the bucket, kropla w morzu, drobniak nie wart wzmianki; at the d. of the hat, na dany znak.

-drop, przyr. kropla np. dewd. kropla rosy; eavesd. podsłuchane; gumd. cukierek; raind. kropla deszczu; teard. łza.

drop, vi. 1) kapać, spadać kroplami; 2) spadać jak krople z góry, np. owoc z drzewa, padać, np. słowa z ust; wpadać, np. w dawne błędy; wpadać w stan osłabienia, mniejszej żywotności itp.; to d. asleep, zasnąć; paść trupem to d. dead; 3) spadać, jak ceny na targu, the prices lub the market dropped; 4) wpaść niespodzianie, wstąpić, np. z wizytą, to d. for a visit; 5) zakończyć się, upaść, np. projekt, wniosek, sprawa; 6) sięgać w dół lub w głąb; 7) płynąć w kierunku prądu, z wiatrem, down; 8) pozostać w tyle za (abl.); 9) (o zwierzętach) rodzić się, mieć pomiot; 10) myśleć (o psie) na widok zwierza przyciąć się (bez ruchu, żeby nie być widzianym); to d. out, wypaść, wycofać się; to d. away, odpadać.

drop, vt. 1) spuszczać kroplami, przepuszczać kroplami, destylować; 2) przest. opryskiwać; 3) rzucić, zarzucić, np. wędkę; 4) uczynić wzmiankę, rzucić myśl, wspomnieć mimochodem, to d. a hint; 5) zrzucić, zostawić, to d. a passenger lub a package at one's door; 6) porzucić, to d. a subject, przestać o czymś mówić, zmienić temat rozmowy; 7) a) opuścić (w mowie lub w piśmie) np. to drop the aitch, nie wymawiać litery h (jak pospółstwo londyńskie) np. ell and eaven zamiast hell and heaven; b) wykreślić, np. z listy członków, from; 8) spuścić, np. zasłone, wrodek; 9) kuch. rzucić na wrzącą wodę, jak np. lane ciasto, rozbite jajo, poached egg; 10) mar. opuścić, porzucić, pozostawić za sobą; 11) piłka noż. = drop-kick, ob. 12) szkoln. spalić (uczni), usunąć z klasy z powodu niedostatecznych postępów; to d. a curtesy, dygnać; d. a sigh, we-

stchnąć; d. a tear, uronić łzę; d. the curtain, skończyć, zakończyć (opowiadanie, zajście, itp.); d. the reins, złożyć kierownictwo, oddać zarząd (dat.).

drop-bottom bucket, mech. wiadro o dnie do otwierania np. do kładzenia cementu na dnie wody.

drop folio, numer strony książki, umieszczony u dołu.

drophead, s. (drap'hed) przyrząd do usuwania maszyny do pisania, maszyny do szycia, itp. (na zawiasach) z biurka, ze stołu, itp.

drop jaw, wet. wścieklizna cicha, w. spokojna, w. melancholiczna, **dumb rabies**, **RABIES PARALYTICA**.

drop kick, piłka noż. a) kopnięcie piłki w chwili, gdy po spuszczeniu z rąk odbiła się od ziemi; b) przesrżenie przebyta przez piłkę, tak kopniętą.

drop-kick, v. kopnąć piłkę w ten sposób.

drop lamp, światło, które można według potrzeby zawiesić niżej.

d. leaf, część tafla stołowej na zawiasach.

drop-leg, s. (drap'leg) inż. rura odwodząca ciecz w dół.

droplet, s. ('-let) kropelka.

drop letter, St. Zj. list miejscowy.

droplinq, s. ('-lin) kropelka.

dropman, s. (drap'men) maszynista, kierujący opadającą platformą lub budowlą; ob. gantry.

drop manhole, inż. zdrowot. dół w który pada zawartość kanału z wyższego poziomu.

drop number, fiz. ilość kropli cieczy, spadających przez otwór w porównaniu do ilości kropli substancji standardowej (zazwyczaj wody), spadających przez ten sam otwór w takim samym przeciągu czasu; służy do mierzenia naprężenia powierzchni.

dropped egg = poached egg.

dropper, s. (dra'per) 1) kto lub co wrzuca wyrób do zbiornika; 2) apt. także medicine d. a) zakraplacz, kropłomierz; b) także normal d., **standard d.** rurka szklana o wylocie 3 mm., która dostarcza w temperaturze 15°C 20 kropli destylowanej wody wagi grama; 2) gór. szk. bocznka żyła, odgałęziająca się od samego spodu żyły głównej; 3) ogr. u niektórych tulipanów odrost, rosnący w dół a tworząca bulwę na szczycie; 4) ryboł. muszka, zwisająca powyżej końcówki przynęty; 5) tk. przyrząd, wstrzymujący ruch krosna, gdy przerwie się nitka.

dropping, s. (dra'pin) 1) kapanie; 2) to co kapie, krople deszczu, tłuszczu, topionego wosku; -s, pl. a) okap z grzędy kurzej; b) odpadki wełny z rozmaitych cylindrów przy gręplowaniu.

drop serene, **GUTTA SERENA**, **amaurosis**, ob.

drop shipment, kup. 1) dostawa towaru z fabryki wprost do odbiorcy, jakkolwiek zamówienie przyszło od pośrednika; 2) pot. dostawa wagonowa lecz częściowa w kilku miejscach.

dropsical, adj. (drap'sikl) 1) chory na puchlinę wodną, mający skłon-

ność do puchliny wodnej; 2) nadęty, pękaty, napeczniały; 3) dotyczący puchliny wodnej.

drop siding, cies. schodkowe obicie ścian domu; St. Zj.

drops-of-snow, s. (draps owsno') bot. zawilec gajowy **wood anemone** **ANEMONE NEMOROSA**, Linn. z rodziny jaskrowatych, **crowfoot family**, **RANUNCULACEAE**.

drop stitch, tk. tkanina, w której niektóre nitki są opuszczone dla utworzenia wzoru.

drop strake, okr. pas gubiony, pas niedokończony do przodu lub do tyłu okrętu; z powodu zmniejszającej się szerokości niektóre pasy muszą być przerywane, inne zwężone.

d. stroke, tenis, uderzenie piłki takie, by padła na ziemię tuż po minię siatki.

d. sulphur, chem. siarka ziarnista; tak przysposobiona przez nalewanie w stanie roztopionym na wodę.

dropsy, s. (drap'si) 1) med. i wet. puchlina wodna, ob. **edema**, s. 1); 2) patol. rośl. napełnienie narządów, ob. **edema**, s. 2).

dropsy plant, d. wort, bot. melisa lekarska **balm MELISSA OFFICINALIS**, Linn., z rodziny wargowych **mint family** **LABIATÆ**.

drop table, tafla stołu, wisząca na zawiasach u stołu lub na ścianie, gdy nie jest w użyciu; w razie potrzeby może być podparta do pozycji poziomej.

drop the handkerchief (drap'gi hen'kerchief), zabawa towarzyska: uczestnicy tworzą koło, zwrócenie twarzy do środka koła, a jeden uczestnik krąży dookoła i ma niepostrzeżenie opuścić chusteczkę na ziemię; jeżeli uda mu się powrócić na swoje miejsce, osoba, za którą opuścił chusteczkę, obejmuje rolę obchodzącego koło; jeżeli jednak owa osoba zauważy rzuconą chusteczkę, puszcza się w pogoń i stara się tknąć osobę uciekającą, o ile tej osobie nie uda się wcześniej zająć swe miejsce w kole.

drop weight, waga kropli cieczy, spadającej przez otwór; miara naprężenia powierzchni cieczy.

dropwise, adv. (drap'uaiz) po kropelce, kropkami.

drop worm, mech. ślimaczka, która może być włączona razem z kołem ślimakowym.

dropworm, s. (drop'uorm') zool. larwa motyla miernikowca, spuszcza się z drzewa na nitce.

dropwort, s. ('-uort') bot. tawuła eur. i azj. **SPIRÆA FILIPENDULA**, Linn. z rodziny różowatych **ROSACEAE**, podrodziny tawułowatych **SPIRÆOIDEAE**.

drop zinc, cynk w postaci kropli-stej.

Drosera, s. (dra'sōra) 1) bot. rosiczka, rodzaj bagiennych roślin owadożernych z rodziny rosiczkowatych **DROSERACEAE**; d. roślina tego rodzaju; 2) apt. suszona rosiczka okrągłolistna **round leaved sundew** **DROSERA ROTUNDIFOLIA**, Linn., i r. długolistna **long-leaved s. D. ANGELICANA**, Huds.; w lecznictwie jako środek rozwalniający lub przeciwspazmatyczny.

droshky, s. (droż'ki) dorozka rosyjska.

drostograph, s. (dra'sogref; dro'zos gr. rosa) automatyczny rosomierz, ob. **rosometer**.

drostometer, s. (dra'somi'tor) przyrząd do mierzenia rosy, rosomierz.

Drosophila, s. (drosa'fila) zool. rodzaj much owocowych, w szcz. żyjących na gnijących lub fermentujących owocach, jak **D. MELANOGASTER** czyli **AMPELOPHILA** na piwie, jabłeczniku, winie; d. osobnik tego rodzaju; muchy te odgrywają ważną rolę w badaniach dziedziczności; rodzina **DROSOPHILIDÆ**.

Drosophyllum, s. (dra'sofi'lm) bot. port. rodzaj rosiczki z rodziny rosiczkowatych, ob. **Drosena** i **sundew**.

dross, s. (dras) met. 1) żużel, szlaka, masa piany, tworząca się na powierzchni przetapianych rud metali wraz z nieczystościami; 2) szumowiny, brudy, odpadki, nieczystości.

drossy, vt. 1) oczyszczając rudę przez przetapianie; 2) robić masykot (tlenek ołowiu), ob. **massicot**.

drosser, s. (dra'ser) robotnik, który robi czerwony ołów z tlenku ołowiu PbO, ob. **lead monoxide**, **litharge**, **massicot**, lub który wydobywa cynk ze szlaki.

drossy, adj. ('-si) żużlowy, nieczysty, pełen szlaki, bezwartościowy.

drostdy, s. (dros'di) p. -den ('-den) w Afr. Płd. urząd, jurysdykcja, godność landdrosta, ob. **landdrost**.

drought, **drouth**, s. (draut) 1) suchota, susza, brak wody i opadów; 2) okres posuchy.

drove, s. (dro'w) 1) trzoda, bydło zbiorowo; 2) masa osób, zwierząt itd. idących w jednym kierunku; 3) Ang. gw. a) droga do pedzenia bydła; b) wąski dren lub kanał odpływowy; 4) bud. a) d. lub d. chisel, **boaster**, **boasting chisel**, duto szerokości około 2" do żłobienia kamieni; b) d. lub d. **work**, powierzchnia kamienia, żłobiona takim dudem.

drostdy, s. (dros'di) pl. -ren ('-den) wniej **drave**.

drove, vi. 1) pedzić bydło, zwłaszcza zawodowo; 2) bud. żłobić w kamieniu.

drover, s. ('-wer) 1) poganiasz (bydła); handlarz bydła; 2) łośd rybaczka, ciągnąca sieć za sobą.

dröwn, vi. (draun) tonąć, utonąć; vt. 1) zalać wodą, zatopić; 2) utopić; 3) zagłuszyć (dźwięk, głos itp.); 4) geog. flz. pokryć wodą czy to przez podniesienie poziomu wody, czy też przez opadnięcie poziomu ładu; d. out, a) zalać powodzią; b) zagłuszyć silniejszym dźwiękiem; d. the shamrock, płć w dzień św. Patryka, patrona Irlandii.

drowner, s. ('-er) topielec, człowiek, który tonie lub utonął.

drowse, s. (drauz) drzemka.

drowse, vi. drzemać; vt. a) doprowadzać do drzemanja; b) przedrżmać (czas).

drowsli, adv. ('-li) ospale; **drowsiness**, s. ('-zines) ospałość, sennaść.

drowsy, adj. 1) śpiący, senny, usypiający; 2) przygotowujący do drzemki; 3) zaspany, tępy, ociężały.

drub, vi. (drob) tupać; vt. 1) bić kijem, okładać, łąć (skórę); 2) wybić (z głowy); 3) tupać nogami.

drudge, s. (drödz) 1) osoba pracująca ciężko za drobnym wynagrodzeniem, popychadło; 2) ciężka praca umysłowa, pot. harówka, harowanie.

drudgery, s. (drö'dzeri) ciężka praca, pot. harowanie, harówka.

drury, s. (dru'öri), **drury**, s. (dru'ri) przest. 1) zaloty; 2) oblubieniec (m), oblubienica (f); 3) upominek, pamiątka, gościniec.

(I) **drug**, (drug; od drag) = **drag**, s. 4).

(II) **drug**, s. (drog; od drogue) 1) lek, lekarstwo, medycyna (pl.); w zrozumieniu amer. ustawy **Pure Food and Drug Act** wszelaki lek uznany w urzędowej Farmakopei, St. Zj.; w użyciu pot. każdy środek, zawierający opiaty; 2) rzecz nie sprzedajna na codziennym targu; d. addict, morfinista; d. fiend, człowiek beznadziejnie oddany narkotykowi do narkotyków; d. habit, morfinizm.

drug, vi. 1) zapisać lekarstwo; 2) pot. zażywać narkotyki; vt. 1) wnieść narkotyki, oszołomić narkotykiem; 2) połączyć (jadło, napój) z czymś szkodliwym; 3) zażywać zbyt narkotyków lub jakby narkotyków (rozkoszy, wygod, itp.).

drugery, s. (drog'ri) 1) drogeria, skład towarów leczniczych, różniący się w Europie od aptek brakiem upoważnienia do składania lekarstw według recepty lekarskiej (**prescription**); 2) środki lecznicze zbiorowo; ob. **drugstore**.

drugget, s. (dro'gyt) 1) a) dawniej wełniany lub mieszany materiał na suknie; b) materiał na poszwy i pokrowce; c) dywan o osnowie bawełnianej i wątku wełnianym z białego runa wsch.-ind., zwany **Indian d.**; 2) przedmiot utkany z takiego materiału.

druggist, s. (dro'gist) St. Zj. i Szk. aptekarz, farmaceuta, właściciel lub pomocnik w składzie przyborów leczniczych i rozmaitych innych towarów; w Ang. i koloniach ang. skład towarów aptecznych, odr. aptekarza, **apothecary**, **chemist**, **pharmaceutical ch.**; ob. **drugery**, s. 1).

drug ice (drug, wlec) miękki lód, zwalniający chyżość posuwanego cieżaru w zabawie sportowej **curling**, ob.

drugless, adj. ('-les) med. bez lekarstw, np. d. **therapy**, leczenie bezlekarstwowe.

drugstore beetle, s. (d. bi'ti) zool. żywiak **SITODREPA PANICEA**, chrząszcz z rodziny **ANOBIIDÆ**, długości 3½ mm.; gasienica długości 5½ mm. z 3 parami nóg; uszkadza nocą ziarno, suchary, książki, papier, meble, zioła lekarskie, zabytki muzealne itp.; za dotknięciem nie ruchomieje, jakby udawał martwego; chrząszcz zwany także **bread b.**, **biscuit b.**

druid, adj. (dru'id) hist. druidzki, dotyczący druidów.

druid, s. hist. 1) druid, pogański mędrzec staroż. Galii, Angli i Irlandii, przepowiadający z gwiazd i z

ofiar, rozsądający spory, nauczyciel; 2) D. członek towarzystwa bratniej pomocy, założonego w Londynie w 1781 r.; 3) wydziałowy walijskiego stowarzyszenia śpiewackiego, zwanego **gorsedd**, ob.

druidess, s. f. ('-ys) druidka, ob. **druid**.

druidic, -al, adj. (dru-'dyk, -i) hist. druidzki.

druidical bead, (d. bi'd) hist. alu-nowy klejnot, leczący od ukąszenia przez jadłowatego węża.

d. circle, arch. koło kamieni przedhistorycznych znajdowane w Ang.; uważane dawniej mylnie za miejsce obrzędów religijnych, ob. **stone circle**.

druids' altar (dru'idz of'ter) arch. ob. **cromlech**, **dolmen**.

druids' egg, hist. w Galii starożytniej bajeczny talizman, zapewniający posiadającemu łaski moźnych; powstał z płwocin węża, stąd także **serpent's egg**.

druidism, s. (dru'idyzm) hist. system religii, filozofii i nauk, wykładanych przez druidów przed przybyciem Celtów do Anglii; system religijny obejmował wiarę w nieśmiertelność duszy; także **druidry** (dru'idri).

drum, s. (dröm) 1) bęben, instrument perkusyjny w kształcie walca na obu płaskich końcach pokrytego naprężoną błoną lub skórą; 2) hist. ogłoszenie urzędowe, rozgłaszane przez woźnego **by the d.**; 3) bębienie, odgłos bębna; 4) coś podobnego kształtem do bębna, walcowate naczynie, pusty wałek; 5) anat. bębenek (w uchu); 6) bud. blok kamienia walcowaty albo wieloboczny jako część kolumny; 7) geol. = **drumlin**; 8) hist. huczna hulanka szlachecka, także **drum major**, **hurricane**, **rout**, **tempest**; 9) kino. bęben do nawijania filmów; 10) mar. a) bęben, część sygnału składanego z rozmaitych kształtów, ob. **shape**, **mar.**; b) d. **siren**, syrena bębniowa; 11) mech. bęben maszyn do mieszania cementu itp.; 12) woj. a) parlamentarz, wysłany do układów z nieprzyjacielem, znamienny eskortą z białą flagą i ustawicznym biciem w bębny; b) cylinder na amunicję w broni automatycznej; 13) zegarm. u zegara wieżowego bęben do nawijania liny; 14) zool. a) ob. **drumfish**; b) karp jezierny; c) błona, na której samiec pluskwak wydaje donośne ćwierkanie.

drum, vi. 1) bębnić, grać na bębnie; 2) uderzać palcami, skrzydłami itp. w takt, jakgdyby pałeczkami w bęben; 3) hist. zbierać rekrutów jak w w. średnich przy odgłosie bębna; stąd dziś w St. Zj. szukać interesów, jako agent, z **for.**; 4) hist. uczestniczyć w szlacheckiej pijatce, ob. **drum**, s. 8).

drum, vt. 1) gromadzić dookoła siebie (rekrutów, interesantów, zwolenników zwykle z up); 2) wypowiedzieć, wyznać ze wstydem, wyświecić, wysmagać (z miasta); 3) wbić w głowę, z **into**; 4) bębnić (palcami itp.); 5) wykonać na bębnie (np. wtór, melodie, itp.); 6) garb. wyprawiać skórę w bębnie; 7) kuśn. czyścić (futro) przez sypanie trocin do bębna w ruchu.

drum armature, (d. ar'meczur) e-lek. twornik bębnowy.

drumbeat, s. ('-bit) bębnienie, odgłos bębnowy, bicie w bębny.

drumblodore, s. (drembl'dor) chra-bąszcz.

drumblodrone, s. ('-dro'n) trzmiel.

drumbler, s. ('-er) hist. mar. ma-ły pospieszny statek morski z około r. 1600.

drum controller, elek. nastawnik, regulator walcowy.

d. corps, (d. kor') woj. oddział do-boszów.

d. fire, woj. ogień huraganowy.

drumfish, s. ('-fysz) zool. rozmaite ryby mięsożerne, przeważnie morskie, rzędu kostnoszkieletowych, **TELEOSTEI**, cierniopłetwe **spiny-finned ACANTHOPTERYGII**, rodziny **SCIAENIDÆ**; najlepiej znana u amer. wybrzeży Atlantyku **common d. POGONIAS CROMIS**, do 100 funtów wagi; w Wielkich Jeziorach St. Zj. red d. **APLODINOTUS GRUNNIENSIS**, do 50 funtów wagi; wydają głos podobny do bębnienia.

drumhead, s. ('-hed) 1) wierzch bębna; 2) bębenek w uchu; 3) wierzch kabestanu, ob. **capstan** i **capstan bar**; 4) ogr. rodzaj kapusty z okrągłą, spłaszczoną głową, także **d. cabbage**.

drumhead court-martial, woj. do-rażny sąd polowy, osadzający (często dookoła wielkiego bębna w miejsce stołu) przestępców na polu bitwy lub podczas marszu.

drumheads, s. sing. i pl. ('-hed) bot. krzyżownica, **POLYGALA**, z rodziny krzyżownicowatych, **POLYGALACEÆ**; nazwa pol. gala (dużo mleka) pochodzi od wierzenia ludowego, że roślina przysparza bydlu wiele mleka; w Polsce kilka gatunków, np. k. zwyczajna, **P. VULGARIS**, Linn., w Amer. **P. CRUCIATA**, Linn.; k. senega, **Seneca snakeroot**, **P. SENECA**, Linn., w lecznictwie jako środek wykrztuśny i przeciw ukąszeniom jadowitych wężów.

drum language, porozumiewanie się na dystans za pomocą sygnałów bębnowych w szcz. u szczepów Bantu w Afr. i między pld.-amer. Indianami nad Amazonką.

drumlin, s. (drom'lin) geol. **drumlin**, podłużny lub owalny nasyp lodowcowy z moreny dennej.

drumline, s. (drom'lain) ryboł. mocna linewka na rybę **POGONIAS**, ob. **drumfish**.

drumlinoid, **drumlloid**, **drumloldal**, adj. ('-linojd, '-lo-id, '-lojd') geol. podobny do drumlinu.

drum major, 1) przest. pierwszy do-bosz; 2) tamburmajor, w marszu przywódcą bandy wojskowej; 3) hist. ob. **drum**, s. 8).

drum malt, brow. słód wyrastający w pomaju rotującym bębnie, a nie na podłodze.

drummer, s. (dro'mer) 1) do-bosz; 2) kup. St. Zj. agent podróżujący; 3) kino. pracownik w laboratorium; 4) Australia. włóczęga leśny; 5) zool. a) rozmaite ryby, które żłowiące wydają odgłos bębniący, np. **weakfish**, **CYNOSCION**; b) olbrzymi ka-

rakon zach.-ind., **large cockroach**, **BLABERA GIGANTEA**, stukający w drzewo, gdy wzywa samice; zwany także **knocker**.

drumming, s. bębnienie, w szcz. wiosenne cietrzewia, trzapanie skrzydłami o boki; tokowanie głośzca.

Drummond's light, (dru'mendz lajt; inż. szk. Tomasz Drummond, 1797—1840) fiz. 1) światło Drummonda, ob. **limelight**, s. 1); 2) rodzaj heliostatu, ob. **heliostat**.

Drummond's phlox, (d. floks) bot. wielosil z rodziny wielosilowatych **phlox** family **POLEMONIACEAE**; znana ogrodowa odmiana **PHLOX DRUMMONDII**, Hook., z której pochodzą wszystkie różnobarwne odmiany ogrodowe.

drummy, adj. (-i) bębnowy, podobny do bębna (kształtem, tonem itd., itd.).

drum puller, (d. pu'ler) leśn. karaczownik, przy którym lina druciana, opasująca pień, nawija się na bęben okręcany ręcznie.

d. saw = barrel saw, ob.

d. screen, mech. sito bębnowe, obracające się na osi poziomej.

d. spool, bęben do nawijania (liny, drutu itp.).

drumstick, s. ('-stik) 1) pałeczka do bębna; 2) coś podobnego do takiej pałeczki, np. pałka u kurzej nóżki między udem a stopą; 3) gw. Ang. chaber, bławatek; 4) amer. ptak **stilt sandpiper**, ob.

drumstick tree, bot. strączyńlec, podzwrotnikowe drzewo cyzalpinio-wate, **CASSIA FISTULA**; strąki w lecznictwie zwane **cannafistula**.

drum-type elevator, lift, którego lina owija się na bębnie w spiralnym rowku.

drum-up, s. (d. '-ap) zbiórka, zwoływanie, zwołanie.

drum washer, (d. uo'szer) cylinder w szcz. w papierni.

drum wheel 1) cylinder do nawijania kabla, liny itp.; 2) hydraul. bęben do podnoszenia wody, ob. **Persian wheel**.

d. winding, (d. uajn'din~) elek. uzwojenie twornikowe, w którym cewki umieszczone są na zewnętrznej powierzchni walca z kolejnymi biegunami, połączonymi odr. uzwojenia pierścieniowego; **lap w.** uzwojenie pętlicowe, także **multiple w.**, **parallel w.**; **series w.** uzwojenie fałiste, także **undulatory w.**, **wave w.**

drumwood, s. (d. 'uud) bot. zach.-ind. drzewo z rodziny mydleńcowatych, **SAPONACEAE**, **TURPINIA OCCIDENTALIS**

drumwound, adj. (d. 'uauund) owinęty na bębnie.

drun, s. dron; cyg. od gr. **dro'-nos** droga.

drungar, s. (drong'gör) hist. komendant.

drunk, adj. (dronk) 1) pijany alkoholem, w użyciu jako orzeczenie, nie jako przymiotnik określający, a więc mówimy **this man is drunk**, a nie **this is a drunk man**; jako przymiotnik określający używamy wyrazu **drunken**, **inebriated**, **intoxicated**, **fuddled**, **tipsy**; 2) pija-

ny wrażeniem, widokiem, radością, **d. with joy**.

drunk, s. bot. ob. **darnel**, s. 1).

drunkard, s. (dru'nkard) 1) pijak (m), pijanica (m), pijaczka (f), opój, (m), osoba stale upajająca się alkoholem; także sot, toper; 2) pl. w St. Zj. bot. a) knieć błotna **marsh marigold** **CALTHA PALUSTRIS**, Linn.; b) gruszycka amer. **checkerberry** lub **creeping wintergreen**, **GAULTHERIA PROCUMBENS**, Linn.

drunken, adj. ('-en) 1) pijany; 2) przepojony, nasycony cieczą; Szekspir **let the earth be drunken with our blood** napójmy ziemię naszą krwią; 3) wynikający z pijaństwa; 4) rozbity po pijanemu; 5) nie-trzeźwy, jakoby pod wpływem alkoholu.

drunken, vi. upić się (alkoholem). **d. date**, (d. dejt) areka i jej owoc, ob. **betel palm**.

drunkennes, s. (dron'kennes) 1) pijaństwo, opilstwo; 2) przen. zachowanie nienormalne podobne do zachowania się osoby pijanej; 3) mech. stan rozchwiecia maszyny, rozklekotania łożysk itp.

drunken plant, d. rye grass-drunk, s., bot. ob.

drunkery, (dron'keri) szynk, szynkownia.

Drupa, s. sing. i pl. **Drokpa**, **Drukpa** (dro'pa, drok'pa) etn. odnoga rasy tybetańskiej.

drupaceous, adj. (drupej'szós) bot. 1) pestkowy, ob. **drupe**; 2) migdałowaty, ob. **amygdalaceous**.

drupal, adj. (dru'pl) = **drupaceous**; r.

drupe, s. (dru'p) bot. pestkowiec, owoc mający pestkę, np. czereśnia, brzoskwinia, migdał.

drupel, **drupelet**, s. (dru'pl, druplet) pesteczka np. w malinie; także **drupeole** (dru'pi-ob).

drupiferous, adj. (dru'pi-ferös) bot. tworzący pestki.

Drury Lane, (dru'ri lejn) a) ulica londyńska na pñ. od Strand'u, sławna w w. XVII jako dzielnica artystokratyczna, a w w. XVIII jako centrum teatralne; b) także skrót zamiast **Drury Lane Theatre**.

Drury Lane Theatre, teatr londyński w Covent Garden w sąsiedztwie ulicy **Drury Lane**, od r. 1276; w obecnym budynku od r. 1812.

Druse, s. (dru'z; od Durazi, założyciela sekty Druz, członek narodu mieszkającego w górach Libanu i Hauranu i stanowiącego odrębną prowincję pñ. Syrii; pracownicy rolnicy; od w. XI sekta mahometańska, wierząca, że Hakim, szósty kalif z linii Fatimy, córki Mahometa, był dziesiątym i ostatnim wciele-niem Boga, stanowiącego Najwyższą Istotę, i od owej pory komunikującego się jedynie z Najwyższym Intelektem; wierzą też w wędrowkę dusz.

druse, s. (druz) druza 1) bot. kuliste grono kryształków, znajdujące się w komórkach roślin; 2) min. a) powierzchnia, pokryta drobnymi kryształkami; b) geoda, próżnia skalna pokryta kryształkami, ob. **geode**; 3) wet. = **strangles**.

drusy, **drused**, adj. (dru'zi, zd)

min. a) pokryty drobnymi kryształkami; b) mający próżnię, pokryte wewnątrz kryształkami.

druiness, s. (drök'sines) zgnilizna w samym rdzeniu ściętego drzewa, ob. **duramen**.

druxy, **drukey**, adj. (drök'si) o drzewie, mający gnijące miejsca w samym rdzeniu drzewa.

dry, adj. (draj) 1) suchy, mający mało wilgoci albo wcale bezwodny; nie mokry ani wilgotny, **d. climate**, suchy klimat, powietrze o małym procencie wilgoci; 2) posuszny, nadzbyt suchy, **d. season**, sezon bez zwyczajnej o tej porze roku ilości opadów; 3) suszony, sztucznie pozabawiony wilgoci, np. **d. fish** suszone ryby; wyschły, np. **dry river bed**, wyschłe koryto rzeki; uschły; 4) nie znajdujący się pod wodą, np. **d. land**, suchy ląd po którym można przejść suchą nogą; 5) **the cow is d. krowa** nie daje mleka; 6) spragniony, łaknący wody; 7) bez okras, np. **d. toast**, grzanka bez masła; 8) (o oczach) bez łez; 9) (o winie) wy-trawny; 10) przen. pozabawiony żywości, ciepła, miękkości, np. **d. wit**, suchy dowcip, kostyczny dowcip; **d. reception**, suche, zimne, obojętne, oschłe powitanie; **d. speech**, mowa pozabawiona upiększenia, dowcipu, nie budząca zainteresowania; **o-schły**; 11) ostry, niemiły, **d. voice**, **d. cough**, suchy głos, suchy kaszel; 12) St. Zj. suchy; **d. state**, **d. county**, **d. town**, obszar administracyjny, w którym zabroniony jest handel alkoholem, (gmina, powiat, stan) na podstawie ustawy miejscowej, przyjętej w głosowaniu przez większość; państwowy zakaz, uchwalony podczas wojny jako XVIII poprawka do Konstytucji; a znany pod nazwą prohibicji został zniesiony 7 listopada 1933 r. przez XXI poprawkę do Konstytucji; 13) bud. budowany bez wapna lub cementu; 14) chem. przysposobiony bez cieczy lub z najmniejszą ilością cieczy; 15) med. suchy, niekrwawy, bezwodny, sucha sapka **d. catarrh**, **CATARRHUS SICCUS**; s. szew, **SUTURA SICCUS** odr. krwawego (igła); s. wanna **Roman bath** łaźnia rzymska; s. kaszel **d. cough** **TUSSIS SICCUS**, bez odpluwania; s. ręka, s. noga, będący w stanie zaniku (o kończynach bezwładnych z zanikłymi mięśniami); 16) met. suchy, o miedzi, cynie, stali, mającej więcej tlenu niż pożądanego, ob. **underpole** 2).

dry, adv. sucho (dosłownie lub przenośnie), także **dryly**.

dry, s. 1) suchość, susza, posucha; pl. meteorol. długi okres bez opadów; 2) suchy ląd; in the d. inż. prace ziemne bez napotkania wody; 3) górn. dom w którym górnicy po pracy mogą się umyć i przebrać; także **drying house**, **dryhouse**, **change house**; 4) min. naturalny szew, stanowiący skażę w kamieniu; 5) St. Zj. **dry** pl. prohibicjoniści, susi, abstynenci od alkoholów.

dry, vi. 1) schnąć, uschnąć, tracić wilgoć, zaniechać wydawania wilgoci lub cieczy; często z up; (o krowie) tracić mleko; 2) schnąć do stanu pożądanego na stałe, jak np. lakier, farba, klej.

JEDENASTA LISTA PRENUMERACJI ELEVENTH LIST OF SUBSCRIBERS

Army Medical Library, Washington, D. C. (2 egzemplarze)
Biblioteka Jagiellońska, Kraków, Polska
Polish American Trading Co. of New York, Brooklyn, N. Y.
Public Library, St. Louis, Mo.
Rebuilders of Poland, Detroit, Mich.
University of Michigan, Ann Arbor (drugi egzemplarz).

Edward Baumiller, Detroit, Mich.
Zofia Kozak, Hoboken, N. Y.
Stefan Lamprecht, Detroit, Mich.
C. F. Mishka, Milwaukee, Wis.
Helena D. Moll, Chicago, Ill.
Kazimierz Niemyjski, Detroit, Mich.
P. Petryna, Vancouver, B. C. Kanada.
Stasia Pokora, Milwaukee, Wis.
Bolesław Wawryniuk, Spence's Bridge, B. C. Kanada.

★ ★ ★

OD WYDAWNICTWA

W celu częściowego zmniejszenia deficytu przedsiębiorstwa cena pierwszego tomu Słownika w oprawie będzie podwyższona **z dniem 1-ym stycznia 1948** na \$20.00.

Biblioteka Gł. UPH Siedlce
nr inw.: BR - 31818

br. 31818